

STRATEŠKI PLAN RAZVOJA OPŠTINE NIKŠIĆ 2023–2028

Novembar, 2023

SADRŽAJ

1. UVOD.....	5
2. PRIKAZ STRATEŠKOG PLANA RAZVOJA OPŠTINE NIKŠIĆ	7
3. ANALIZA POSTOJEĆEG STANJA	12
3.1. Opšti podaci.....	12
3.1.1. Položaj.....	12
3.1.2. Reljef.....	13
3.1.3. Klima.....	14
3.1.4. Demografija	14
3.2. Tržište rada.....	16
3.2.1. Zaposlenost	16
3.2.2. Nezaposlenost	17
3.3. Obrazovanje, socijalna pitanja i zdravstvo.....	21
3.3.1. Obrazovanje	21
3.3.2. Socijalna i dječja zaštita.....	25
3.3.3. Zdravstveni sistem	27
3.4. Kultura.....	30
3.5. Sport i rekreacija	33
3.6. Civilni sektor.....	34
3.7. Privreda	34
3.7.1. Privredni subjekti.....	35
3.7.2. Drvoprerađiva.....	38
3.7.3. Rudarstvo	39
3.7.4. Metalska i mašinska industrija.....	39
3.7.5. Građevinarstvo	40
3.7.6. Razvoj biznis zona	41
3.7.7. Poljoprivreda.....	42
3.7.8. Lov i ribolov	51
3.7.9. Turizam	51
3.8. Saobraćaj, telekomunikacije, informacione i komunikacione tehnologije (ICT)	54

3.8.1.	Saobraćaj.....	54
3.8.2.	Telekomunikacije, informacione i komunikacione tehnologije.....	60
3.9.	Komunalna infrastruktura	63
3.9.1.	Vodovodni sistem	63
3.9.2.	Kanalizacioni sistem	66
3.9.3.	Ostala komunalna infrastruktura.....	68
3.10.	Elektroenergetski sistem.....	72
3.11.	Urbanizam	75
3.12.	Životna sredina	78
3.12.1.	Kvalitet vazduha.....	78
3.12.2.	Kvalitet površinskih i podzemnih voda.....	80
3.12.3.	Upravljanje vodama	80
3.12.4.	Kvalitet zemljišta.....	82
3.12.5.	Upravljanje otpadom	82
3.12.6.	Biodiverzitet	83
3.12.7.	Buka	85
3.12.8.	Ugroženost prirode od poplava i požara	85
3.12.9.	Parkovi, upravljanje šumama i zaštita biodiverziteta.....	86
3.13.	Administrativni i finansijski kapaciteti Opštine Nikšić.....	86
3.13.1.	Budžet Opštine	90
3.13.2.	Tehnički kapaciteti i struktura informaciono-tehnološkog okruženja.....	91
3.14.	Analiza realizacije prethodnog Strateškog plana razvoja opštine Nikšić.....	93
3.15.	SWOT analiza.....	96
4.	RAZVOJNI CILJEVI OPŠTINE	100
4.1.1.	Perspektiva razvoja Nikšića.....	100
4.1.2.	Opšti cilj.....	101
4.1.3.	Specifični strateški ciljevi i prioriteti.....	102
4.1.4.	Projektne ideje za period 2023–2028. godine.....	105
4.1.5.	Prioritetni projekti od značaja, koji nijesu u nadležnosti lokalne samouprave.....	110
5.	GODIŠNJI AKCIONI PLAN ZA SPROVOĐENJE SPR-A.....	112
5.1.	Akcioni plan sprovođenja SPR-a za 2023. godinu.....	112
5.2.	Indikativni akcioni plan sprovođenja SPR-a za 2024. godinu	128
5.3.	Opis planiranih projekata za 2023. godinu.....	140

6. IZVORI FINANSIRANJA	189
7. PRAĆENJE I KONTROLA SPROVOĐENJA (MONITORING) STRATEŠKOG PLANA RAZVOJA OPŠTINE NIKŠIĆ.....	190
8. ANEX	191
8.1. Lista realizovanih projekata za Strateški plan razvoja opštine Nikšić 2014–2019.....	191
8.2. Lista i opis planiranih projekata za period 2024–2028. godine	210
8.2.1. Projektne ideje za period 2024–2028. godine.....	210

1. UVOD

OBRAĆANJE PREDSEDNIKA OPŠTINE NIKŠIĆ

Poštovani sugrađani,

Nikšić, Gospodin među gradovima, kako ga naši sugrađani karakterišu, prepoznatljiv po svom vizuelnom i kulturno-istorijskom identitetu na tlu Crne Gore, zahvaljujući sinergičnim nastojanjima svih zaposlenih, dinamičnim reformama i kreativnim akcijama lokalne zajednice, stvorio je neophodne preduslove za ekonomski prosperitet, privredni razvoj i adekvatnu manifestaciju kulturno-istorijskog nasljeđa, dajući time značajan doprinos sveukupnom razvoju i evropskom napretku naše zemlje. Nikšić je značajan kulturno-istorijski, privredni i univerzitetski centar Crne Gore i posljednjih godina prepoznatljiva turistička destinacija koja se rado posjećuje. Na takvom statusu našeg grada predano se radilo, zajedničkim snagama, planski, promišljeno i odgovorno, ujedinjeni u želji da naš grad ostvari postavljene ciljeve i potvrdi mjesto lidera u razvoju, ne samo centralnog i sjevernog dijela Crne Gore već i šire, sa predispozicijama da, uz napredak koji mu predstoji, postane i regionalni lider.

U nastojanju da Nikšić učinimo gradom koji će biti dominantno prepoznat na regionalnoj mapi, koji istovremeno ima karakter tradicionalnog i modernog, i kao takav sigurno utočište svih onih koji njeguju kulturu življenja, sve više se prepoznaje kao savremen i lijep grad, ugodno mjesto za život. Na tom putu osavremenjivanja, ostvareni su brojni preduslovi kako bismo održali njegov prepoznatljiv karakter tradicionalnosti i modernizma, kao i usmjerenost ka postizanju uspjeha na različitim poljima. U toj namjeri naša najveća garancija su ljudi čije znanje, lični i profesionalni ugled i uspješan rad predstavljaju najbolju preporuku za vremena koja dolaze.

U prethodnim godinama se posvećeno i predano radilo; samo u periodu 2020–2023. godine urađeni su brojni infrastrukturni objekti i realizovane ideje od kapitalnog značaja, vrijedni više desetina miliona evra. Kroz takvu realizaciju Nikšić se značajno povezuje sa okruženjem, i na regionalnoj mapi postaje raskrsnica puteva koji povezuju sve djelove Balkana. Sve što je do sada urađeno, sve ideje koje su produkovane i realizovane u sinergiji kreativnih i posvećenih ljudi, kako u lokalnoj samoupravi tako i u saradničkom odnosu sa partnerima iz privatnog i NVO sektora, ostvareno je upravo zahvaljujući permanentnoj podršci i razumijevanju građana. Povjerenje koje nam je ukazano na početku mandata, sugestije tokom ovog perioda upravljanja, konstruktivan kritički odnos – predstavljaju zalogu za sigurnu budućnost svih stanovnika Nikšića i uvertiru za bolje sutra. Pred nama su novi zadaci i brojni izazovi.

U narednih pet godina u našem gradu će biti organizovane brojne aktivnosti, ostvarene nove velike investicije, valorizovani turistički kapaciteti, realizovani novi kapitalni infrastrukturni projekti. To će prvenstveno unaprijediti život naših sugrađana, uticaće na pojačan ekonomski rast, povećati zaposlenost, unaprijediti kvalitet života i otvoriti brojne kolosjake sveukupnog prosperiteta. Aktivnim radom na ispunjavanju uslova koji su predviđeni evropskom agendom, nastavlja se trend približavanja članstvu Crne Gore u Evropskoj uniji, te na taj način, postajanjem aktivnim članom evropske porodice, otvaraju nam se potpuno nove prilike za razvoj opštine, kreiranje jednog novog poslovnog ambijenta, uz očuvan kulturni identitet koji vjekovima determiniše naš grad i ljude u njemu.

Kako bismo ostvarili projektovani razvojni potencijal, Opština će u narednim godinama povećati investiranje u kapitalne projekte, samostalno i u partnerstvu sa privatnim sektorom i potencijalnim saradnicima sa međunarodnih adresa koji svoj interes i poslovnu politiku mogu ostvariti u našem gradu, a koji će posljedično imati efekat na otvaranje novih radnih mjesta, unapređenje politike zapošljavanja i povećavanje budžetskih prihoda. Težeći ka tom cilju, izrađen je ovaj strateški plan razvoja sa planom strateških projekata. Potrebno je istaći da su zajednički naponi svih nas uključenih u različite procese rada, saradnički odnos u svim sferama djelovanja, kvalitetan socioemocionalni ambijent – ključ uspjeha i boljitka opštine, a ova strategija je instrument koji nam, u krajnjoj instanci u tome može pomoći.

Strateški plan je praktičan plan koji će pomoći Opštini da organizuje i razvije svoje aktivnosti. Polazeći od toga da su ključni prioriteti razvoja na nacionalnom nivou postizanje pametnog, održivog i inkluzivnog rasta, u funkciji njihovog dostizanja definisali smo prioritete Strateškog razvoja naše opštine za period 2023–2028. godine, i to kroz sektorski pristup, odnosno definisani su prioritetni sektori razvoja.

Prioritetni sektori koji su najrelevantniji za ravnomjeran razvoj do kraja 2028. godine jesu:

- Ekonomski i privredni razvoj, uređenje prostora i zaštita životne sredine;
- Izgradnja saobraćajne i komunalne infrastrukture;
- Razvoj sporta i kulture;
- Socijalna politika;
- Međunarodni projekti i saradnja i energetska efikasnost;
- Politika zapošljavanja i stvaranja ambijenta za otvaranje novih radnih mjesta.

Strateški plan razrađuje navedene prioritetne oblasti na nivou opštine u cilju dostizanja pametnog, inkluzivnog i održivog rasta. Realizacija ovih sektorskih prioriteta na nivou opštine treba da doprinese realizaciji ključnih pravaca i ostvarivanja vizije razvoja Nikšića. Siguran sam da će svi dogovoreni i usvojeni ciljevi, razrađene strategije, kroz prizmu međusobnog uvažavanja i zajedničke okrenutosti ka postizanju onih standarda koji će biti garancija kvalitetnijeg života, biti u potpunosti realizovani, a dobrobit takve jedne ideje i akcije biti u službi naših građana.

Predsjednik Opštine Nikšić

Marko Kovačević

2. PRIKAZ STRATEŠKOG PLANA RAZVOJA OPŠTINE NIKŠIĆ

Pravilnikom o metodologiji za izradu Strateškog plana razvoja jedinice lokalne samouprave („Službeni list Crne Gore“, br. 68/16) propisana je metodologija za izradu Strateškog plana razvoja jedinice lokalne samouprave. U skladu sa navedenim pravilnikom, Opština Nikšić je pristupila izradi Strateškog plana razvoja opštine Nikšić 2023–2028.

Strateški plan razvoja je osnovni planski dokument kojim su definisani optimalni razvojni pravci opštine Nikšić (opšti cilj, specifični strateški ciljevi i prioriteti razvoja) uzimajući u obzir postojeće stanje (prednosti i ograničenja). Osnovni cilj strateškog planiranja je da se na najbolji mogući, racionalan i održiv način iskoriste potencijali opštine. Zato se Strateški plan bazira na komparativnim i konkurentskim prednostima lokalne zajednice. Strateški plan ne treba da ima uticaj samo na pojedine sektore lokalne privrede već i na cijelu ekonomiju zajednice i susjednog okruženja, jer je osnovni cilj jačanje ekonomske konkurentnosti određenog područja. Strateški plan omogućava planiranje, realizaciju, kontrolu i evaluaciju privrednog razvoja, potencijalnim investitorima daje uvid u strategiju zajednice u koju žele da ulažu, dok je za donatore osnovni dokument na osnovu kojeg odlučuju o dodjeli bespovratnih sredstava. U cilju kontinuiranog usklađivanja sa promjenama u okruženju, proces izrade Strateškog plana razvoja uključuje i njegovu reviziju i prilagođavanje novonastalim promjenama u zakonodavnom, institucionalnom i strateškom okviru.

Izrada Strateškog plana opštine Nikšić 2023–2028. obuhvatila je sljedeće korake:

1. formiranje Radne i Konsultativne grupe za izradu Strateškog plana;
2. analizu postojećeg stanja;
3. izradu SWOT analize;
4. definisanje razvojnih ciljeva opštine (opšti cilj, specifični strateški ciljevi i prioriteti razvoja);
5. definisanje projekata;
6. definisanje Godišnjeg akcionog plana;
7. finansiranje i uspostavljanje monitoringa Strateškog plana.

Radna i Konsultativna grupa za izradu Strateškog plana

Predsjednik Opštine Nikšić je rješenjem imenovao za koordinatorku Jelenu Šekarić, sekretarku Sekretarijata za investicije i projekte, sa zadatkom da koordinira radom Radne i Konsultativne grupe, odnosno upravlja procesom pripreme, sprovođenja i izvještavanja o realizaciji Strateškog plana razvoja i godišnjih akcionih planova.

Takođe, predsjednik Opštine Nikšić je donio rješenje o imenovanju Radne grupe za izradu Strateškog plana razvoja opštine Nikšić za period 2023–2028. godine.

Za članove Radne grupe imenovani su:

1. Milijana Kovač, Sekretarijat za investicije i projekte;
2. Rade Vujičić, Sekretarijat za investicije i projekte;
3. Biljana Pinjatić, Služba za saradnju, poslove predsjednika i informisanje;
4. Jelena Vujović, Služba za saradnju, poslove predsjednika i informisanje;
5. Branka Ivanović, Agencija za projektovanje i planiranje;
6. Nataša Miljanić, Agencija za projektovanje i planiranje;
7. Ratko Tadić, Sekretarijat za finansije, razvoj i preduzetništvo;

8. Ranka Grozdanić, Sekretarijat za finansije, razvoj i preduzetništvo;
9. Gordana Vujović, Sekretarijat za uređenje prostora i zaštitu životne sredine;
10. Rada Kapor, Direkcija za imovinu;
11. Slavica Zindović, Sekretarijat za komunalne poslove i saobraćaj;
12. Tatjana Perović, Sekretarijat za kulturu, sport, mlade i socijalno staranje;
13. Nataša Miljanić, Služba glavnog administratora.

Zadatak Radne grupe je da prikuplja podatke i informacije u vezi sa postojećim stanjem razvoja opštine Nikšić i ostale potrebne podatke i dostavlja ih Konsultativnoj grupi za izradu Predloga Strateškog plana; prikuplja podatke za izradu nacrtu SWOT analize i dostavlja iste Konsultativnoj grupi za izradu Predloga Strateškog plana; priprema inicijalne verzije poglavlja Strateškog plana razvoja; prikuplja i analizira komentare od strane Konsultativne grupe i unosi izmjene; obavlja stručno-administrativne poslove i druge poslove u cilju pripreme Nacrta Strateškog plana razvoja opštine Nikšić za period 2023–2028. godine.

Predsjednik Opštine Nikšić je, na predlog koordinatorke, donio rješenje o imenovanju Konsultativne grupe za izradu Strateškog plana razvoja opštine Nikšić za period 2023–2028. godina.

Konsultativnu grupu čine predstavnici lokalne samouprave, javnih i privatnih institucija i organizacija, predstavnici NVO sektora, kao i eksperti iz pojedinih oblasti, čime su mobilisani svi relevantni faktori i interesne grupe, koji svojim radom, iskustvom i uticajem mogu doprinijeti identifikovanju problema, potencijala, razvojnih šansi, razvojnih ciljeva, razvojnih prioriteta i mjera za njihovo ostvarivanje.

Članovi Konsultativne grupe su:

1. Biljana Vučurović, glavna administratorka;
2. Nenad Vitomirović, sekretar Sekretarijata za turizam, ekonomski razvoj i investicije Opštine Herceg Novi;
3. Milanka Radulović, sekretarka Sekretarijata za uređenje prostora i zaštitu životne sredine;
4. Vidak Krtolica, sekretar Sekretarijata za komunalne poslove i saobraćaj;
5. Zoran Šoškić, sekretar Sekretarijata za finansije, razvoj i preduzetništvo;
6. Dejan Ivanović, sekretar Sekretarijata za kulturu, sport, mlade i socijalno staranje;
7. Duško Lalatović, sekretar Sekretarijata za lokalnu samoupravu;
8. Mladen Vujović, glavni gradski arhitekta;
9. Slobodan Ukropina, direktor Službe za zajedničke poslove;
10. Ana Vukotić, direktorica Agencije za projektovanje i planiranje;
11. Radosav Urošević, direktor Direkcije za imovinu;
12. Slavko Tadić, komandir Službe zaštite i spašavanja;
13. Vojin Striković, savjetnik predsjednika Opštine;
14. Željko Cicmil, izvršni direktor DOO „Vodovod i kanalizacija“ Nikšić;
15. Mileta Milatović, izvršni direktor DOO „Komunalno“ Nikšić;
16. Đorđije Malović, direktor IPC-a „Tehnopolis“;
17. Dr Vera Bulatović, direktorica ZU Dom zdravlja Nikšić;
18. Miro Vračar, finansijski direktor Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić;
19. Radovan Đukanović, rukovodilac podružnice HE „Perućica“;
20. Slobodan Banović, projektni menadžer u Direkciji za razvoj i investicije Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić;

21. Doc. dr Dušan Krcunović, Filozofski fakultet Nikšić, Studijski program za filozofiju;
22. Doc. dr Uglješa Urošević, Prirodno-matematički fakultet i Elektrotehnički fakultet Podgorica;
23. Prof. dr Tatjana Novović, dekanica Filozofskog fakulteta Nikšić;
24. Radinko Krulanović, direktor JU Nikšićko pozorište;
25. Slavica Milović, „Radio i televizija Nikšić“;
26. Zvezdana Oluić, šefica Sektora za odnose sa javnošću i marketing Unije poslodavaca Crne Gore;
27. Dr Jelena Vračar Filipović, samostalni savjetnik I u Upravi za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove Podgorica;
28. Dr Ana Vučurović, naučna saradnica na Institutu za biologiju Ljubljana;
29. Sanja Antović, izvršna direktorica „Parking-servisa Nikšić“ DOO Nikšić;
30. Vesna Todorović, direktorica JU „Muzeji i galerije“ Nikšić;
31. Vanja Lazarević, direktor proizvodnih operacija i logistike u Pivari „Trebjesa“ AD Nikšić;
32. Aleksandar Perović, direktor Ekološkog pokreta „Ozon“.

Zadatak članova Konsultativne grupe je da, nakon prikupljanja podataka u vezi sa postojećim stanjem razvoja opštine Nikšić, analiziraju i ocijene dobijene podatke; nakon izrade nacrtu SWOT analize ocijene kvalitet izvršene analize i daju predlog za njenu konačnu verziju; utvrde opšti cilj razvoja i strateške ciljeve sa prioritetima, mjerama i smjernicama za ostvarivanje Predloga Strateškog plana; projektuju finansijska sredstva neophodna za sprovođenje Predloga Strateškog plana, način njihovog obezbjeđivanja i druga pitanja od značaja za razvoj; odobre Predlog Strateškog plana razvoja opštine Nikšić, nakon diskusija i sastanaka; prate implementaciju Strateškog plana razvoja opštine nakon usvajanja istog na sjednici Skupštine opštine Nikšić.

U nastavku je dat kratak prikaz osnovnog dokumenta, odnosno ključnih poglavlja:

Analiza postojećeg stanja

Analizom postojećeg stanja prikazan je opis trenutnog stanja u opštini Nikšić korišćenjem kvantitativnih i kvalitativnih metoda, što je omogućilo da se opština Nikšić sagleda iz perspektive šireg demografskog, socioekonomskog, kulturnog razvoja, tržišta rada, zdravstva i školstva, stanja infrastrukture i životne sredine, ali i razvojnih perspektiva.

SWOT analiza

SWOT analizom su na objektivan i realan način prikazane i analizirane prikupljene informacije, sagledane i grupisane prednosti koje se mogu iskoristiti u cilju eliminisanja postojećih nedostataka u opštini. Istovremeno, kroz SWOT analizu su sagledane mogućnosti koje će se, zajedno sa prednostima, iskoristiti u cilju razvojnog planiranja opštine Nikšić, kao i ograničenja koja usporavaju dinamiku razvoja opštine.

Strateški ciljevi, prioriteti i projekti

Nakon završetka analize postojećeg stanja i izrade SWOT analize, definisani su razvojni ciljevi: opšti cilj, specifični strateški ciljevi, kao i prioriteti koji će karakterisati predstojeći period ovog strateškog plana.

Opšti cilj: Unapređenje životnog standarda građana i stvaranje održive i prosperitetne lokalne zajednice kroz institucionalni, ekonomski, infrastrukturni, socijalni i kulturni razvoj.

Ovaj cilj stavlja fokus na različite aspekte razvoja opštine, uključujući ekonomiju, kulturu, infrastrukturu, i održivi razvoj, a sve u cilju stvaranja preduslova za bolji i kvalitetniji životni standard građana opštine Nikšić.

Specifični strateški ciljevi i prioriteti baziraju se na identifikovanim razvojnim mogućnostima i potencijalima:

Specifični strateški cilj 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti

- Prioritet 1.1. Izrada planske dokumentacije, studija, katastarsa i elaborata
- Prioritet 1.2. Unapređenje i razvoj saobraćajne infrastrukture
- Prioritet 1.3. Unapređenje sistema javnog linijskog, gradskog i prigradskog prevoza putnika
- Prioritet 1.4. Poboljšanje vodosnabdijevanja
- Prioritet 1.5. Unapređenje sistema upravljanja otpadnim vodama
- Prioritet 1.6. Unapređenje i razvoj ostale komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti

Specifični strateški cilj 2: Održivi ekonomski rast i razvoj

- Prioritet 2.1. Smanjenje nezaposlenosti
- Prioritet 2.2. Korišćenje prirodnih i drugih resursa u svrhu razvoja turizma
- Prioritet 2.3. Razvijanje ambijenta za privredni i ekonomski rast i privlačenje investicija

Specifični strateški cilj 3: Zaštita životne sredine

- Prioritet 3.1. Uspostavljanje održivog sistema upravljanja otpadom
- Prioritet 3.2. Regulacija vodotoka u cilju zaštite od štetnog dejstva voda
- Prioritet 3.3. Zaštita biodiverziteta i prirodnih vrijednosti
- Prioritet 3.4. Jačanje kapaciteta službe koja se bavi poslovima zaštite i spašavanja kroz modernizaciju objekata, sredstava, opreme i obuku ljudstva

Specifični strateški cilj 4: Unapređenje i razvoj društvenih djelatnosti

- Prioritet 4.1. Obogaćivanje kulturne ponude i promocije Nikšića kao kulturnog centra
- Prioritet 4.2. Poboljšanje uslova za razvoj sporta i fizičke kulture
- Prioritet 4.3. Unapređenje socijalne, zdravstvene zaštite i obrazovanja
- Prioritet 4.4. Zaštita i promocija kulturno-istorijskog i arheološkog nasljeđa
- Prioritet 4.5. Unapređenje infrastrukture za potrebe Lokalnog javnog emitera „Radio i televizija Nikšić“

Specifični strateški cilj 5: Unapređenje efikasnosti i efektivnosti rada lokalne uprave

- Prioritet 5.1. Uvođenje savremenih metoda rada i elektronska uprava
- Prioritet 5.2. Razvoj ljudskih resursa

Starateškim planom definisana je lista od 146 projekata, za čiju realizaciju su predviđena sredstva u iznosu od 201.161.225,62 €.

Za realizaciju velikog broja projekata, osim sopstvenih izvora Opštine (Bužeta Opštine), predviđeno je finansiranje iz Budžeta Crne Gore, donacija i dr., a prepoznat je i značaj korišćenja EU fondova. Usvajanje Strateškog plana razvoja opštine prati izrada Godišnjeg akcionog plana za sprovođenje SPR-a, u kojem je dat prikaz finansijskih sredstava potrebnih za realizaciju planiranih projekata.

Monitoring

Opština Nikšić je prepoznala značaj monitoringa u cilju efikasne i transparentne implementacije Strateškog plana, odnosno izrade i realizacije godišnjih akcionih planova kao i mjerenja efekata koji se postižu realizacijom predviđenih projekata.

Monitoring će se zasnivati na prikupljanju odgovarajućih podataka za svaki projekat pojedinačno, kroz procesni, finansijski i fizički indikator.

Godišnji akcioni plan i izvještaj o ostvarenju akcionog plana za prethodnu godinu podnosiće se Konsultativnoj grupi, Skupštini opštine Nikšić i nadležnom ministarstvu.

3. ANALIZA POSTOJEĆEG STANJA

3.1. Opšti podaci

Opština Nikšić je jedna od 25 opština u Crnoj Gori. Nalazi se u središnjem dijelu zemlje i po veličini (broju stanovnika) drugi je grad u Crnoj Gori. Prema podacima Uprave za statistiku Crne Gore – MONSTAT, procijenjeni broj stanovnika u opštini Nikšić u 2022. godini je iznosio 67.180. Opština Nikšić se prostire na površini od oko 2.065 kvadratnih kilometara, što je teritorijalno čini najvećom opštinom u Crnoj Gori.

Opština Nikšić obuhvata raznoliki krajolik, koji se prostire od planinskih područja do ravničarskih područja. U blizini Nikšića nalazi se park-šuma Trebjesa, koja je poznata po prirodnim ljepotama i turističkim atrakcijama.

Tradicionalno, Nikšić je bio poznat po metalnoj industriji i rudarstvu, a poljoprivreda, trgovina i usluge takođe su važni sektori privrede u opštini. Kao jedna od najstarijih i najpopularnijih industrijskih fabrika u Nikšiću, posebno se ističe „Pivara Nikšić“, osnovana 1896. godine. Takođe je poznat po vinogradima i vinskim podrumima, koji proizvode kvalitetna crnogorska vina.

Nikšić je kulturno središte Crne Gore, poznat po svojoj bogatoj kulturnoj baštini, muzejima, galerijama i festivalima. Grad takođe ima tri fakulteta u sklopu Univerziteta Crne Gore, kao dio najvažnijih obrazovnih institucija u zemlji.

Opština Nikšić ima potencijal za razvoj turizma zbog svoje prirodne ljepote, istorijskih spomenika i sportskih aktivnosti.

U daljem tekstu su detaljno prikazani opšti podaci o položaju, klimi, reljefu i demografiji opštine Nikšić.

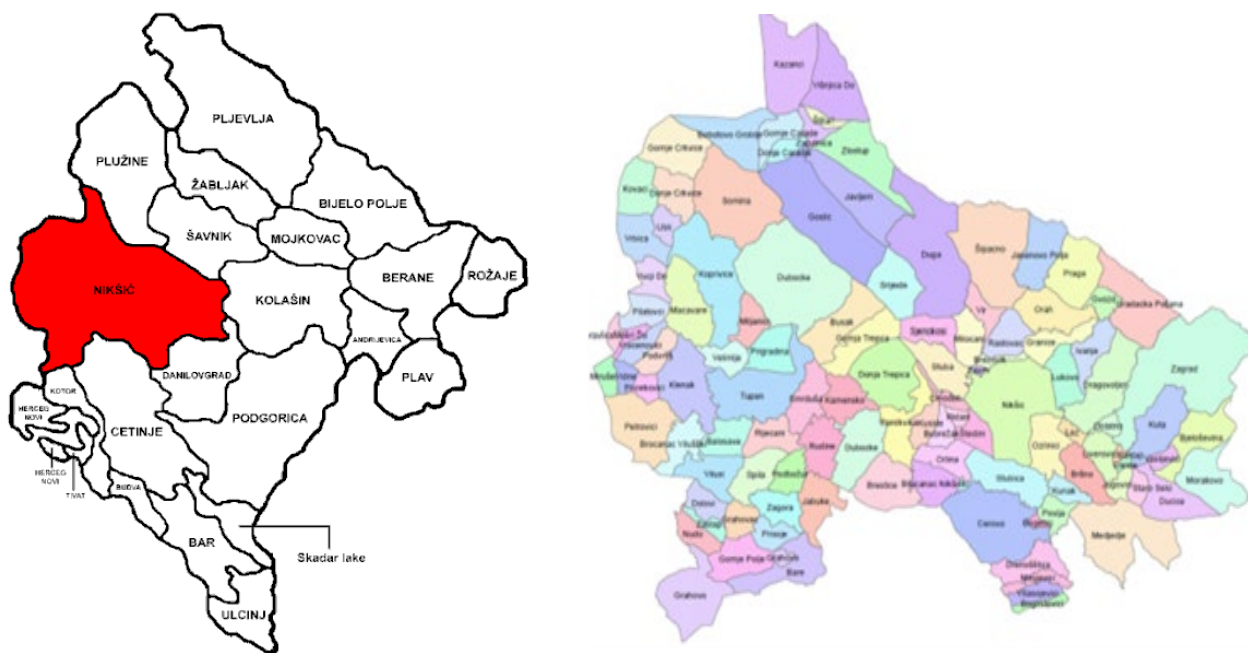
3.1.1. Položaj

Nikšićka opština je najveća u Crnoj Gori, zahvata površinu od 2.065 km², što čini 14,95% njene teritorije. Graniči se sa šest crnogorskih opština: Kotor, Cetinje, Danilovgrad, Kolašin, Šavnik i Plužine. Na zapadu je državna granica sa Bosnom i Hercegovinom.

Nikšić se nalazi u istoimenom kraškom polju, u centralnom dijelu Crne Gore.

Nadmorska visina polja je od 600 m u Slivlju do 660 m na Vidrovanu. Geografske koordinate su mu 18° 57' 28'' i. g. d. i 42° 46' 29'' s. g. š. Od Jadranskog mora udaljen je tridesetak kilometara vazdušne linije i predstavlja značajnu tačku u povezivanju primorja i sjevera zemlje.

Slika br. 1: Geografska pozicija opštine Nikšić i karta naselja

Nastankom civilizacije na ovom su prostoru od VI vijeka živjeli Iliri, Rimljani, Istočni Goti, pa Sloveni. Rimsko utvrđenje Anderva, nastalo u Nikšićkom polju u I vijeku, srušili su Istočni Goti u V vijeku i podigli svoje utvrđenje Anagastum, po kome je nazvano kasnije slovensko naselje Onogošt. Turci su ga osvojili sredinom XV vijeka, a početkom XVIII pretvorili su ga u utvrđenje. Današnje ime grad je dobio po plemenu Nikšići. Nakon više pokušaja kroz istoriju, crnogorska vojska ga je oslobodila septembra 1877. godine. Poslije toga uslijedio je njegov brzi razvoj.

3.1.2. Reljef

Nikšićko polje, površine 66,5 km², najveće je kraško polje u Crnoj Gori. Njegova duža osa iznosi 18,5 km, dok mu je širina u prosjeku oko 3,5 km. Nadmorska visina polja je 600–660 m. Po razvijenosti oblika reljefa i složenosti hidrogeoloških pojava, ovo je jedno od najinteresantnijih kraških polja u svijetu.

Nikšićko polje predstavlja zatvorenu krašku depresiju, okruženu višim zemljištem, prosječne visine 1.200 m. U planinskom okviru, svojim izgledom, a posebno društvenim značajem, ističu se prevoji: Planinica (685 m) prema Donjoj Zeti, Trubjela (865 m) prema dolini rijeke Trebišnjice, Duga (1.050 m) prema Gatačkom polju, Javorak (1.135 m) prema dolini rijeke Pive. Polje je vrlo razuđenog oblika, a u ravni polja uzdižu se brežuljci Trebjesa (752 m) i Studenačke glavice (684 m). Ima veliki broj rukavaca i nekoliko manjih polja, koja imaju svoja lokalna imena (Gornje polje, Krupačko polje, Slansko polje i centralni dio polja).

Razvijeno je na granici dubokog krasa, čiji pretežni sastav čine gornjokredni krečnjaci u jugozapadnoj polovini oboda polja, i fluviokrasi, koji pretežno čine sedimenti trijasa, najviše dolomiti, u sjeveroistočnoj polovini polja. Dno polja predstavlja krečnjačku zaravan prekrivenu fluvioglacijalnim naslagama prosječne debljine 15 m.

Nikšićko polje je formirano na mjestu gdje je oko 300 vrela, 30 tokova, od kojih nastaje rijeka Zeta, više od 800 ponora, oko 30 estavela, od kojih je najveća Gornjepoljski vir, jedno intermitentno vrelo (Vidov potok).

Polje kao cjelina ima trouglasti oblik i okruženo je visokim planinama. Na istoku su Prekornica, Maganik, Štitovo i Žurim, na sjeveroistoku planina Vojnik, na zapadu su Njegoš, Zla gora, Velika Kita, a na jugozapadu plato Stare Crne Gore, sa planinama Budoš, Goštac i Pusti Lisac.

Na pleistocenim vododržljivim naslagama sitnog pijeska i laporovite gline razvijena je relativno gusta mreža kraćih vodotoka, koji na rubovima polja poniru. Najduža i najvažnija rijeka Nikšićkog polja je Zeta. Njene najveće pritoke su Bistrica, Mrkošnica i Gračanica. Zbog malog propusnog kapaciteta ponora, u vrijeme obilnih zimskih padavina, dio Nikšićkog polja povremeno poplavi. Na teritoriji opštine Nikšić nalaze se i vještačka jezera: Krupac, Slano, Vrtac, Liverovići, Grahovsko jezero i Bilečko jezero.

3.1.3. Klima¹

Klima Nikšićkog polja je ugodna, pošto se osjećaju primorski uticaji, a uticaj kontinentalnosti najvidljiviji je u većim dnevnim i godišnjim temperaturnim amplitudama. Prosječna godišnja temperatura iznosi 11,1 °C. Najtopliji mjesec je jul, sa srednjom mjesečnom temperaturom 21,2 °C, a najhladniji je januar, sa srednjom mjesečnom temperaturom 1,7 °C. Prosječna godišnja amplituda temperatura vazduha (razlika između najtoplijeg i najhladnijeg mjeseca) jeste 19,3 °C. Maksimalna godišnja količina kiše je 3.211,3 l/m². Najkišnji mjesec je novembar – prosječna mjesečna količina je 287 l/m², a najsušniji mjesec je jul – prosječna količina je 53 l/m². Prosječna godišnja količina kiše je 1.943 l/m². Prosječna godišnja relativna vlažnost je 69%. Prosječno godišnje osunčavanje je 2.265 sati. Najsunčaniji mjesec je jul – prosječno osunčavanje je 314 sati. Najučestaliji vjetrovi su vjetrovi sjevernog kvadranta – 53%.

3.1.4. Demografija

Po popisu stanovništva iz 2011. godine, u najvećoj opštini u Crnoj Gori, na površini od 2.065 km², živi 11,68% od ukupnog broja stanovnika Crne Gore.

Od ukupnog broja stanovnika u opštini Nikšić, koji iznosi 72.443, u gradskom području živi 56.970 ili 78,64% i 21.683 domaćinstva, dok 15.473 ili 21,36% stanovnika živi u seoskim naseljima. Opština ima 32 mjesne zajednice.

Gustina naseljenosti iznosi 36,45 stanovnika/km², što opštinu Nikšić svrstava u grupu opština sa srednjom gustinom naseljenosti. Gustina naseljenosti je 1,23 puta manja od gustine na nivou Crne Gore, koja iznosi 44,8 stanovnika/km².

Tabela br. 1: Broj stanovnika prema popisima 1948–2011.

Godina	1948	1953	1961	1971	1981	1991	2003	2011
Opština	38.359	46.589	57.399	66.815	72.299	74.706	75.282	72.443
Nikšić	6.013	10.236	20.166	28.527	50.399	56.141	59.179	56.970

Izvor: MONSTAT

Veliki prirodni potencijali i snažan razvoj industrije, koji je počeo pedesetih godina dvadesetog vijeka, doprinijeli su povećanju broja stanovnika. U periodu od 1948. do 1981. godine broj stanovnika u opštini Nikšić se povećao sa 38.359 na 72.299. U tom periodu izraženi su migracioni tokovi sa sela u gradove.

¹ Klimatske karakteristike za područje Nikšića (Kapino Polje) – MSc Branko Micev, dipl. met.

Rast broja stanovnika je nastavljen i poslije 1981. godine, ali znatno sporije, pa je 1991. godine u opštini Nikšić živjelo 74.706 stanovnika. Po popisu iz 2003. godine, broj stanovnika u opštini je iznosio 75.282 stanovnika. Ovo povećanje je bilo neznatno, pa se može reći da u kretanju broja stanovnika u ovom periodu Nikšić doživljava stagnaciju.

U periodu 2003–2011. godine broj stanovnika u opštini Nikšić je opao za 4.234, a u samom gradu za 2.209. Uzrok smanjenja broja stanovnika u ovom periodu su migracije i opadanje nataliteta.

U periodu od osam godina (od popisa 2003. i popisa 2011. godine) broj stanovnika u opštini Nikšić je smanjen, broj domaćinstava je približan, a povećan je broj stanova.

Tabela br. 2: Uporedni prikaz broja stanovnika, domaćinstava i stanova prema podacima iz popisa 2003. i 2011. godine

Godina	Broj stanovnika	Broj domaćinstava	Broj stanova
2003	76.677	21.246	23.289
2011	72.443	21.683	27.083

Izvor: MONSTAT

U posljednjih pet godina, u Nikšiću je izražen negativan prirodni priraštaj, a pored društveno-ekonomskih faktora, na smanjenje stope prirodnog priraštaja i rasta stope mortaliteta, dominantan uticaj ima i opšta pojava ukupnog starenja crnogorskog stanovništva. U nastavku je tabelarni prikaz kvantitativnog odnosa živorođenih i umrlih u opštini Nikšić, u periodu od 2018. do 2022. godine.

Tabela br. 3: Broj živorođenih i umrlih

Godina	Živorodeni	Umrli	Prirodni priraštaj
2018	764	762	2
2019	708	780	-72
2020	663	856	-193
2021	666	1.092	-426
2022	664	907	-243

Izvor: MONSTAT

Udio stanovništva starijeg od 18 godina je 77,1% (55.828), od čega je udio punoljetnih muškaraca 76,0% (27.158), a udio punoljetnih žena 78,1% (28.670). Na osnovu prosječne starosti stanovništva, populacija opštine Nikšić spada u stadijum demografske starosti (prosječna starost 35–39 godina), koja je prije svega karakteristična za populaciju gradskog područja, dok je populacija ruralnog područja zašla u stadijum duboke demografske starosti (prosječna starost 40–43 godine).

Tabela br. 4: Prosječna starost stanovništva

Ukupno	Muško	Žensko	Gradsko	Ostalo
37,8	36,6	39,0	37,1	40,2

Izvor: Popis 2011. MONSTAT

Polna struktura populacije je prilično ujednačena, uz neznatno veći broj ženske populacije. Razlika u broju muške i ženske populacije primjetna je u različitim starosnim grupama. Takođe, može se

primijetiti da je ženska populacija nešto starija od muške, kao i da se sa prosječnom starosti od 39,0 godina nalazi na pragu duboke demografske starosti.

Tabela br. 5: Prikaz broja stanovnika po polnoj strukturi

Stanovništvo			Struktura stanovništva prema polu %	
Ukupno	Muško	Žensko	Muško	Žensko
72.443	35.751	36.692	49,35%	50,65%

Izvor: Popis 2011. MONSTAT

Broj sklopljenih brakova se takođe koristi kao jedan od uticajnih faktora kada je u pitanju praćenje stope nataliteta na jednoj teritoriji.

Tabela br. 6: Sklopljeni – razvedeni brakovi

Godina	Sklopljeni brakovi	Razvedeni brakovi
2018	347	138
2019	376	60
2020	204	87
2021	317	87
2022	377 + 1 (istopolni)	55

Izvor: MONSTAT

U periodu od 2018. do 2022. godine u opštini Nikšić je izražen trend smanjenja broja stanovnika izazvan migracijama u Podgoricu i primorske gradove Crne Gore, kao i inostranstvo.

Tabela br. 7: Unutrašnje migracije

Godina	Doseljeni	Odseljeni	Saldo
2018	419	709	-290
2019	380	666	-286
2020	295	510	-215
2021	558	699	-141
2022	415	1041	-626

Izvor: MONSTAT

3.2. Tržište rada

3.2.1. Zaposlenost

Zaposlenost ima izuzetno važan značaj za tržište rada i privredu jedne opštine. Poseban uticaj ostvaruje u sljedećim oblastima: ekonomska stabilnost i rast; smanjenje siromaštva; povećanje poreskih prihoda, privlačenje investicija; razvoj vještina i obrazovanja, društveni razvoj; smanjenje migracija i socijalna kohezija. Sveukupno, zaposlenost igra ključnu ulogu u ekonomskom, društvenom i infrastrukturnom razvoju opštine, te je od suštinskog značaja za njen prosperitet i održivost. U nastavku je dat narativni i tabelarni prikaz uporedne godišnje analize zaposlenosti na teritoriji opštine Nikšić za posljednjih 5 godina.

Prema podacima MONSTAT-a, ukupan broj zaposlenih u 2018. godini za teritoriju opštine Nikšić, iznosio je 13.882, od čega 6.247 žena, a prema istom izvoru – ukupan broj zaposlenih stanovnika na teritoriji opštine Nikšić za 2019. godinu bio je 14.605, od čega 6.604 žena, dok je taj broj u 2020. godini bio 12.924, od čega 6.454 žena, što predstavlja pad od 11,5%.

Nakon pada nivoa zaposlenosti kao i stagnacije cjelokupne svjetske ekonomske aktivnosti tokom 2020. godine, koju je izazvala pandemija virusa korona, broj zaposlenih stanovnika na teritoriji opštine Nikšić za 2021. godinu povećava se na 14.014, od čega 7.245 osoba ženskog pola, i nakon toga u opštini Nikšić je prisutna uzlazna tendencija kada je u pitanju privredna aktivnost, a samim tim i zaposlenost. Ukupan broj zaposlenih u opštini Nikšić za 2022. godinu iznosio je 16.149, što predstavlja značajno povećanje u odnosu na prethodni period od čak 15,23%.

Tabela br. 8: Ukupan broj zaposlenih i zaposlenost prema polu

Godina	Ukupno zaposleni	Muškarci	Žene
2018	13.882	7.635	6.247
2019	14.605	8.001	6.604
2020	12.924	6.470	6.454
2021	14.014	6.769	7.245
2022	16.149	8.446	7.703

Izvor: MONSTAT

Govoreći o visini prosječne zarade u opštini Nikšić, u nastavku je tabelarni prikaz koji jasno ukazuje na pozitivan trend kada je u pitanju prosjek mjesečnih primanja za period od 2019. do 2022. godine.

Tabela br. 9: Prosječne zarade za opštinu Nikšić

Godina	Bruto	Neto
2018	736	490
2019	719	479
2020	745	499
2021	760	509
2022	861	693

Izvor: MONSTAT

3.2.2. Nezaposlenost

Nezaposlenost ima širok spektar negativnih posljedica za opštinu, uključujući ekonomske, socijalne i zdravstvene aspekte. Neki od najznačajnijih su: ekonomski pad; povećanje socijalnih troškova; smanjenje poreskih prihoda; smanjenje investicija i privlačenja radne snage; odliv stanovništva i smanjenje socijalne kohezije. Zbog svega navedenog, smanjenje stope nezaposlenosti je važan cilj za postizanje ekonomske stabilnosti i blagostanja u opštini.

Najveća stopa nezaposlenosti u posljednjih 5 godina je zabilježena 2021. godine, kada je broj nezaposlenih u opštini Nikšić dostigao broj od 6.361 lica ili 24,01%. U 2022. godini tržište rada bilježi značajan oporavak i smanjenje broja nezaposlenih.

U narednoj tabeli dat je prikaz broja nezaposlenih lica koja se nalaze na evidenciji Zavoda za zapošljavanje Crne Gore – PJ Nikšić, kao i procenat stope nezaposlenosti.

Tabela br. 10: Nezaposlenost u opštini Nikšić

Godina	Broj nezaposlenih lica	Stopa nezaposlenosti ²
2018	4.465	17,83%
2019	3.737	16,21%
2020	4.574	20,48%
2021	6.361	24,01%
2022	4.982	19,33%

Izvor: ZZZCG – Područna jedinica Nikšić

Najčešći razlozi za povećanje broja nezaposlenih lica su:

- smanjenje privredne aktivnosti usljed pandemije virusa COVID 19;
- pasivnost u proceduri traženja posla zbog dostupnih modela državne pomoći;
- korisnici materijalnog obezbjeđenja porodice do 2020. godine nijesu morali biti prijavljeni na evidenciju nezaposlenih lica;
- priliv nezaposlenih žena na Zavod za zapošljavanje zbog ponovnog usvajanja zakona koji osigurava naknade majkama sa troje i više djece.

Što se tiče kvalifikacione strukture, najviše nezaposlenih lica ima sa četvrtim stepenom stručne spreme, a zatim slijede sa trećim i sedmim stepenom. U svakom stepenu kvalifikacione strukture duže čekaju na zaposlenje osobe ženskog pola, osim sa trećim i petim stepenom.

U odnosu na prikazane podatke, posebno je zanimljiv trend koji se odnosi na porast nezaposlenosti visokoškolaca u odnosu na lica bez stručne spreme.

² Stopa nezaposlenosti predstavlja procenat nezaposlenih u ukupnom broju aktivnih stanovnika; izvor podataka ZZZCG – Područna jedinica Nikšić.

Tabela br. 11: Podaci o stepenu stručne spreme lica koja se nalaze na evidenciji ZZZCG – Područna jedinica Nikšić za 2022. godinu

		Stepen stručne spreme															
Crna Gora	Nikšić	31. 12. 2022.		Σ	Ž	I		II	III	IV	V	VI-1	VI-2	VII-1	VII-2	VIII	
		Σ	Ž			Ž	Ž										
46.596	4.982	4.982															
26.860	2.904	2.904															
15.180	884	884															
9.031	493	493															
1.148	141	141															
639	72	72															
8.813	1.132	1.132															
3.973	522	522															
12.716	1.573	1.573															
7.700	991	991															
116	9	9															
24	3	3															
552	59	59															
301	39	39															
5	0	0															
1	0	0															
7.684	1.121	1.121															
4.942	738	738															
365	58	58															
239	42	42															
17	5	5															
10	4	4															

Starosna struktura ima značajnu ulogu prilikom zapošljavanja. U strukturi nezaposlenih lica, u Nikšiću veliko učešće imaju lica sa preko 50 godina starosti, koja se smatraju teže zapošljivim, jer je tražnja za ovim licima manja.

Tabela br. 12: Starosna struktura lica koja se nalaze na evidenciji ZZZCG – Područna jedinica Nikšić za 2022. godinu

Crna Gora	Nikšić	31. 12. 2022.	Ukupno	Ž	Godine starosti																				
					15–19	20–24	25–29	30–34	35–39	40–44	45–49	50–54	55–60	> 60											
46.596	4.982	4.982	4.982		69	26	477	293	658	436	624	396	743	486	724	419	651	349	452	226	375	170	209	103	
26.860	2.904	2.904	2.904																						

Prosječno vrijeme čekanja na zaposlenje je kompleksna kategorija, koja zavisi od niza činilaca, prije svega zanimanja nezaposlenog lica, oglašanih slobodnih radnih mjesta, aktivnosti nezaposlenih u traženju zaposlenja i drugih faktora prema kojima se preduzimaju mjere iz Programa Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, u posredovanju pri zapošljavanju lica sa evidencije. Struktura nezaposlenih lica prema dužini traženja posla je takođe nepovoljna, sa velikim učešćem teže zapošljivih lica koja aktivno traže posao preko 12 mjeseci, lica sa invaliditetom, korisnika materijalnog obezbjeđenja i sl. Pored nepovoljne strukture nezaposlenih lica, najveći problem predstavlja nedovoljno razvijena privreda koja bi kreirala nova radna mjesta.

Tabela br. 13: Podaci o broju nezaposlenih lica po dužini čekanja za 2022. godinu

Dužina čekanja	do 1 godine	od 1 do 3 godine	od 3 do 5 godina	od 5 do 8 godina	preko 8 godina	Ukupno
Broj nezaposlenih	1.811	2.026	386	549	210	4.982

Izvor: ZZZCG – Područna jedinica Nikšić

Cilj Zavoda za zapošljavanje – PJ Nikšić, kao i Opštine Nikšić, jeste da putem realizacije programa namijenjenih osobama sa invaliditetom osigura njihovo zapošljavanje, kako bi im se omogućio samostalan i dostojanstven život. Najveći broj lica je sa umjerenim invaliditetom, i više je osoba ženskog pola.

Tabela br. 14: Broj nezaposlenih lica sa invaliditetom po polu i kategoriji invalidnosti za 2022. godinu

Pol	Laki invaliditet od 20% do 49%	Umjereni invaliditet od 50% do 79%	Teški invaliditet od 80% do 100%	Ukupno
Muškarci	22	80	1	103
Žene	84	138	3	225

Izvor: ZZZCG – Područna jedinica Nikšić

Nezaposlene osobe ženskog pola sa invaliditetom u svakoj starosnoj dobi su u većem broju u odnosu na osobe muškog pola.

Tabela br. 15: Podaci o broju nezaposlenih lica sa invaliditetom po starosnoj dobi za 2022. godinu

Godine	Muškarci	Žene	Ukupno
do 18	1	1	2
od 18 do 25	6	2	8
od 25 do 30	8	6	14
od 30 do 40	23	22	45
od 40 do 50	40	89	129
preko 50	77	129	206

Izvor: ZZZCG – Područna jedinica Nikšić

Osobe sa invaliditetom imaju pravo da u skladu sa zakonom ostvare novčanu nadoknadu za vrijeme nezaposlenosti, novčanu pomoć i nadoknadu troškova prevoza za vrijeme obrazovanja i osposobljavanja, jednokratnu novčanu pomoć i nadoknadu putnih i selidbenih troškova, ako zasnuju radni odnos na neodređeno vrijeme van mjesta prebivališta. Nezaposlena lica sa invaliditetom koja se nalaze na evidenciji Zavoda za zapošljavanje – PJ Nikšić ostvaruju novčanu naknadu po raznim osnovama, a u nastavku je tabelarni prikaz vrsta novčanih naknada za lica sa invaliditetom za 2022. godinu.

Tabela br. 16: Vrste novčanih naknada za lica sa invaliditetom, za 2022. godinu

Invalidi rada	Invalidna lica	Preostala novčana naknada	Redovna novčana naknada	Ukupno
15	252	62	459	788

Izvor: ZZZCG – Područna jedinica Nikšić

3.3. Obrazovanje, socijalna pitanja i zdravstvo

3.3.1. Obrazovanje

U Nikšiću se proces obrazovanja odvija kroz jednu JPU „Dragan Kovačević“, koja broji 19 vaspitnih jedinica (vrtića), 21 osnovnu školu (sa područnim odjeljenjima), četiri srednje škole, JU Škola za osnovno i srednje muzičko obrazovanje „Dara Čokorilo“ i 3 visokoškolske ustanove.

Predškolsko vaspitanje i obrazovanje

Predškolsko vaspitanje i obrazovanje na području opštine Nikšić obavlja se u okviru Javne predškolske ustanove „Dragan Kovačević“, a program se realizuje u 19 vaspitnih jedinica i u vaspitnim grupama u okviru pet osnovnih škola.

Tabela br. 17: Spisak vrtića i predškolskih ustanova na teritoriji opštine Nikšić

Vaspitna jedinica	Naziv
Vrtići	„Radost“; „Sunce“; „Kosovka djevojka“; „Pčelica“; „Lastavica“; „Neven“; „Proljeće“; „Zvezdice“; „Ciciban“; „Zvončić“; „Leptir“; „Bajka“; „Osmijeh“; „Vrabac“; „Palčica“; „Mačak“; „Bistrica“; „Kuća mašte“ i „Izvor“
Trosatni (i kraći) predškolski program	„Radost“ i „Osmijeh“ U okviru osnovnih škola: „Mileva Lajović Lalatović“; „Dušan Bojović“; „Janko Mićunović“; „Braća Ribar“ i „Jovan Gnjatović“

Izvor: JPU „Dragan Kovačević“

Predškolski program realizuje se u vaspitnim jedinicama JPU „Dragan Kovačević“ Nikšić, koja ima 74 vaspitne grupe (jaslene, mlađe, srednje i starije). Vaspitne grupe se formiraju po pedagoškim standardima i normativima. U nekim od vrtića je potrebno izvršiti sanacije/rekonstrukcije objekata.

Broj upisane djece je u svim vaspitnim grupama iznad normativa, međutim, taj broj značajno prelazi normativni okvir u jaslenim grupama, u procentu od 100%. Postojeći prostorni kapaciteti nijesu dovoljni, posebno za djecu jaslenog uzrasta.

U proceduri je priprema projekta za izgradnju nove vaspitne jedinice u Integralovom naselju, kao i inicijativa za izgradnju nove vaspitne jedinice u Mjesnoj zajednici Kličevo, koja broji 17.000 stanovnika.

Tabela br. 18: Broj predškolskih ustanova, vaspitnih jedinica i grupa, broj djece po vaspitnoj jedinici u 2022/2023. godini

Broj predškolskih ustanova	Broj djece u predškolskim ustanovama	Broj vaspitnih jedinica	Prosječan broj djece po vaspitnoj jedinici	Broj vaspitnih grupa	Prosječan broj djece po vaspitaču
1	2.238	25	89	78	28

Izvor: Uprava za statistiku Crne Gore – MONSTAT

Broj zaposlenih u JPU „Dragan Kovačević“ iznosi 301, od čega je 158 vaspitača/ica.³

Osnovno obrazovanje

Osnovno obrazovanje na području opštine Nikšić sprovodi se u okviru osnovnih škola, koje se nalaze u gradskom, prigradskom i seoskom području.

Tabela br. 19: Spisak osnovnih škola na teritoriji opštine Nikšić

Područje	Naziv osnovne škole
Gradsko područje	„Mileva Lajović Lalatović“
	„Braća Labudović“
	„Luka Simonović“
	„Braća Ribar“
	„Ratko Žarić“
	„Olga Golović“
	„Dara Čokorilo“
Prigradsko područje	„Milija Nikčević“
	„Jagoš Kontić“
	„Radoje Čizmović“
	„Janko Mićunović“
Seosko područje	„Dušan Đukanović“
	„Ivan Vušović“
	„Janko Bjelica“
	„Jovan Draganić“
	„Jovan Gnjatović“
	„Braća Bulajić“
	„Branko Višnjic“
	„Dušan Bojović“
	„Pavle Kovačević“
	„Rade Perović“
	„Dobrislav Đedo Perunović“

Izvor: Ministarstvo prosvjete

Najveći broj školskih objekata je u solidnom stanju, dok je određene objekte potrebno rekonstruisati. U pojedinim školama je realizovan projekat energetske efikasnosti, urađene su fasade i zamijenjena

³ Izvor podataka: Uprava za statistiku – MONSTAT.

stolarija. U većem broju škola unutrašnja opremljenost nije na zadovoljavajućem nivou (klupe, stolice, vrata i dr.). Veći broj sportskih sala u gradskim i prigradskim školama je u solidnom stanju, dok je neke potrebno rekonstruisati. Pojedine škole na seoskom području nemaju sale za fizičko vaspitanje. U većem broju škola, sportske sale oskudijevaju u sredstvima za izvođenje nastave za fizičko vaspitanje (strunjače, lopte, kozlići, obruči, mreže, vratila i dr.). Kad su u pitanju dvorišta škola, potrebno je oko određenih školskih dvorišta rekonstruisati ograde, kao i sportske terene unutar dvorišta. Takođe, parkinzi su neadekvatni i nijesu odvojeni od učeničkog prostora, što predstavlja poseban izazov za bezbjednost učenika.

Broj djece u odjeljenjima je uglavnom u skladu sa standardima koje propisuje nadležno ministarstvo. U većem broju škola koje se nalaze u gradskim i prigradskim područjima, broj upisane djece iz godine u godinu je približan, za razliku od broja upisane djece u školama na seoskim područjima, gdje se primjećuje da se taj broj smanjuje, iz poznatih razloga migracija i smanjenja prirodnog priraštaja.

U školskoj 2022/2023. godini broj upisanih učenika je veći od broja upisanih učenica. Dok je broj prosvjetnih radnica – nastavnica u školama znatno veći od broja nastavnika.

Tabela br. 20: Broj učenika i nastavnika prema polu u opštini Nikšić za 2022/2023. godinu

OPŠTINA	Odjeljenja	Učenici			Broj učenika po odjeljenju	Nastavnici			Broj učenika po nastavniku
		ukupno	dječaci	djevojčice		ukupno	muški	ženski	
Nikšić	382	7.142	3.753	3.389	18,7	541	94	447	13,2

Izvor: Uprava za statistiku Crne Gore – MONSTAT

Srednje obrazovanje

Srednje obrazovanje u opštini Nikšić se sprovodi u okviru pet srednjih škola.

Tabela br. 21: Spisak srednjih škola na teritoriji opštine Nikšić

R. b.	Naziv srednje škole
1.	JU Gimnazija „Stojan Cerović“
2.	JU Prva srednja stručna škola
3.	JU Srednja ekonomsko-ugostiteljska škola
4.	JU Srednja stručna škola – Nikšić
5.	JU Škola za osnovno i srednje muzičko obrazovanje „Dara Čokorilo“

Izvor: Ministarstvo prosvjete

Stanje pojedinih objekata za srednje obrazovanje nije na zavidnom nivou, a posljedica je nedostatka finansijskih sredstava. Takođe, evidentan je i nedostatak opreme potrebne za osavremenjivanje nastavnog procesa. U okviru projekta „Unapređenje energetske efikasnosti u javnim zgradama“, koji Vlada Crne Gore realizuje uz podršku Njemačke razvojne banke, u toku su radovi na rekonstrukciji i adaptaciji objekta Ekonomsko-ugostiteljske škole.

Broj učenika po odjeljenjima je u skladu sa standardima koje propisuje nadležno ministarstvo, kao i broj upisane djece iz godine u godinu.

Tabela br. 22: Učenici srednjih škola po razredima i polu – početak školske 2022/2023. godine

Pol	Ukupno	I	II	III	IV
Svega	2.853	813	736	738	566
Muški	1.425	441	348	378	258
Ženski	1.428	372	388	360	308

Izvor: Uprava za statistiku Crne Gore – MONSTAT

Broj nastavnika za srednje obrazovanje u opštini Nikšić, za period 2022/2023, iznosio je 249 nastavnika, od toga 58 muškaraca i 191 žena.⁴

Visoko obrazovanje

U opštini Nikšić postoje tri visokoškolske ustanove: Filozofski fakultet, Filološki fakultet i Fakultet za sport i fizičko vaspitanje.

Tabela br. 23: Spisak studijskih programa sa otvorenim smjerovima

Fakultet	Studijski program	Smjerovi
Filozofski fakultet	Osnovne studije	Filozofija; Sociologija; Istorija; Geografija; Pedagogija; Obrazovanje učitelja; Predškolsko vaspitanje; Obrazovanje učitelja na albanskom jeziku; Psihologija
	Master studije	Filozofija; Sociologija; Psihologija; Pedagogija; Predškolsko vaspitanje i obrazovanje; Istorija; Geografija; Inkluzivno obrazovanje
	Doktorske studije	Filozofija; Sociologija; Pedagogija; Istorija; Geografija
Filološki fakultet	Osnovne studije	Srpski jezik i južnoslovenske književnosti; Crnogorski jezik i južnoslovenske književnosti; Engleski jezik i književnost; Italijanski jezik i književnost; Njemački jezik i književnost; Francuski jezik i književnost; Ruski jezik i književnost
	Master studije	Crnogorski jezik i južnoslovenske književnosti; Srpski jezik i južnoslovenske književnosti; Ruski jezik i književnost; Engleski jezik i književnost; Prevodilaštvo – Engleski jezik; Italijanski jezik i književnost; Francuski jezik i književnost; Njemački jezik i književnost
	Doktorske studije	Jezik i književnost
Fakultet za sport i fizičko vaspitanje	Osnovne studije	Sportski novinari i treneri; Fizička kultura i zdravi stilovi života
	Master studije	Fizička kultura i zdravi stilovi života; Sport, fitnes i turizam
	Doktorske studije	Fizička kultura

Izvor: Ministarstvo prosvjete

Na Filološkom fakultetu su evidentni nedovoljni kapaciteti za odvijanje nastave, kao i nedostatak prostora za podsticanje naučnoistraživačkog rada.

Za redovno odvijanje nastave na Fakultetu za sport i fizičko vaspitanje nedostaje fiskulturna dvorana.

⁴ Izvor podataka: Uprava za statistiku Crne Gore – MONSTAT.

Takođe, postojeći objekat Studentskog doma ne zadovoljava potrebe studentske populacije u Nikšiću, odnosno kapacitet i uslovi u postojećoj menzi nijesu zadovoljavajući.

Navedeno upućuje da je u narednom periodu potrebno obezbjeđenje dodatnog prostora za određene fakultetske jedinice i povećanje kapaciteta i uslova za život i rad studenata i đaka, kako bi se unaprijedili uslovi za rast i razvoj visokog obrazovanja u Nikšiću.

3.3.2. Socijalna i dječja zaštita

U skladu sa Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti, u opštini Nikšić obezbjeđivanje socijalne zaštite pojedincima i porodicama sa nepovoljnim ličnim ili porodičnim okolnostima vrši se posredstvom JU Centar za socijalni rad za opštine Nikšić, Plužine i Šavnik i Sekretarijata za kulturu, sport, mlade i socijalno staranje Opštine Nikšić (Sektor za obrazovanje i socijalno staranje i Kancelarija za prevenciju narkomanije) i Opštinske organizacije Crvenog krsta.

U okviru nadležnih institucija, usluge se realizuju kroz funkcionisanje:

- JU Dnevni centar za djecu sa smetnjama u razvoju i osobe sa invaliditetom, Sektor A i Sektor B („Predah 27+“), sveobuhvatan je i kompleksan servis socijalne zaštite, koji predstavlja koncept podrške životu u zajednici. Usluge koje se pružaju su: dnevni boravak djece sa smetnjama u razvoju i osoba sa invaliditetom; socijalizacija; osmočasovna njega djece i osoba sa invaliditetom; elementarna rehabilitacija; individualni i grupni rad sa korisnicima; elementarni vaspitni rad u kojem se stiču vještine neophodne za svakodnevni život i pomoć inkluziji; društvena i profesionalna aktivacija djece sa smetnjama u razvoju i osoba sa invaliditetom; najmanje jedan obrok; prevoz za djecu sa smetnjama u razvoju; prevoz za korisnike u Sektoru „B“ u skladu sa mogućnostima.
- Dnevni boravak za stare I, II i III i Dnevni boravak za osobe oboljele od demencije jesu servisi koji imaju za cilj razvoj vaninstitucionalnog oblika zaštite starih osoba, koje se kroz ovaj vid podrške osnažuju i integrišu u društvenu sredinu, u cilju prevladavanja usamljenosti i socijalne izolovanosti i samim tim se smanjuje potreba za institucionalnim smještajem. Korisnicima su na raspolaganju sljedeće usluge: boravak 20 pokretnih osoba, starijih od 65 godina, svakog radnog dana od 8 do 16 časova; razgovori i druženje u cilju prevladavanja usamljenosti i socijalne izolovanosti; organizovanje sportskih i kulturnih dešavanja; organizovanje društvenih igara u okviru boravka; korišćenje dnevne štampe i biblioteke; jedan topli obrok; dnevno posluženje; psihosocijalna podrška; pružanje sitnih medicinskih usluga.
- Psihološko savjetovalište je servis koji pruža psihološku podršku kako zdravoj populaciji, sa fokusom na njihovo mentalno osnaživanje, veću odgovornost i produktivnost, vjeru u sebe, bolji razvoj radne etike, postavljanje jasnih i preciznijih životnih ciljeva, tako i psihološku podršku osobama sa psihološkim poteškoćama, sa fokusom na pomoć i podršku u suočavanju sa problemima, poput socijalne anksioznosti i povučenosti, simptoma depresivnosti i apatije, simptoma samopovređivanja, nedostatka samopouzdanja i izbjegavanja socijalnih kontakata, konflikta sa roditeljima, poremećaja ishrane, opsesivnih misli i pretpostavki, suicidalnih misli i drugih.
- JU Dom starih „Nikšić“ je javna ustanova koja pruža usluge smještaja odraslim licima sa invaliditetom i starim licima, usluge podrške za život u zajednici, savjetodavno-terapijske i socijalno-edukativne usluge, stručnu podršku i odgovarajuće obuke pružaocima usluga porodičnog smještaja, radno-okupaciono angažovanje i zdravstvenu zaštitu.

Nadležnost Centra za socijalni rad ogleda se kroz različita novčana izdvajanja, prava i usluge u oblasti socijalne zaštite i primijenjene mjere. Djelatnost Centra za socijalni rad obuhvata i druge aktivnosti iz domena socijalne zaštite, koje su veoma značajne za socijalno ugroženu populaciju stanovništva: porodični i domski smještaj, usvojenje i starateljstvo, zaštitu djece od zlostavljanja i zanemarivanja, rad na poboljšanju poremećenih porodičnih odnosa, angažovanje u cilju smanjenja maloljetničke delinkvencije. Takođe, značajno je učešće u refundiranju sredstava za boravak djece u predškolskim ustanovama, naknadama za porodijska odsustva, povlasticama za prevoz invalidnih lica, troškovima za odmor i rekreaciju učenika, nabavku udžbenika i školskog pribora i ostalih vrsta pomoći.

Materijalno obezbjeđenje su u 2022. godini ostvarile 853 porodice, odnosno 2.567 lica, dok je isto pravo ostvarilo 1.109 porodica, odnosno 3.383 lica u 2021. godini.

Dodatak za djecu je u 2022. godini primalo 718 porodica, odnosno 1.408 djece, dok su 892 porodice, odnosno 1.732 djece, bili korisnici ovog prava 2021. godine. Dodatak za njegu i pomoć u 2022. godini je primalo 2.575 lica, odnosno 2.306 u 2021. godini, a ličnu invalidninu 337 lica u 2022, odnosno 326 lica u 2021. godini.

Sekretarijat za kulturu, sport, mlade i socijalno staranje Opštine Nikšić, u okviru Sektora za zdravstvenu, socijalnu i dječju zaštitu, takođe realizuje brojne aktivnosti u ovoj oblasti, dok se iz lokalnog budžeta Sekretarijata izdvajaju novčana sredstva za jednokratne novčane pomoći i novčane pomoći za novorođeno dijete. U 2022. godini je podijeljeno 85 jednokratnih novčanih pomoći, zbog teškog materijalnog i/ili zdravstvenog stanja pojedinca ili porodica, dok je 596 lica, odnosno porodica, ostvarilo pravo na naknadu za novorođeno dijete. U 2021. godini za 268 pojedinaca, odnosno porodica, zbog teškog materijalnog i/ili zdravstvenog stanja, odobrena je jednokratna novčana pomoć, dok su 542 lica ostvarila pravo na naknadu za novorođeno dijete u periodu od februara do decembra 2021. godine.

Nadležni sekretarijat svake godine donosi Lokalni program socijalnog stanovanja. U tom kontekstu, značajno je izdvojiti da, prema posljednjem programu, opština Nikšić raspolaže sa 466 stambenih prostora, da pravovremeno, efikasno i efektivno vrši raspodjelu i reviziju korišćenja stambenih jedinica, odnosno da adekvatno reaguje u rješavanju stambenih potreba lica i porodica koji se nalaze u stanju stambene potrebe.

Doprinos socijalnoj djelatnosti daje Opštinska organizacija Crvenog krsta, koja je tokom 2022. godine obezbijedila pomoć za veći broj porodica sa najnižim primanjima, a takođe realizovala brojne vidove podrške i pomoći kroz pakete hrane, higijene i brašna za romsku i egipćansku populaciju, starije osobe i osobe sa invaliditetom. Realizovala je i brojne aktivnosti sa raseljeničkom romskom populacijom, programe psihološke podrške i brige o starima, a takođe bavi se zdravstveno-preventivnim radom, aktivnostima koje se odnose na dobrovoljno davalatstvo krvi, pripreme za djelovanje u nesrećama, rad podmlatka i omladine.

Program rada Kancelarije za prevenciju narkomanije realizuje se kroz preventivni rad, odnosno predavanja, radionice, tribine i savjetodavni rad, odnosno saradnju sa roditeljima mladih u smislu pružanja psihoedukativne pomoći. Ciljna grupa su učenici završnih razreda osnovnih škola, kao i učenici srednjih škola u opštini, a pažnja je usmjerena na sljedeće: zdravlje, bolesti zavisnosti i štetne posljedice po zdravlje, vršnjački pritisak, tehnike otpora, donošenje odluka, faktori rizika i zaštite, razvoj socijalnih vještina i vještina komunikacije i izbjegavanje rizičnih ponašanja. Posebna pažnja posvećena je prevazilaženju problema zavisnih ponašanja, naročito problema kockanja među mladima.

3.3.3. Zdravstveni sistem

U opštini Nikšić zdravstvena zaštita je organizovana preko ZU Dom zdravlja, JZU Opšta bolnica, JZU Specijalna bolnica za plućne bolesti „Dr Jovan Bulajić“ Brezovik, kao i putem specijalističkih privatnih ustanova.

ZU Dom zdravlja

Odlukom Vlade Crne Gore o mreži zdravstvenih ustanova, Javna zdravstvena ustanova Dom zdravlja Nikšić organizovana je kao davalac usluga primarne zdravstvene zaštite (PZZ) za opštine: Nikšić, Šavnik i Plužine.

Pružanje usluga PZZ-a organizovano je preko ambulanti i stacionara: centralne zgrade Doma zdravlja Nikšić; ambulanti: Bogetići, Kličevo, Straševina, Dragova Luka, Župa nikšićka – Mijlje Polje, Vidrovan, Krstac, ambulanta Velimlje, u čijem su sastavu ambulante u Vračenovićima, Vilusima, Petrovićima i Grahovu; Stacionar u Plužinama sa ambulantama u Crkvičkom polju i Stabnima (nije aktivna); Stacionar u Šavniku sa ambulantama u Boanu i Bukovici.

Dom zdravlja pruža preventivne, dijagnostičke, terapijske, rehabilitacione i druge usluge preko organizacionih jedinica:

A – Izabrani doktori:

1. Izabrani doktor za odrasle;
2. Izabrani doktor za djecu – pedijatar;
3. Izabrani doktor za žene – ginekolog.

B – Centri za podršku:

1. Centar za plućne bolesti i tuberkulozu;
2. Centar za mentalno zdravlje;
3. Mikrobiološka laboratorija;
4. Centar za prevenciju:
  - Savjetovalište za reproduktivno zdravlje;
  - Savjetovalište za mlade;
  - Savjetovalište za dijabetes;
  - HES (Higijensko-epidemiološka služba);
5. Centar za djecu sa posebnim potrebama.

C – Jedinice za podršku:

1. Jedinica za patronažu;
2. Jedinica za sanitetski prevoz;
3. Jedinica za fizikalnu terapiju primarnog nivoa.

D – Specijalističke ambulante:

1. Internističke ambulante;
2. Oftalmološke ambulante.

E – Ostale djelatnosti Doma zdravlja:

1. Medicina rada.

F – Zdravstvene stanice u Plužinama i Šavniku:

1. Izabrani doktor za rad u Ambulanti i u Stacionaru.

U Domu zdravlja evidentan je nedostatak sljedećih ljekara: 13 ljekara porodične medicine, 2–4 specijaliste pedijatrije, 2 psihijatra, 2 ginekologa, 1 specijalista higijene, 2–4 radiologa. Takođe, i prostorni kapaciteti su ograničeni, a planira se njihovo rješavanje kroz nadogradnju postojećeg objekta Dječjeg dispanzera ili adaptaciju postojeće zgrade. Planirano je i otvaranje ambulante u MZ Ozrinići. Jedan od problema je i nedostatak sanitetskih i terenskih vozila.

Tim stručnih lica Centra za djecu sa posebnim potrebama, koji čine pedijatar, logoped, psiholog i socijalni radnik, pruža svakodnevno zdravstvenu zaštitu korisnicima. S obzirom na potrebe i broj djece, Centar bi trebalo da upošljava po 2 pedijatra, 2 psihologa i 2 logopeda.

Kao temelj primarne zdravstvene zaštite, Dom zdravlja osigurava sveobuhvatnost, dostupnost, efikasnost i kontinuiranost pružanja zdravstvene zaštite na području opština Nikšić, Šavnik i Plužine.

JZU Opšta bolnica Nikšić

Opšta bolnica Nikšić je najveća opšta bolnica u Crnoj Gori, ne samo po svojim prostornim kapacitetima već i prema gravitacionom području koje pokriva. Osnovana je 11. 12. 1877. godine pod imenom knjeginje Zorke.

JZU Opšta bolnica Nikšić organizovana je kao zdravstvena ustanova na sekundarnom nivou zdravstvene zaštite. Opšta bolnica obavlja bolničku, specijalističko-konsultativnu, supspecijalističku i dijagnostičku djelatnost. Opšta bolnica obavlja bolničku i specijalističku zdravstvenu djelatnost najmanje iz oblasti:

1. hirurgije;
2. interne medicine;
3. psihijatrije;
4. ginekologije i akušerstva;
5. pedijatrije.

Opšta bolnica je radi obavljanja djelatnosti organizovana preko odjeljenja, odsjeka, specijalističkih ambulanti i službi na sljedeći način:

- ***Hirurške grane:*** Odjeljenje opšte hirurgije, Jedinica operacionog bloka, Odjeljenje anestezije i reanimacije sa jedinicom intenzivnog liječenja (JIL), Odjeljenje ortopedije i traumatologije, Odjeljenje ORL sa audiološko-vestibularnom jedinicom, Odjeljenje oftalmologije, Odjeljenje urologije, Jedinica urgentnog hirurškog bloka.
Specijalističke ambulante: Ambulanta opšte hirurgije, Ambulanta ortopedije i traumatologije, Ambulanta ORL, Audio-vestibularna jedinica, Ambulanta oftalmologije, Ambulanta urologije.
- ***Internističke grane:*** Odsjek interne medicine sa odsjekom koronarne jedinice, Jedinica urgentnog internističkog bloka, Odjeljenje neurologije – kabinet za MNG i EEG, Odjeljenje za infektivne bolesti, Odjeljenje dermatovenerologije, Odjeljenje hemodijalize i nefrologije.

Specijalističke ambulante: Ambulanta interne medicine, Ambulanta endokrinologije, Ambulanta kardiologije, Kabinet za holter, Ambulanta gastroenterologije, Ambulanta reumatologije, Ambulanta neurologije, Ambulanta za infektivne bolesti, Ambulanta hepatologa, Ambulanta dermatovenerologije.

- **Psihijatrija:** Odjeljenje psihijatrije.
Specijalističke ambulante: Ambulanta psihijatrije.
- **Ginekologija i akušerstvo:** Odjeljenje ginekologije i akušerstva, Odjeljenje akušerstva sa porođajnom salom, Odjeljenje za novorođenčad.
Specijalističke ambulante: Ambulanta ginekologije.
- **Pedijatrija:** Odjeljenje pedijatrije.
Specijalističke ambulante: Ambulanta pedijatrije.
- **Ostalo:** Jedinica fizikalne medicine i rehabilitacije, Kabinet za radiološku, UZ, CT i mamograf dijagnostiku, Kabinet za laboratorijsku dijagnostiku, Jedinica medicinskog snabdijevanja – bolnička apoteka.
- **Nemedicinske službe:** Menadžment/Uprava, Služba za ekonomsko-finansijske poslove – Služba za javne nabavke, Služba za pravne i kadrovske poslove, Tehnička služba – Odsjek za tehničku podršku, Odsjek za servis hrane – kuhinja Bolnice.

Kadrovske kapacitete Bolnice čine 484 zaposlena, od čega: 59 ljekara specijalista i supspecijalista, 23 ljekara na specijalizaciji, 1 doktor medicine, 266 medicinskih sestara/tehničara, 14 ostalo medicinsko osoblje i 121 nemedicinski kadar.

Posteljni kapaciteti Opšte bolnice su 237 kreveta.

Bolnica raspolaže dijelom, visokosofisticiranom opremom, i drugim dijelom, opremom starije tehnologije, koju će u skladu sa finansijskim mogućnostima zamjenjivati.

U određenim specijalnostima postoji nedovoljan broj specijalističkog kadra: 2 hirurga, 2 infektologa, 2 psihijatra, 2 radiologa, 1 ortoped, 2 ginekologa, 2 kardiologa i 1 urolog, što zbog dobre organizacije i saradnje sa drugim zdravstvenim ustanovama iz okruženja ne utiče na liječenje, tj. pružanje specijalističke zdravstvene zaštite.

Najčešće hronične i akutne bolesti pacijenata su infarkti, embolije pluća, dijabetes, hronične opstruktivne bolesti pluća, moždani udari i dr.

JZU Specijalna bolnica za plućne bolesti „Dr Jovan Bulajić“ Brezovik

JZU Specijalna bolnica za plućne bolesti „Jovan Bulajić“ Brezovik osnovana je 1951. godine. Danas je bolnica u Brezoviku specijalizovana, savremeno opremljena zdravstvena ustanova, koja ispunjava sve standarde dijagnostike i liječenja pacijenata sa problemima plućne etiologije. Kao takva, zadovoljava uslove za nastavno-naučnu bazu Medicinskog fakulteta u Podgorici. Ustanova je Nacionalnog centra za kontrolu i praćenje tuberkuloze i vodi registar tuberkuloze.

Specijalna bolnica za plućne bolesti „Dr Jovan Bulajić“ Brezovik je bolnica sekundarnog nivoa zdravstvene zaštite, paviljonskog tipa. Paviljoni su opredijeljeni u zavisnosti od patologije respiratornog sistema, u cilju adekvatnog praćenja pacijenata i prevencije transmisije intrahospitalnih infekcija.

1. Dijagnostička služba poliklinike obezbjeđuje neinvazivne i invazivne metode dijagnostikovanja oboljelih: spirometrija; BDT; difuzija; acidobazni status; alergo probe; PPD; bronhoskopija.
2. Paviljon plućne onkologije je predviđen za hospitalizaciju onkoloških pacijenata plućne lokalizacije. Dnevna bolnica i palijativno zbrinjavanje onkoloških pacijenata su prioriteta ovog paviljona. Odjeljenje raspolaže sa 24 bolesničke postelje – 15 dnevna bolnica i 9 za palijativno zbrinjavanje. Pacijenti se liječe prema najsavremenijim protokolima i primjenom monoterapije uz pomoć infuzionih pumpi, kao najbezbjednijim načinom primjene terapije.
3. Odjeljenje za zapaljenske i nespecifične bolesti pluća raspolaže sa 40 bolesničkih postelja, namijenjeno je za liječenje pacijenata sa zapaljenjem pluća, plućne maramice, izliva i nespecifičnih promjena na plućima, koje osim neinvazivne zahtijevaju i invazivne dijagnostičke procedure.
4. Odjeljenje za tuberkulozu i ostale granulomatoze posjeduje 36 bolesničkih kreveta, 6 je namijenjeno za liječenje multirezistentne forme TBC-a. Tuberkuloza nije samo zdravstveni problem već i socioekonomski.
5. Odjeljenje za astmu i ostale opstruktivne bolesti sa Jedinicom intenzivnog liječenja raspolaže sa 46 postelja. Na Odjeljenju je obezbijedeno kiseonično mjesto za svaku bolesničku postelju.
6. Radiološka služba:
  - radiografija, UZ, dopler i CT dijagnostika.
7. Služba laboratorijske dijagnostike:
  - mikrodetekcija na TBC;
  - biohemija;
  - patologija.

Ustanova posjeduje: kabinet za polisomnografiju, tzv. *Sleep apnea*, u cilju dijagnostike poremećaja disanja u toku sna, kao i Kabinet za fizikalnu medicinu disanja u cilju rehabilitacije.

Specijalna bolnica za plućne bolesti Brezovik trenutno se suočava sa problemom deficita ljekara specijalista pulmologa. Nedostaju 3 pulmologa i 1 epidemiolog, a 4 ljekara su na specijalizaciji iz interne medicine.

Posljednjih godina u Nikšiću je otvoren značajan broj privatnih zdravstvenih ustanova iz različitih oblasti (internističke, ultrazvučne dijagnostike, pedijatrije), koje velikim dijelom dopunjuju dijagnostički tretman bolesnika.

3.4. Kultura

Nikšić je grad bogate kulturno-istorijske baštine, na čijoj teritoriji se nalaze brojni kulturno-istorijski spomenici. On je ne samo u crnogorskim već i u regionalnim okvirima prepoznat kao grad kulture i sporta. Posljednjih godina, zahvaljujući intenzivnom kulturnom životu iskazanom kroz realizaciju oko 300 raznovrsnih kulturnih sadržaja na godišnjem nivou, kao i brojnih festivala, naš grad se afirmisao i kao kulturni centar Crne Gore. Krase ga brojna nepokretna i pokretna dobra.

Nosioci kulturnog života u Nikšiću su sljedeće institucije kulture:

- Javna ustanova „Zahumlje“;
- Javna ustanova Nikšićko pozorište;
- Javna ustanova Narodna biblioteka „Njegoš“ – Nikšić i

- JU Muzeji i galerije Nikšić.

Nepokretna kulturna dobra na teritoriji opštine Nikšić su:

- gradski bedemi – ostaci Onogošta;
- dvorski kompleks kralja Nikole;
- Duga – istorijski klanac sa utvrđenjem;
- groblje oko Crkve Svetog Petra i Pavla;
- 15 sakralnih objekata (crkve i manastiri);
- kula Voltica;
- kula sa tvrđavom Trubjela;
- kula Lekovića;
- Rimski most na Moštanici;
- Hadži Ismailov most na Duklu;
- Carev most;
- ostaci nekropole stećaka kod Velimlja i Šipačna;
- nalazište Crvena stijena – Petrovići i nalazište u Riječanima;
- tvrđava Klačina;
- Pećina Jakova Dakovića – Grahovo;
- Krst kameni Deda Vukovića;
- Stari rudnik u Župi;
- kuća gdje je bilo sjedište Nikšićkog NOP-a;
- 12 spomenika, spomen-bisti i spomen-kompleksa;
- oko 100 spomen-ploča u okolini Nikšića.

JU Nikšićko pozorište baštini bogatu pozorišnu tradiciju, započetu davne 1884. godine, kada je izvedena prva pozorišna predstava „Slobodarka“, po tekstu Manojla Đorđevića Prizrenca, i to samo nekoliko mjeseci nakon prve crnogorske pozorišne premijere izvedene na Cetinju. Od tada pa do danas, generacije ovdašnjih pozorišnih poslenika, kroz različite umjetničke forme, ispisivali su zavidnu hroniku pozorišnog života.

Javna ustanova Nikšićko pozorište je od svog obnavljanja 1999. godine do danas, nakon skoro poluvjekovne pauze, imala 30 premijernih izvođenja. Uporedo sa tim, Nikšićko pozorište kroz redovni i sadržajni repertoar ugošćava najeminentnije pozorišne kuće i najpoznatija glumačka imena na večernjoj i sceni za djecu. Pozorište je 2007. godine obnovilo „Međunarodni festival glumca“ i uspješno ga organizuje svake godine, tako da je ta pozorišna smotra postala prepoznatljiva u regionu. Ustanovljena je Nagrada „Veljko Mandić“ u maju 2005. godine. Nagrada se dodjeljuje bijenalno, za doprinos pozorišnom stvaralaštvu, a uručuje se na otvaranju „Međunarodnog festivala glumca“. Pozorište se, pored dramske produkcije, bavi i izdavačkom djelatnošću, u okviru koje je do sada realizovalo više značajnih projekata, kao i emitovanjem filmskih sadržaja, koji se izdvajaju kvalitetom i popularnošću u regionalnim ili globalnim okvirima.

JU „Zahumlje“ Nikšić osnovana je 1898. godine kao pjevačko društvo, koje odmah nakon osnivanja aktivira i rad Pozorišnog ansambla (Dramskog studija), po kome će kasnije biti prepoznatljivo na širim jugoslovenskim prostorima. Osnivači „Zahumlja“ su naši preci, entuzijasti, sanjari i vizionari jedne buduće, moderne Crne Gore. Za više od 110 godina postojanja, u kulturno zdanje „Zahumlja“

svoj trud i energiju ugradilo je i ugrađuje preko 8.000 stvaralaca, ispisujući tako i svojevrsnu istoriju Nikšića. Jedan od najaktivnijih i najznačajnijih stvaralačkih segmenata današnjeg „Zahumlja“ jeste Folklorni ansambl, koji je osnovan 1975. godine, kako bi se proširio djelokrug rada „Zahumlja“. Zahvaljujući izuzetnom kvalitetu i veoma visokom umjetničkom nivou svojih programa, ovaj ansambl je već godinama član CIOFF-a (Svjetske organizacije folkloru i tradicionalnih umjetnosti).

JU Muzeji i galerije Nikšić je samostalna ustanova koja se bavi muzejskom djelatnošću i osnovana je kao kompleksni muzej. Osnivač ustanove je Opština Nikšić. Muzej je osnovan 1951. godine u okviru Centra za kulturu Nikšić, a budući da se Centar za kulturu, shodno Zakonu o kulturi, rasformirao 2017. godine, Elaboratom o opravdanosti osnivanja JU Muzeji i galerije postaje samostalna ustanova, kojoj se na korišćenje daje i tvrđava Bedem – Stari grad Anderva. Muzejski materijal je, za sada, sistematizovan u četiri zbirke: arheološku, istorijsku, etnološku i umjetničku.

JU Narodna biblioteka „Njegoš“ baštini dugu tradiciju, započetu davne 1881. godine osnivanjem Društva nikšićke čitaonice. Biblioteka je do 2015. godine funkcionisala u okviru JU „Centar za kulturu“ Nikšić, a iste godine Skupština opštine Nikšić je donijela Odluku o osnivanju Javne ustanove Narodna biblioteka „Njegoš“ Nikšić.

Kao tradicionalne kulturne manifestacije u opštini Nikšić, svojim kvalitetom prepoznatljive ne samo u lokalnim okvirima već i šire, posebno se izdvajaju:

- „*Septembarski dani kulture*“ – manifestacija kojom se obilježava 18. septembar – Praznik opštine Nikšić, a koja se u kontinuitetu održava više od 70 godina, čiji je organizator Opština Nikšić.
- „*Međunarodni festival glumca*“ – pozorišni festival, jedinstven u regionu po tome što je u osnovi posvećen glumcu i glumi, nastao je 1995. godine kao Festival monodrame Crne Gore, a sadašnji naziv utemeljen je 2000. godine, u organizaciji JU Nikšićko pozorište, a kasnije se razvijao i stekao reputaciju koju danas ima.
- „*Nikšićki književni susreti*“ – utemeljeni 1969. godine, a uz turbulencije i prekide, obnovljeni su nakon dvadesetogodišnje pauze, 2014. godine, i od tada se održavaju u kontinuitetu, u organizaciji JU Narodna biblioteka „Njegoš“.
- „*Nikšić guitar fest*“ – festival koji se u kontinuitetu održava 16 godina i jedinstvena je prilika da ljubitelji muzičke umjetnosti uživaju u nastupima najboljih svjetskih gitarista, u organizaciji NVO „Društvo gitarista Anagastum“ Nikšić.
- „*Lake fest*“ – ljetnji festival rok muzike koji je svojim kvalitetom ponude postao izuzetno popularan u cijelom regionu, a koji se održava na prostoru jednog od najljepših nikšićkih izletišta, jezeru Krupac, što ga posebno izdvaja od festivala ovog tipa, a u organizaciji NVO „Lake fest“.
- „*Bedem fest*“ – ljetnji muzički festival koji daje priliku za afirmaciju nikšićkih i crnogorskih rok bendova, održava se na velikoj sceni na Bedemu, u organizaciji je NVO „Pro futuro“ Nikšić.
- „*Anderva book*“ – kulturna manifestacija, jesenji sajam knjiga, koji već tri godine organizuje JU Narodna biblioteka „Njegoš“ Nikšić, pod pokroviteljstvom Opštine Nikšić i Ministarstva kulture i medija Crne Gore.
- „*Korzo*“ – festival, kulturna manifestacija koju organizuje Turistička organizacija Nikšić u saradnji sa Opštinom Nikšić.

U pogledu infrastrukture, završetkom rekonstrukcije i revitalizacije Dvorca kralja Nikole, JU Muzeji i galerije dobiće savremen prostor za obavljanje svojih djelatnosti. Tokom 2020. godine JU „Zahumlje“ proširila je svoje prostorne kapacitete i sada raspolaže adekvatnim uslovima koji pružaju mogućnost za kvalitetan i sadržajan rad. Nikšićko pozorište, uz određene manje tehničke nedostatke, raspolaže jednom od najsavremenijih pozorišnih sala u državi, tako da posjeduje vrlo kvalitetne uslove za odvijanje pozorišne djelatnosti.

3.5. Sport i rekreacija

Lokalna samouprava kontinuirano doprinosi razvoju i promociji sporta kroz finansiranje programa rada sportskih organizacija, izgradnju i održavanje sportskih objekata, podršku talentovanim sportistima, organizovanje različitih sportskih događaja i manifestacija i aktivno doprinosi cjelokupnom razvoju i promociji sporta, kao važne društvene djelatnosti.

U opštini Nikšić djeluje 77 klubova u 36 sportskih disciplina (fudbal, košarka, džudo, karate, boks, vaterpolo i plivanje, tenis, rukomet, atletika, odbojka, MMA).

Kada je riječ o razvijenosti sportske infrastrukture u opštini Nikšić, značajno je istaći:

- *Sportski centar Nikšić*, koji u svojoj ponudi sadrži: veliku (A) dvoranu sa 2.800 sjedišta, zatvoreni olimpijski bazen sa oko 600 sjedišta, teretanu, dva teniska terena, teren za mali fudbal sa vještačkom travom, streljanu, kao i sadržaje za pružanje ugostiteljskih usluga (restoran).
- *Kompleks gradskog stadiona* je kapaciteta 6.180 sjedećih mjesta, odnosno može da primi 11.000 gledalaca, i zadovoljava standarde za odigravanje međunarodnih utakmica. U sklopu njega su dva pomoćna terena, od kojih je jedan sa prirodnom, a drugi sa vještačkom travom, koji je izgrađen u saradnji sa FSCG i UEFA. Takođe, u okviru kompleksa postoji 296 parking-mjesta.
- *Kompleks teniskih terena pod Trebjesom* sastoji se od dva terena koja se nalaze u sklopu „Trim“ centra i tri terena u sklopu Teniskog kluba „Nikšić“.
- *Ski-centar Vučje* sadrži nove ski-staze, servisirane i ugrađene nove ski-liftove, kao i adaptiran motel, što sveukupno daje sliku o respektabilnom smučarsko-planinarskom centru.
- *Objekat za džudo sport AD „Akademik“* u potpunosti zadovoljava potrebe za bavljenje džudo sportom.
- Na užem području opštine Nikšić nalazi se 12 osnovnih i 4 srednje škole, sa ukupno 15 fiskulturnih sala.
- U okviru mjesnih zajednica izgrađeno je 20 otvorenih sportskih terena.
- Postoji više teretana i fitnes centara.
- Lovačko društvo „Dr Zoran Kesler“ i Ribolovno društvo „Nikšić“ posjeduju svoje prostorije za rad.
- *Biciklistička staza na Trebjesi* u dužini od 3.250 m zadovoljava međunarodne standarde za planinski biciklizam, na njoj se održavaju domaća i međunarodna takmičenja.
- *Aerodrom na Kapinom Polju* posjeduje poletno-sletnu stazu dužine 1.450 m i širine 30 m, hangar, toranj i administrativnu zgradu. Bio je domaćin brojnim takmičenjima u padobranstvu.

Prepoznatljivo takmičenje tradicionalnog karaktera su *Opštinske školske sportske igre*, a uporedo se organizuju i mnogobrojne „škole“, u više sportskih disciplina.

Organizovani rekreativni sport na području Nikšića najvećim dijelom se realizuje kroz *aktivnosti Nikšićkog saveza „Sport za sve“*.

Takmičenja osoba sa invaliditetom se sprovode u košarci u kolicima, šahu i atletici. Ostale sportske grane takmičenja, kao i sportska rekreacija osoba sa invaliditetom su privremenog, sporadičnog i povremenog karaktera.

Sekretarijat za kulturu, sport, mlade i socijalno staranje Opštine Nikšić je organizator ili suorganizator brojnih sportskih priredbi.

Evidentan je nedostatak uslova za rad i funkcionisanje brojnih sportskih klubova u gradu. Dosadašnji kapaciteti dvorane Sportskog centra nijesu bili dovoljni za podmirenje potreba klubova iz dvoranskih sportova, za odvijanje trenažnih i takmičarskih aktivnosti, te bi se problem riješio izgradnjom multifunkcionalne sale za dvoranske sportove.

3.6. Civilni sektor

Prema podacima iz registra NVO od 12. oktobra 2021. godine, na teritoriji opštine Nikšić registrovano je 519 NVO, od kojih su 504 udruženja i 15 fondacije.

Oblici saradnje Opštine Nikšić i nevladinih organizacija definisani su: Statutom Opštine Nikšić, Odlukom o učešću lokalnog stanovništva u vršenju javnih poslova, Odlukom o mjesnim zajednicama, Poslovníkom o radu Skupštine, Odlukom o Savjetu za razvoj i zaštitu lokalne samouprave, Odlukom o osnivanju Savjeta za saradnju lokalne samouprave sa NVO i Odlukom o kriterijumima, načinu i postupku raspodjele sredstava NVO.

U cilju stvaranja uslova za unapređenje saradnje i razvijanje odnosa između Opštine i nevladinih organizacija osnovan je Savjet za saradnju lokalne samouprave i nevladinih organizacija.

U skladu sa Statutom Opštine, predsjednik Skupštine omogućava predstavniku NVO da učestvuje u radu Skupštine, povodom određenog pitanja za koje NVO iskaže interes, bez prava odlučivanja („prazna stolica“).

Opština Nikšić pomaže NVO sektor kroz finansiranje projekata po javnom pozivu ili dodjelom jednokratne finansijske pomoći za realizaciju projekata/akcija značajnih za lokalnu zajednicu, a od strane Opštine pojedinim NVO je obezbijeden besplatan prostor za rad.

O svim značajnim aktivnostima lokalna uprava informiše civilni sektor preko sajta Opštine www.niksic.me, „Radio-televizije Nikšić“, društvenih mreža. Takođe, komunikacija se odvija putem mejlova, telefonski, na sastancima, javnim skupovima i slično.

3.7. Privreda

Za period 2019–2021. godine, indeks razvijenosti opštine Nikšić je bio na nivou 96,14% (75–100%), što predstavlja povećanje od 2,74% u poređenju sa periodom 2016–2018. godine, kada je on iznosio 93,40%. Navedeno predstavlja jasan pokazatelj ubrzanog razvoja i sve većeg korišćenja resursa i potencijala kojima raspolaže kao teritorijalno najveća opština u Crnoj Gori i svrstava je u grupu srednje razvijenih opština.

Prema podacima navedenim u Strategiji regionalnog razvoja Crne Gore 2023–2027, indeks konkurentnosti opštine Nikšić za period 2019–2021. iznosi 89,4, što ukazuje na veoma povoljnu situaciju i potencijal za privredni rast i razvoj opštine Nikšić.

Sve ovo pokazuje da je privreda opštine Nikšić u posljednjem periodu u značajnom rastu, na koji utiče više faktora konkurentnosti, od kojih su najbitniji: izuzetno povoljan geografski položaj, razvijena saobraćajna infrastruktura, demografija, obrazovanje, javni sektor kao i poslovna infrastruktura. Razvoj tehničke infrastrukture, unapređenje javnog sektora, kao i poslovne infrastrukture, sasvim sigurno svrstava opštinu Nikšić u grupu vodećih destinacija za privlačenje potencijalnih investitora, a samim tim stvaraju se dalji preduslovi za razvoj privrede i otvaranje novih radnih mjesta, što je svakako jedan od glavnih ciljeva Opštine Nikšić u narednom periodu.

Opština Nikšić posjeduje veliko prirodno bogatstvo u mineralnim sirovinama, šumama, vodom i poljoprivrednom zemljištu. Nalazi se na veoma dobrom geostrateškom položaju. Infrastrukturno je dobro povezana sa opštinama Crne Gore i sa regionom. U prošlosti je bila prepoznata kao nosilac crnogorskog ekonomskog razvoja sa razvijenom metalurgijom, elektroprivredom, industrijom, drvoprerađivanjem, mašinskom industrijom, prehrambenom industrijom, ugostiteljstvom i trgovinom. Ekonomija je bilježila rast sve do kasnih osamdesetih godina. Nosioци privrednog razvoja bili su Željezara sa preko 6.000 zaposlenih, Rudnici boksita sa oko 1.350 zaposlenih, „Metalac“ sa 700 radnika, Pivara „Trebjesa“ AD Nikšić sa preko 700 radnika, Mlin, Mljekara, Klanica, Tekstilna industrija „Koni“, „Građevinska radna organizacija Crna Gora“ sa preko 2.600 zaposlenih. Godišnje se zapošljavalo 330 radnika, a broj zaposlenih u 1988. godini dostigao je 22.000.

Strukturne promjene koje su neminovno zahvatile privredu opštine Nikšić rezultirale su nestankom velikih društvenih preduzeća i stvaranjem novih, značajno manjih privrednih subjekata. Primjetna su značajna smanjenja u broju velikih i srednjih preduzeća.

Novostvorena preduzeća, nastala iz velikih sistema, nijesu apsorbovala zaposlene radnike. Neka od njih su danas uspješne kompanije, na tehnološki visokom nivou, sa brendovima prepoznatljivim na domaćim i stranim tržištima. Novostvorena mala i srednja preduzeća nemaju snagu da postanu motor razvoja privrede ovog grada.

3.7.1. Privredni subjekti

U opštini Nikšić registrovano je i aktivno radi 3.781 preduzeće (stanje na dan 31. 12. 2022, po podacima Centralnog registra privrednih subjekata).

Pod privrednim subjektima obuhvaćena su akcionarska društva, društva sa ograničenom odgovornošću, ustanove, nevladine organizacije, komanditna društva, ortačka društva, preduzetnici, zadruge, djelovi stranih društava, kao i ostali oblici sa sjedištem u Nikšiću, što je prikazano u sljedećoj tabeli.

Tabela br. 24: Broj aktivnih privrednih subjekata po obliku organizovanja na 31. 12. 2022.

Akcionarsko društvo	15
Društvo sa ograničenom odgovornošću	2.607
Ortačko društvo	11
Ustanova	124
Nevladina organizacija	66
Komanditno društvo	25
Preduzetnik	908
Zadruga	10
Dio stranog društva	12
Ostali oblici	2
Ukupno	3.781

Izvor: Centralni registar privrednih subjekata

U posljednje tri godine, na osnovu evidencije CRPS-a, zaključno sa 31. 12. 2022. godine, na teritoriji opštine Nikšić registrovano je ukupno 706 novih privrednih subjekata, od čega je i dalje aktivno 626, likvidiranih 32 i otpisanih 48. Na osnovu dobijenih podataka možemo zaključiti da je stopa opstanka novih preduzeća izuzetno visoka i iznosi 88,65%, kao i da postoji trend rasta privredne aktivnosti u opštini Nikšić u posljednje tri godine. Najzastupljenije djelatnosti su trgovina, prerađivačka industrija, građevinarstvo i usluge smještaja i ishrane.

Tabela br. 25: Broj aktivnih poslovnih subjekata po klasi veličine i sektoru djelatnosti za 2022. godinu

Oznaka		ukupno	mala	srednja	velika
A	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	60	59	1	
B	Vađenje ruda i kamena	18	17	1	
C	Prerađivačka industrija	247	239	8	
D	Snabdijevanje električnom energijom, gasom, parom i klimatizacija	8	7		1
E	Snabdijevanje vodom, upravljanje otpadnim vodama, kontrolisanje procesa, uklanjanje otpada i slične aktivnosti	12	12		
F	Građevinarstvo	240	236	3	1
G	Trgovina na veliko i trgovina na malo, popravka motornih vozila i motocikala	774	769	5	
H	Saobraćaj i skladištenje	170	169	1	
I	Usluge smještaja i ishrane	222	220	2	
J	Informisanje i komunikacije	42	41	1	
K	Finansijske djelatnosti i djelatnost osiguranja	9	9		
L	Poslovanje nekretninama	16	16		
M	Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	171	169	1	1
N	Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	72	69	2	1
O	Državna uprava i odbrana, obavezno socijalno osiguranje	3	2	1	
P	Obrazovanje	8	8		
Q	Zdravstvena i socijalna zaštita	5	5		
R	Umjetničke zabavne i rekreativne djelatnosti	39	39		
S	Ostale uslužne djelatnosti	53	53		
Ukupno		2.169	2.139	26	4

Izvor: Uprava za statistiku Crne Gore – MONSTAT

Na osnovu dostupnih podataka, u strukturi preduzeća preko 98% čine mala preduzeća. Sektori djelatnosti sa najviše zastupljenih preduzeća jesu: trgovina na veliko i trgovina na malo, popravka motornih vozila i motocikala (774 preduzeća); prerađivačka industrija (247 preduzeća) i usluge smještaja i ishrane (222 preduzeća).

Prema podacima MONSTAT-a, djelatnosti koje zapošljavaju najveći broj radnika (mjerni parametar preko 500 zaposlenih) jesu: trgovina (na malo i veliko), proizvodnja električne energije, osnovno obrazovanje, djelatnost bolnica i drumski prevoz tereta.

Tabela br. 26: Djelatnosti koje zapošljavaju najveći broj radnika na teritoriji opštine Nikšić

Opis djelatnosti	Broj zaposlenih
Trgovina (na malo i veliko)	2.326
Proizvodnja električne energije	1.148
Osnovno obrazovanje	807
Djelatnost bolnica	637
Drumski prevoz tereta	636

Izvor: Uprava za statistiku Crne Gore – MONSTAT

Za snažniji razvoj mikro, malih i srednjih preduzeća u Nikšiću, od velikog je značaja dalji razvoj poslovne infrastrukture, i to: poslovnih inkubatora, tehnoloških parkova, industrijskih parkova/zona i centara izvrsnosti. U Nikšiću djeluje Inovaciono preduzetnički centar Tehnopolis, neprofitno privredno društvo sa ograničenom odgovornošću, kome je osnivač i 100% vlasnik Vlada Crne Gore. Aktivnosti IPC-a Tehnopolis su organizovane kroz rad tri centra, i to: Centra za razvoj preduzetništva i upravljanje projektima, Centra za programske aktivnosti, istraživanja i razvoj i Centra za podršku poslovanju. IPC Tehnopolis je pozicioniran na tržištu kao jedan od ključnih aktera u oblasti razvoja inovacija i preduzetništva u Crnoj Gori, dok je na teritoriji zapadnog Balkana i Evropske unije prepoznat kao pouzdan i respektabilan partner kroz implementaciju blizu 40 međunarodnih projekata sa mrežom od preko 150 partnerskih institucija.

Poseban značaj za dalji privredni razvoj konkurentne sposobnosti MMSP-a u Nikšiću ima njihovo podsticanje na udruživanje u tzv. klustere. U opštini Nikšić je 2017. godine osnovan drveni klaster „NIK Drvo“ i kao takav daje primjer i privrednicima iz drugih oblasti. Veoma pogodne djelatnosti za koje bi klasteri predstavljali savršenu priliku za razvoj jesu turizam i poljoprivreda, kao jedno od vodećih djelatnosti za Crnu Goru u narednom periodu.

Prema evidenciji Sekretarijata za finansije, razvoj i preduzetništvo, u Nikšiću je za period 2008–2023. godina aktivan 501 zanatski djelatnik. Najveći broj se odnosi na pružanje usluga, kao što su frizerske, kozmetičarske, krojačke, automehaničarske, popravka telefona, kućnih aparata, sitni građevinski radovi i slično. Registrovan je manji broj obučara, zlatara, časovničara. Što se tiče proizvodnje, najviše je pekara, proizvođača kolača i krojača. Veoma je mali broj registrovanih zanatlija koji se bave izradom nakita, suvenira i drugih predmeta. Očigledno je zanemarljiv broj onih koji se bave proizvodnom djelatnošću u odnosu na pružanje usluga.

Zanatska djelatnost je u stagnaciji i mnogi zanati, posebno stari, imaju trend nestajanja. Međutim, primjetan je porast interesovanja za zanatske proizvode, pa se može reći da je zanatstvo održiva ekonomska alternativa i zanimanje kojem je neophodno pružiti podršku sa svih nivoa, što može doprinijeti smanjenju nezaposlenosti.

3.7.2. Drvoprerada

Drvoprerada, kao privredna grana zasnovana na prirodnim resursima, u opštini Nikšić ima značajan potencijal za dalji razvoj i napredak.

Površina opštine Nikšić u hektarima iznosi 213.276,63 ha, od čega je 70,1% ili 149.426,48 ha površina pod šumom, dok je 10,8% ili 23.079,12 ha pod šumskim zemljištem. Ukupna površina teritorije opštine Nikšić koja se nalazi pod šumom i šumskim zemljištem iznosi 172.505,60 ha ili

80,9%. U državnom vlasništvu se nalazi 52% šuma, a u privatnom 48%. Oko 70% šuma pripada niskom rastinju, odnosno šumi slabog kvaliteta.

Šume i šumsko zemljište predstavljaju ogroman resurs, čijom bi se pravilnom valorizacijom dao jak stimulans rastu zaposlenosti, investicija i privrednog rasta lokalne ekonomije. Dominantne vrste drveta na teritoriji opštine Nikšić su sljedeće: bukva 56%, jela 16%, munika 8% i crni bor 6%.

Ukupna drvna zapremina na teritoriji opštine Nikšić se procjenjuje na 9.500.000 m³, od čega se 82% odnosi na lišćare, a 18% na četinare. Godišnji šumski prirast iznosi 249.000 m³, dok godišnji sječivi etat iznosi 8.000 m³.

Posljednjih 10 godina intenzivno se pristupalo pošumljavanju opožarenih površina na teritoriji opštine Nikšić. U periodu od 2010. do 2020. godine ukupno je vještačkim putem posađeno 420.000 sadnica smrče i crnog bora.

Prema zvaničnim podacima CRPS-a, trenutno je u opštini Nikšić registrovano 19 preduzetnika koji se bave trgovinom drveta, dok se djelatnostima proizvodnje, rezanja i obrade drveta bavi 16 preduzetnika.

3.7.3. Rudarstvo

Crveni boksiti su najznačajnija metalna mineralna sirovina u Crnoj Gori, a zajedno sa ugljem, najznačajnija mineralna sirovina uopšte za razvoj Crne Gore. Otkriveno je preko 90 ležišta i pojava, od čega su najkvalitetnija i najveća većim dijelom registrovana na teritoriji Župe nikšićke. Uslov za pojavu rudarstva u Župi nikšićkoj čine ogromna ležišta crvenog boksita, koja su grupisana na teritoriji Župe nikšićke i njene okoline. Ukupni bilansi rezervi na ovom području iznose oko 96.244.000 tona.

Radi istraživanja i eksploatacije boksitne rude na području opštine Nikšić, 1948. godine osniva se preduzeće „Rudnici boksita“ AD Nikšić. Već iste godine, iako sa vrlo slabom opremom, počela je eksploatacija rudnog ležišta iznad sela Zagrad, koje je udaljeno oko 17 kilometara od Nikšića. Prve godine je iskopano 8.000 tona boksita, sljedeće godine je povećana proizvodnja, a naročito 50-ih godina, kada je otvoren put za Kutsko brdo. Već 1975. godine proizvodnja boksita je dostigla 400.000 tona.

Tokom 80-ih godina proizvodnja je stalno rasla, da bi 1986. godine dostigla 780.000 tona. U Boksitima je radilo oko 1.200 zaposlenih, od kojih više stotina stanovnika Župe nikšićke. Do izgradnje „Kombinata aluminijuma“ Podgorica (KAP), najvećim dijelom boksit se izvozio na tržište zapadne Evrope.

U avgustu 2015. godine Vlada Crne Gore je potpisala Ugovor o koncesiji za eksploataciju mineralne sirovine crvenih boksita na 28 godina sa kompanijom „Uniprom metali“, koja i danas vrši eksploataciju rude.

Osim rude boksita, istraživanja u Župi su utvrdila i pojavu bentonita u vidu proslojaka u rožnacima i laporovitim krečnjacima. U predjelu Ponikvica su otkrivene pojave rude željeza. Takođe, bitno je napomenuti da su mineralno-sirovinski resursi vrlo raznovrsni: nemetalne (osim šljunka i pijeska) i metalne mineralne sirovine koje su neobnovljive, i podzemne vode koje su obnovljive mineralne sirovine. Eksploatacija boksita je svakako najznačajniji potencijal za razvoj rudarstva.

3.7.4. Metalska i mašinska industrija

Nikšić je bio nosilac metalske i mašinske industrije u Crnoj Gori. AD „Željezara Nikšić“ i AD „Metalac Nikšić“ su bili najznačajnija preduzeća u Nikšiću.

U AD „Željezara Nikšić“ se proizvodio legirani i nelegirani kvalitetni i specijalni čelik. U AD „Metalac Nikšić“ proizvodile su se razne čelične konstrukcije, hidromehanički i drugi elementi za hidroelektrane, termoelektrane i vjetrenjače, kućišta za transformatore, kranove, oprema i objekti za metalurgiju, rezervoari i silosi za transport cementa i ostalih materijala, platforme za istraživanje i eksploataciju nafte.

Institut za crnu metalurgiju AD Nikšić je osnovan 1974. godine za potrebe naučnoistraživačkog rada i tehnološkog razvoja Željezare kao i nastave Metalurško-tehnološkog fakulteta. Akcionarsko je društvo i licencirana naučnoistraživačka ustanova, koja se bavi istraživačko-razvojnim poslovima u oblasti tehničko-tehnoloških nauka, laboratorijsko-terenskim ispitivanjima i sveobuhvatnom karakterizacijom metalnih i nemetalnih materijala, kao i procesne opreme i proizvodnjom specijalnih čelika i legura u obliku odlivaka i polufabrikata namijenjenih za dalju preradu kovanjem i valjanjem. U Institutu se obavljaju specijalistička ispitivanja fizičko-hemijskog stanja i karakterizacije materijala i procesne opreme na nivou ekspertiza, arbitraža i stručnih nalaza.

U prethodnom periodu, Željezara Nikšić je prolazila kroz organizacione i upravljačke transformacije, uključujući i strukturu privatnog vlasništva, nakon čega se u februaru 2023. godine na njenoj imovini osniva nova firma „EPCG – Željezara Nikšić“ u vlasništvu Elektroprivrede Crne Gore (EPCG). EPCG je novoformiranoj firmi „EPCG – Željezara Nikšić“ ustupila na korišćenje imovinu stečenu kupoprodajnim ugovorom, u cilju pružanja dodatne podrške razvoju solarne i ostalih vidova obnovljivih izvora energije. Biznis planom je predviđeno da rad bude organizovan u četiri segmenta (Solari, Potkonstrukcije, Konstrukcije i Kovačnica), dok je projektovano upošljavanje 304 radnika, u skladu sa biznis planom, tj. potrebama procesa proizvodnje.

Novoosnovana firma „EPCG – Željezara Nikšić“ okreće se solarnoj industriji, umjesto proizvodnje čelika, što je bila osnovna djelatnost nikšićke Željezare od njenog osnivanja. „EPCG – Željezara Nikšić“ će kao dio EPCG biti podrška energetske i solarnoj industriji u okviru projekata obnovljivih izvora, koji predstavljaju budućnost crnogorskog energetskeg sektora.

„EPCG – Željezara Nikšić“ ima snažnu perspektivu, imajući u vidu da, pored najavljenih velikih projekata u oblasti solarne energije, posjeduje ogromne prostorne i sadržajne kapacitete, što se zapravo reflektuje kroz porast interesovanja potencijalnih investitora. Pogoni i hale imaju krovove ukupne površine od 226.000 m², na kojima planiraju da postave solarne panele, ukupne instalisane snage od 17 megavata (MW), dok bi na slobodnom zemljištu mogli da izgrade fotonaponske sisteme snage do 30 MW.

U narednom periodu cilj je da se kroz proces pokretanja saradnje sa inostranim partnerima doprinese razvoju novih ekonomskih prilika i investicija, kao i da kroz diverzifikaciju, modernizaciju i ojačavanje tehničko-tehnoloških i kadrovskih kapaciteta, „EPCG – Željezara Nikšić“ postane centar poslovnih dešavanja i biznis zona Nikšića.

3.7.5. Građevinarstvo

Po podacima iz CRPS-a, postoji 40 registrovanih građevinskih firmi iz Nikšića. Najveći problem u oblasti građevinarstva je deficit kadrovskog resursa i domaće radne snage kako po broju tako i kvalitetu. Središte građevinskih aktivnosti u zadnjih 20 godina bilo je na izgradnji objekata niskogradnje i infrastrukture, a u zadnjih 10 godina intenzivnije su se počeli izgrađivati objekti za kolektivni smještaj od strane privatnih investitora.

3.7.6. Razvoj biznis zona

Za Crnu Goru u cjelini, ali i opštinu Nikšić, veoma su značajne poslovne investicije, posebno one koje dovode do otvaranja novih radnih mjesta i ukupnog unapređenja poslovanja subjekata na svojoj teritoriji.

U cilju unapređenja poslovnog ambijenta i povećanja konkurentnosti proizvoda, Crna Gora je donijela stimulatívni paket mjera podrške poslovnim subjektima koji imaju registrovana preduzeća na njenoj teritoriji.

Opština Nikšić je paralelno donijela Odluku o olakšicama i podsticajima namijenjenim privrednim subjektima koji svoju djelatnost obavljaju u biznis zoni „Istok“.

Opština Nikšić je u dužem vremenskom periodu pokazala punu posvećenost ovom problemu i riješenost da, uz postojeći, nađe novi obrazac za budući privredni razvoj. Jedan od poznatih i provjerenih instrumenata za podsticaj direktnih stranih investicija, koji je prihvatila i opština Nikšić, jeste osnivanje i uspostavljanje biznis zona sa dodatnim podsticajima privrednim subjektima koji u njoj posluju.

Opština Nikšić, kada su u pitanju biznis zone, ima niz specifičnosti u odnosu na druge opštine. Potencijalni investitor koji dođe u Nikšić sa željom da investira ima na raspolaganju veliki broj brownfield lokacija koje su vezane za određene industrijske grane.

Biznis zona „Istok“

Na sjednici SO Nikšić, održanoj 21. 02. 2018. godine, usvojena je Odluka o proglašenju biznis zone „Istok“ na području teritorije opštine Nikšić otvorenom za ulaganja.

Biznis zona „Istok“ je veličine 71,24 ha, od kojih je 63,17 ha svojina kompanije „EPCG – Željezara Nikšić“, u čijem okviru postoji i industrijski željeznički kolosjek, kojim se uspostavlja veza sa Podgoricom, Barom i Beogradom, i koja je potpuno infrastrukturno opremljena. Opremanje ostalog dijela biznis zone je u nadležnosti Opštine Nikšić.

Pored olakšica koje su predviđene Uredbom o biznis zonama, za korisnike biznis zona Opština Nikšić je odlukom predvidjela i sljedeće olakšice:

- davanje zemljišta u zakup na period od 10 godina, uz godišnju zakupninu od 0,01 €/m², uz mogućnost produženja za još 10 godina;
- oslobađanje obaveze plaćanja naknade za komunalno opremanje građevinskog zemljišta za 50% od iznosa propisanog odlukom koja uređuje ovu oblast, ili potpuno oslobađanje obaveze plaćanja naknade za komunalno opremanje građevinskog zemljišta, pod uslovom da investitor o svom trošku izvrši komunalno opremanje građevinskog zemljišta;
- oslobađanje obaveze plaćanja godišnje naknade za korišćenje opštinskih i nekategorisanih puteva na teritoriji biznis zone do 70% u odnosu na visinu utvrđenu odlukom koja uređuje ovu oblast, na period do 5 godina;
- oslobađanje obaveze plaćanja poreza na nepokretnosti do 70%, u odnosu na visinu utvrđenu odlukom koja uređuje ovu oblast, na period do 5 godina.

Od 01. 01. 2018. privredno društvo „Tosčelik Alloyed Engineering Steel“ DOO koristilo je olakšice i po osnovu Uredbe o biznis zonama.

Potencijalna biznis zona „Gračanica“

Na području Nikšića uz rijeku Gračanicu Prostorno-urbanističkim planom opštine Nikšić predviđena je industrijska zona. Prostor koji je ocijenjen kao adekvatan da se privede namjeni nalazi se između dijela istočne obilaznice (Put pored Gračanice) i naselja „Help“, nastavka Trebješke ulice, regulisanog korita rijeke Gračanice i puta za Ozriniće. Područje je devastirano eksploatacijom šljunka i odlaganjem različitih vrsta otpada.

Planirano je da se uređenjem zone stvore uslovi za ustupanje lokacija za preduzetnike koji će u ovom prostoru da razvijaju biznis u cilju podsticanja ekonomskog rasta i zapošljavanja.

Projekat je rađen na način da se prvenstveno sanira i rekultiviše devastirani priobalni dio Gračanice i formira lokacija za davanje u zakup zainteresovanim korisnicima prostora. Dokumentacijom je jasno definisano racionalno tehničko rješenje koje će omogućiti ostvarivanje postavljenih ciljeva.

Ideja uređenja industrijske zone je sprovedena kroz formiranje 11 lokacija za buduće korisnike, do kojih se dolazi preko tri saobraćajna priključka. Lokacija L1 je predviđena kao kontinualni plato sa padom od oko 2%, dok su lokacije od L2 do L11 predviđene u dva nivoa odnosno platoa.

Uređenja terena je postavljeno tako da se obezbijedi funkcionalna i estetska usaglašenost uređenog prostora industrijske zone sa saobraćajnicom, sa jedne, i regulisanim vodotokom rijeke Gračanice, sa druge strane. Uz saobraćajnicu je predviđen zaštitni pojas, biciklistička staza i trotoar, a uz objekte u kontaktnoj parceli tampon zona.

U ovom segmentu realizacije industrijske zone, akcentat se stavlja na pripremu terena, koji će se nakon ustupanja uređivati na način koji odgovara objektu i tehnološkom procesu.

3.7.7. Poljoprivreda

Bogati prirodni potencijali i kapaciteti naše opštine, kada je u pitanju razvoj poljoprivrede, nijesu iskorišćeni u potpunosti, odnosno u dovoljnoj mjeri.

Uzrok tome je dosta ekstenzivna poljoprivredna proizvodnja, u velikoj mjeri, usitnjenost posjeda, migracija seoskog stanovništva u gradove usljed razvoja industrijske proizvodnje, počevši od 50-ih godina pa naovamo, pretežno staračka domaćinstva u selima, mala ulaganja u infrastrukturu u prethodnom periodu itd.

Ono što ohrabruje u posljednje vrijeme jeste primjetan trend povratka ljudi na zapuštena porodična imanja na selima, ekspanzivan rast proizvodnje kravljeg mlijeka, a osim toga, razvoj organske poljoprivrede, odnosno proizvodnja organske hrane je u porastu, posebno zbog osnivanja značajnog broja eko-kampova i etno-sela, koja povlače veliki procenat proizvodnje sa konkretnog područja. U tom smislu poljoprivreda u nikšićkoj opštini pomaže i stimulise razvoj privrede.

Na području opštine Nikšić poljoprivredna proizvodnja predstavlja jednu od osnovnih djelatnosti većine seoskog stanovništva, gdje je sve češće i jedini izvor prihoda. To je uslovljeno evidentnim opadanjem industrijskog potencijala opštine, te, s tim u vezi, opadanjem stope zaposlenosti i porastom broja socijalno ugroženih kategorija stanovništva.

U posljednje dvije decenije u nikšićkoj opštini registrovana je povećana proizvodnja kravljeg mlijeka. Evidentno je postojanje farmi krava u sve većem broju, osnivanje farmi ovaca, koza.

Prema podacima Službe za selekciju stoke (MPŠV), u Nikšiću je u 2023. godini prijavljeno 7.309 krava, 286 junica, 18.972 ovce, 5.091 koza i 502 svinje. Prema dostupnim podacima, oko 60%

poljoprivrednih aktivnosti u našoj opštini usmjereno je na stočarsku proizvodnju, dok se preostalih 40% bavi drugim granama poljoprivrede.

Važno je napomenuti da analizu trenutnog stanja značajno ograničava činjenica da je posljednji poljoprivredni popis sproveden 2010. godine, a posljednji zvanični statistički podaci objavljeni su zaključno sa 2011. godinom. Uprkos tome, prinuđeni smo koristiti te zvanično objavljene podatke iz 2010. i 2011. godine u ovoj analizi.

Zemljište

Glavne ravne poljoprivredne površine u nikšićkoj opštini smještene su u kraškim poljima, kao što je Nikšićko polje (oko 4.000 ha), Župa nikšićka (oko 700 ha), Grahovsko polje (oko 700 ha), kao i sjeverni dio doline Zete.

Mora se naglasiti da su posljednjih desetak godina znatne ravne površine ovih polja uzurpirane stambenom i dijelom industrijskom gradnjom, pogotovu Nikšićkog polja, pa i Župe nikšićke.

Osim ovih, značajne cjelovite površine predstavljaju planinski pašnjaci Krnova, Lukavice i Konjska, te veće udoline koje imaju karakter manjih polja, kao i uvale, dolovi i vrtače, i to od većih polja do vrlo usitnjenih. Prelaznu zonu čine padine brdskih i planinskih predjela oko polja i uvala. Često se mogu sresti veće padine ili platoi travnjaka i pašnjaka koji prekidaju kontinuitet šuma i šumskih kompleksa koji su veoma pogodni za ispašu, a neki se mogu i potencijalno obrađivati.

U strukturi dominiraju prirodna zemljišta kamenjara, tipa crvenice i rendzine, te erodirani tereni sa smeđim zemljištima. Prirodni uslovi pogoduju proizvodnji krmnog bilja, ratarskih kultura i povrća. Pojedini djelovi su pogodni za voćarsku proizvodnju, dok se dominantno najzastupljenije pašnjačko-livadske površine mogu kvalitetno iskoristiti jedino kroz stočarsku proizvodnju, i to kroz gajenje preživara.

Tabela br. 27: Struktura poljoprivrednih površina

Struktura poljoprivrednih površina	
Pašnjaci	77%
Livade	16%
Oranice	6%
Voćnjaci i vinogradi	1%

U strukturi poljoprivrednih površina dominiraju pašnjaci i livade (oko 93%), dok oranice, voćnjaci i vinogradi čine svega 7% ukupnih poljoprivrednih površina.

Značajan ograničavajući faktor, kad je u pitanju korišćenje poljoprivrednog zemljišta, pogotovu ravnih obradivih površina, koji nije prisutan samo na teritoriji opštine Nikšić nego i u Crnoj Gori uopšte, jeste usitnjenost parcela i nepostojanje većih kompleksa, osim u dijelu tri navedena polja i planinske visoravni Krnova, Lukavice i Konjska.

Tabela br. 28: Poljoprivredno zemljište prema kategorijama korišćenja (ha)

	Ukupno polj. površina	Obradiva površina					Pašnjaci	Bare, ribnjaci, trstici
		Svega	Oranice i bašte	Voćnjaci	Vinogradi	Livade		
Nikšić	54.441	12.744	3.609	395	28	8.711	41.697	-
Učešće, %	100	23,4	6,6	0,7	0,05	16,0	76,6	-
CG	515.798	188.703	45.742	11.970	4.391	126.870	324.447	2648
% NK od CG	10,6	6,7	7,9	3,3	0,6	6,9	12,85	-

Izvor: Statistički godišnjak 2011, MONSTAT

Analizom raspoloživosti površina koje se koriste ili se potencijalno mogu koristiti za poljoprivredne aktivnosti, prije svega stočarstvo, bitno je naglasiti da u nikšićkoj opštini postoje značajne površine prekrivene šikarama i šumama, tipa sitnog žbunastog rastinja, zastupljene u istočnom i sjeveroistočnom dijelu teritorije opštine (području Banjana i Grahova). Ove površine, zajedno sa površinama kategorisanim kao pašnjaci, koriste se za potrebe paše i brsta, odnosno za ekstenzivno stočarstvo, koje je dosta zastupljeno.

Značajan dio ravnih površina Nikšićkog polja (Slivlje, Budoške bare i Ozrinići) podložan je poplavama zbog neregulisanog vodnog režima postojećih akumulacija, pa to ograničava korišćenje ovih površina. Na drugoj strani, u istočnom i sjeveroistočnom dijelu opštine karakteristična je bezvodnost, koja je u izvjesnoj mjeri, posljednjih godina, smanjena izgradnjom mjesnih vodovoda.

Rezultati Popisa poljoprivrede iz 2010. g. ukazuju da od ukupno 6.886 porodičnih poljoprivrednih gazdinstava njih 6.760 raspolaže sa oko 38.000 ha poljoprivrednog zemljišta, dok je učešće korišćenog poljoprivrednog zemljišta, prema istom izvoru, na nivou od ispod 1.000 ha. Najveći broj gazdinstava ima do 0,5 ha (45%), što najbolje ukazuje na usitnjenost posjeda, koja često predstavlja jedan od ograničavajućih faktora razvoja poljoprivrede. Treba naglasiti da Popisom poljoprivrede nijesu obuhvaćena privredna društva, tako da nije evidentirano zemljište koje je u vlasništvu preduzeća ili države, pa se u tom smislu nema kompletna slika.

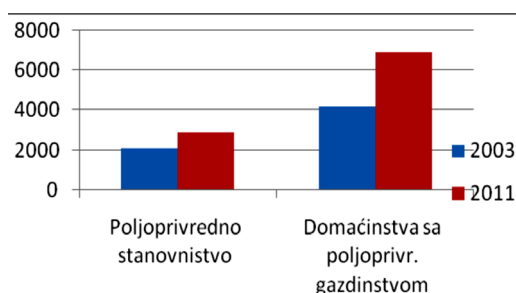
Tabela br. 29: Struktura porodičnih poljoprivrednih gazdinstava prema veličini posjeda

Veličina posjeda	Broj porodičnih poljopr. gazdinstava	Površina raspoloživog poljoprivrednog zemljišta (ha)
Bez zemlje	126	65,8
Do 0,5 ha	3.610	4.451
0,5 do 1,0 ha	1.122	3.376
1,0 do 3,0 ha	1.295	8.460
3,0 do 5,0 ha	277	3.433
5,0 do 10,0 ha	202	3.905
10,0 do 30,0 ha	167	4.590
Preko 30,0 ha	87	9.983
Ukupno	6.886	38.265

Poljoprivredno stanovništvo

Broj stanovnika na teritoriji opštine Nikšić između dva popisa (2003. g. i 2011. g.) opao je za oko 4%, a tendencija pada se uočava i u posljednjoj deceniji, zbog sve prisutnije migracije građana. Međutim, broj poljoprivrednog stanovništva se povećao za 1,2%. U istom periodu se broj domaćinstava sa poljoprivrednim gazdinstvom, prema rezultatima Popisa poljoprivrede iz 2010. godine, povećao za više od 50%, odnosno sa 4.179 gazdinstava u 2003. godini na 6.886 u 2010. godini.

Grafikon br. 1: Zastupljenost poljopr. stanovništva i domaćinstava sa poljoprivrednim gazdinstvom (2003/2011)

Navedeno je posljedica gašenja industrijske proizvodnje i drugih privrednih djelatnosti u opštini.

To najbolje ukazuje na ulogu poljoprivrede kao socijalnog amortizera, gdje poljoprivreda predstavlja alternativni i dodatni, a nerijetko i jedini izvor prihoda za skoro jednu trećinu nikšićkih domaćinstava. Broj poljoprivrednih gazdinstava se naročito povećao u prigradskim naseljima ili njihovoj okolini, dok se drastično smanjio u seoskom području, naročito u najudaljenijim selima Banjana, Grahova, Golije.

Od 6.886 domaćinstava sa poljoprivrednim gazdinstvom na području Nikšića, njih 1.916 bavilo se ratarsko-povrtarskom proizvodnjom, 62 voćarsko-vinogradarskom proizvodnjom, 3.830 stočarskom proizvodnjom, a 522 domaćinstva kombinovano raznim vidovima stočarske i biljne proizvodnje.

Broj registrovanih organskih proizvođača na teritoriji opštine Nikšić iznosi 25.

Primarna poljoprivredna proizvodnja

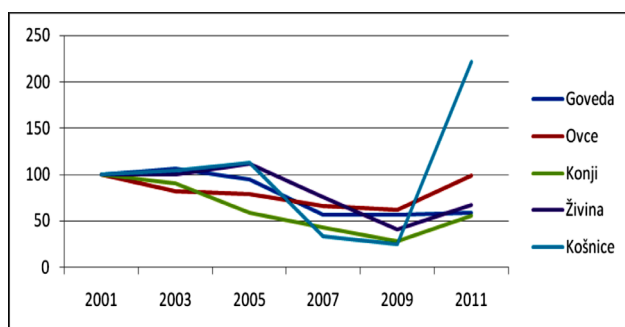
Govedarstvo je najznačajnija grana stočarstva u nikšićkoj opštini. Na području prigradskih naselja glavno opredjeljenje je proizvodnja mlijeka, što je indukovano postojanjem više mljekara koje se bave organizovanim otkupom mlijeka. U ovom dijelu Nikšića može se reći da se radi o intenzivnoj govedarskoj proizvodnji, odnosno proizvodnji mlijeka zasnovanoj na gajenju visoko produktivnih rasa (uglavnom holštajn, nešto smeđe i simentalka), tako da je Nikšić opština sa najrazvijenijim mliječnim govedarstvom.

Rast uzgoja muznih krava i formiranja farmi nije pratio porast korišćenja i obrade poljoprivrednog zemljišta sa ciljem obezbjeđivanja stočne hrane iz domaćih izvora, što je uzrokovalo ishranu koncentrovanom hranom iz uvoza. Zato je, očekivano, došlo do povećanja startnih troškova proizvodnje i smanjenje konkurentnosti naših farmera. Takođe, nizak nivo obrade zemljišta, za posledicu ima dekulativaciju poljoprivrednog zemljišta, odnosno gubitak kvaliteta zemljišta i izmjenu biodiverziteta.

Značaj stočarstva se posebno ogleda u tome što se putem gajenja preživara iskorišćavaju manje produktivne površine (pašnjaci i livade), koje preovlađuju u strukturi ukupnih poljoprivrednih površina, što je uticalo da se kao vodeće stočarske grane razviju govedarstvo i ovčarstvo.

U posljednje vrijeme na aktuelnosti dobija i živinarska proizvodnja, dok su u svinjarstvu prisutne česte oscilacije.

Grafikon br. 2: Indeksi stočarske proizvodnje 2001–2011. (2001 = 100%)

Gajenje ovaca i koza veoma je značajno, posebno ako se ima u vidu da značajan dio teritorije čini kraško krševito podneblje sa dosta sitnog rastinja, koje se najbolje iskorišćava i valorizuje upravo kroz ove dvije vrste. U ovčarstvu je glavni proizvod jagnjeće meso, dok se mlijeko u manjem obimu iskorišćava i prerađuje u mlječne proizvode, dok je u kozarstvu, pored cijenjenog jarećeg mesa, veoma značajna proizvodnja mlijeka, koje se prerađuje u sireve koji na tržištu postižu visoku cijenu.

Već duži niz godina Ministarstvo poljoprivrede obezbjeđuje podršku gajenju preživara (goveda, ovaca i koza), koja ima za cilj ne samo jačanje te proizvodnje nego i iskorišćavanje raspoloživih livadskih i pašnjačkih resursa. Podrška se realizuje kroz godišnje odgajivačke premije, koje dobija svaki odgajivač koji gaji više od određenog broja grla.

Veoma važna mjera podsticaja za uzgajivače stoke – posebno preživara, jeste podsticaj za korišćenje planinskih pašnjaka, koje se realizuje putem sezonskog izdiga stoke na planinske katune. To doprinosi racionalnijem korišćenju raspoloživih površina, očuvanju planinskih pašnjaka, a posebno očuvanju tradicionalnih katuna i tipičnog planinskog ambijenta. U 2011. g. 190 uzgajivača stoke (goveda, ovce, koze ili konji) vršili su sezonski izdig stoke na katune i ostvarili pravo na navedene podsticaje. Najznačajniji katuni na teritoriji nikšićke opštine su: Krnovo, Lukavica, Lola, Konjsko, zatim Vojnik, Vučje, Bare Bojovića, Duga, Javorak, Njegos, Štirni do, Bijela gora i dr.

Svinjarstvo je najviše zastupljeno u obliku sezonskog tova za potrebe domaćinstava i u manjem obimu za tržište. Tovni materijal se dijelom proizvodi na teritoriji Nikšića, a u većem obimu uvozi.

Živinarska proizvodnja bazirana je na gajenju koka nosilja i brojlera, a sporadično i druge živine (ćurke i guske). Trenutno u Nikšiću postoji nekoliko registrovanih komercijalnih farmi za uzgoj koka nosilja i proizvodnju jaja za konzum kapaciteta od 1.000 do 16.000, kao i veći broj mini-proizvođača živinskog mesa za potrebe sopstvenog domaćinstva, a i za tržište.

Pčelarstvo je vrlo interesantna i atraktivna poljoprivredna grana. Na području opštine Nikšić gaji se oko 9.400 košnica. Pored meda, značajan prihod se ostvaruje i od drugih pčelinjih proizvoda, kao što su: vosak, cvjetni prah, mliječ, propolis, a posredne koristi od pčela (oprašivanje voćarskih i ratarskih kultura) mnogostruko su veće od neposrednih. Pčelari su u Nikšiću dobro organizovani kroz Pčelarsko društvo, koje okuplja više od 300 aktivnih pčelara. Ovo društvo je jedno od najvećih i najorganizovanijih u Crnoj Gori.

Tabela br. 30: Broj grla stoke, kljunova živine i košnica (2001–2011) i iz Popisa poljoprivrede 2010. godine

Vrsta	2001	2003	2005	2007	2009	2011	Poljopr. popis 2010
Goveda	19.235	20.475	18.170	10.976	10.990	11.436	9.841
– krave i junice	13.543	13.785	8.733	7.679	7.999	8.325	7.496
Ovce	30.946	25.431	24.472	20.292	19.121	30.637	27.656
– ovce za priplod	24.128	20.184	16.845	16.637	14.624	24.951	17.258
Svinje	107	164	3.267	1.271	226	1.389	10.312
Konji	1.108	1.002	653	474	308	614	371
Živina	78.249	77.904	87.382	59.601	32.160	53.163	73.697
Košnice	3.400	3.545	3.844	1.152	862	7.549	8.163
Koze	–	–	–	–	–	–	7.018

Izvor: MONSTAT, statistički godišnjaci i Popis poljoprivrede 2010. godine

Imajući u vidu raspoloživo poljoprivredno zemljište, može se reći da je relativno nisko učešće oraničnih u ukupnim poljoprivrednim površinama. Oranične površine se u najvećoj mjeri koriste za ratarsko-povrtarsku proizvodnju. Krompir je najzastupljenija ratarska kultura.

U ukupnoj ratarsko-povrtarskoj proizvodnji po ukupnoj vrijednosti dominira komercijalna proizvodnja krompira (merkantilnog i sjemenskog), koja je inače posljednjih desetak godina u stalnom porastu. Najpovoljnije uslove za gajenje krompira daju planinske visoravni Krnova i Lukavice, gdje se zadnjih 10 do 15 godina stalno povećavaju površine pod ovom kulturom i povećava se broj proizvođača.

Od povrtarskih kultura zastupljen je kupus, pasulj, luk, šargarepa, grašak i dr., koji se u najvećoj mjeri gaje za potrebe domaćinstava, a u manjem obimu i radi plasmana na tržište. Sve veći broj gazdinstava podiže manje plastenike i organizuje proizvodnju povrća u zaštićenom prostoru (najviše salate, luk, spanać, blitvu, kao i papriku i paradajz), te prinose plasira na lokalnim pijacama i minimarketima.

Na osnovu zasijanih površina i ostvarenog obima proizvodnje, prema podacima zvanične statistike, kukuruz je najzastupljenija ratarska kultura, iako se realno na terenu stiče utisak o znatno većoj zastupljenosti žitarica (ječam, raž, pšenica) i naročito krompira. Prema raspoloživim podacima, opada

interesovanje za gajenje pšenice, ali izvjesno raste interesovanje za gajenje raži i ječma. Ove žitne vrste sve se više gaje i kao obavezna kultura u plodoredu kod komercijalne proizvodnje krompira.

Sve je izraženije interesovanje za gajenje heljde, čemu je doprinijela veća tražnja za heljdom i proizvodima od nje, posebno u afirmaciji nacionalne kuhinje, zdrave hrane i sl. Većina proizvedenih količina pšenice, ječma pa i kukuruza koristi se u mlinskoj industriji, a dijelom i za stočnu hranu.

Tabela br. 31: Površine zasijane ratarsko-povrtnarskim kulturama (ha) i prinosi

Ratarsko-povrtnarske kulture (t)	2001	2003	2005	2007	2009	2011
Kukuruz, zasijano ha	90	40	63	61	39	44
Prinos (t)	225	80	378	244	273	330
Pšenica, zasijano ha	50	30	19	13	15	14
Prinos (t)	150	84	55	29	47	43
Ječam, zasijano ha	85	50	78	61	49	75
Prinos (t)	144	80	133	92	118	190
Raž, zasijano ha	10	–	15	14	59	75
Prinos (t)	20	–	23	15	149	198
Ukupno zasijano žitima (ha)	235	120	175	187	195	251
Krompir, zasijano ha	1.680	1.710	1.713	1.617	1.593	1.708
Prinos (t)	16.800	20.520	25.695	19.387	28.575	31.612
Pasulj, zasijano ha	115	150	130	105	96	92
Prinos (t)	172	390	208	105	106	120
Ostalo povrtno bilje (ha)	2.600	2.850	2.850	2.685	2.630	2.753
Zasijano stočnim krmnim biljem (ha)	810	802	795	803	772	772

Voćarska proizvodnja

Najzastupljenije voćne vrste su šljiva, jabuka i kruška. Navedene voćne vrste se uglavnom gaje na okućnicama ili u vidu manjih zasada, često i bez primjene adekvatnih agrotehničkih mjera (obrada, đubrenje, rezidba, zaštita od bolesti i mraza, navodnjavanje), pa je rodost niska i često alternativna (svake druge ili treće godine). To je, pored vremenskih prilika, osnovni razlog za prilično velike varijacije prinosa. Voćnjaci su uglavnom mješoviti, sa velikim brojem sorti po svakoj voćnoj vrsti. Šljiva kao dominantna voćna vrsta, a u značajnoj mjeri i kruška, uglavnom se koristi za proizvodnju rakija, dok se manji dio prerađuje u džemove i slatko, suši i konzumira ili plasira na tržište u svježem stanju.

Kad je u pitanju voćarska proizvodnja, treba istaći da je posljednjih 7–8 godina u značajnoj mjeri afirmisano gajenje jagodičastog i koštičavog voća, prije svega malina, kupina i višanja.

Gajenje vinove loze na teritoriji Nikšića zastupljeno je uglavnom u jugozapadnom dijelu opštine (Nudo i okolina), u kraškom podneblju koje je pod uticajem blage mediteranske klime. Mnogi stari vinogradi u tom podneblju se u posljednje nekoliko godina revitalizuju ili se zasnivaju novi.

Ljekovito i aromatično bilje i šumski plodovi se i pored značajnih prirodnih potencijala i florističkog bogatstva livadskih, pašnjačkih i šumskih površina još uvijek dovoljno ne iskorišćavaju. Sakupljanje ljekovitog bilja i šumskih plodova (kupina, šipurka i sl.) uglavnom je neorganizovano i individualnog je karaktera, i pored značajnih prirodnih potencijala za sakupljanje samoniklog

ljekovitog i aromatičnog bilja. Postoje manje, privremene otkupne stanice i punktovi za sezonski otkup gljiva (vrganja i lisičarke) i drugih šumskih plodova, ali ne i adekvatni pogoni za sušenje, preradu i pakovanje.

Agroindustrija

Poljoprivredna proizvodnja i industrija prerade hrane su neodvojivi elementi u proizvodnji prehrambenih proizvoda. Vitalan i konkurentan sektor prerade hrane predstavlja ključni faktor u razvoju poljoprivrede i ruralnih područja. Povećanje i ubrzanje razvoja industrije prerade hrane, koja koristi domaće sirovine, predstavlja značajan, još nedovoljno iskorišćen potencijal za razvoj cjelokupne ekonomije.

Opština Nikšić je istaknuta kao vodeća opština u Crnoj Gori kada je u pitanju proizvodnja hrane. Iako su u posljednje vrijeme zabilježeni pozitivni pomaci, proizvodnju hrane još uvijek karakteriše nizak stepen finalizacije poljoprivrednih proizvoda, a znatan dio hrane je namijenjen isključivo za snabdijevanje ruralnog stanovništva, dok se poljoprivredni proizvodi često plasiraju putem neregistrovanih prodajnih kanala.

Agroindustrija se posljednjih dvadesetak godina počela naglo razvijati u privatnom sektoru. Prepoznavanje agroindustrije od strane ljudi sa izraženim preduzetničkim duhom imalo je za rezultat osnivanje i razvoj većeg broja značajnih preduzeća, poznatih po svojim proizvodima iz oblasti poljoprivrede ne samo u opštini i Crnoj Gori već i šire. Ona koriste povoljnosti ovog podneblja za razvoj i imaju veliki ekonomski značaj za opštinu. Mnoga od njih ispunjavaju evropske standarde u proizvodnji. U opštini postoji više značajnih firmi iz oblasti prehrambene industrije, i to: Pivara „Trebjesa“, Industrija mesa „Goranović“, Industrija mesa „Miljanić“ MINIKO DOO, preduzeće za preradu mesa INMES-MARK DOO, mljekare „Srna“ i „Nika“, ČIPRANIĆ COMPANY DOO Nikšić, Gazdinstvo „Butorović“, Gradska pekara – TRIVIT GROUP DOO, Nikšićki mlin AD, privredno društvo koje se bavi proizvodnjom, preradom i prometom žitarica.

Podsticaji u poljoprivredi

Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja je kroz strateška dokumenta – Strategiju razvoja poljoprivrede i ruralnih područja za period 2023–2028. godine, IPARD III program za period 2021–2027 – definisalo mjere agrarne politike, čija su tri osnovna cilja: održivi razvoj poljoprivrede, podizanje konkurentnosti naših proizvođača i razvoj ruralnih područja. U tu svrhu brojne mjere podsticaja za primarnu poljoprivrednu proizvodnju i prerađivački sektor realizuju se kroz sljedeće agrobudžetske linije:

- odgajivačke premije u govedarstvu, ovčarstvu i kozarstvu (po grlu priplodne stoke);
- podrška razvoju tržišne proizvodnje mlijeka i isporuke mlijeka mljekarama (po litru isporučenog mlijeka);
- klanične premije i podrška plasmanu stoke kroz registrovane klanice;
- podrška ratarsko-povrtarskoj proizvodnji (po ha zasijane površine žitarica, krompira i krmnog bilja);
- podrška podizanju višegodišnjih zasada (po ha površine);
- podrška organskoj poljoprivredi;
- podrška očuvanju genetičkih resursa u poljoprivredi;
- podrška investicijama u poljoprivredi (nabavka opreme i mehanizacije, izgradnja objekata, podizanje plastenika i pogona za preradu, nabavku priplodne stoke i sl.);

- podrška korišćenju planinskih pašnjaka kroz izdig stoke na katune;
- podrška unapređenju kvaliteta proizvoda (uvođenje HACCP sistema i standarda za bezbjednost hrane).

Podrška razvoju poljoprivrede od strane Opštine Nikšić se ogleda kroz mjere prikazane u tabeli:

Tabela br. 32: Podsticajne mjere Opštine Nikšić

Cilj	Podrška Opštine Nikšić
Unapređenje uslova za bavljenje stočarstvom (govedarstvo, ovčarstvo, kozarstvo)	subvencije za mlijeko; podrška za preradu mlijeka na malim poljoprivrednim gazdinstvima; sufinansiranje premija osiguranja
Unapređenje uslova za bavljenje zemljoradnjom (ratarstvo, voćarstvo i vinogradarstvo)	podrška za nabavku sjemenskog i sadnog materijala povrtarskih kultura; podrška za osnivanje novih i obnavljanje postojećih višegodišnjih zasada voća i vinove loze; besplatno korišćenje tezgi na gradskoj pijaci

Izvor: Opština Nikšić

Ciljevi u poljoprivrednoj proizvodnji

Osnovni ciljevi razvoja poljoprivrede na nivou opštine Nikšić su u skladu sa osnovnim opredjeljenjima u razvoju poljoprivrede definisanim Strategijom razvoja poljoprivrede i ruralnih područja 2023–2028, koja predstavlja razvojnu strategiju Crne Gore kojom se utvrđuju pravci razvoja poljoprivrede i ruralnih područja za upravljanje poljoprivrednim resursima na dugoročno održiv način, obezbjeđivanje stabilne ponude bezbjedne hrane, prihvatljive u pogledu kvaliteta i cijena, uz očuvanje životne sredine, unapređivanje životnog standarda stanovništva u ruralnim područjima i ukupnog ruralnog razvoja, te jačanje konkurentnosti proizvođača hrane.

U tom smislu poljoprivreda ima nezamjenljivu ulogu u održivom razvoju i očuvanju ruralnih područja, ali i ekonomsku ulogu kroz izvor zapošljavanja i obezbjeđenje prihoda. Takođe, veoma je važna karika u razvoju turizma, uz značajnu ekološku ulogu u zaštiti od erozija, očuvanja prirodnih resursa itd. Imajući u vidu njen značaj, glavni ciljevu u razvoju poljoprivrede Nikšića su:

- zaštita postojećeg potencijala poljoprivrednog zemljišta od dalje degradacije i pretvaranja u građevinsko zemljište;
- razvoj poljoprivredne djelatnosti kao glavnog ili dodatnog izvora prihoda za seosko stanovništvo i stanovništvo u dijelu prigradskih naselja;
- unapređenje kompletne infrastrukture u svim selima gdje se stanovništvo zadržalo, kako bi se zaustavio trend dalje depopulacije (dobra putna infrastruktura, škole, ambulante i drugi sadržaji);
- afirmacija tradicionalnih tehnologija i proizvoda sa ovog područja, unapređenje organske poljoprivrede u svim oblastima;
- diverzifikacija djelatnosti na selu (podsticanje tradicionalne kućne radinosti, zanata i sl.);
- čvrsto povezivanje sa turizmom i plasman proizvoda (pogotovu tradicionalnih) skoro isključivo kroz turizam, čime se značajno upotpunjuje turistička ponuda;

- stvaranje većih robnih proizvođača i njihovo udruživanje u asocijacije – kooperative radi zajedničkog nastupa na tržištu;
- jačanje uloge poljoprivrede kao važne komponente u očuvanju kulturnog naslijeđa crnogorskog sela;
- razvoj djelatnosti za preradu i pakovanje poljoprivrednih proizvoda;
- jačanje horizontalne i vertikalne povezanosti u lancu proizvodnje hrane i dr.

3.7.8. Lov i ribolov

Lovstvo

Lovno područje je šira geografska i ekološka cjelina u kojoj, zbog specifičnih životnih uslova, žive određene vrste divljači. Opština Nikšić pripada centralnom lovnom području, koje obuhvata i teritorije opština Kolašin i Mojkovac. Lovno područje opštine pokriva 213.494 ha (3 lovišta). Stanišni uslovi su pogodni za medvjede, vukove, zečeve, srne, kunice, divlje svinje, divokoze, lisice, jazavce, divlje mačke, bijele kune i druge vrste pernate divljači: divlje patke, jarebice, kamenjarke, šumske šljuke.

U opštini postoje tri lovačka društva: Lovačka organizacija „Dr Zoran Kesler“, „Bratogošt“ Velimlje i „Ilija Milović“ Grahovo.

Tabela br. 33: Nazivi i površine lovišta na teritoriji opštine Nikšić

Naziv lovišta	Površina
„Nikšić“	137.857 ha
„Bratogošt“	48.958 ha
„Grahovo“	26.679 ha

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede

Lovni turizam je značajan segment lovstva kao privredne grane, koja je kod nas do sada bila zanemarena.

Razvojem lovstva Crne Gore predviđeno je značajno povećanje brojnosti populacija divljači, što iziskuje ulaganje sredstava na uzgoju divljači (ishrana, uređenje lovišta, zaštita divljači, kadrovi u lovstvu i dr.).

Ribarstvo

Imajući u vidu raspoložive vodne resurse (5 vještačkih akumulacija) koje su bogate ribom, u nikšićkoj opštini postoji sjajan preduslov za razvoj ribolovnog turizma i sportskog ribolova, što može da bude jedna od značajnih djelatnosti. Tu se prije svega misli na uzgoj pastrmke, ali i na ostale akvakulturne organizme (rakovi i žabe). Na području Nikšića trenutno egzistira par ribnjaka, u kojima se gaji pastrmka.

Organizovanje kaveznog uzgoja ribe u postojećim jezerskim kapacitetima je ograničeno zbog velikog variranja u vodostaju (od potpunog pražnjenja tokom ljeta do prepunjavanja i plavljenja tokom zime). Međutim, postoje velike mogućnosti za veću ribarsku (pastrmsku) proizvodnju na vodenim tokovima.

3.7.9. Turizam

Opština Nikšić, sa svojim izuzetnim geografskim položajem, pogodnim klimatskim uslovima, unaprijeđenom saobraćajnom infrastrukturom i velikim brojem prirodnih i kulturnih potencijala,

predstavlja neodvojivi dio cjelokupne turističke ponude Crne Gore. Prirodni turistički motivi (planine, jezera, rijeke, visoravni, pećine, hidrografske posebnosti, reljef, klima, zaštićeni prirodni predjeli, biljni i životinjski svijet), antropogeni motivi (arheološka nalazišta, tvrđave, mostovi, stećci, rimski putevi), sakralni objekti (manastiri, crkve, džamija), ambijentalni i pejzažni motivi (naselja, bulevari, parkovi, planinski pejzaž), arhitektura, kulturni motivi (jezik, kultura, etno-nasljeđe, običaji), institucije kulture, infrastruktura, suprastruktura (turističke agencije, hoteli, apartmani, ski-centar, seoska domaćinstva, vinarija, objekti za zabavu i rekreaciju, galerije, tržni centri), kadrovi – samo su neki od pokazatelja da Nikšić posjeduje značajne kapacitete za razvoj cjelogodišnje, atraktivne i konkurentne turističke ponude, namijenjene raznovrsnim ciljnim grupama i njihovim preferencijama. Na navedenim osnovama strateški su prepoznati vidovi turizma koje treba razvijati u budućem periodu i to: ruralni, vjerski, kulturni i aktivni turizam.

Dobra dostupnost destinacije predstavlja jedan od najznačajnijih faktora uspjeha turističke privrede, što Nikšić svakako posjeduje. Pored rekonstruisanih saobraćajnica i željezničke pruge, neophodno je istaći i aerodrom Kapino Polje, sa završenim rulnim stazama, upravnom zgradom i tornjem, koji je neophodno privesti namjeni u što skorijoj budućnosti, kako bi, putem komercijalnih letova koji trenutno nijesu zastupljeni, Nikšić mogao učvrstiti svoju poziciju na turističkoj mapi Crne Gore i regiona.

Turistička ponuda Nikšića se trenutno uglavnom bazira na ugostiteljstvu, restoraterstvu i smještaju. Ostali vidovi ponude su disperzivni i promjenjivi u odnosu na sezonu. Evidentno je da su za dalje napredovanje razvoja turizma potrebni veći hotelski kapaciteti sa 4 i više zvjezdica.

Tabela br. 34: Prikaz smještajnih kapaciteta u hotelima na teritoriji opštine Nikšić, prema kategorijama za 2022. godinu.

Kategorija hotela	Broj hotela	Naziv	Vrsta hotela	Broj kreveta	Broj soba	Broj apartmana
5*****	/					
4*****	2	Royal Garden Event Centar	mali hotel	18	6	0
		Trebjesa	mali hotel	15	8	0
3***	7	Atrium	garni hotel	16	7	0
		My hotel	hotel	79	29	2
		Onogošt	hotel	133	61	5
		Trim	mali hotel	36	11	4
		Vučje	hotel	104	16	8
		Vukov most	mali hotel	18	8	1
		Yugoslavia	hotel	25	11	2
2**	/					
1*	/					
Ukupno	9			444	157	22

Izvor: Turistička organizacija Nikšić

Bitno je istaći da su se u periodu od 2016. do 2023. godine u Sekretarijatu za finansije, razvoj i preduzetništvo registrovala 53 izdavaoca smještaja u sobama i apartmanima. Odobrenjem za rad registrovani ugostitelji su dobili mogućnost upisa u bazu podataka Centralnog turističkog registra, kao

i mogućnost reklamiranja. Takođe, na teritoriji opštine Nikšić registrovano je 10 seoskih domaćinstava, koja u ponudi imaju mogućnost noćenja kao i usluge pripremanja i posluživanja hrane na bazi organske proizvodnje.

U kvantitativnom smislu, sa 444 ležaja u hotelskom i 332 u privatnom smještaju, Nikšić danas posjeduje dobru bazu za dalji razvoj turističke ponude.

U periodu 2018, a naročito 2019. godine zabilježen je rekordan broj dolazaka i noćenja turista u Nikšiću, dok je za vrijeme COVID-a 2020. i 2021. godine primjetan drastičan pad. Nakon završetka pandemije dolasci i noćenja su u porastu.

Tabela br. 35: Dolasci i noćenja (domaći i strani turisti) na teritoriji opštine Nikšić za period 2018-2022.

Godina	Dolasci turista	Strani	Domaći	Noćenja turista	Strani	Domaći
2018	11.375	9.416	1.959	24.147	18.037	6.110
2019	16.643	14.660	1.983	28.898	24.506	4.392
2020	3.277	1.996	1.281	10.566	5.746	4.820
2021	7.825	6.173	1.653	16.524	12.586	3.938
2022	12.079	9.356	2.723	26.267	18.273	7.994

Izvor: Uprava za statistiku Crne Gore - MONSTAT

Međutim, i dalje je aktuelan problem nedostatka definisanog, uobličenog turističkog proizvoda i pratećeg akcionog plana. Usluge se pružaju segmentirano, zavisno od tražnje i odnose se pretežno na aktivnosti u prirodi i adrenalinske sportove. Ostale usluge pružaju se zavisno od upita ili dogovora. Gotovo da nema turističkog lokaliteta koji je opremljen za značajniju turističku posjetu. Takođe, nedovoljan broj receptivnih turističkih agencija (samo jedna turistička agencija u gradu djelimično posluje i kao receptivna) umnogome otežava promociju potencijala i organizaciju značajnijih individualnih i grupnih posjeta.

Nezaobilazno je kreiranje novih ali i poboljšanje postojećih rekreativnih kapaciteta i sadržaja, prateće infrastrukture, ali i adekvatno i kontinuirano održavanje istog. Planine koje se izdižu u okolini Nikšića (Prekornica, Štitovo, Maganik, Žurim, Vojnik, Njegoš, Budoš i Pusti Lisac) predstavljaju značajan potencijal i bazu za kreiranje raznovrsnih sportsko-rekreativnih sadržaja koji bi Nikšić definisali i kao planinsku destinaciju, atraktivnu za ljubitelje zimskih sportova, ali i turiste koje privlače prirodne atrakcije u svim godišnjim dobima (orijentiring, hiking, mountain biking i sl.). Dio teritorije opštine Nikšić postao je dio panoramskog puta i biciklističke rute 2 „Kruna Crne Gore“ kao i dio TT3 i TT4 biciklističke nacionalne staze. Ovo je najbolji pokazatelj da je Nikšić, sa svojim geomorfološkim karakteristikama i prirodnim potencijalima, prepoznat kao atraktivan predio za sve ljubitelje biciklizma i aktivnog boravka u prirodi, što ujedno treba da predstavlja putokaz za buduće djelovanje, valorizaciju dodatnih staza i kreiranje novih ruta.

Evidentan je turistički potencijal vještačkih jezera (Krupac, Slano, Vrtac, Liverovići, Grahovsko jezero i Bilečko jezero) i rijeke Zete, koji treba valorizovati na pravi način, uz prethodno istraživanje tržišta, definisanje prioriternih zadataka u cilju kreiranja atraktivnih i cjelogodišnjih sadržaja. Aktivnosti preduzete na ovom polju trebalo bi da budu usmjerene ka opštem interesu zajednice, te da predstavljaju osnov za uspostavljanje različitih formi partnerstava između lokalne samouprave i nosioca prava gazdovanja istim.

3.8. Saobraćaj, telekomunikacije, informacione i komunikacione tehnologije (ICT)

Opština Nikšić ima veoma povoljan saobraćajno-geografski položaj u odnosu na cjelokupnu saobraćajnu mrežu Crne Gore.

3.8.1. Saobraćaj

Drumski saobraćaj

Drumski saobraćaj čini mreža magistralnih, regionalnih i lokalnih puteva, nekategorisanih puteva u opštoj upotrebi i ulica u naselju.

Magistralni i regionalni putevi

Opštinu Nikšić presijecaju značajni magistralni putni pravci:

- Magistralni put M-3 Šćepan Polje (granica sa BiH) – Plužine – Nikšić – Podgorica, koji je od velikog značaja za opštinu kao saobraćajna veza sa Bosnom i Hercegovinom i ujedno najbliža veza sa Podgoricom i dalje sa Albanijom. Posredstvom ove saobraćajnice opština Nikšić je povezana sa svim značajnijim društvenim i privrednim centrima Crne Gore;
- Magistralni put M-6 Ranče (granica sa Srbijom) – Žabljak – Šavnik – Kruševice – Jasenovo Polje (Nikšić) izuzetno je značajan sa aspekta povezivanja primorskog i kontinentalnog turističkog područja i integracije sjevernog, srednjeg i južnog regiona Crne Gore, a ujedno predstavlja najbližu saobraćajnu vezu opštine Nikšić sa Srbijom;
- Magistralni put M-7 Nikšić – Riđani – Vilusi – Ilino brdo (granica sa BiH), koji predstavlja značajnu vezu sa Bosnom i Hercegovinom;
- Magistralni put M-8 Lipci (raskrsnica sa M-1) – Grahovo – Vilusi 1 (raskrsnica sa M-7), koji predstavlja vezu sa primorjem, odnosno opštinom Kotor, što je veoma značajno, ako se ima u vidu da je u Crnoj Gori izražen problem međuopštinske povezanosti, što je i osnovni uzrok neravnomjernog razvoja;
- Magistralni put M-9 Vilusi 2 (raskrsnica sa M-7) – Petrovići – Deleuša (granica sa BiH), koji predstavlja značajnu vezu sa Bosnom i Hercegovinom.

Tabela br. 36: Osnovne karakteristike mreže magistralnih puteva na teritoriji opštine Nikšić

Broj puta	Naziv puta	Dužina na teritoriji opštine Nikšić (km)	Zastor puta
M-3	Šćepan Polje (granica sa Bosnom i Hercegovinom) – Plužine (raskrsnica sa R-16) – Jasenovo Polje (raskrsnica sa M-6) – Vir (raskrsnica sa R-7) – Nikšić (raskrsnica sa M-7) – Cerovo (raskrsnica sa R-23) – Danilovgrad (raskrsnica sa R-14) – Podgorica 3 (raskrsnica sa M-10) – Podgorica 1 (raskrsnica sa M-2)	43,70	asfalt
M-6	Ranče (granica sa Srbijom) – Trlica (raskrsnica sa R-11) – Pljevlja 1 (raskrsnica sa R-18) – Đurđevića Tara (raskrsnica sa R-10) – Vrela (raskrsnica sa R-26) – Žabljak (obilaznica) – Virak (raskrsnica sa R-20) – Pošćenski kraj (raskrsnica sa R-16) – Tunel Ivica – Šavnik (raskrsnica sa R-20) – Kruševice – Jasenovo Polje (raskrsnica sa M-3)	8,40	asfalt

M-7	Nikšić (raskrsnica sa M-3) – Ridani (raskrsnica sa R-17) – Vilusi 1 (raskrsnica sa M-8) – Vilusi 2 (raskrsnica sa M-9) – Ilino brdo (granica sa Bosnom i Hercegovinom)	35,60	asfalt
M-8	Lipci (raskrsnica sa M-1) – Grahovo – Vilusi 1 (raskrsnica sa M-7)	15,80	asfalt
M-9	Vilusi 2 (raskrsnica sa M-7) – Petrovići – Deleuša (granica sa Bosnom i Hercegovinom)	21,10	asfalt

U proteklom periodu kroz rekonstrukciju i izgradnju realizovane su mnoge aktivnosti na poboljšanju putne mreže, koju čine magistralni i regionalni putevi, a time povećan njen ukupan kvalitet, prije svega bezbjednost i nivo usluge.

Završena je i izgradnja zajedničkog graničnog prelaza „Vraćenovići – Deleuša“ na putnom pravcu Nikšić –.

Takođe, urađena je i tehnička dokumentacija za rekonstrukciju magistralnih puteva:

- M-7 Vilusi – Nikšić, dionica Kuside – Nikšić (Petlja), dužine L = 5,0 km;
- M-3 Šćepan Polje – Nikšić, dionica Jasenovo Polje – Vidrovan, dužine L = 5,5 km;
- M-3 Šćepan Polje – Nikšić, dionica Zaborje – Jasenovo Polje, dužine L = 19 km;
- M-3 Nikšić – Danilovgrad, dionica Tunel „Budoš“ – Danilovgrad, dužine L = 18,5 km.

U toku je izrada tehničke dokumentacije za izgradnju/rekonstrukciju magistralnog puta:

- Cetinje – Čevo – Nikšić, dionica Čevo – Nikšić.

Završetak tehničke dokumentacije uslovljen je usvajanjem PUP-a opštine Nikšić. Radovi na izgradnji/rekonstrukciji dionice Cetinje – Čevo, u dužini od 23 km, u toku su.

Prostorno-urbanističkim planom opštine Nikšić (do 2020/2025. godine) predviđeno je da magistralni put M-3 Šćepan Polje (granica sa BiH) – Plužine (raskrsnica sa R-16) – Jasenovo Polje (raskrsnica sa M-6) – Vir (raskrsnica sa R-7) – Nikšić (raskrsnica sa M-7) – Cerovo (raskrsnica sa R-23) – Danilovgrad (raskrsnica sa R-14) – Podgorica 3 (raskrsnica sa M-10) – Podgorica 1 (raskrsnica sa M-2) – dobije rang magistrale za brzi motorni saobraćaj (brza saobraćajnica), uz neophodne korekcije u smislu poboljšanja tehničko-eksploatacionih karakteristika puta i profilom puta koji čine dvije kolovozne trake (2 × 2) i razdjelno ostrvo.

Za opštinu Nikšić je naročito značajna rekonstrukcija magistralnog putnog pravca Šćepan Polje – Plužine (*Ruta 2b*). Ruta 2b – dugačka je 396 km, ima regionalni značaj za tri države: Bosnu i Hercegovinu, Crnu Goru i Albaniju, a prolazi kroz: Sarajevo (BiH) – Podgorica (CG) – Vlore (A). Dio rute 2b koji prolazi kroz Crnu Goru obuhvata obilaznicu oko Nikšića i rekonstrukciju putnog pravca Šćepan Polje – Plužine. Obilaznica oko Nikšića, čija je izgradnja završena, čini 11 km od ukupne rute 2b.

Sa aspekta integracije saobraćaja na evropsku mrežu puteva, za opštinu Nikšić značajni su putni pravci:

- Jadransko-jonski pravac, koji je prepoznat u Osnovnoj REBIS mreži (Ruta 1). Crna Gora u pripremi realizacije ovog koridora, a posebno do definisanja trase, mora raditi na poboljšanju postojećih pravaca na Osnovnoj REBIS mreži, od kojih jedan pravac, u svakom slučaju, mora da se u značajnoj mjeri poklopi sa trasom budućeg Jadransko-jonskog auto-puta, a to su pravac Tirana – Podgorica – Trebinje/Sarajevo i pravac postojeće Jadranske magistrale;

- Ruta 2b na Osnovnoj REBIS mreži Tirana – Podgorica – Sarajevo zadovoljava sve principe po kojima su određivane glavne saobraćajnice u regiji. Povezuje glavne gradove, industrijske regije i već definisane koridore. On bi za Crnu Goru predstavljao najjednostavniju vezu sa koridorom Vc.

Planirani auto-put, koji prolazi preko teritorije opštine Nikšić, jeste dionica Jadransko-jonskog auto-puta: Nudo (granica sa BiH) – Grahovo – Čevo – sjeverni obilazak Podgorice – Dinoša – granica sa Republikom Albanijom.

U cilju bolje međuopštinske povezanosti, Prostorno-urbanističkim planom opštine Nikšić (do 2020/2025. godine) planiran je novi regionalni putni pravac R Nikšić – Župa – veza na regionalni put Danilovgrad – Gostilje – Semolj – Njegovuđa (novi regionalni put), koji će predstavljati vezu opštine Nikšić sa opštinom Kolašin.

Takođe, planiran je novi regionalni put R Maočići – Velimlje – Petrovići, odnosno prekategorijska dijela lokalnog puta L-29 Maočići – Velimlje – Crni Kuk – Donje Crkvice – Gornje Crkvice – gr. BiH i lokalnog puta L-30 Petrovići – Klenak – Velimlje.

Tabela br. 37: Osnovne karakteristike mreže regionalnih puteva na teritoriji opštine Nikšić

Broj puta	Naziv puta	Dužina na teritoriji opštine Nikšić (km)	Zastor puta
R-7	Vir (raskrsnica sa M-3) – Krstac (granica sa Bosnom i Hercegovinom)	42,80	asfalt
R-8	Resna (raskrsnica sa R-17) – Grahovo – Nudo (granica sa Bosnom i Hercegovinom)	20,80	asfalt
R-17	Čekanje (raskrsnica sa R-1) – Resna (raskrsnica sa R-8) – Čevo (raskrsnica sa R-14) – Riđani (raskrsnica sa M-7)	15,00	asfalt
R-23	Cerovo (raskrsnica sa M-3) – Bogetići – Glava Zete – Danilovgrad – Spuž – Vranjske njive	10,80	asfalt

Tabela br. 38: Dužina mreže magistralnih i regionalnih puteva na teritoriji opštine Nikšić

Rang puta	Dužina na teritoriji opštine Nikšić (km)
Magistralni putevi	124,60
Regionalni putevi	89,40
Ukupno	214,00

Opštinski drumski saobraćaj

Mrežu opštinskog drumskog saobraćaja čine lokalni putevi, nekategorisani putevi u opštoj upotrebi i ulice u naselju.

Lokalni putevi i nekategorisani putevi u opštoj upotrebi

U pogledu saobraćajne opsluženosti teritorije opštine Nikšić, najveći dio je veoma slabo opremljen lokalnom saobraćajnom mrežom. Veliki dio opštine Nikšić saobraćajno se napaja mrežom lokalnih i nekategorisanih puteva u opštoj upotrebi, koji su u veoma lošem stanju i zahtijevaju rekonstrukciju svih građevinsko-tehničkih elemenata. Brdski teren uslovio je i kvalitet same mreže, pa su putevi promjenljivih širina poprečnih profila, sa uzdužnim nagibima često većim od dozvoljenih.

Tabela br. 39: Osnovne karakteristike opštinskih i nekategorisanih puteva u opštoj upotrebi na teritoriji opštine Nikšić

Rang puta	Dužina (km)	Asfaltni zastor (km)	Makadamski zastor (km)
Lokalni putevi	330,70	288,60	42,10
Ulice u naselju	171,72	162,67	9,05
Nekategorisani putevi u opštoj upotrebi	418,85	123,40	295,45
Ukupno	921,27	574,67	346,60

Ulice u naselju

Ulice u naselju dijele se na primarnu i sekundarnu mrežu i pristupne ulice.

Primarne ulice na gradskom području, veći broj sekundarnih i jedan dio pristupnih su asfaltirane, sa izvedenim oivičenjem i trotoarima. Urađena je kompletna saobraćajna infrastruktura (saobraćajna signalizacija, rasvjeta, fekalna i atmosferska kanalizacija, uređene zelene površine, urbani mobilijar i sl.).

Gradsku saobraćajnu mrežu karakterišu raskrsnice sa izvedenim malim radijusima desnih skretanja, učestali ritam raskrsnica, priključenje na saobraćajnu mrežu preko oborenih ivičnjaka, neadekvatne širine kolovoza i sl. Takođe, mnogi objekti centralnih funkcija su izvedeni uz same saobraćajnice, bez ostavljenog odgovarajućeg pješačkog koridora, što ugrožava bezbjednost saobraćaja, a prije svega pješačkog. Veliki problem predstavlja ivična izgradnja, što otežava rekonstrukciju saobraćajnica po poprečnom profilu i rekonstrukciju postojećih raskrsnica.

Mreža ulica u prigradskim naseljima formirana je paralelno sa izgradnjom naselja. Saobraćaj je mješovit (motorni i pješački), a ulice su dvosmjerne. Uglavnom su asfaltirane, bez trotoara i oivičenja. Najčešće su opremljene javnom rasvjetom, dok ostala infrastruktura nije izvedena.

U prethodnom periodu realizovane su brojne aktivnosti na izgradnji i rekonstrukciji lokalnih puteva i nekategorisanih puteva u opštoj upotrebi, rekonstrukciji gradskih saobraćajnica, izgradnji trotoara, kao i asfaltiranju ulica u prigradskim naseljima, a sve sa ciljem stvaranja uslova za bezbjedno odvijanje saobraćaja.

Javni prevoz putnika

Javni prevoz putnika u unutrašnjem i međunarodnom drumskom saobraćaju odvija se sa Autobuske stanice Nikšić. U međunarodnom saobraćaju registrovano je 9, a u unutrašnjem 61 linija.

Sistem javnog linijskog gradskog i prigradskog prevoza putnika u Nikšiću je organizovan na linijama koje su utvrđene Planom linija, a koje se prevoznici dodjeljuju javnim oglasom. Gradski prevoz nije organizovan. Linije su grupisane na osnovu rentabilnosti i teritorijalne pripadnosti u pet grupa od 18 linija i 2 pojedinačne linije.

Za ulice i puteve koji ne ispunjavaju propisane uslove u pogledu tehničkih karakteristika puteva za saobraćanje gradskih i prigradskih autobusa, predviđeni su mali autobusi koji svojim tehničko-eksploatacionim karakteristikama mogu saobraćati na tim linijama.

Sistem javnog autobusnog gradskog i prigradskog prevoza putnika sa mrežom linija relativno je dobro razvijen i opslužuje najgušće naseljene djelove opštine. Jedno od bitnih ograničenja za dalji razvoj i unapređenje ovog sistema (kroz uvođenje novih linija i povećanja broja polazaka na postojećim) na

teritoriji opštine, vezano je za kvalitet i izgrađenost putne mreže. Problemi u funkcionisanju javljaju se posebno u zimskom periodu zbog stanja i održavanja lokalnih puteva.

Auto-taksi prevoz putnika je vanlinijski javni prevoz putnika koji se obavlja u komercijalne svrhe putničkim automobilom. Završno sa decembrom 2022. godine, prevoznicima je izdato 58 licenci i 176 izvoda licenci, za vozila kojima se obavlja auto-taksi prevoz.

Na teritoriji opštine obilježeno je 6 stalnih taksi-stajališta, sa ukupno 47 mjesta, dok su privremena stajališta određena Programom optimalnog organizovanja auto-taksi prevoza na teritoriji opštine Nikšić.

Prisutna je pojava nelegalnog auto-taksi prevoza, koji se negativno odražava i na funkcionisanje legalnog auto-taksi prevoza i javnog linijskog gradskog i prigradskog prevoza.

Jedan od problema u javnom prevozu putnika je i nedostupnost vozila koja se koriste u javnom prevozu putnika, osobama sa invaliditetom. Iako postoji zakonska obaveza za prevoznike koji obavljaju prevoz sa 20 i više vozila da obezbijede minimum 5% vozila od ukupnog broja vozila opremljenih platformama, nije izdat izvod licence ni za jedno auto-taksi vozilo koje je opremljeno platformom za olakšan ulazak i izlazak osoba sa invaliditetom. Takođe, pojedini autobusi koji se koriste u javnom prevozu putnika, iako imaju ugrađene platforme, iste ne mogu koristiti zbog neprilagođenih autobuskih stajališta, pa je u narednom periodu potrebno sprovesti aktivnosti na uklanjanju ovih nedostataka.

Pješački i biciklistički saobraćaj

Sistem pješačkih komunikacija se sastoji od trotoara uz saobraćajnice, trgova i popločanih površina ispred objekata, kao i uređenih samostalnih pješačkih staza. Pješačke ulice, odnosno pješački koridori djelimično su oformljeni u gradskom centru, gdje su i pješačka kretanja najintenzivnija. Na formiranje pješačkih tokova u centru, najveći uticaj ima lokacija javnih objekata (zgrada Opštine, bolnica, hotel i dr.).

Biciklističke staze kao samostalne u profilima gradskih saobraćajnica ne postoje, već se za ovaj vid saobraćaja koriste djelovi trotoara i kolovoza.

U cilju razvijanja ambijentalnog turizma u Nikšiću, djelimično je realizovana biciklistička staza u dužini od 35 km. Stazom su povezani najznačajniji turistički, kulturni i istorijski spomenici na teritoriji opštine Nikšić kao što su: Rimski most, Carev most, Gradska tvrđava, jezera Krupac i Slano i sl.

Saobraćaj u mirovanju

Rast stepena motorizacije⁵ i neadekvatna ulaganja u rješavanje stacionarnog saobraćaja doveli su do preopterećenja javnih parkirnih površina. Na području grada ne postoje javne garaže, a postojeći javni parkinzi ne zadovoljavaju potrebe za parkiranjem u užem gradskom jezgru. Za parkiranje se koriste djelovi kolovoza, neuređene i zelene površine, trotoari i pješački koridori, zbog čega je kretanje i funkcionisanje ostalih vidova saobraćaja otežano.

---

⁵ MONSTAT: Broj registrovanih putničkih automobila u Nikšiću: u 2018. godini 19.540, u 2019. godini 20.384, u 2020. godini 20.287, u 2021. godini 20.909 i u 2022. godini 21.447.

Regulaciji saobraćaja u mirovanju dijelom je doprinijelo uvođenje sistema kontrole i naplate parkiranja, koju obavlja „Parking-servis Nikšić“ DOO. Ukupan broj parking-mjesta koja podliježu režimu naplate parkiranja na području koje obuhvata Elaborat je 1.368 PM (na opštim parkiralištima 632 PM, na posebnim parkiralištima 699 PM i na posebnim prostorima koji se mogu ustupiti vršiocu komunalne djelatnosti 37 PM). Na parkiralištima 5% od ukupnog broja parking-mjesta određeno je za osobe sa invaliditetom.

Parkiranje za potrebe individualnog stanovanja uglavnom je riješeno na sopstvenim parcelama. Problem parkiranja u zonama kolektivnog stanovanja pokušava se riješiti uređenjem kvartova u smislu poboljšanja saobraćajnog pristupa i obezbjeđenja parking-prostora, što nije uvijek izvodljivo s obzirom na postojeći građevinski fond.

Željeznički saobraćaj

Okosnica željezničkog saobraćaja je željeznička pruga Podgorica – Nikšić, jednokolosječna pruga normalne širine.

Pruga Nikšić – Podgorica (56,6 km) u potpunosti je rekonstruisana i elektrifikovana, u periodu 2006–2012, uz ponovno uspostavljanje putničkog saobraćaja. Kroz teritoriju opštine Nikšić dužina pruge iznosi cca 17 km. Operativna brzina na ovoj pruzi se kreće u opsegu od 75 km/h do 100 km/h.

Nivo usluge na pruzi Podgorica – Nikšić u putničkom saobraćaju je nivo D.

Nivo usluge za crnogorske željezničke putničke usluge (po nominalnoj skali od A do F, gde je A najbolje, a F najgore) predstavlja kvalitet usluge koja se nudi putnicima u pogledu dostupnosti, frekventnosti usluga i vremena putovanja.

Ova pruga dobiće na svom punom značaju nakon izgradnje pruge Čapljina – Trebinje – Nikšić, kada će, zajedno sa prugom Podgorica – gr. Albanije, predstavljati značajan međunarodni željeznički koridor.

Ovaj koridor ima veliki značaj ne samo za opštinu Nikšić već i za Crnu Goru zbog uspostavljanja saobraćajne veze sa zemljama u regionu, doprinosi ukupnom ekonomskom razvoju, kao i otvaranju Luke Bar ka zemljama u okruženju, što omogućava intermodalni transport, tj. kombinaciju željezničkog i vodnog prevoza. Izgradnjom pruge obezbijedio bi se bolji i lakši prevoz velikog broja putnika, posebno u turističkoj sezoni, što čini ovaj željeznički pravac potpuno realnim.

Vazdušni saobraćaj

Aerodrom „Kapino Polje“ se koristi kao sportski i aerodrom za specijalne namjene. Ovaj aerodrom pripada sekundarnoj mreži aerodroma Crne Gore.

U skladu sa idejnim projektom rekonstrukcije i dogradnje postojećeg sportskog Aerodroma „Kapino Polje“, u prethodnom periodu urađena je poletno-slijetna staza sa asfaltnim zastorom (RWY 15/33), dužine 1.450 m i širine 30 m, paralelne rulne staze TWY A i TWY C širine 12 m, i upravna rulna staza TWY B, između PSS i platforme, širine 15 m, ukupne dužine 1.900 metara. Na aerodromu postoje dvije platforme: platforma A i platforma B. Pored pomenutih manevarskih površina, izgrađen je kontrolni toranj i upravna zgrada čija ukupna neto površina iznosi 360,25 m², visine 26,8 m. Takođe, na aerodromu postoji hangar Aero-kluba „Nikšić“, sa pratećim aneksom, u kojem se nalaze prostorije Aero-kluba, ukupnih dimenzija 30 × 25 m, kao i manji nezavisni ugostiteljski objekat od 60 m².

Aktivnosti Aerodroma „Kapino Polje“ su u najvećoj mjeri povezane sa aktivnostima Aero-kluba „Nikšić“. Međunarodna pilotska akademija „Airways Aviation Academy“, sa sjedištem na sportskom aerodromu „Ćemovsko Polje“ u Podgorici, i registrovana kod ACV-a, donijela je značajnije letačke aktivnosti na aerodromu u Nikšiću, zbog činjenice da je to idealno mjesto u Crnoj Gori za obavljanje trenažnih letova, kako zbog infrastrukturnih prednosti, tako i zbog činjenice da je u pitanju G-klasa vazdušnog prostora. Pored ove škole, aerodrom povremeno koriste i druge odobrene organizacije za obuke registrovane kod ACV-a.

Izgradnjom nove infrastrukture, koja je uključila i rezervoar sa tehničkom vodom i postrojenje za povišenje pritiska i hidrant u blizini spoja PSS i TWY B, ovaj aerodrom je postao važna baza za protivpožarne avione Direktorata za vanredne situacije MUP-a Crne Gore u toku mjeseci kada postoji opasnost od požara.

Takođe, tokom 2018. god., u dva navrata, aerodrom u Nikšiću bio je baza za kampanju oralne vakcinacije lisica i divljih mesojeda protiv bjesnila, u okviru projekta iskorjenjivanja te bolesti i klasične kuge svinja, koji je sprovodilo Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja i Veterinarska uprava Crne Gore.

Na aerodromu se još povremeno odvijaju i padobranski skokovi, uglavnom organizovani u sklopu padobranskih vikenda, kao i mali broj sporadičnih posjeta aviona generalne avijacije.

Urađena je i Studija opravdanosti – Razvoj aerodroma „Kapino Polje“ kao komercijalnog aerodroma za međunarodni saobraćaj, kojom su date preporuke za budući infrastrukturni razvoj aerodroma i prateći kapitalni troškovi, tako da je u narednom periodu potrebno nastaviti sa aktivnostima u cilju stavljanja aerodroma u funkciju.

3.8.2. Telekomunikacije, informacione i komunikacione tehnologije

Jedan od važnih pokretača ekonomskog napretka privrede i društva jeste ulaganje u telekomunikacionu i informacionu infrastrukturu. Razvoj informaciono-komunikacione tehnologije doprinosi modernizaciji privrede i poboljšanju konkurentnosti, unapređenju komunikacije i socijalnog dijaloga, boljem pristupu informacijama, poboljšanju kvaliteta života građana i slično.

Na teritoriji opštine Nikšić, usluge fiksne telefonije pružaju četiri operatora:

- Crnogorski Telekom;
- MTEL;
- Telemach;
- One Crna Gora.

Prema podacima Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost za 2022. godinu, ukupan broj aktivnih priključaka fiksne telefonije je 8.601, i to:

- Crnogorski Telekom ima 6.801 aktivni priključak (fizička i pravna lica);
- MTEL ima 929 aktivnih priključaka (fizička i pravna lica);
- Telemach ima 838 aktivnih priključaka (fizička i pravna lica);
- One Crna Gora ima 33 aktivna priključka (pravna lica).

Operatori koji pružaju usluge mobilnih elektronskih komunikacija na teritoriji opštine Nikšić su:

- Crnogorski Telekom;
- MTEL;

- One Crna Gora.

Pokrivenost područja opštine Nikšić mobilnom telefonijom je različita u zavisnosti od operatora, a kreće se od 84,3022% (2G tehnologija) do 80,2574% (4G osnovno) i 77,3063% (4G, 10Mb/s).

Tabela br. 40: Pokrivenost područja opštine Nikšić mobilnom telefonijom

Operator\Tehnologija	2G	3G	4G (osnovno)	4G (10Mb/s)
Crnogorski Telekom AD	83,6432%	74,8075%	80,2574%	77,3063%
One Crna Gora DOO	84,3022%	81,1388%	75,8326%	62,1141%
MTEL DOO	79,5534%	79,5534%	56,8123%	48,4644%
Operator\Tehnologija	2G	3G	4G (osnovno)	4G (10Mb/s)
Kompozitno	87,8026%	86,0453%	82,1441%	78,2985%

Izvor: Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost

Operatori koji pružaju usluge distribucije AVM sadržaja na teritoriji opštine Nikšić:

- Crnogorski Telekom;
- MTEL;
- Radio-difuzni centar;
- Telemach.

Pokrivenost internetom

Usluge širokopojasnog pristupa internetu pružaju:

- Crnogorski Telekom;
- MTEL;
- Orion Telekom;
- SBS Net Montenegro;
- Telemach.

Ukupan broj širokopojasnih priključaka na teritoriji opštine Nikšić, nezavisno od tehnologije koja se upotrebljava za pristup, jeste 16.975.

Prema podacima kojima Agencija raspolaže (broj završetaka), krajnjem korisniku usluga širokopojasnog pristupa internetu omogućena je na sljedeće načine:

- pristup putem bakarne parice (xDSL odnosno ADSL i VDSL);
- pristup putem optičkih vlakana (FTTx);
- pristup putem kablovskih mreža (KDS/HFC).

Najzastupljeniji pristup korisnika internetu je putem optičkih vlakana (FTTx), 85%.

Tabela br. 41: Procenat domaćinstava koja imaju pristup internetu

	Tehnologija pristupa				
	Nepokriveno	ADSL	VDSL	FTTx	HFC
Procenat domaćinstava koja imaju pristup internetu	12%	6%	27%	85%	16%

Procenat domaćinstava koja nemaju pristup internetu je 12,38%, a brzina pristupa internetu preko 100 Mb/s je na raspolaganju za 85,38% korisnika.

	Brzina pristupa internetu			
	Nepokriveno	od 2Mb/s do 30 Mb/s	od 30Mb/s do 100 Mb/s	preko 100 Mb/s
Procenat domaćinstava koja imaju pristup internetu	12,38%	0,95%	1,29%	85,38%

Izvor: Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost

Prema podacima sa sajta Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost, Agencija je u prethodnim godinama preduzela niz aktivnosti koje su za cilj imale uvođenje 5G tehnologije.

5G mreža je peta generacija mobilne telekomunikacione tehnologije, koja donosi niz unapređenja u odnosu na prethodne generacije (2G, 3G i 4G). Karakteriše je veća brzina prenosa podataka, niska latencija, veća povezanost uređaja, bolja pokrivenost i kapacitet, sigurnost i privatnost, energetska efikasnost.

Mobilni operatori Crnogorski Telekom i One Crna Gora pustili su u komercijalni rad 5G mreže na bazi DSS tehnologije. Mobilni operator Crnogorski Telekom svoju NR (DSS) mrežu bazira na korišćenju radio-frekvencija iz opsega 2 GHz, a mobilni operator One Crna Gora na korišćenju radio-frekvencija iz opsega 1.800 MHz, 2 GHz i 2,6 GHz. Do kraja marta 2023. godine mobilni operator Crnogorski Telekom je u rad pustio preko 80 NR (DSS) radio baznih stanica, a 5G usluge su dostupne u svim opštinama u Crnoj Gori, sa izuzetkom Andijevice, Petnjice, Plužina, Šavnika i Tuzi, na teritoriji gdje živi oko 75% stanovništva Crne Gore. U mreži mobilnog operatora One Crna Gora aktivno je više od 30 NR (DSS) radio baznih stanica, a 5G signal je omogućen u Baru, Beranama, Bijelom Polju, Cetinju, Nikšiću, Podgorici i Tivtu.

Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost je obezbijedila izradu Studije o strategiji implementacije 5G mobilnih komunikacionih mreža, a Vlada Crne Gore je krajem 2021. godine usvojila Mapu puta za uvođenje 5G mobilnih komunikacionih mreža u Crnoj Gori, koja definiše niz aktivnosti koje treba da omoguće uvođenje 5G tehnologije i komercijalnu dostupnost 5G usluga u Crnoj Gori.

Razvoj i implementacija 5G mreže zahtijevaju određene preduslove kako bi se osiguralo njeno uspješno funkcionisanje i pretpostavka je da će 5G mreže dostići svoj puni kapacitet krajem tekuće dekade. Jedan od osnovnih preduslova je postojanje odgovarajuće telekomunikacione infrastrukture, što uključuje postojanje optičkih vlakana, baznih stanica, energetskih resursa i drugih potrebnih komponenti.

Lokalni javni emiter „Radio i televizija Nikšić“ DOO

Lokalni javni emiter „Radio i televizija Nikšić“ DOO (RTNK) bavi se proizvodnjom i emitovanjem radio i televizijskog programa u cilju što boljeg i kvalitetnijeg informisanja građana Nikšića, kao i

građana čitave Crne Gore, s obzirom na to da se emitovanje televizijskog programa vrši putem kablovskih operatora: Extra TV, MTEL, Telemach. Proizvodnja i emitovanje programa se najvećim dijelom finansira iz Budžeta Opštine Nikšić (70–75%), a ostatak iz sopstvenih izvora – iznajmljivanjem medijskog prostora za reklamiranje lokalnih privrednih subjekata, a u posljednje vrijeme sve više i za reklamiranje preduzeća iz čitave Crne Gore, pa i iz okruženja.

Portal „Radio i televizija Nikšić“ (www.rtnk.me) počeo je sa radom 2018. godine, čime su proširene usluge Lokalnog javnog emitera „Radio i televizija Nikšić“ DOO, kako u kvantitativnom, tako i kvalitativnom smislu, s obzirom na brzinu i dostupnost informacija. Uspostavljanjem portala otvara se mogućnost i za dodatne marketinške prihode. Portal je dostupniji i efikasniji medij od radija i televizije, ali u eri brzog i stalnog tehnološkog napredovanja mora se kontinuirano osavremenjivati i unapređivati, kako bi bio konkurentan ostalim portalima.

Tehnička opremljenost „Radio i televizije Nikšić“ u skladu je sa savremenim standardima, iako postoji potreba za dodatnim unapređenjem. Tranzicija sa analognog na digitalno emitovanje TV programa u HD formatu, uz korišćenje 4 predajnika (Tović, Župa, Plužine, Ostrog), realizovana je 2017. godine. Za potrebe proizvodnje i emitovanja usluga putem digitalnog signala unaprijeđena je produkciona i emisiona tehnika, ali su potrebna dodatna ulaganja u istu.

Krajem 2019. godine RTNK je sa Opštinom Nikšić potpisala Ugovor o davanju na korišćenje poslovnog prostora u objektu Doma revolucije. Realizacijom ove investicije – osposobljavanjem prostora za potrebe RTNK obezbijedio bi se veći studijski i radni prostor. U cilju unapređenja produkcije i uz osavremenjivanje tehnike znatno bi se povećala interna produkcija koja bi generisala dodatne prihode emitera i u konačnom obezbijedilo bi se kvalitetnije informisanje građana Nikšića.

U cilju poboljšanja usluga Lokalnog javnog emitera „Radio i televizija Nikšić“ DOO, u narednom periodu neophodno je kontinuirano tehničko, kadrovsko i programsko unapređenje.

3.9. Komunalna infrastruktura

3.9.1. Vodovodni sistem⁶

Vodoizvorišta u opštini Nikšić koja se koriste za vodosnabdijevanje preko vodovodnih sistema kojima upravlja DOO „Vodovod i kanalizacija“ Nikšić jesu: Gornji Vidrovan, Donji Vidrovan, Poklonci, izvorište u Morakovu (Blaca morakovska), izvorište u selu Petrovići na obodu Bilećkog jezera i vještačka akumulacija Grahovo.

Izvorište Gornji Vidrovan je glavno vodoizvorište iz kojeg se vodom snabdijeva gradsko područje Nikšića. Godišnje se iz njega zahvata oko 8.000.000 m³ vode. Za ovo izvorište je urađen Elaborat o sanitarnim zonama zaštite. Tretman vode se vrši hlorisanjem.

Izvorište Donji Vidrovan se koristi za vodosnabdijevanje naselja: Gornje Polje, Šipačno, Orah, Lukovo, Tačevina i gradsko područje, sa oko 10% do 20% kapaciteta izvorišta. Godišnje se iz njega zahvati oko 2.000.000 m³ vode. Za ovo izvorište je urađen Elaborat o sanitarnim zonama zaštite. Tretman vode se vrši hlorisanjem.

---

⁶ Napomena: Podaci dati u tabelama za 2022. i 2021. godinu preuzeti su iz Izvještaja o aktivnostima vezanim za regulisane komunalne djelatnosti dati u 2022. godini i Izvještaja o aktivnostima vezanim za regulisane komunalne djelatnosti dati u 2021. godini, Regulatorne agencije za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti, dok su podaci za 2020. godinu dobijeni od DOO „Vodovod i kanalizaciji“ Nikšić.

Izvorište Poklonci čini 5 bunara. Voda iz ovog izvorišta koristi se u periodima smanjene izdašnosti prethodna dva izvorišta, i to u periodu hidrološkog minimuma, koji traje oko 5 mjeseci godišnje (od jula do novembra). Iz izvorišta se godišnje zahvata oko 2.500.000 m³ vode. Za ovo izvorište nije urađen Elaborat o sanitarnim zonama zaštite već je samo izvršena fizička zaštita neposredne zone zaštite. Tretman vode se vrši hlorisanjem.

Izvorište u Morakovu se sastoji iz bunara i kaptaze vodoizvorišta Blaca morakovska. Sa ovog izvorišta se prosječno godišnje zahvata oko 630.720 m³ vode. Tretman se vrši hlorisanjem. Za ovo izvorište nije urađen Elaborat o sanitarnim zonama zaštite.

Izvorište – bunar u selu Petrovići na obodu Bilećkog jezera služi za vodosnabdijevanje sela: Petrovići, Knež Do, Kljakovica, Miruše, Počekovići, Vidne, Podvrš, Vraćenovići i Pilatovci. Godišnje se zahvati oko 110.000 m³ vode. Za tretman vode koristi se hlor. Za ovo izvorište je 2017. godine urađen Elaborat o sanitarnim zonama zaštite.

Vještačka akumulacija Grahovo služi za snabdijevanje stanovnika Grahovskog polja. Za sada je jedino vodoizvorište u opštini Nikšić gdje se tretman vode odvija preko postrojenja za prečišćavanje. Maksimalni kapacitet postrojenja je oko 5 l/s. Godišnje se iz izvorišta prosječno zahvati oko 125.000 m³ vode.

Podaci o broju priključaka na vodovodnu mrežu na teritoriji opštine Nikšić dati su u sljedećoj tabeli:

Tabela br. 42: Broj korisnika usluge javnog vodosnabdijevanja

2022			2021	2020
fizička lica	pravna lica	ukupno	ukupno	ukupno
24.562	1.395	25.957	25.562	24.586

Procenat stanovništva koje je priključeno na vodovodnu mrežu na gradskom i prigradskom području jeste 100%, dok je na seoskom području znatno niži i iznosi 70%.

Podaci o potrošnji vode i gubicima na mreži

Količina zahvaćene vode se ne mjeri na svim vodoizvorištima, te su u sljedećoj tabeli date procijenjene količine.

Tabela br. 43: Količina proizvedene vode iz sopstvenih izvora – procijenjena (m³)

2022	2021	2020
13.050.470	13.039.586	12.657.588,77

Tabela br. 44: Količina isporučene vode po kategorijama korisnika (m³)

2022			2021	2020
fizička lica	pravna lica	ukupno	ukupno	ukupno
3.254.768	350.388	3.605.156	3.605.146	3.408.230,3

Tabela br. 45: Stepen neprihodovane vode za 2022. godinu

Potisnuta voda (m ³)	Isporučena voda (m ³)	Stepen neprihodovane vode (%)
13.050.470	3.605.156	72%

Ukupna količina vode plasirane u vodovodni sistem u 2022. godini iznosi 13.050.470 m³, a fakturisana količina (bez separatnih seoskih vodovoda) iznosi 3.605.156 m³, tako da gubici vode u vodovodnom sistemu iznose 72%.

Kako bi DOO „Vodovod i kanalizacija“ aktivno upravljao gubicima u vodovodnom sistemu i sprovodio aktivnosti na sistematskom smanjivanju neprihodovane vode, neophodno je uspostaviti mjerenje ukupne količine zahvaćene i isporučene vode na svim vodoizvorštima.

Funkcionisanje vodovodnog sistema

Javni vodovodni sistem se snabdijeva vodom iz 3 izvorišta: Gornji Vidrovan, Donji Vidrovan i Poklonci. Objedinjene vode iz ovih izvorišta (Poklonci se koriste prosječno oko 4 mjeseca u godini) gravitaciono se (Gornji Vidrovan, Donji Vidrovan), odnosno potisno (Poklonci) magistralnim cjevovodom Ø 1.000 mm transportuju do buster pumpne stanice Duklo, odakle se voda dalje distribuira potrošačima.

Do prije desetak godina višak vode koji se ne utroši u potrošnji transportovao se u rezervoare na Trebjesi V = 3 × 2.500 m³; međutim, zbog velike prosječne starosti i nižeg stepena pouzdanosti vodovodne mreže, pritisak u mreži se ne smije podizati preko 6,5 bari, što ne obezbjeđuje njihovo punjenje.

Osnovni podaci o mreži

Zastupljenost cjevovoda po prečnicima na teritoriji opštine Nikšić je sljedeća:

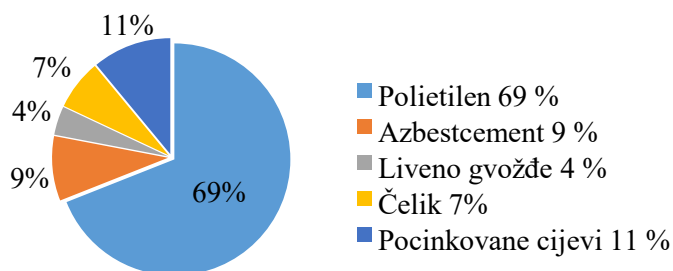
1. ukupna dužina primarne mreže većih i jednakih prečnika od DN50 iznosi 650 km;
2. ukupna dužina mreže manjih prečnika od DN50 iznosi 400 km;
3. ukupna dužina mreže (1 + 2) iznosi 1.050 km;
4. ukupna dužina privatnih linija (suma svih dužina od mjerača protoka (vodomjera) do potrošača) iznosi 260 km;
5. ukupna dužina svih cijevi u sistemu vodosnabdijevanja Nikšića (3 + 4) iznosi 1.310 km.

Zastupljenost cjevovoda po prečnicima na teritoriji grada i prigradskih naselja je sljedeća:

1. ukupna dužina primarne mreže većih i jednakih prečnika od DN50 iznosi 450 km;
2. ukupna dužina mreže manjih prečnika od DN50 iznosi 300 km;
3. ukupna dužina mreže (1 + 2) iznosi 750 km;
4. ukupna dužina privatnih linija (suma svih dužina od mjerača protoka (vodomjera) do potrošača) iznosi 160 km;
5. ukupna dužina svih cijevi u sistemu vodosnabdijevanja Nikšića (3 + 4) iznosi 910 km.

Zastupljenost materijala od kojih su izgrađeni cjevovodi je sljedeća: polietilen 69%, azbest-cement 9%, liveno gvožđe 4%, čelik 7% i pocinkovane cijevi 11%.

Grafikon br. 3: Prikaz zastupljenosti cjevovoda po materijalima

Kada je u pitanju starost cjevovoda u sistemu, 41% cjevovoda je mlađe od 20 godina, 5% su cjevovodi starosti od 20 do 30 godina, 32% od 30 do 40 godina, 5% od 40 do 50 godina i 18% stariji od 50 godina.

Seoski vodovodi

Na teritoriji opštine Nikšić funkcionišu sljedeći seoski vodovodi: Grahovo, Župa, Bogetići, Šipačno – Orah, Šume, Lukovo, Petrovići – Vraćenovići, Dragovoljići i Bršno.

Vodovodi Grahovo, Petrovići – Vraćenovići i Župa su u potpunosti separadni, dok se ostali seoski vodovodi, koji su nastavci gradske vodovodne mreže, snabdijevaju vodom sa izvorišta Donji Vidrovan.

Vodovod Župa se snabdijeva vodom sa izvorišta Blaca morakovska i predstavlja najveći seoski vodovod sa preko 830 aktivnih i oko 250 neaktivnih potrošača. Izgrađen je početkom osamdesetih godina i nedavno je rekonstruisan. Pouzdanost sistema vodosnabdijevanja u vremenu hidrološkog minimuma nije na zadovoljavajućem nivou.

Vodovod Grahovo se snabdijeva vodom iz Grahovskog jezera.

Vodovod Petrovići – Vraćenovići snabdijeva se vodom sa Bilećkog jezera, i nakon rekonstrukcije snabdijeva vodom 193 potrošača iz Petrovića i Vraćenovića.

Procijenjena dužina primarne vodovodne mreže na seoskim područjima je oko 200 km. Fakturisana količina vode na seoskom području godišnje iznosi oko 198.128 m³. Ukupan broj mjernih mjesta u seoskom području je 1.839.

Za seoski vodovod Šipačno se ne vrši mjerenje zahvaćene količina vode.

U svim vodovodima se vrši tretman vode hlorisanjem.

Kontrola zdravstvene ispravnosti vode za piće sa gradskog vodovoda (fizičko-hemijske i mikrobiološke analize) redovno se vrši u internoj laboratoriji DOO „Vodovod i kanalizacija“ Nikšić, kao i od strane Instituta za javno zdravlje Crne Gore, na dogovorenim kontrolnim tačkama, u skladu sa HACCP-om.

3.9.2. Kanalizacioni sistem

Fekalna kanalizacija

Poslove sakupljanja, odvođenja i prečišćavanja komunalnih otpadnih voda na teritoriji opštine Nikšić vrši DOO „Vodovod i kanalizacija“ Nikšić.

Naselja obuhvaćena sistemom sakupljanja otpadnih voda definisana su aglomeracijom Nikšić 1 (Pravilnik o geografskim granicama, broju i kapacitetu aglomeracija („Službeni list Crne Gore“, br. 078/17 od 23. 11. 2017)). Broj stanovnika u opštini Nikšić iznosi 72.443, dok je broj stanovnika u aglomeraciji 59.027 (popis 2011).

Broj stanovnika u aglomeraciji, koji su povezani na kolektorski sistem i sistem prečišćavanja otpadnih voda, jeste 32.055, što iznosi 54,31% ukupnog broja stanovnika u aglomeraciji. Broj korisnika pravnih lica iznosi 611.

Broj septičkih jama na koje su priključena domaćinstva u područjima koja nijesu pokrivena kanalizacionim sistemom jeste 14.376.

Tehničke karakteristike kolektorskog sistema fekalne kanalizacije

Kolektorski sistem fekalne kanalizacije je razdvojenog tipa i njegova dužina danas iznosi 92,485 km. Pumpne stanice se nalaze u Kličevu, na Duklu i u Rastocima. Vrste cijevi i njihova dužina je data u sljedećoj tabeli.

Tabela br. 46: Vrste cijevi i njihova dužina

Vrste cijevi	Dužina (km)
PVC	2,639
Livenogvozdena	0,074
PE	23,963
Azbestno-cementne	35,973
Keramika	6,085

Karakteristike gradskog postrojenja za prečišćavanje komunalnih otpadnih voda (PPOV)

PPOV se nalazi na lokaciji Studenca, gdje se nalazi i ispust iz postrojenja u rijeku Zetu. Površina postrojenja iznosi 109.701 m².

PPOV, koje je u punoj funkciji od 2018. godine, projektovano je za mehanički i biološki tretman komunalnih otpadnih voda na bazi aktivnog mulja za 103.892 ES organskog opterećenja i 19.929,98 m³/dan hidrauličnog opterećenja.

Na gradsku kanalizaciju priključeno je oko 35.000 ES.

Projektovani kapacitet postrojenja je 16.487 m³/dan, a prosječni stvarni protok dolaznih i odlaznih otpadnih voda je 4.490 m³/dan.

Godišnje se vrši 12 analiza kvaliteta otpadnih voda.

Adekvatno upravljanje muljem, nastalim kao rezultat prečišćavanja otpadnih voda u postrojenjima, predstavlja veoma značajan segment sveukupnog upravljanja otpadnim vodama i potrebno je, u što skorije vrijeme, riješiti način njegovog daljeg tretmana i upotrebe.

Atmosferska kanalizacija

Sistem za odvod atmosferskih voda je izgrađen na centralnom području grada i pokriva približno isti prostor kao i sistem za odvod fekalnih voda. Kanalisane atmosferske vode sa ovog prostora odvođe se i ispuštaju u najbliže vodotoke. Kao prijemnici ovih voda na području grada su rijeke Mrkošnica, Bistrica, Gračanica i Zeta. Najveći problem kod ispuštanja ovih voda jeste u tome što nije spriječeno

da u vodotoke prijemnike dotiču ulja, masti i naftni derivati. To je naročito izraženo za slivne površine unutar industrijskih pogona.

Broj stanovnika koji su povezani na kolektorski sistem atmosferske kanalizacije u aglomeraciji Nikšić 1 iznosi 45.000, što je 76,24% ukupnog broja stanovnika u aglomeraciji.

Tehničke karakteristike kolektorskog sistema atmosferske kanalizacije

Ukupna dužina atmosferske kanalizacije iznosi 71.699,37 m. Dužina armiranobetonskog kolektora (1 × 1.200 mm) iznosi 8.226,78 m. U sljedećoj tabeli je data dužina cjevovoda po materijalima od kojih su izgrađeni.

Tabela br. 47: Zastupljenost cjevovoda po materijalima

Vrsta materijala	Dužina (m)
Armiranobetonske (AB)	1.131,5
Azbestno-cementne	25.820,72
Polietilen	17.913,39
Polivinil-hlorid	15.700
Ostalo	950,26

Stepen pokrivenosti uslugama sakupljanja otpadnih voda u aglomeraciji Nikšić 1 je 54,31% stanovništva, i postoji značajna neusklađenost između pokrivenosti uslugama i raspoloživih kapaciteta postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda. Neophodno je razvijati sistem za sakupljanje otpadnih voda kroz izgradnju kako primarne, tako i sekundarne mreže, kako bi bio obuhvaćen što veći broj korisnika i na taj način se valorizovalo postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda. Takođe je neophodno raditi na rekonstrukciji fekalne i izgradnji atmosferske kanalizacije u gradskim kvartovima.

Kolektorski sistemi sakupljanja otpadnih voda su izgrađeni prije više decenija, većinom od materijala koje karakteriše ograničena trajnost i sklonost ka slabljenju nepropusnosti za vodu tokom vremena (cijevi od azbest-cementa, keramike i sl.), te je izuzetno važno obezbijediti adekvatna investiciona sredstva za djelimičnu sanaciju/obnavljanje postojećeg kolektorskog sistema za otpadne vode.

Ne postoji adekvatno upravljanje muljem koji nastaje kao rezultat prečišćavanja otpadnih voda, pa je potrebno iznaći rješenja za njegov tretman u skladu sa zakonom. S tim u vezi, 2020. godine je urađena Studija izvodljivosti za nabavku postrojenja za rješavanje kanizacionog mulja iz postrojenja za tretman otpadnih voda opštine Nikšić.

Za vode prikupljene sistemom atmosferske kanalizacije sa površina gdje postoji zagađenje od ulja i benzina, potrebno je predvidjeti odgovarajući tretman prije ispuštanja u recipijent.

3.9.3. Ostala komunalna infrastruktura

Javne površine

Održavanje javnih površina kao komunalna djelatnost ima veliki značaj za zajednicu i životnu sredinu. Ove površine obuhvataju parkove, trgove, šetališta, ulice i druge javne prostore koji se koriste od strane građana. Održavanje javnih površina je važno zbog: bezbjednosti, zaštite životne sredine, boljeg izgleda javnih površina, kao i društvene interakcije i integracije. Za održavanje javnih površina u opštini Nikšić zaduženo je DOO „Komunalno“ Nikšić.

Javne zelene površine

Pregled javnih zelenih površina koje održava DOO „Komunalno“ Nikšić: pod travnjacima se nalazi 224.000 m², ukupan broj drveća na svim zelenim površinama, kao i u okviru drvoreda, iznosi 6.785, žbunja 5.247, živa ograda je zasađena na dužini od 3.563 m, pod ružama je zasađeno 335 m², a sezonsko cvijeće se sadi na 328 m² površine.

Gradski park se nalazi u podnožju Trebjese, koja predstavlja zaštićeni objekat prirode – predio izuzetnih odlika. Površina parka je 36.409,07 m².

Evidentan je nedostatak uređenih zelenih površina u gradu. Park-šuma, veći zeleni kompleksi i zaštitni pojasevi još uvijek nijesu u cijelosti valorizovani i privedeni namjeni.

Zelenilo uz saobraćajnice uvezuje sve zelene površine (parkove, trgove i sl.) u jedinstveni zeleni infrastrukturni sistem, ali su uprkos redovnom održavanju nepotpuni drvoredi uz više saobraćajnica u gradu (ulice Vuka Karadžića, Trebješka itd.), parking-prostor kod Sportskog centra, a pojedine ulice izgrađene su bez drvoreda (Ulica Rifata Burdževića, dio Ulice Ratka Vujovića Čoče itd.), iako postoji prostor za sadnju sadnica.

Putna infrastruktura

Održavanje putne infrastrukture, između ostalog, jeste i postavljanje, obnavljanje i modernizacija horizontalne i vertikalne signalizacije. Imajući u vidu razuđenu mrežu puteva, blizinu izgrađenih škola, nivo održavanja vertikalne i horizontalne signalizacije nije ni približno dovoljan. Postavljanje tehničkih sredstava za usporavanje saobraćaja vozila (u blizini škola, na bulevarima itd.) dalo je puni doprinos bezbjednosti svih učesnika u saobraćaju, a posebno pješaka, ali i dalje nijesu pokrivena sve lokacije na teritoriji opštine na kojima su evidentirani problemi.

Određeni broj ulica u gradu ima neizgrađene trotoare ili su dijelom izgrađeni, prilično oštećeni, pa je na taj način ugrožena bezbjednost svih učesnika u saobraćaju, a naročito pješaka.

Autobuska stajališta na linijama gradskog i prigradskog linijskog saobraćaja su neuređena, bez nadstrešnica i odgovarajuće signalizacije, ili su nadstrešnice oštećene.

Javna rasvjeta

Javnom rasvjetom pokriveno je gradsko područje, uključujući i prigradska naselja i dio seoskih područja sa oko 10.765 svjetiljki.

Rasvjeta je postavljana duž saobraćajnica, prilaza i trotoara, pješačkih komunikacija i parking-prostora, na stubovima namijenjenim za javnu rasvjetu (visine od 3,5 do 18 m) ili zajedno sa niskonaponskom mrežom 0,4 kV, gdje su to uslovi dozvoljavali.

Javna rasvjeta na teritoriji opštine Nikšić sastoji se od svjetiljki sa izvorima svjetlosti:

- sa električnim pražnjenjem u gasu (natrijum visokog pritiska);
- sa električnim pražnjenjem u gasu (metal-halogenih);
- sa električnim pražnjenjem u gasu (živinih izvora svjetlosti);
- LED svjetiljke.

Kada je u pitanju starost svjetiljki, stanje je sljedeće:

- 20% je starosti 30 i više godina;
- 20% je starosti 20–30 godina;

- 45% je starosti 10–20 godina;
- 15% je starosti manje od 10 godina.

Upravljanje rasvjetom je preko uklopnog časovnika sa astro vremenom, a prosječno vrijeme rada rasvjete je 4.020 h (11 h dnevno). Godišnja potrošnja električne energije je, zaključno sa 2022. godinom, iznosila 7.818.960,00 kWh, a sa tekućom zamjenom postojećih svjetiljki sa LED izvorima, godišnja potrošnja će iznositi cca 1.700.000 kWh.

U proceduri je izvođenje radova na poboljšanju postojeće rasvjete i zamjeni postojećih svjetiljki – LED izvorima iz sljedećih razloga: starost svjetiljki i otežano i skupo održavanje, neefikasnost starih svjetiljki, smanjenje troškova električne energije, smanjenja svjetlosnog zagađenja, smanjenje emisije CO₂.

Svjetlosna (semaforska) signalizacija

Svjetlosnom semaforskom signalizacijom na teritoriji opštine Nikšić je obuhvaćeno 12 raskrsnica.

Semafori se sastoje od laterni sa izvorima svjetlosti:

- halogene sijalice E27 230 V 75 W (na semaforima – na 4 raskrsnice);
- LED 7 W 230 V (na semaforima – na 8 raskrsnica).

Kada je u pitanju starost semafora, stanje je sljedeće:

- 30% je starosti do 1 godine;
- 30% je starosti 20–30 godina;
- 40% je starosti 10–20 godina.

Tokom 2022. godine izvršeni su radovi na adaptaciji i modernizaciji semafora na raskrsnici ulica Serdara Šćepana, Josipa Broza Tita i Ratka Vujovića Čoče (raskrsnica kod „Markove“ samoposluge) i na raskrsnici ulica II dalmatinske brigade i Baja Pivljanina. Novi semafori imaju mogućnost umrežavanja (zeleni talas, daljinsko upravljanje, automatska prijava kvara).

U okviru modernizacije i adaptacije svjetlosne signalizacije izvršeno je i postavljanje zvučnih signalizatora za osobe sa djelimično i potpuno oštećenim vidom na raskrsnicama ulica:

- Njegoševe, Dr Nika Miljanića i Nikole Tesle;
- Nikole Tesle i Serdara Šćepana;
- Vuka Karadžića, Voja Deretića i Danila Bojovića;
- Serdara Šćepana, Josipa Broza Tita i Ratka Vujovića Čoče;
- II dalmatinske brigade i Baja Pivljanina;
- Vuka Karadžića, VI crnogorske i Milovana Pekovića;
- Dr Nika Miljanića, Baja Pivljanina i Skadarske.

U budućem periodu potrebno je nastaviti sa radovima na modernizaciji postojeće svjetlosne signalizacije iz sljedećih razloga: otežano održavanje, starost i slaba vidljivost, smanjenje troškova potrošnje električne energije i dr., a sve u cilju poboljšanja uslova za bezbjedno odvijanje saobraćaja.

Pijace

Zelena pijaca

Pijačna djelatnost u Nikšiću svedena je na rad Zelene pijace, koja ima 170 prodajnih mjesta, od toga su 122 tezge na otvorenom dijelu, dok zatvoreni dio (Mliječna pijaca) raspolaže sa 21 rashladnom vitrinom, sa po 2 prodajna mjesta na svakoj od vitrina, kao i sa 6 otvorenih.

Na Zelenoj pijaci, od ukupno 170 prodajnih mjesta, prosječno je zakupljeno 75, odnosno 45% na mjesečnom nivou.

Pijačna djelatnost pokazuje stagnaciju, a osnovni razlozi jesu preseljenje prodaje poljoprivrednih proizvoda u hipermarkete i trgovinske lance sa velikim brojem dobavljača, kao i vanpijačna prodaja na trotoarima i nelegalnim mješovitim pijacama.

Na dijelu nekadašnje otvorene pijace izgrađen je poslovni objekat.

Groblja

DOO „Komunalno“ Nikšić upravlja gradskim grobljima:

- groblje kod Saborne crkve Svetog Vasilija Ostroškog (Staro groblje), sa 2.231 grobnim mjestom;
- groblje pod Trebjesom (Novo groblje), sa 3.200 grobnih mjesta;
- groblje iza Saborne crkve Svetog Vasilija Ostroškog, sa 1.022 grobna mjesta.

Osnovni problem na Novom groblju jeste nedovoljan broj parking-mjesta, kao i popunjenost prostornih kapaciteta i potreba za traženjem novog lokaliteta za grobnice.

Kada je u pitanju Staro groblje, adaptirana je gradska kapela, izgrađena nadstrešnica sa pratećim mobilijarom i izvršeno presvlačenje asfaltom platoa ispred kapele.

Ostalim grobljima na teritoriji opštine Nikšić upravljaju mjesne zajednice, odnosno u nekim mjesnim zajednicima – privatna preduzeća kojima su ti poslovi povjereni od strane mjesne zajednice.

Sklonište za napuštene i izgubljene životinje

Sklonište za napuštene i izgubljene životinje izgrađeno je 2015. godine u selu Brestice, KO Muževica. Sklonište čine objekat za smještaj izgubljenih i napuštenih životinja površine 121 m², upravna zgrada površine 121 m² i pripadajuće zemljište površine 2.356 m².

Sklonište je kapaciteta 45 pasa u boksovima i 30 u kućicama. Skloništem upravlja DOO „Komunalno“ Nikšić.

Nedovoljni kapaciteti u skloništu, neodgovoran odnos vlasnika prema svojim kućnim ljubimcima, samo su neki od razloga koji dovode do izraženog prisustva pasa na ulicama grada, što daje ružnu sliku, a sa druge strane ugrožava bezbjednost građana i dobrobit životinja.

U cilju poboljšanja uslova u skloništu, na lokaciji postojećeg skloništa (uz postojeću upravnu zgradu), tokom 2022. godine, izgrađen je i Stacionar za pse, ukupne neto površine objekta od 36,10 m², sa 5 karantinskih kućica, vodovodnom mrežom, kanalom za odvod fekalija, metalnom ogradom sa kapijama za ulaz u karantinske kućice i metalnom ogradom sa kapijama na karantinskom dijelu.

Jedna od mjera kontrole populacije pasa koja se sprovodi na teritoriji opštine Nikšić je Program *Uhvati–steriliši–vakciniši–pusti* (CNVR), kojim se psi lugalice nakon sterilizacije i veterinarske obrade vraćaju u sredinu iz koje su uzeti.

3.10. Elektroenergetski sistem

Elektroenergetski sistem se razvija na način da predstavlja osnovu za ukupan privredni razvoj Nikšića. Za proizvodnju električne energije se koriste energije vode, sunca i vjetra.

Proizvodnja električne energije:

„Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić“

Elektroprivreda Crne Gore“ AD Nikšić je integrisana nacionalna elektroenergetska kompanija, koja se bavi proizvodnjom i distribucijom električne energije na svim naponskim nivoima svih potrošača u Crnoj Gori, a koja je osnovana 1998. godine. Sjedište kompanije je u Nikšiću. Osnovna djelatnost je proizvodnja, isporuka električne energije potrošačima, bilo da je riječ o domaćinstvima ili malim, srednjim i velikim preduzećima, i trgovina električnom energijom.

Misiju EPCG za naredni period predstavlja pouzdana i kvalitetna proizvodnja, snabdijevanje i trgovina električnom energijom, uz potpuno zadovoljavanje zahtjeva i potreba korisnika i drugih zainteresovanih strana, unapređenje brige o životnoj sredini i visok stepen društvene odgovornosti.

„Elektroprivreda Crne Gore“ AD Nikšić trenutno se nalazi u većinskom državnom vlasništvu i posjeduje kapacitete za proizvodnju električne energije ukupne instalisane snage oko 880 MW, od čega se na HE „Piva“ odnosi 342 MW, HE „Perućica“ 307 MW, TE „Pljevlja“ 225 MW i ostatak na novoizgrađene mini-hidroelektrane (mHE).

HE „Perućica“

HE „Perućica“ je najstarija velika hidroelektrana u Crnoj Gori, puštena u pogon 1960. godine. Nazvana je po vrelu Perućica, koje izvire u blizini hidroelektrane.

Njena instalisana snaga je 307 MW, a moguća godišnja proizvodnja oko 1.300 GWh. Korisna akumulacija je 225 miliona m³ vode. Za proizvodnju električne energije HE „Perućica“ koristi vode sliva rijeke Gornja Zeta, odnosno vode koje dotiču u Nikšićko polje, i to pri povoljnom padu na kratkom rastojanju između Nikšićkog polja i Bjelopavličke ravnice. Slivno područje HE „Perućica“ iznosi 850 km².

HE „Perućica“ sačinjavaju sljedeći objekti:

- akumulacije „Krupac“ i „Slano“ i retezija „Vrtac“;
- sistem kanala;
- taložnica;
- kompenzacioni bazen;
- dovodni tunel sa ulaznom građevinom;
- cjevovod sa 3 cijevi pod pritiskom;
- infrastrukturu na području opštine Nikšić karakteriše veoma velika površina i razuđenost potrošnje, dok je koncept napajanja potrošača realizovan kroz 110/35/10 kV sistem transformacija mašinska zgrada za 8 agregata;
- razvodna postrojenja od 110 kV i 220 kV;

- dovodni tunel dužine 3.323,27 m;
- cjevovod br. 3, prečnika 2,65 + 2,5 m.

U Mašinskoj zgradi HE „Perućica“ ugrađeno je 7 dvojnih turbina tipa „Pelton“, sa generatorima horizontalnih osobina ukupne instalisane snage od 307 MW. Pet agregata imaju instalisanu snagu od po 40 MVA i dva od po 65 MVA. Planirano je da se ugradi i osmi agregat snage 65 MVA, za koji su izgrađeni svi dovodni i odvodni organi, pomoćni i zajednički pogoni i određeno mjesto za ugradnju u mašinskoj zgradi.

Rekordne 2010. godine HE „Perućica“ proizvela je 1.434,9 GWh.

EPCG je 1992. godine otpočela sa realizacijom procesa modernizacije i osposobljavanja Hidroelektrane „Perućica“, koji obuhvata radove na revitalizaciji i modernizaciji procesa proizvodnje, dovođenju opreme postrojenja i objekata na nivo koji će smanjiti rizik od havarija i obezbijediti sigurnost rada, kao i povećati pogonsku spremnost i garantovati sadašnju proizvodnju. Ovim programom, u prvoj fazi, obuhvaćena je i realizovana rekonstrukcija hidromašinske i elektroopreme na agregatima 1, 2, 3 i 4 i dva kućna agregata.

U okviru druge faze, u periodu 2018–2022. planirana je realizacija prioriternih projekata rekonstrukcije i modernizacije hidromašinske i elektroopreme na agregatima 5, 6 i 7, zajedno sa sistemom upravljanja tih agregata i integralnim informacionim sistemom na nivou elektrane, opreme dovodnog sistema, kao i sanacije i nadvišenja kanala Opačica i rekonstrukcije kanala Moštanica. Ugradiće se i savremena oprema za hidrološka i hidraulička mjerenja. Nakon toga planirana je rekonstrukcija i modernizacija razvodnog postrojenja 110 kV i trafostanice 220/110 kV.

MHE „Glava Zete“ i mHE „Slap Zete“

Mala hidroelektrana Slap Zete izgrađena je 1952. godine, sa instalisanom snagom od 1,2 MW, a tri godine kasnije u pogon je puštena i Glava Zete, snage 4,5 MW. Oba objekta od 2010. godine posluju u sastavu zajedničkog preduzeća EPCG i norveške NTE.

VE „Gvozd“

Na teritoriji opštine Nikšić u toku su radovi na izgradnji buduće VE Gvozd, koja se sastoji od 13 vjetroagregata, snage 4,2 MW po agregatu, što predstavlja 54,6 MW ukupne instalisane snage vjetroelektrane. Razvoj projekta VE Gvozd je planiran od strane EPCG AD Nikšić, zajedno sa austrijskom kompanijom IVICOM, koja će biti 100% u vlasništvu nacionalne energetske kompanije. Priključak planirane VE Gvozd je predviđen preko istoimene TS Gvozd, naponskog nivoa 110/x kV, na prenosni sistem Crne Gore preko dva 110 kV vazдушna voda, i to: Gvozd – Krnovo dužine cca 3 km i Gvozd – Nikšić dužine cca 15 km. Procijenjena godišnja proizvodnja je planirana oko 150 GWh, dok je puštanje u pogon planirano u drugom kvartalu 2025. godine.

VE „Krnovo“

VE Krnovo je izgrađena na istoimenoj visoravni na teritoriji opštine Nikšić, a sastoji se od 26 vjetrogeneratora, ukupne instalisane snage 72 MW i godišnje proizvodnje od oko 200 GWh i varijacije proizvodnje na godišnjem nivou od oko $\pm 10\%$.

VE Krnovo posluje u okviru kompanije Krnovo Green Energy DOO, koja je u okviru samog kompleksa vjetroelektrane izgradila TS Krnovo 110/35 kV, koja je dvostrukim (2×110 kV) vazдушnim vodom povezana na 110/35 kV TS Brezna. TS Brezna je dalje povezana preko 110 kV

vazdušnog voda sa postojećom TS 110/10 kV Nikšić (Metalac). Kompletnu novoizgrađenu infrastrukturu od TS Krново, dvostruki 110 kV vod do TS Brezna, kao i TS Brezna je CGES, kao operator prenosnog sistema Crne Gore, preuzeo u skladu sa važećim odredbama Zakona o energetici.

Solarni potencijal opštine Nikšić

S obzirom na to da Crna Gora ne raspolaže velikim prostranstvima pogodnim za montažu solarnih panela na kopnu, EPCG u skladu sa svjetskim trendovima razmatra mogućnosti izgradnje solarne elektrane na jezeru Slano, koje pruža mogućnosti u pogledu razvoja solarne zelene energije. Površina akumulacije je oko 9 km².

Brojne studije potvrđuju da su plutajuće solarne elektrane oko 10% efikasnije od solarnih elektrana na krovovima i zemlji, budući da je hlađenje istih veće na panelima postavljenim na vodenoj površini nego na kopnu, a samim tim i efikasnost. EPCG je formirala Radni tim sa krajnim ciljem da se analiziraju mogućnosti izgradnje plutajućih solarnih elektrana, koje neće narušiti rad postojeće HE Perućica, a vodeći računa o solarnom potencijalu koji se procjenjuje na oko 1.400 W/m². Osim ovoga, planira se i izgradnja SE Čevo (Dragalj), koja bi bila priključena na planirani 110 kV vazdušni vod Vilusi – Herceg Novi, kao i više SE koje bi bile instalirane na krovovima u okviru KO Vilusi, a koje bi bile priključene na 35 kV mrežu.

Distribucija električne energije:

Teritorija opštine Nikšić se snabdijeva električnom energijom iz TS 110/35 kV Nikšić (Željezara) i TS Kličevo (Nikšić) 110/10 kV, međusobno povezanih kablovskim vodom naponskog nivoa 110 kV, kao i TS Vilusi 110/35 kV, koje su povezane na prenosni sistem Crne Gore vodovima naponskog nivoa 110 kV Bileća – Vilusi – Nikšić, Perućica – Nikšić i Brezna – Nikšić. Takođe, u budućnosti se planira i 110 kV vazdušni vod od planirane TS Gvozd do TS Nikšić, čime će teritorija opštine Nikšić biti povezana sa prenosnim sistemom i iz ovog pravca. Instalirane snage transformatora u TS 110/35 kV Vilusi su 4,1 MVA, u TS 110/35 Nikšić 93 MVA za distribuciju i 126 MVA za Željezaru Nikšić, dok je instalirana snaga TS Kličevo 63 MVA. Rezerva u instaliranoj snazi u napojnim TS 110/x kV je dovoljna.

Tabela br. 48: Snage i tip napojnih TS za opštinu Nikšić

Red. br.	Naponski nivo kV	Naziv	Instalirana snaga MVA	Tip
1.	110/10	Kličevo	63	Zidani objekat
2.	110/35/10	Vilusi	4,1	Zidani objekat
3.	110/35	Željezara	93	Zidani objekat
4.	35/10	Bistrica	25	Zidani objekat
5.	35/10	Trebjesa	20,5	Zidani objekat
6.	35/10	Mačak	2,5	Zidani objekat
7.	30/0,4	Povija	0,4	Kula
8.	30/0,4	Norin	0,1	Kula
9.	30/0,4	Jovan do	0,16	Kula

Izvor: CEDIS

Ukupna instalisana snaga svih napojnih tačaka opštine Nikšić je 208,76 MVA, dok broj prenosnih TS 10/0,4 kV iznosi 497, od čega 272 u gradskom, a 225 u ruralnom dijelu, sa kojih se napaja 32.142 domaćinstva i 3.338 potrošača ostale potrošnje.

Prenosnu mrežu na području Nikšića teško je posmatrati kao zasebnu cjelinu, jer ona zajedno sa prenosnom mrežom na teritoriji opštine Plužine, u organizacionom smislu, sada čini Region 1.

Instalisane snage transformatora se kreću u širokom rasponu i zavise od toga da li je TS na gradskom ili vangradskom području. Tako se transformatori 35/10 kV pojavljuju u rasponu od 2,5 kVA do 12,5 kVA, a transformatori 10/0,4 kV u rasponu od 30 kVA do 1.000 kVA. Transformatori 35/0,4 kV, 6/0,4 kV i 35/6 kV prisutni su u malom broju, a snage se kreću u rasponu od 100 kVA do 4.000 kVA.

Tabela br. 49: Podaci o dužinama kablovskih (KK) i vazdušnih vodova (VV) distributivne mreže dati su u sljedećoj tabeli

Red. br.	Naponski nivo	Tip	Dužina (km)
1.	110 kV	Vazdušni	90
2.	110 kV	Kablovski	5
3.	35 kV	Vazdušni	53,51
4.	35 kV	Kablovski	9,11
5.	10 kV	Vazdušni	495,183
6.	10 kV	Podzemni	72,42

Izvor: CEDIS

Revitalizacija srednjenaponske i niskonaponske mreže

Imajući u vidu stanje sekundarne mreže, posebno kada je u pitanju nadzemna 10 kV i niskonaponska mreža, CEDIS se opredijelio za značajna ulaganja u revitalizaciju ovih mreža. Očekivani rezultati investiranja su podizanje kvaliteta snabdijevanja postojećih potrošača električnom energijom, a takođe posredno i stvaranje uslova za priključenje novih objekata, čime se stvaraju povoljni uslovi za razvoj seoskog turizma i poljoprivrede.

U periodu 2021–2023. godine CEDIS je Planom investicija predvidio ulaganja u projekte, čija ukupna vrijednost iznosi 1.387.100,00 € bez PDV-a.

3.11. Urbanizam

Analiza sprovođenja planskih dokumenata

Teritorija opštine Nikšić pokrivena je državnim i lokalnom planskom dokumentacijom. Sva planska dokumentacija evidentirana je i objavljena u registru planskih dokumenata.

Prostor opštine Nikšić pokriven je sa 22 planska dokumenta, i to: 1 državni i 21 lokalni planski dokument, od čega DUP-ovi procentualno pokrivaju oko 2% Generalnog urbanističkog rješenja opštine Nikšić. Stepenn realizacije važećih planskih dokumenata nižeg reda je oko 60%.

Usvajanjem Prostorno-urbanističkog plana opštine Nikšić (skraćeno PUP) 2015. god. („Službeni list Crne Gore – Opštinski propisi“, br. 16/15 i 19/16) sa periodom važenja do 2020. i smjernicama za postplanski period do 2025. godine, stvoreni su uslovi za dalji razvoj cjelokupne infrastrukture, privrede i poljoprivrede, turizma, kulture, obrazovanja, kao i oblasti zaštite životne sredine.

Prostorno-urbanistički plan obuhvata cjelokupan prostor opštine. Ona se graniči sa šest crnogorskih opština: Kotor, Cetinje, Danilovgrad, Kolašin, Šavnik i Plužine. Granice zapadnog dijela teritorije opštine Nikšić su i državne granice Crne Gore prema Bosni i Hercegovini. Opština Nikšić je administrativno podijeljena na 90 katastarskih opština. Prema podacima dobijenim od Uprave za nekretnine, u opštini Nikšić ima 107 naselja i 32 mjesne zajednice.

Generalna urbanistička razrada (GUR) urađena je za opštinsko središte – gradsko područje Nikšića sa prigradskim naseljima, ukupne površine 7.316 ha. Obuhvata djelove naselja Vir, Rastovac, Miločani, Brezovik, Stuba, Crnodoli, Riđani, Nikšić, Laz, Ozrinići i naselje Zavrh.

PUP-om Opštine Nikšić definisani su ciljevi prostornog i urbanističkog razvoja i koncept organizacije i uređenja prostora. Usvajanjem PUP-a opštine Nikšić prevaziđeni su i riješeni mnogi problemi koji su nastali usljed nedostatka adekvatne planske dokumentacije. U postplanskom periodu realizovan je značajan broj projekata, usvojeno više detaljnih planova i lokalnih studija lokacija, koji su potvrdili konceptualno dobro postavljen i osmišljen PUP.

U međuvremenu su se pojavili određeni javni interesi opštine u dijelu infrastrukturnih projekata (skupljanje, deponovanje i reciklaža otpada, elektroenergetskih objekata i saobraćajne infrastrukture), kao i investicioni interesi građana, što je i razlog za izradu Izmjena i dopuna PUP-a.

U toku je izrada Izmjena i dopuna PUP-a (faza Predloga), za područje opštine Nikšić u cjelini.

Prostorno-urbanističkim planom opštine Nikšić definisani ciljevi prostornog i urbanističkog razvoja i koncept organizacije i uređenja prostora se izmjenama i dopunama ne mijenjaju. Takođe se ne mijenjaju ni smjernice i osnove za rejonizaciju i grupisanje seoskih naselja i smjernice za razvoj i prostornu organizaciju na području van generalne urbanističke razrade. Izmjene i dopune na navedenom području su u dijelu planiranja elektroenergetskih objekata – solarnih elektrana, infrastrukturnih sistema – saobraćajne i elektroenergetske infrastrukture, komunalne infrastrukture – planirane lokacije deponije, te u definisanju građevinskih područja van naselja, kao i područja za eksploataciju mineralnih sirovina.

Kategorije namjene površina za područje PUP-a

Planskim dokumentom određuju se, kao opšte kategorije, namjene površina:

1. Površine naselja;
2. Poljoprivredne površine;
3. Šumske površine;
4. Vodne površine;
5. Ostale prirodne površine;
6. Površine tehničke infrastrukture;
7. Površine za posebne namjene i specijalne režime korišćenja.

Bilansi namjena površina

Površine su kartografski mjerene i predstavljaju okvirne površine. Podaci o poljoprivrednim, šumskim i vodnim površinama dati su na osnovu DTK 1 : 25 000, Uprava za nekretnine, 2009. g.

Tabela br. 50: Bilans površina

1. POVRŠINE NASELJA	
U okviru GUR-a	IID PUP 2023.
Urbano jezgro	733,16
Poluurbana područja	2.725,64
Ruralna područja	2.437,80
Ostale površine (sa jezerom Krupac)	1.419,40
Ukupno	7.316,00
Od ukupne površine negrađevinsko zemljište (GUR)	22,33
Van GUR-a	
Izdvojeno GZ	145,50
Ruralna područja – centri ruralnih naselja	2.445,44
Ostalo ruralno područje	7.253,53
1. Ukupno	9.844,47
2. POLJOPRIVREDNE POVRŠINE	5.693,23
3. ŠUME – ŠUMSKO ZEMLJIŠTE	175.484,34
4. VODNE POVRŠINE – JEZERA	3.964,16
5. OSTALE PRIRODNE POVRŠINE	88,30
6. INFRASTRUKTURA	
Saobraćaj	5.100,00
Elektroenergetski objekti	3.520,00

Naknada za komunalno opremanje građevinskog zemljišta

Usvajanjem planske dokumentacije stvaraju se uslovi za značajno investiranje, a samim tim i naplatu naknade za komunalno opremanje građevinskog zemljišta.

Za komunalno opremanje građevinskog zemljišta, investitor plaća naknadu prema odredbama Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata („Službeni list Crne Gore“, br. 64/17, 44/18, 63/18, 11/19, 82/20) i Odluci o naknadi za komunalno opremanje građevinskog zemljišta, kojom se propisuju uslovi, način, rokovi i postupak plaćanja naknade.

Kada je u pitanju naknada za komunalno opremanje građevinskog zemljišta, iznos naknade po m² neto površine objekta, odnosno otvorenog prostora na parceli projektovanoj za obavljanje djelatnosti, obračunava se kao proizvod prosječnih troškova komunalnog opremanja i koeficijenta opremljenosti po zonama, i iznosi:

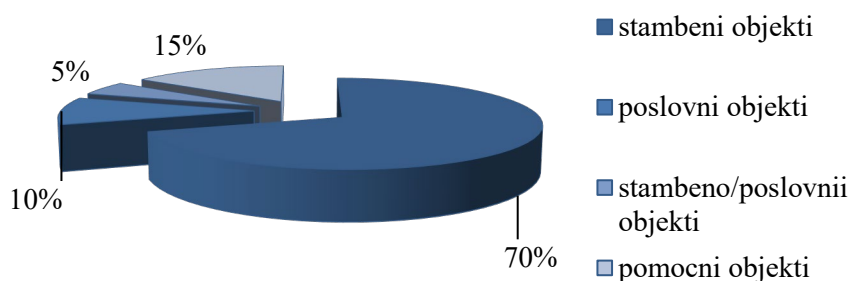
Tabela br. 51: Iznos naknade za komunalno opremanje građevinskog zemljišta po zonama

Zona	Ia	I	II	III	IV	V	VI
Iznos (€)	140,50	135	90,00	60,00	25,00	13,50	0

Legalizacija bespravno sagrađenih objekata

Usvajanjem Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata, ostavljena je mogućnost legalizacije bespravno sagrađenih objekata na teritoriji Crne Gore, pa samim tim i na teritoriji opštine Nikšić. Opštini Nikšić je predat ukupno 2.521 zahtjev, od čega je 2.370 zahtjeva u periodu od 14. 10. 2017. godine do 16. 07. 2018. godine (u skladu sa odredbama Zakona), dok je 151 zahtjev predat nakon izmjene i dopune Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata, iz avgusta mjeseca 2020. godine, kojim nije ograničen rok za predaju zahtjeva, do dana 01. 06. 2023. godine.

Grafikon br. 4: Struktura objekata za koje je predat zahtjev za legalizaciju:

Propisan uslov da bi se objekat legalizovao jeste postojanje objekta na orto-foto snimku, kao i uklapanje sa urbanističko-tehničkim parametrima važećeg planskog dokumenta, ili Planom generalne regulacije (PGR), koji će biti donesen u skladu sa zakonom.

3.12. Životna sredina

3.12.1. Kvalitet vazduha

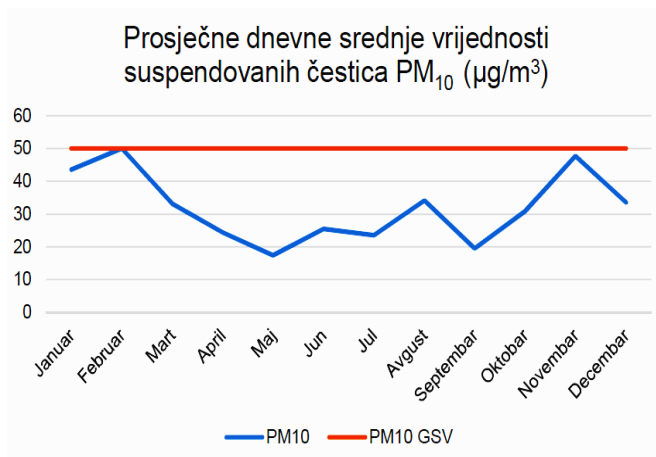
Sistematsko automatsko mjerenje imisionih koncentracija zagađujućih materija u vazduhu u Nikšiću kontinuirano se sprovodi od sredine 2009. godine. Lokacija automatske mjerne stanice je u dvorištu Gimnazije „Stojan Cerović“, gdje se vrši automatsko mjerenje sumpor-dioksida, prizemnog ozona, azot-monoksida, azot-dioksida, ukupnih azotnih oksida, PM10 čestica, sadržaj teških metala, benzo(a)pirena, relevantnih predstavnika PAH-s (markera benzo(a)pirena), ukupnih PAH-s u PM10 i meteoroloških parametara. Dodatna stanica na lokaciji Velimlje – Nikšić, u skladu sa EMEP programom za praćenje prekograničnog uticaja na zagađenje vazduha, postavljena je 2012. godine.

Ocjena kvaliteta vazduha, koju državni organi u Crnoj Gori redovno vrše, pokazuje da koncentracija određenih zagađujućih materija, naročito suspendovanih čestica u vazduhu, u Nikšiću redovno prekoračuje vrijednosti dozvoljene propisima EU. Analizom rezultata u periodu od 2009. do 2018. godine, od 12 praćenih parametara kvaliteta vazduha, za 8 parametara (azot-dioksid, prizemni ozon, ugljen-monoksid, benzen, olovo, kadmijum, arsen i nikal) tokom čitavog perioda 2009–2019. godine nije zabilježeno nijedno prekoračenje graničnih, odnosno ciljnih vrijednosti, ni na jednom mjernom

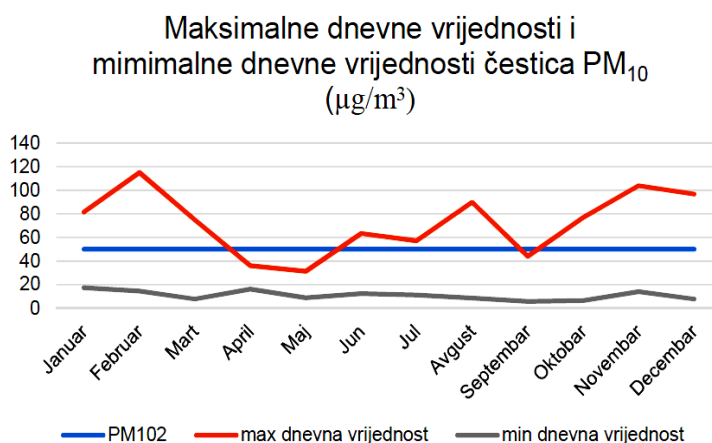
mjestu. S druge strane, srednja godišnja granična koncentracija suspendovanih čestica PM10 je tokom svih deset godina prekoračena. Srednja godišnja koncentracija benzo(a)pirena je iznad propisane ciljane vrijednosti na svim mjernim mjestima u Sjevernoj i Centralnoj zoni kvaliteta vazduha, kojoj pripada Nikšić, tokom cijelog perioda mjerenja i registrovana je paralelno sa najvećim srednjim godišnjim koncentracijama PM10 čestica.

Prema zvaničnoj informaciji Agencije za zaštitu životne sredine, na mjernoj stanici u Nikšiću u 2020. godini, srednje dnevne vrijednosti suspendovanih čestica PM10 bile su 74 dana iznad propisane norme od $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Godišnja srednja koncentracija PM10 čestica bila je ispod granične vrijednosti i iznosila je $37 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Informacija o stanju životne sredine za 2021. godinu ukazuje da su na mjernoj stanici u Nikšiću srednje dnevne vrijednosti suspendovanih čestica PM10 – 62 dana bile iznad propisane norme od $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Godišnja srednja koncentracija PM10 čestica bila je ispod granične vrijednosti i iznosila je $32 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Grafikon br. 5: Prosječne dnevne srednje vrijednosti suspendovanih čestica PM10 za 2021. godinu po mjesecima

Grafikon br. 6: Maksimalne dnevne vrijednosti i minimalne dnevne vrijednosti čestica PM10 za 2021. godinu po mjesecima

Da bi podaci o kvalitetu vazduha bili relevantni i pouzdani, neophodno je da stanice za praćenje kvaliteta vazduha budu u funkciji u toku cijele godine.

Opština Nikšić nema uspostavljenu lokalnu mrežu za praćenje kvaliteta vazduha. Državna revizorska institucija (DRI), nakon sprovedenog postupka revizije uspjeha, ocijenila je da postojeći sistem

regulacije, praćenja i izvještavanja o kvalitetu vazduha u Crnoj Gori nije u dovoljnoj mjeri efikasan, kao i da ne postoji registar zagađivača vazduha na nivou lokalnih samouprava. Katastar emisije izvora zagađivanja vazduha još uvijek nije izrađen za opštinu Nikšić.

3.12.2. Kvalitet površinskih i podzemnih voda

Na osnovu vrijednosti osnovnih fizičko-hemijskih elemenata kvaliteta ispitivanih vodotoka, stanje voda Gračanice – kod skladišta boksita, imalo je umjeren status. Što se tiče prirodnih jezera na teritoriji opštine Nikšić, dobar status imaju vode Slanog i Krupačkog i umjeren status jezera Liverovići. Rezultati ispitivanja kvaliteta voda ovih jezera, na osnovu vrijednosti biološkog elementa fitoplanktona, mase i brojnosti ćelija jedinki algi u vodi, imaju dobar ekološki status.

Sa aspekta kvaliteta sadržaja fitobentosa, stanje voda je imalo umjeren status na dvije lokacije (Slano, Liverovići) i loš status na jednoj lokaciji (Krupačko jezero). Evidentirano prisustvo zajednice makrozoobentosa i fitoplanktona ukazuje na umjeren status na Slanom jezeru i jezeru Liverovići, a loš na lokaciji Krupačkog jezera.

Prema Izvještaju, prirodni kvalitet voda, skoro na svim izvorištima podzemnih voda, pogoršan je dominantno antropogenim uticajima i rezultat je neadekvatne sanitarne zaštite i neodgovarajuće sanitacije slivnog područja.

Zagađenje voda iz industrijskih postrojenja

Najveća i najvažnija rijeka Zeta predstavlja sabirnicu svih tekućih voda u Nikšićkom polju i njegovoj okolini. Nепреčišćene i zagrijane industrijske vode Željezare, kao i procjedne vode sa deponije Halda, imaju značajan uticaj da životinjski i biljni fond, u vodotocima u Nikšićkom polju, bude ugrožen. S obzirom na to da rijeka Zeta ima veliko slivno područje i prima sve vodotoke u Nikšićkom polju, ona sa sobom nosi i velika zagađenja.

Privredni subjekti koji imaju uređaje za prečišćavanje otpadnih voda jesu:

- Pivara „Trebjesa“ AD Nikšić – uređaj za prečišćavanje industrijskih voda do nivoa koje se mogu ispustiti u javnu kanalizaciju (nivo komunalnih otpadnih voda);
- Mesna industrija „Goranović“ – uređaj za prečišćavanje industrijskih otpadnih voda do nivoa koje se mogu ispustiti u prirodni recipijent;
- samouslužne perionice i benzinske pumpe – separatori masti i ulja.

3.12.3. Upravljanje vodama

U Nikšićkom polju postoji veći broj vodotoka, od kojih su najznačajnije rijeke: Zeta, Gračanica, Bistrica i Mrkošnica. Rijeka Zeta je najveći i najznačajniji vodotok u Nikšićkom polju, nastaje od rijeka Sušice i Rastovca u Gornjem Polju i u svoj vodotok prihvata sve ostale površinske tokove iz cijelog polja. Tok Zete je od Vukovog mosta kanalisiran i sa još nekoliko manjih vodotoka sproveden u akumulaciju Vrtac, koja je zajedno sa jezerima Krupac i Slano dio hidroenergetskog sistema HE „Perućica“. Rijeka Gračanica nastaje od vrela na planinskom obodu Nikšićke župe i kao izrazito bujični tok se spušta ka polju. Na njoj je izgrađena brana kojom je nastalo jezero Liverovići.

Aktivnosti koje se preduzimaju podrazumijevaju održavanje i unapređenje režima voda u cilju obezbjeđenja: potrebnih količina vode propisanog kvaliteta za pojedine namjene, zaštite voda od zagađivanja i zaštite od štetnog dejstva voda.

Zaštita voda i zaštita od štetnog dejstva voda

Zagađenje rijeka na teritoriji naše opštine nastaje kako zbog nelegalnog odlaganja otpada u koritima i na obalama rijeka, tako i zbog ispuštanja neprečišćenih otpadnih voda, direktno u vodotok ili u priobalno zemljište.

Probleme takođe izaziva neuklanjanje rječnog nanosa, koji na pojedinim dionicama rijeka dovodi do izdizanja kote dna korita i izlivanja rijeka na okolni teren.

Periodično plavljenje južnog dijela Nikšićkog polja od podzemnih voda, koje se javlja do kote 614 m n. v. (visina preliva akumulacije Vrtac), diktira mogućnosti korišćenja te zone. Problem predstavlja izgradnja u plavnim zonama i plavljenje objekata u godinama s višim sezonskim maksimumima.

Vodosnabdijevanje

Jedan od veoma važnih ciljeva u upravljanju vodama je osiguranje dovoljnih količina vode odgovarajućeg kvaliteta za vodosnabdijevanje stanovništva i sve potrebe privrede.

Vodosnabdijevanje grada i prigradskih naselja u Nikšiću se vrši sa izvorišta: Gornji Vidrovan, Donji Vidrovan, Poklonci i bunara na Donjem Vidrovanu.

Na teritoriji opštine Nikšić postoji više vodoizvorišta za seoske vodovode:

- sa Grahovskog jezera za vodovod u Grahovu;
- izvorište Blaca morakovska za vodovod Župa;
- izvorišta Crni Oštak i Žukovica za vodovod za dio sela Kuta i Vasiljevići;
- izvorište Sopot za vodovod Krstac;
- iz Bilećkog jezera za vodovod Petrovići.

Na bezvodnim područjima značajno je i obezbjeđivanje tehničke vode iz raznih vrsta rezervoara, koje omogućava pojenje stoke u značajnom dijelu godine.

U cilju održavanja i korišćenja postojećih objekata, u prethodnom periodu izvršena je sanacija 10 bistijerni i izgrađene su 23 površinske akumulacije (vodopoji). Kako ovakav vid obezbjeđenja vode predstavlja značajnu podršku razvoju stočarstva, u narednom periodu je potrebno nastaviti sa aktivnostima na obezbjeđivanju tehničke vode.

U pogledu navodnjavanja poljoprivrednih površina, značajno je navesti sistem za navodnjavanje Grahovskog polja vodom iz Grahovskog jezera, koji je izgrađen 50-ih godina prošlog vijeka i od tada nijesu rađene rekonstrukcije. Starost cjevovoda i neadekvatno održavanje usloveli su veliki broj procurivanja na magistralnom cjevovodu, što prouzrokuje probleme u navodnjavanju poljoprivrednih površina.

Upravljanje otpadnim vodama

Na prostoru grada funkcionišu dva separata sistema za zbrinjavanje otpadnih voda. Fekalne otpadne vode, koje se skupljaju mrežom kanala, evakušu se glavnim kolektorom u tunel ka postrojenju za prečišćavanje otpadnih voda, koje se nalazi na lokaciji Studenca. Prečišćene otpadne vode se ispuštaju u kanal rijeke Zete.

Otpadne vode stanovništva i privrede, na područjima koja nijesu obuhvaćena kanalizacionim sistemom, evakušu se preko septičkih jama i upojnih bunara.

Atmosferske vode iz centralnog područja grada odводе se sistemom kanala i ispuštaju u najbliže vodotoke. Prijemnici ovih voda na području grada su rijeke Zeta, Mrkošnica, Bistrica i Gračanica. Na ovoj mreži atmosferske kanalizacije nije obezbijeđena separacija ulja, masti i naftnih derivata.

3.12.4. Kvalitet zemljišta

Na kvalitet zemljišta u opštini Nikšić, odnosno obim njegove degradacije, utiču brojni prirodni procesi (erozivni procesi, a posebno kraška erozija, bujični tokovi, odronjavanje). Ipak, veoma veliki uticaj na kvalitet zemljišta imaju antropogene pojave i procesi, među kojima su najznačajniji: zagađivanje zemljišta sa jalovišta (deponija Željezare „Halda“, jalovište „Rudnika boksita“ i dr.) i deponija (neuređene komunalne deponije); industrijski procesi; zatim kamenolomi i površinska eksploatacija resursa; zagađenje zemljišta hemijskim sredstvima (mineralna đubriva, pesticidi) i organskim đubrivima (čvrsti i tečni stajnjak) pri poljoprivrednoj proizvodnji; rudarski radovi; egzistovanje nesanitarnih septičkih jama (domaćinstva, stočne farme); zagađivanje zemljišta uz puteve usljed neriješenog odvodnjavanja, promjena namjena prostora (bespravna gradnja) itd. U ruralnim područjima, zemljište (ali i podzemne i površinske vode) najčešće je ugroženo zagađivanjem koje nastaje kao posljedica neriješenog odvodnjavanja otpadnih voda (najčešće neizgrađena kanalizaciona mreža i egzistovanje nesanitarnih septičkih jama), zatim stvaranja divljih deponija usljed odsustva organizovanog odlaganja otpada, kao i neadekvatne primjene agrohemijskih sredstava u poljoprivredi, a na sve to neophodno je pomenuti karakteristike krasi, u kojem problem neadekvatnog upravljanja vodama može da izazove velike probleme.

Negativni uticaji na kvalitet zemljišta obuhvataju: pogoršanje postojeće strukture gornjeg sloja za vrijeme odvijanja industrijskih i rudarskih aktivnosti; kontaminaciju gornjeg sloja zbog taloženja prašine i štetnih materija iz vazduha; gubitak plodnog gornjeg sloja zbog izgradnje prateće infrastrukture ili skidanja (i neselektivnog odlaganja) otkrivke; indirektna degradacija zbog zagađenih podzemnih voda; smanjenje proizvodnih sposobnosti zbog snižavanja nivoa podzemnih voda i dr.

Organska proizvodnja

Organska proizvodnja podrazumijeva poljoprivrednu proizvodnju uz najpovoljnije korišćenje plodnosti zemljišta i raspoložive vode, prirodnih svojstava biljaka i životinja, omogućavajući povećanje prinosa i otpornosti biljaka uz propisanu (i ograničenu) upotrebu đubriva i sredstava za zaštitu bilja. Prednosti organske proizvodnje, u odnosu na doprinos očuvanju životne sredine, najviše se odnose na očuvanje biodiverziteta, voda i konzervaciju zemljišta.

3.12.5. Upravljanje otpadom

Sakupljanje, transport i odlaganje komunalnog otpada nastalog na teritoriji opštine Nikšić povjereni su DOO „Komunalno“ Nikšić. Komunalni otpad je otpad nastao u domaćinstvima ili prilikom obavljanja djelatnosti, koji je po svojstvima sličan otpadu nastalom u domaćinstvima. Komunalni otpad se neselektivno sakuplja od građana, komercijalnog, institucionalnog i industrijskog sektora. Postoje i drugi izvori komunalnog otpada, kao što su otpad iz vrtova i parkova, otpad sa pijaca, ostaci od čišćenja ulica.

Na teritoriji opštine Nikšić postavljeno je 550 kontejnera od 1,1 m³ za sakupljanje komunalnog otpada i 65 kontejnera od 5 m³. Komunalni otpad sakuplja se u gradskom, prigradskom i dijelom sa seoskog područja. Uslugom je obuhvaćeno centralno gradsko područje 100% (učestalost sakupljanja svakog dana), prigradska naselja 95% (učestalost sakupljanja jedanput sedmično), a sa seoskog područja odvoz se vrši iz: Gornjeg Polja, Miločana, Šuma, dijela Župe nikšićke i Grahova (učestalost

sakupljanja jedanput sedmično). Sakupljanje komunalnog otpada trenutno se vrši od 16.369 domaćinstava i od 1.113 pravnih lica.

Za potrebe sakupljanja i transporta otpada DOO „Komunalno“ Nikšić raspolaže sljedećim vozilima: 2 auto-podizača, 9 auto-smecara, 1 čistilica i 1 usisivač za lišće.

Na osnovu podataka iz godišnjeg izvještaja o sakupljanju komunalnog otpada za 2022. godinu DOO „Komunalno“ Nikšić, sakupi se oko 28.000 t otpada. Komunalni, kao i neopasan građevinski otpad odlaže se na lokaciji Mislov do.

Lokacija na Mislovom dolu je površine oko 2 ha, a data je na upravljanje DOO „Komunalno“ Nikšić. Ista je udaljena 6,5 km južno od grada i koristi se od 2003. godine. Deponovanje otpada na ovoj neuređenoj lokaciji predstavlja veliki problem, kako u dijelu neuređenosti, kapaciteta, tako i vrste otpada koji se na ovoj lokaciji godinama odlaže. Zbog uticaja ove deponije, kako na vodotoke, tako i na kvalitet zemljišta i vazduha, problem njene sanacije i definisanje rješenja organizovanog i selektivnog prikupljanja otpada u opštini Nikšić, predstavlja jedan od prioriternih zadataka u dijelu zaštite životne sredine. Nakon završetka eksploatacije odlagališta neophodno je uraditi sanaciju ovog prostora.

Tokom 2019. godine, od strane nevladinih organizacija, evidentirano je 80 nelegalnih odlagališta miješanog otpada, za čije je uklanjanje potrebno angažovanje teške mehanizacije. Opština u saradnji sa građanima u kontinuitetu radi na uklanjanju navedenog otpada, kao i nevladine organizacije, koje organizuju volonterske akcije uklanjanja otpada na različitim lokacijama u Nikšiću, koje se često nalaze u blizini samih vodotoka. Nelegalnim odlaganjem otpada, uključujući kabasti, zeleni i građevinski otpad, posebno su ugrožena korita Gračanice i Bistrice.

Najveći i najznačajniji proizvođač industrijskog otpada je bila Željezara Nikšić. Industrijski otpad u Željezari se više od 50 godina odlagao na lokaciji Halda, koja je u upotrebi od 1956. godine, i procijenjeno je da sadrži otprilike dva miliona tona otpada, koji je proizveden u toku procesa proizvodnje u nikšićkoj Željezari. Otpad je odlagan bez prethodnog odvajanja ili bilo koje vrste prerade.

Deponija zauzima površinu od oko 12,5 ha i nalazi se na privatnim parcelama, što dodatno komplikuje planiranje vezano za sanaciju ove lokacije.

Podaci o proizvedenim godišnjim količinama medicinskog otpada na teritoriji opštine Nikšić, trenutno se ne mogu smatrati dovoljno preciznim i neophodna su unapređenja povodom pitanja monitoringa proizvedenih količina ove vrste otpada od strane zdravstvenih ustanova koje ga proizvode, kao i dostupnost i upotrebljivost ovih podataka.

Nema informacija o izradi neophodnih podzakonskih akata kojima bi se propisali uslovi, način i postupci tretmana veterinarskog i otpada životinjskog porijekla. Podaci o količinama generisanja ove vrste otpada na teritoriji Crne Gore nijesu poznati.

Podaci o količinama i vrstama opasnog otpada koji se generiše i sakuplja na teritoriji opštine Nikšić ne mogu se smatrati preciznim. Unapređenja povodom pitanja praćenja toka ovog otpada su neophodna.

3.12.6. Biodiverzitet

Flora i fauna

Od ukupno 3.250 vrsta vaskularne flore (paprati i cvjetnica) Crne Gore, na ovom prostoru je zastupljeno više od 2.000 vrsta, što predstavlja, u poređenju sa pojedinim evropskim zemljama

(Velika Britanija – 1.500 vrsta, Holandija – 1.400, Mađarska – 2.200), izuzetan prirodni resurs. Indeks „S/A“ za vaskularne biljke Crne Gore iznosi 0,837 i predstavlja najvišu zabilježenu vrijednost od svih evropskih zemalja, a na globalnom nivou Crna Gora pripada mediteranskom „hot-spot“-u biodiverziteta.

Na teritoriji opštine Nikšić konstatovan je veliki broj endemičnih, tercijerno-reliktnih i rijetkih vrsta biljaka, koje su od posebnog značaja. Mnoge od tih vrsta su od međunarodnog značaja, a neke su zaštićene CITES konvencijom.

Poseban pečat flori nikšićkog kraja daje izuzetno prisustvo samoniklog ljekovitog bilja, što daje dobru osnovu za razvoj farmaceutske industrije, kao i prisustvo medonosnih vrsta biljaka, a takođe i mnoge vrste na ovom području koriste se zbog biološki visoko vrijednih plodova.

Nikšićki kraj karakteriše specifičnost faune, u okviru koje je evidentirano prisustvo endemičnih i rijetkih vrsta, kao i vrsta od međunarodnog značaja. Neke od vrsta se nalaze na evropskim i svjetskim crvenim listama, za koje su utvrđene kategorije ugroženosti. Posebno je značajno istaći da pojedine oblasti opštine, kao što su nikšićke akumulacije, planina Golija i dolina rijeke Zete, pripadaju IBA područjima.

Može se konstatovati nedovoljna istraženost pojedinih djelova teritorije opštine, koje za posljedicu ima veliku šarolikost podataka koji se odnose na distribuciju vrsta, a sa tim i na biodiverzitet u cjelini. Naime, neki djelovi su veoma dobro floristički i faunistički istraženi i poznati, dok se o drugim veoma malo zna, uglavnom na osnovu starih i oskudnih podataka.

Planina Golija je zbog velike biološke raznovrsnosti, što su potvrdile inostrane naučnoistraživačke ekspedicije koje su boravile na ovom prostoru u posljednje nekoliko godine, kandidovana za ulazak u dvije ekološke mreže – EMERALD i NATURA 2000. Važno je istaći da su ovim istraživanjima pronađene rijetke i endemične vrste, koje su, po tvrdnjama ovih naučnika, potpuno nove za nauku.

Šumska vegetacija

Na ovom prostoru egzistiraju sljedeći tipovi šumske vegetacije:

- vegetacija lišćarskih listopadnih šuma (klasa *Querc-Fagetea* Br.-Bl. et Vl. 37);
- vegetacija poplavnih šuma i šikara (klasa *Salicetea purpureae* Moor 58);
- vegetacija borovih šuma i šikara (klasa *Erico-Pinetea* Ht. 1959);
- vegetacija tamnih četinarskih šuma i šikara (klasa *Vaccinio-Piceetea* Br.-Bl. 39);
- vegetacija higrofilnih šuma i šikara (klasa *Alnetea glutinosae* Br.-Bl. et Tx. 43).

Nekontrolisanom eksploatacijom i sječom šume uništeno je preko 50% staništa, prvenstveno bukove šume, na desetak različitih lokacija.

Prirodna baština, upravljanje i očuvanje prirodnih resursa

Na teritoriji opštine Nikšić do sada su zaštićena tri objekta prirode:

- Botanička bašta (Arboretum) porodice Kovačević na Grahovu – kao Spomenik prirode;
- Park-šuma Trebjesa – Predio izuzetnih odlika (Important plant areas – važna biljna staništa – IPA stanište);
- Estavela Gornjepoljski vir – Spomenik prirode „Gornjepoljski vir“. Ovo je najpoznatija i najveća estavela (izvor-ponor) u Dinarskom planinskom sistemu.

Lista objekata prirode predviđenih za zaštitu: Lukavica sa Velikim i Malim Žurimom, Zabran kralja Nikole i vrela Gračanice u Gornjem Morakovu, Bjeloševska bara kod Gornjeg Morakova, predio Studenačke glavice, Lokva na Velikoj Osječenici kod Grahova (stanište neotenične populacije malog mrmoljka – *Triturus vulgaris*), šumska zajednica balkanske dioskoreje i bjelograbića (*Dioscoreo – Carpinetum orientalis*), šumska zajednica bora munike na Štitovu i Prekornici (*Pinetum heldreichii mediterraneo – montanum*), šumska zajednica javorova i lipa (*Aceri obtusati – Tiliatum mixtum*) na lokalitetu Gradine kod Grahova (iznad Nudola), šumska zajednica medveđe lijeske i crnog graba (*Corylo colurnae – Ostryetum carpinifoliae*) na lokalitetu od Jasenovog Polja do Velikog Javorka, gorostasno stablo Pančičevog prelaznog makljena (*Acer intermedium*) u Broćancu kod Nikšića, intermitentno vrelo Vidov potok u Gornjem Polju. Područje planine Golija sa Ledenicom i planine Vojnik je prepoznato kao jedno od potencijalnih NATURA 2000 zaštićenih područja zbog prisustva velikog broja endemičnih biljnih i životinjskih vrsta.

3.12.7. Buka

Na osnovu rješenja o utvrđivanju akustičkih zona u opštini Nikšić, mjerno mjesto u gradu Nikšiću pripada zoni povišenog režima zaštite od buke. Opština Nikšić je 13. 05. 2013. god. donijela rješenje o određivanju akustičnih zona na teritoriji opštine Nikšić, kojim se određuju akustične zone, u skladu sa postojećom i planiranom namjenom područja, granične vrijednosti nivoa buke, procijenjenog u skladu sa izvorima buke koji se nalaze ili mogu nalaziti u određenoj zoni i njenoj neposrednoj blizini, i sprovođenje mjera zaštite i primjene graničnih vrijednosti buke. U akustičnim zonama je zabranjeno prouzrokovati buku iznad propisanih graničnih vrijednosti za navedenu akustičnu zonu. U područjima razgraničenja akustičkih zona, nivo buke u svakoj akustičkoj zoni ne smije prelaziti najnižu graničnu vrijednost propisanu za zonu sa kojom se graniči.

3.12.8. Ugroženost prirode od poplava i požara

Za Nikšićko polje su karakteristična plavljenja od podzemnih voda, koja se periodično javljaju u njegovom južnom dijelu. Ovim poplavama doprinosi i činjenica da se geološka podloga, koja bi trebala u vodnom periodu primiti prirodno dotičuće vode, puni i vodom iz akumulacija, što čini poplave mnogo dramatičnijim. Za rješavanje ovog problema neophodna je analiza prirodnih uslova koji su u ovoj zoni veoma složeni, te izgrađenih objekata vodoprivrednog sistema (akumulacija, kanala, nasipa i izvedenih injekcionih radova). Na prirodnim vodnim tijelima potrebno je jasno definisati plavne zone za karakteristične vjerovatnoće i tome prilagoditi planove i uslove (dozvole) za izgradnju objekata. Takođe je neophodna identifikacija problematičnih dionica, na kojima se mora održavati prohodnost korita za periode velikih voda, kako čišćenjem, tako i zabranom deponovanja smeća i drugog materijala, te zabranom neadekvatne izgradnje, koja bi narušavala režim tečenja u koritu.

Na teritoriji opštine Nikšić, do ugrožavanja biodiverziteta i narušavanja prirodne ravnoteže ekosistema dolazi usljed neadekvatnog upravljanja šumskim kompleksima (prekomjerna eksploatacija šuma, požari itd.). Mjere preventivne zaštite šuma i biološke metode borbe treba da imaju primarni karakter sistema integralne zaštite šumskih ekosistema od negativnog uticaja svih biotičkih i abiotičkih faktora, uključujući i čovjeka. U borbi protiv požara, kao dijelu aktivnosti zaštite šuma, nužno je uspostavljanje efikasnog sistema zaštite od požara, koje bi obuhvatalo niz aktivnosti na prevenciji požara, stalni monitoring, kao i efikasnu sanaciju požarišta.

3.12.9. Parkovi, upravljanje šumama i zaštita biodiverziteta

Zelene površine u gradu su veoma ugrožene raznim vrstama zagađenja: svim oblicima aero-zagađenja, zračenjem sekundarne toplote od vještačkih gradskih površina, umanjene insolacije, nepovoljnog gradskog tla, negativnog uticaja entomofaune u gradu, ulja, industrijske soli i dr. Na gradsko zelenilo posebno nepovoljno djeluje aero-zagađenje, a najčešći fitotoksični zagađivači su sumpor-dioksid, aero-sedimenti, zagađeno gradsko zemljište, nepovoljna gradska klima i dr.

Zaštita šuma od uticaja štetnih insekata

U okviru zaštite šuma, u cilju praćenja brojnosti štetnih insekata, Uprava za šume je na brojnim lokalitetima postavila feromonske klopke i feromonske preparate za utvrđivanje brojnosti. Klopke su postavljene u područnim jedinicama: Pljevlja, Žabljak, Plužine, Bijelo Polje, Berane, Rožaje, Mojkovac, Plav, Gusinje, Nikšić, Andrijevića i Šavnik.

Opština Nikšić, u cilju zaštite borove šume od jednog od najvećih štetočina, organizuje mehaničko uklanjanje gnijezda borovog litijaša (*Thaumetopoea pityocampa Schiff*) sa područja park-šume Trebjesa, Studenačkih glavica, gradskog parka i drugih manjih lokaliteta.

U cilju suzbijanja ove štetočine, koja predstavlja opasnost kako po sastojine borove šume, tako i po zdravlje ljudi i životinja, neophodno je blagovremeno intervenirati na svim lokalitetima na kojima se primijeti prisustvo gnijezda litijaša.

Prema Izvještaju Uprave za šume o zdravstvenom stanju šuma u 2020. godini, opožarena površina šuma u državnom vlasništvu iznosila je 193,00 ha, broj požara je bio 16, opožarena drvena zapremina 560,00 m³, sa procijenjenom štetom od 15.050,00 €, dok je u privatnim šumama evidentirano 11 požara, sa opožarenom površinom 135,00 ha.

Iz predmetne informacije se može konstatovati da zdravstveno stanje šuma u Crnoj Gori u 2020. godini nije bilo na zadovoljavajućem nivou, ali i da vitalnost, dugoročna stabilnost i otpornost šuma nijesu ugroženi.

3.13. Administrativni i finansijski kapaciteti Opštine Nikšić

Zakonom o lokalnoj samoupravi i Statutom Opštine Nikšić je definisano da Opština vrši poslove koji su od neposrednog i zajedničkog interesa za lokalno stanovništvo. Lokalna samouprava se ostvaruje na načelima demokratije, jednakosti, decentralizacije, depolitizacije, autonomnosti, zakonitosti, profesionalnosti, efikasnosti rada lokalne samouprave i međusobne saradnje države i Opštine. Za vršenje poslova lokalne uprave obrazuju se organi lokalne uprave (sekretarijati, uprave i direkcije). Za vršenje stručnih i drugih poslova iz nadležnosti glavnog administratora i glavnog gradskog arhitekta, kao i zajedničkih stručnih i drugih poslova, za potrebe Opštine mogu se obrazovati stručne službe. Za vršenje specifičnih poslova lokalne uprave obrazuju se posebne službe (služba komunalne policije, služba zaštite i spašavanja i druge službe, u skladu sa zakonom).

Poslove zaštite imovinsko-pravnih interesa Opštine vrši organ koji odredi Opština Statutom u skladu sa zakonom.

Odlukom o organizaciji i načinu rada lokalne uprave Opštine Nikšić („Službeni list Crne Gore – Opštinski propisi“, br. 46/18, 14/19 i 32/23) definisane su organizacione jedinice i njihova nadležnost, i to:

Sekretarijati:

- Sekretarijat za lokalnu samoupravu;
- Sekretarijat za finansije, razvoj i preduzetništvo;
- Sekretarijat za uređenje prostora i zaštitu životne sredine;
- Sekretarijat za komunalne poslove i saobraćaj;
- Sekretarijat za investicije i projekte;
- Sekretarijat za kulturu, sport, mlade i socijalno staranje.

Uprave:

- Uprava lokalnih javnih prihoda.

Direkcije:

- Direkcija za imovinu.

Stručne službe:

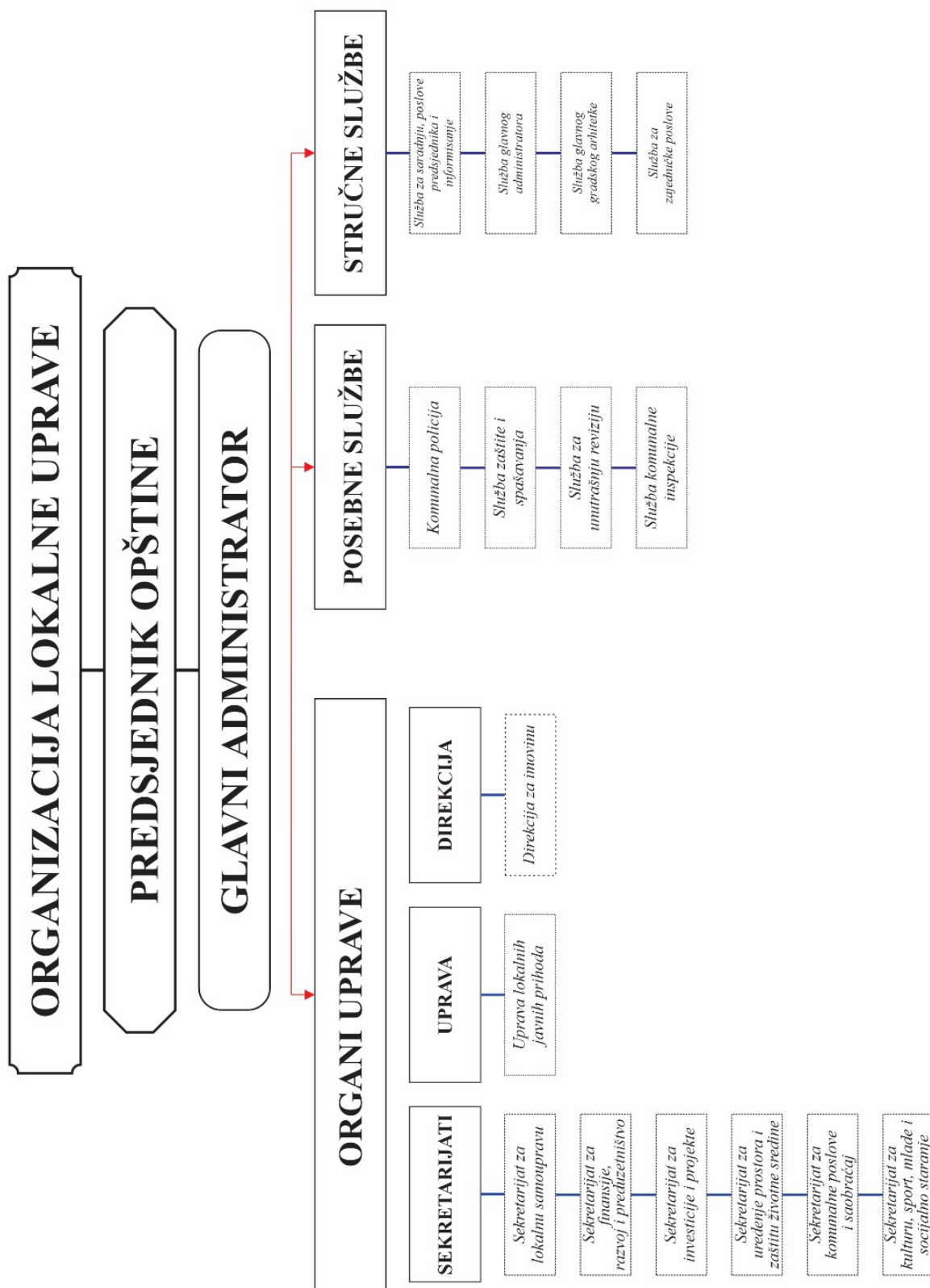
- Služba za saradnju, poslove predsjednika i informisanje;
- Služba glavnog administratora;
- Služba glavnog gradskog arhitekta;
- Služba za zajedničke poslove.

Posebne službe:

- Komunalna policija;
- Služba zaštite i spašavanja;
- Služba za unutrašnju reviziju;
- Služba komunalne inspekcije.

Shodno članu 21 pomenute odluke, za vršenje poslova koji zahtijevaju posebna stručna znanja i samostalnost u radu, odlukom predsjednika Opštine Nikšić mogu se osnivati agencije.

Osnovni elementi bez kojih se efikasna lokalna uprava ne može zamisliti jesu službenici koji posjeduju visok stepen znanja i stručnih sposobnosti. Edukacija je neizostavan i kontinuiran proces, koji nameće obavezu poslodavcu da zaposlenom ponudi adekvatno stručno usavršavanje, u svrhu što kvalitetnijeg izvršavanja povjerenih zadataka, a zaposlenom obavezu da isto prihvati.

Na dan 02. 10. 2023. godine Opština Nikšić zapošljava 473 lica, od čega je 211 muškaraca, a 262 žene.

Tabela br. 52: Broj zaposlenih prema organizacionim jedinicama u Opštini Nikšić za 2023. godinu

Red. br.	Naziv	Ukupno zaposlenih
1.	Predsjednik	7
2.	Skupština opštine	1
3.	Sekretarijat za lokalnu samoupravu	50
4.	Sekretarijat za finansije, razvoj i preduzetništvo	38
5.	Sekretarijat za uređenje prostora i zaštitu životne sredine	28
6.	Sekretarijat za komunalne poslove i saobraćaj	41
7.	Sekretarijat za kulturu, sport, mlade i socijalno staranje	32
8.	Uprava lokalnih javnih prihoda	34
9.	Direkcija za imovinu	15
10.	Komunalna policija	43
11.	Služba zaštite i spašavanja	57
12.	Služba za unutrašnju reviziju	3
13.	Služba Glavnog administratora	4
14.	Služba za zajedničke poslove	37
15.	Služba za skupštinske poslove	12
16.	Agencija za projektovanje i planiranje	41
17.	Služba komunalne inspekcije	26
18.	Služba Glavnog gradskog arhitekta	4
19.	Sekretarijat za investicije i projekte	14
20.	Služba za saradnju, poslove predsjednika i informisanje	15

Izvor: Opština Nikšić

Tabela br. 53: Kadrovski kapaciteti javnih službi čiji je osnivač Opština Nikšić

Naziv službe / javne ustanove	Broj zaposlenih
JU „Zahumlje“ Nikšić	36
JU „Nikšićko pozorište“	55
JU „Muzeji i galerije“ Nikšić	45
JU Narodna biblioteka „Njegoš“ Nikšić	34
JP Sportski centar Nikšić	91
DOO „Vodovod i kanalizacija“ Nikšić	190
DOO „Komunalno Nikšić“	159
DOO „Autobuska stanica“ Nikšić	25
DOO Lokalni javni emiter „Radio i televizija Nikšić“	64
„Parking-servis Nikšić“ DOO	17
„Turistička organizacija Nikšić“	8

Poslovanje komunalnih službi, između ostalog, opterećuju neodgovarajući kadrovski kapaciteti, prije svega neodgovarajuća kvalifikaciona struktura i neadekvatna tehnička opremljenost. Da bi se u budućem periodu uspostavio sistem organizovanja poslova u oblasti komunalnih djelatnosti na način kojim se obezbjeđuje efikasno, održivo i kvalitetno obavljanje komunalnih djelatnosti, neophodno je izvršiti nabavku odgovarajućih sredstava, opreme i uređaja za obavljanje komunalnih djelatnosti i kadrovski osposobiti službe.

3.13.1. Budžet Opštine

U skladu sa Zakonom o finansiranju lokalne samouprave, Opština svoje poslove finansira iz Budžeta, čija sredstva čine sopstveni prihodi, zakonom ustupljeni prihodi, sredstva iz Egalizacionog fonda i Budžeta države.

Tabela br. 54: Plan i realizacija Budžeta Opštine Nikšić

Budžeti po godinama	Plan	Realizacija
2018	19.870.000,00	17.763.018,44
2019	21.900.000,00	19.762.216,14
2020	23.960.000,00	20.520.342,57
2021	23.500.000,00	19.216.245,48
2022	25.000.000,00	21.540.718,64

Izvor: Opština Nikšić

Sopstveni prihodi su: opštinski porezi, takse, naknade, ostali lokalni prihodi. Najveći iznosi ostvaruju se po osnovu poreza na nepokretnost, naknade za komunalno opremanje građevinskog zemljišta – komunalija, prireza porezu na dohodak fizičkih lica.

Finansijsko-računovodstveni poslovi Budžeta Opštine Nikšić obavljaju se u okviru Sekretarijata za finansije, razvoj i preduzetništvo. Budžetska sredstva se koriste za namjene utvrđene posebnim zakonima i propisima Opštine.

Tabela br. 55: Struktura realizovanih prihoda za period 2018–2022. godine

STRUKTURA REALIZOVANIH PRIHODA					
	2018	2019	2020	2021	2022
Sopstveni prihodi	10.088.883,05	9.415.258,49	8.839.928,26	9.897.793,43	9.563.195,48
Ustupljeni prihodi	3.674.139,41	3.919.643,14	3.957.692,47	3.913.242,09	5.816.663,22
Transferi iz Egalizacionog fonda	6.472.375,00	5.745.900,66	6.058.177,45	5.270.464,41	5.242.233,00
Donacije	341.238,41	408.625,95	310.014,80	2.162.190,97	67.950,00
Prenesena sredstva	3.223.969,10	6.401.787,42	6.074.238,77	4.719.709,18	6.955.054,60
Kredit i pozajmice	364.200,89				
Transferi od Budžeta države				207.900,00	302.182,40
	24.164.805,86	25.891.215,66	25.240.051,75	26.171.300,08	27.947.278,70

Izvor: Opština Nikšić

Tabela br. 56: Struktura realizovanih rashoda za period 2018–2022. godine

STRUKTURA REALIZOVANIH RASHODA					
	2018	2019	2020	2021	2022
Tekući izdaci	7.653.838,93	8.744.021,99	8.739.624,64	9.490.706,90	10.425.931,29
Transferi za socijalnu zaštitu	1.094,00	1.052,00	604,00	54.200,00	59.600,00
Transferi institucijama, pojedincima, NVO i javnom sektoru	3.511.117,15	3.581.034,09	3.778.818,94	4.671.329,68	5.069.249,46
Kapitalni izdaci	2.756.224,23	2.992.597,60	3.593.661,91	1.633.697,99	2.669.724,27
Otplata dugova	3.017.782,34	3.290.892,06	3.960.659,91	2.923.178,96	2.816.268,34
Rezerve	822.961,79	1.152.618,40	446.973,17	443.131,95	499.945,28
	17.763.018,44	19.762.216,14	20.520.342,57	19.216.245,48	21.540.718,64

Izvor: Opština Nikšić

3.13.2. Tehnički kapaciteti i struktura informaciono-tehnološkog okruženja

Rad u organima lokalne samouprave je nezamisliv bez savremenih informacionih tehnologija. Osnovne prednosti njihove primjene jesu unapređenje javnosti rada, onlajn usluge, pojednostavljenje procedura, smanjenje troškova, veća efektivnost, kao i harmonizovan rad različitih organa, odnosno nadležnosti unutar lokalne uprave. IT može da obezbijedi smanjenje troškova, podršku upravljanju, uspostavljanje neposredne veze sa građanima, kreatorima politike i zaposlenima.

U lokalnoj samoupravi Opštine Nikšić, u sklopu informacionog sistema, postoje sljedeći poslovni aplikativni softveri:

- Centralna kadrovska evidencija;
- Program za elektronsko testiranje kandidata – sastoji se od dva dijela. Jedan je namijenjen komisiji koja unosi podatke o kandidatima, definiše pitanja i ima uvid u rezultate testa, dok je drugi dio namijenjen kandidatima za izradu testa. Kandidati rade testove na za to predviđenim računarima;

- Program za matični registar vjenčanih;
- Naknada za korišćenje opštinskih puteva;
- Članski doprinos Turističkoj organizaciji;
- Lokalne komunalne takse 1 (priređivanje muzike u ugostiteljskim objektima, držanje asfaltnih betonskih baza i baza za drobljenje i preradu kamena i proizvodnju pijeska, držanje brenti, gatera i cirkulara za rezanje građe);
- Naknada za postavljanje cjevovoda, vodovoda, kanalizacije, električnih vodova, elektronskih komunikacionih vodova, gasovoda i naftovoda na putu i druge sa njima povezane infrastrukture (trafostanice, bazne stanice, antenski stubovi, pumpne stanice i drugo);
- Lokalne komunalne takse 2 (držanje i korišćenje čamaca i splavova, držanje i korišćenje plovnih postrojenja, držanje kućnih životinja, držanje motornih vozila, držanje sredstava za zabavne igre i ostale igre na sreću, držanje ugostiteljskih objekata na vodi, kazne izrečene u prekršajnom i drugom postupku, korišćenje obale u poslovne svrhe, korišćenje prostora na javnim površinama, korišćenje prostora za parkiranje vozila, korišćenje reklamnih panoa, korišćenje slobodnih površina za kampove, korišćenje vitrina radi izlaganja robe van poslovne prostorije, priređivanje muzičkog programa);
- Prirez porezu na dohodak fizičkih lica;
- Naknada za komunalno opremanje građevinskog zemljišta;
- Zakup poslovnog prostora;
- Praćenje prihoda koje opštinski organi ostvaruju vršenjem svoje djelatnosti (Služba zaštite i spašavanja – servisiranje protivpožarnih aparata);
- Taksa za korišćenje taksi-stajališta;
- Boravišna taksa;
- Evidencija preduzetnika;
- Prijava trgovine;
- Porez na firmu ili naziv (do gašenja prolaznog računa);
- Prirez porezu na potrošnju (do gašenja prolaznog računa);
- Naknada za korišćenje građevinskog zemljišta (do gašenja prolaznog računa);
- Naknade za uređenje i korišćenje zemljišta (2) i Porez na lična primanja i prirez porezu na dohodak fizičkih lica;
- Urađena je i aplikacija koja automatski provjerava ispravnost softvera na radnim stanicama i vrši automatsku ispravku eventualnih problema u radu i ažurira poslovni i ostali softver koji je potreban.

Imajući u vidu da unapređenje informacionih tehnologija predstavlja jedno od značajnih sredstava za povećanje efikasnosti rada lokalne uprave, postojeću IT infrastrukturu je neophodno u kontinuitetu preispitivati i prilagođavati savremenim trendovima i potrebama građana.

Prije svega, potrebno je izvršiti detaljniju analizu postojećeg stanja, da bi se u narednom periodu unaprijedila IT infrastruktura, a sve u cilju povećanja kvaliteta rada organa lokalne uprave kao efikasnog i praktičnog servisa svih građana.

3.14. Analiza realizacije prethodnog Strateškog plana razvoja opštine Nikšić

Aktivnosti predviđene Strateškim planom razvoja opštine Nikšić za period 2014–2019. nijesu u potpunosti realizovane. Strateškim planom razvoja opštine Nikšić 2014–2019. planirana su 144 projekta, od čega su realizovana 43 projekta ili 30% od planiranog broja, 14 projekata je djelimično realizovano ili 10% od planiranog broja.

Na osnovu **dostupnih informacija**, ukupna vrijednost osnovnih sredstava projekata koji su realizovani (a dostupni su finansijski podaci za 18 projekata) ili djelimično realizovani (a dostupni su finansijski podaci za 9 projekata) iznosi 69,18 miliona evra.

Struktura realizacije projekata i utrošenih sredstava po prioritetima:

- U okviru **Prioriteta 1: Revitalizacija postojeće i izgradnja nove infrastrukture** – najviše je realizovanih projekata. Od planiranih 75 realizovano je 28 projekata ili 37% od planiranog broja, 8 projekata je djelimično realizovano ili 11% od planiranog broja. Utrošena sredstva (dostupni finansijski podaci za 11 realizovanih i 4 djelimično realizovana projekta) u ukupnom su iznosu od 61.253.304,37 €.
- **Prioritetom 2: Razvoj ekonomije i privrede** – planirana su 32 projekta, od čega su realizovana 3 ili 9% od planiranog broja, djelimično je realizovan 1 projekat ili 3% od planiranog broja, za šta su utrošena sredstva (dostupni finansijski podaci za 2 realizovana i 1 djelimično realizovan projekat) u ukupnom iznosu od 2.150.972,31 €.
- **Prioritetom 3: Unaprijeđen kulturni i javni život zajednice** – planiran je 21 projekat, od čega je realizovano 7 ili 33% od planiranog broja, djelimično je realizovano 5 projekata ili 24% od planiranog broja, za šta su utrošena sredstva (dostupni finansijski podaci za 4 realizovana i 4 djelimično realizovana projekta) u ukupnom iznosu od 5.746.664,00 €.
- **Prioritetom 4: Zdrava životna sredina** – planirano je 12 projekata, od čega su realizovana 2 ili 17% od planiranog broja, nema djelimično realizovanih projekata, za šta su utrošena sredstva (dostupni finansijski podaci za 1 realizovan projekat) u ukupnom iznosu od 24.416,67 €.
- **Prioritetom 5: Efikasniji rad organa lokalne uprave** – planirana su 4 projekta, od čega su realizovana 3 projekata ili 75% od planiranog broja, nema djelimično realizovanih projekata. Nijesu dostupni podaci o utrošenim sredstvima.

Najveći dio realizovanih aktivnosti tiče se prostorno-urbanističkog uređenja, u smislu donošenja velikog broja novih urbanističkih planova, urbanističkih projekata i lokalnih studija lokacija, izrade projektne dokumentacije i rekonstrukcije opštinskih i državnih puteva, radova na polaganju kablova u okviru elektrodistributivne mreže, izvođenja radova na izgradnji, rekonstrukciji i zamjeni dijela vodovodne mreže i optimizaciji sistema vodosnabdijevanja, kao i stvaranja preduslova kroz različite forme za rast zaposlenih. Posebno treba istaći realizaciju sljedećih projekata: Izgradnja postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda, Rekonstrukcija i adaptacija bazena u sklopu SRC-a Nikšić, Rekonstrukcija i adaptacija KIC-a „18. septembar“, realizacija Projekta Inovaciono preduzetničkog centra „Tehnopolis“, Rekonstrukcija Aerodroma Kapino Polje (III faza), Rekonstrukcija Trga slobode i dr.

Evidentno je da se najveći broj nerealizovanih aktivnosti tiče izrade planskih dokumenata i strategija (Lokalni plan zaštite životne sredine, Lokalni akcioni plan za biodiverzitet, Plan pošumljavanja i ozelenjavanja svih područja koja su stradala od požara i drugih elementarnih nepogoda, Program energetske efikasnosti, Lokalni plan upravljanja otpadom, Studija saobraćaja za opštinu Nikšić,

Studija o bezbjednosti saobraćaja za opštinu Nikšić, Lokalna strategija razvoja poljoprivrede, Lokalna strategija ruralnog razvoja, Plan održivog upravljanja poljoprivrednim zemljištem, Plan obuka i studijskih posjeta za poljoprivredne proizvođače opštine Nikšić, Lokalna strategija razvoja turizma, Lokalni akcioni plan za unapređenje ženskog preduzetništva, Strategija komunikacija opštine Nikšić).

Prethodnim Strateškim planom razvoja planirane su aktivnosti koje, ili nijesu u nadležnosti Opštine Nikšić, ili je njihovo sprovođenje preuzeto od strane resornog ministarstva, poput: kontrolisane eksploatacije šljunka i pijeska u funkciji razvoja građevinarstva, stvaranje pretpostavki za rast eksploatacije arhitektonsko-građevinskog kamena, revitalizacija i modernizacija metaloprerađivačke i mašinske industrije, veći stepen obrade šumskih resursa kroz razvoj i modernizaciju drvoprerađivačkih kapaciteta, razvoj i održivo upravljanje drvoprerađivačkim sektorom, izrada baze podataka o poljoprivrednim resursima u GIS-u, izrada projektne dokumentacije Jadransko-jonskog auto-puta, izrada projektne dokumentacije za izgradnju magistralnog puta Cetinje – Nikšić, rekonstrukciju dionice magistralnog puta Nikšić – Plužine, izrada projektne dokumentacije i rekonstrukcija lokalnog puta Maočići – Velimlje – Petrovići, izrada projektne dokumentacije i rekonstrukcija lokalnog puta Nikšić – Morakovo – dionica Liverovići, rekonstrukcija ulice Bulevar 13. jul.

Određeni broj aktivnosti je postavljen preambiciozno, pa se njihova implementacija nije mogla završiti u periodu važenja prethodnog Strateškog plana razvoja, usljed djelovanja različitih faktora na razvoj lokalne uprave. Takve aktivnosti će biti nastavljene i u narednom periodu, i tiču se: optimizacije sistema vodosnabdijevanja, kroz uvođenje automatske kontrole na svim objektima vodosnabdijevanja, izrade planske i projektne dokumentacije za rekonstrukciju i zamjenu vodovodne mreže koja ne zadovoljava standarde u pogledu kapaciteta i materijala od kojih je izgrađena, nastavak rekonstrukcije lokalnog puta Nikšić – Morakovo, na dionici Liverovići, valorizacije arheološkog nalazišta Crvena stijena i radova na arheološkom nalazištu Riječani, kao i radova na rekonstrukciji Gradskog stadiona.

Aktivnosti koje su bile planirane a nijesu ni započete, tiču se infrastrukturnih radova i investicija veće vrijednosti: izgradnja Regionalnog centra za upravljanje otpadom i izgradnja trim staze su i dalje od interesa za opštinu Nikšić, pa je neophodno da njihova implementacija, u skladu sa realnim mogućnostima, bude planirana za naredni planski period.

Neriješena su i pitanja izrade projektne dokumentacije i pratećih radova na polaganju kablova u okviru elektrodistributivne mreže (35 KV kabla od TS 35/10 Bistrica do nove TS 35/10 KV Duklo, 10 KV kabla od nove TS Duklo do nove TS Kočani 1, 10 KV kabla od nove TS 110/10 KV Kličevo do nove TS Kočani, radovi na pretvaranju dijela rasklopnog postrojenja Duklo u TS 35/10 KV), kao i za izgradnju planiranih trafostanica (TS 630 KVA Kočani 1).

Aktivnosti koje su planirane prethodnim Strateškim planom a tiču se razvoja turizma opštine Nikšić, nijesu konkretno definisane, pa je stepen njihove realizacije teško mjerljiv. Kontinuirane aktivnosti, kao što su valorizacija turističkih potencijala, razvoj i unapređenje posebnih turističkih proizvoda, izrada novih i unapređenje standarda postojećih smještajnih kapaciteta, unapređenje preduzetništva u turističkom sektoru, povezivanje turističkog sektora sa ostalim sektorima lokalne privrede, samo su neki od zadataka lokalne zajednice na kojima je potrebno raditi planski i u kontinuitetu. Samo odsustvo lokalne strategije razvoja turizma i pratećih akcionih planova umnogome otežava djelovanje u pravom smjeru razvoja, pa se sporadični slučajevi teško mogu na pravi način pripisati rezultatima lokalne uprave.

Nizak stepen realizacije prethodnog Strateškog plana razvoja u oblasti vodosnabdijevanja posljedica je nedovoljno konkretizovanih projekata, kao što je „Izvođenje radova na rekonstrukciji i izgradnji vodovoda u seoskim područjima“, gdje se, uprkos velikom broju izgrađenih i rekonstruisanih pojedinačnih seoskih vodovoda, ovaj projekat ocjenjuje kao djelimično realizovan. Realizacija ovako postavljenog projekta jeste proces koji traje.

Projekti koji se prenose za naredni period a tiču se upravljanja vodama, u skladu sa Strategijom upravljanja vodama, jesu izvođenje radova na izgradnji kanalizacione mreže u prigradskim naseljima Ćemenca, Dragova Luka, Rubeža i Oštrovac, izrada projektne dokumentacije i izvođenje radova na izgradnji kanalizacione mreže – Južni sliv.

Kada je u pitanju izgradnja i rekonstrukcija saobraćajnica, aktivnosti koje nijesu realizovane u prethodnom periodu obuhvataju izradu projektne dokumentacije i izgradnju/rekonstrukciju lokalnog puta Krnja jela – Bare Bojovića – Kapetanovo jezero (granica opštine Kolašin) i izradu projektne dokumentacije za rekonstrukciju lokalnog puta Velimlje – Crni Kuk – Donje Crkvice – granica Bosne i Hercegovine.

Sprovođenje mjera na edukaciji građana o značaju i mogućnosti korišćenja alternativnih izvora energije i načinima (mjerama) povećanja energetske efikasnosti, promovisanje kapaciteta i prednosti postojeće biznis zone i sagledavanje mogućnosti za otvaranje novih biznis zona jesu aktivnosti kojima se mora prići planski i sprovoditi ih u kontinuitetu. Samim tim, biće predmet interesovanja i u narednom periodu.

3.15. SWOT analiza

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • Geografski i geostrateški položaj • Dobra saobraćajna povezanost sa susjednim opštinama, regionom i šire • Relativno uređena gradska i prigradska saobraćajna infrastruktura • Dobri planski preduslovi (planovi višeg reda) za poboljšanje saobraćajne infrastrukture i bolju saobraćajnu povezanost Nikšića sa ostalim djelovima Crne Gore i regionom • Povoljni klimatski uslovi • Bogatstvo podzemnim i površinskim vodama • Raznovrsnost biodiverziteta • Dobri uslovi za razvoj svih grana poljoprivrede • Dobre mogućnosti za razvoj turizma • Relativno dobra hidrotehnička infrastruktura na gradskom području • Izgrađeno Postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda • Postojanje značajnih prirodnih dobara (zaštićenih i predloženih za zaštitu) sa očuvanim lokalitetima izuzetnih prirodnih i pejzažnih vrijednosti • Bogata kulturno-istorijska baština • Razvijena infrastruktura obrazovnih institucija • Razvijena infrastruktura zdravstvenih ustanova • Značajan broj privrednih subjekata • Dobri uslovi za razvoj mikro, malih i srednjih preduzeća • Dobra saradnja sa međunarodnim i nevladinim organizacijama • Veliki resursi slobodne radne snage različitih obrazovnih profila • Postojeća infrastruktura aerodroma (visok stepen izgrađenosti) • Obnovljivi izvori energije (sunce, vjetar i sl.) 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedovoljna iskorišćenost i istraženost prirodnih resursa • Nedovoljno očuvanje prirodnih vrijednosti • Nerazvijen sistem upravljanja zaštićenim prirodnim područjima • Nezaovoljavajuća putna infrastruktura u ruralnom području • Nedostatak strategija iz različitih oblasti • Loš demografski raspored stanovništva • Neadekvatan javni masovni prevoz putnika (JMPP) u gradskom i prigradskom saobraćaju • Neprilagođenost saobraćajne infrastrukture osobama sa invaliditetom • Nepostojanje biciklističkih staza • Nezaovoljavajuće stanje rasvjete i svjetlosne signalizacije (energetska neefikasnost) • Nedostatak uređenih zelenih površina u gradu kao i nezaovoljavajuće održavanje postojećih parkova i zelenih površina • Neriješeno pitanje pasa lualica • Starost vodovodne mreže, njena izgrađenost od različitih materijala koje treba mijenjati, nedovoljna razvijenost mreže na seoskom području • Značajan stepen neiskorišćenog poljoprivrednog zemljišta • Neadekvatno iskorišćena kulturno-istorijska baština • Zagađenje vazduha porijeklom od individualnih ložišta, saobraćaja i nelegalnog odlaganja otpada • Nedostatak baza podataka iz pojedinih oblasti • Neusklađenost obrazovnog sistema i tržišta rada • Izražena migracija stanovništva • Visok stepen nezaposlenosti i među nezaposlenim izraženo učešće grupa koje se smatraju teže zaposlivim • Nizak stepen privredne razvijenost mikro, malih i srednjih preduzeća (MMSP) • Nedovoljno razvijena poslovna infrastruktura (biznis zone, podrška institucija i organizacija preduzetnicima ili malim i srednjim preduzećima za razvoj njihovih poslovnih kapaciteta) • Zastarjela elektroenergetska infrastruktura i

SNAGE	SLABOSTI
	<p>nedovoljno razvijena elektronska komunikaciona infrastruktura na ruralnom području</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nedostatak parking-prostora • Slaba pokrivenost teritorije opštine kanalizacionom infrastrukturom (fekalna kanalizacija) • Znatan broj individualnih domaćinstava bez priključenja na kanalizacionu mrežu (septičke jame) • Slaba opremljenost komunalnih preduzeća • Neadekvatan sistem zaštite od štetnog dejstva voda (poplave, odroni, klizišta i sl.) • Neriješen tretman kanalizacionog mulja iz postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda • Nezadovoljavajuće stanje vodotoka (zapuštena rječna korita, nerekulivisana korita rijeka nakon eksploatacije šljunka i pijeska, problem ispuštanja neprečišćenih otpadnih voda u vodotoke i dr.) • Neriješeno upravljanje otpadom (problem nelegalnog odlaganja otpada i stvaranja divljih deponija, nerazvijen sistem za sakupljanje otpada iz ruralnih područja i sl.) • Nepostojanje sanitarnih zona zaštite za sva vodoizvorišta za vodosnabdijevanje

ŠANSA	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> • Valorizacija prirodnih resursa • Očuvanje prirodnih resursa • Valorizacija kulturno-istorijskog nasljeđa u cilju razvoja turizma • Razvijanje sistema za sakupljanje otpadnih voda kroz izgradnju primarne i sekundarne mreže na područjima koja nijesu obuhvaćena javnim kanalizacionim sistemom • Uspostavljanje katastra zagađivača i lokalne mreže monitoringa životne sredine • Pобољшanje energetske efikasnosti, korišćenje obnovljivih izvora energije biomase, solarne i vjetroelektrane • Unapređenje upravljanja vodnim resursima, (regulacija, održavanje korita rijeka i dr.) • Veća iskorišćenost prirodnih potencijala ruralnog područja • Dodatna istraživanja pojedinih kulturnih dobara, arheoloških i speleoloških nalazišta • Izgradnja Centra za savremeno upravljanje i tretman komunalnog otpada, u čijem je sastavu Regionalni reciklažni centar, i korišćenje otpada kao resursa • Izgradnja i modernizacija kapaciteta za poboljšanje komunalne usluge u oblasti otpada • Sprovođenje reciklaže otpada i iskorišćenje otpada kao resursa • Realizacija edukativnih programa za privredni sektor u cilju unapređenja poslovanja i otvaranja novih radnih mjesta • Prekvalifikacija kadrova i prilagođavanje tražnji na tržištu rada • Stimulisanje razvoja mikro, malih i srednjih preduzeća • Mogućnosti korišćenja pretpristupnih fondova EU (IPA fondovi i CBC) i evropskih programa • Stavljanje Aerodroma u funkciju • Izgradnja i rekonstrukcija putne mreže na državnom i lokalnom nivou, sa uvođenjem inteligentnih transportnih sistema (ITS) u drumskom saobraćaju • Proširenje postojeće kanalizacione mreže i valorizacija PPOV-a, tretman i zbrinjavanje kanalizacionog mulja 	<ul style="list-style-type: none"> • Politička nestabilnost i usporavanje procesa reformi • Neracionalno korišćenje prirodnih resursa • Visok stepen zavisnosti od eksternih izvora finansiranja • Nedostatak finansijskih sredstava • Nestabilnost tržišta i inflatorni rizik • Nastavak migracija, negativan prirodni priraštaj i trend starenja stanovništva • Nenamjensko i neracionalno korišćenje prostora i resursa • Svi oblici zagađenja životne sredine • Nedovoljno razvijen sistem kontrole i primjene restriktivnih mjera za zagađivače životne sredine • Nedovoljno razvijena ekološka svijest građana • Nekontrolisana eksploatacija prirodnih resursa • Opasnost od prirodnih nepogoda (požari, poplave, suše...) • Neusklađenost sistema obrazovanja sa potrebama tržišta rada • Nepovoljna kvalifikaciona struktura nezaposlenih • Odlazak stručne radne snage • Opasnost od povećanja bolesti zavisnosti • Nepostojanje strategija za dugoročni period, iz različitih oblasti • Povećanje frekvencije saobraćaja, neadekvatnost prateće saobraćajne infrastrukture i opreme • Neusklađenost vizija razvoja na državnom i lokalnom nivou • Kašnjenje donošenja planova na državnom nivou • Kašnjenje realizacije projekata zbog eksproprijacije • Spore (dugotrajne) procedure javnih nabavki

ŠANSA	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> • Obezbijeđen predtretman industrijskih otpadnih voda prije ispuštanja u javnu kanalizaciju • Privatno-javno partnerstvo • Jačanje konkurentnosti kroz umrežavanje i razvoj klastera i kooperativa • Unapređenje infrastrukture u oblasti visokog obrazovanja kroz izgradnju novih objekata i rekonstrukciju postojećih • Unapređenje infrastrukture u oblasti sporta i rekreacije u cilju stvaranja uslova za funkcionisanje brojnih sportskih klubova u gradu • Unapređenje infrastrukture u oblasti zdravstva u cilju stvaranja kvalitetnijih uslova za rad zdravstvenih radnika i liječenje građana 	

4. RAZVOJNI CILJEVI OPŠTINE

Strateškim planom razvoja su utvrđeni razvojni ciljevi opštine: opšti cilj, specifični strateški ciljevi i prioriteta. Opštim ciljem definisan je pravac dugoročnog (petogodišnjeg) razvoja opštine Nikšić, kroz realizaciju pet specifičnih strateških ciljeva baziranih na promjenama koje želimo postići u određenim oblastima, u kojima su identifikovane razvojne mogućnosti i potencijali. U namjeri da se lakše realizuju specifični strateški ciljevi definisani su prioriteta (u okviru svakog strateškog specifičnog cilja), a na osnovu analize problema ili grupe problema.

4.1.1. Perspektiva razvoja Nikšića

Perspektiva razvoja Nikšića je široka i obuhvata mnoge aspekte, uključujući urbanizaciju, održivost, tehnološki napredak, kvalitet života i socijalnu inkluziju.

Opština Nikšić je jedna od najvećih opština u Crnoj Gori i važan industrijski centar. U prošlosti je bila poznata po svojoj metalurškoj industriji, posebno proizvodnji čelika. Međutim, u svijetlu promjena u industrijskom sektoru i globalnoj tranziciji prema održivijim ekonomijama, Nikšić bi mogao razmotriti razvoj novih industrijskih grana.

Jedan od potencijalnih smjerova razvoja za opštinu Nikšić je razvoj turizma. Nikšić se nalazi u blizini prekrasnih prirodnih područja, kao što su Nacionalni park Durmitor i Skadarsko jezero. Potencijal za razvoj planinskog turizma, eko-turizma, avanturističkog turizma i ruralnog turizma mogao bi privući investitore i turiste u područje. To bi zahtijevalo ulaganja u infrastrukturu, promociju turističkih resursa i obuku lokalnog stanovništva za pružanje turističkih usluga.

Drugi potencijalni smjer razvoja je podrška malim i srednjim preduzećima i razvoj preduzetništva. Opština bi mogla pružiti povoljan poslovni ambijent, infrastrukturne usluge i obrazovne programe koji podržavaju pokretanje novih preduzeća i razvoj postojećih. Podrška razvoju industrija poput agrobiznisa, drvne industrije ili informacijsko-komunikacijskih tehnologija mogla bi doprinijeti stvaranju novih radnih mjesta i privrednom rastu.

Takođe je važno osigurati kvalitetno obrazovanje i ulaganje u infrastrukturu. Obrazovanje je ključno za razvoj ljudskih resursa i osposobljavanje lokalne radne snage za buduće zahtjeve tržišta rada. Ulaganja u infrastrukturu, kao što su putevi, vodovod i kanalizacija, mogu poboljšati kvalitet života stanovnika i privući potencijalne investitore.

Održivi razvoj gradova postaje sve važniji aspekt kako se svijet suočava s izazovima, poput klimatskih promjena, gubitka prirodnih resursa i zagađenja životne sredine. Opština Nikšić se mora usmjeriti na smanjenje emisija gasova staklene bašte, poboljšanje energetske efikasnosti zgrada, upravljanje otpadom i promovisanje održivih oblika saobraćaja.

Oblasti sa najvećim potencijalom razvoja:

Ekonomski razvoj: Opština Nikšić ima za cilj da stvori preduslove koji pružaju mogućnost za zaposlenje, preduzetništvo i ekonomski rast. Perspektiva razvoja treba da podstiče diverzifikaciju ekonomije, podržava mikro, mala i srednja preduzeća, privlači investicije i promoviše inovacije. Održavanje ravnoteže između ekonomskog razvoja i socijalne pravde ključno je za stvaranje održivog grada.

Kvalitet života: Razvoj treba da bude usmjeren na poboljšanje kvaliteta života stanovnika. To uključuje pristup kvalitetnom stanovanju, obrazovanju, zdravstvenoj zaštiti, kulturi, javnim prostorima

i rekreaciji. Takođe, cilj je da se, uz povećanje inkluzivnosti, osigura da svi stanovnici imaju jednake mogućnosti i pristup resursima.

Urbano planiranje: Efikasno planiranje i upravljanje razvojem gradova ključno je za stvaranje funkcionalnih i privlačnih urbanih područja. Nikšić bi trebalo da promoviše uravnotežen razvoj sa adekvatnom infrastrukturom, smještajem, obrazovanjem, zelenim prostorima i rekreacijom, kako bi se zadovoljile potrebe stanovnika.

Tehnološki napredak: Opština Nikšić se mora sve više oslanjati na tehnološke inovacije kako bi unaprijedila efikasnost, bezbjednost i kvalitet života svojih stanovnika. Cilj je da se, koristeći automatizaciju i druge tehnologije, poboljša upravljanje saobraćajem, snabdijevanje vodom i energijom, javna bezbjednost i pružanje usluga stanovnicima.

Razvoj poljoprivrede takođe može biti ključna pretpostavka za razvoj opštine Nikšić. Ova oblast može imati značajan uticaj na lokalnu ekonomiju, zaposlenost, održivost i opšti kvalitet života stanovništva.

Doprinos ekonomiji: Poljoprivreda može biti važan sektor za ekonomski razvoj opštine Nikšić. Unapređenje poljoprivredne proizvodnje, prerade hrane i ruralnog turizma može stvoriti nova radna mjesta, povećati prihode domaćinstava i povećati ukupnu ekonomsku aktivnost.

Diverzifikacija prihoda: Razvoj poljoprivrede omogućava prihod ruralnih zajednica. Pored tradicionalnih poljoprivrednih aktivnosti, mogu se istražiti nove mogućnosti, poput organske proizvodnje, stočarstva, pčelarstva, voćarstva ili povrtarstva. Ovo može smanjiti zavisnost od jednog sektora i pružiti stabilnije izvore prihoda.

Održivost i zaštita životne sredine: Održiva poljoprivreda može doprinijeti zaštiti životne sredine i očuvanju prirodnih resursa. Promovisanje ekološki prihvatljivih metoda uzgoja, upravljanje otpadom i korišćenje obnovljivih izvora energije može smanjiti negativne uticaje na životnu sredinu i povećati otpornost na klimatske promjene.

Lokalna proizvodnja hrane: Razvoj lokalne poljoprivredne proizvodnje može doprinijeti obezbjeđivanju lokalno proizvedene hrane za stanovnike opštine Nikšić. Ovo može smanjiti zavisnost od uvoza hrane, poboljšati pristup svježim i zdravim namirnicama, te podržati razvoj lokalnih prehrambenih lanaca.

Ruralni razvoj i turizam: Poljoprivreda može biti osnova za razvoj ruralnog turizma. Ruralna područja opštine Nikšić mogu privući turiste koji žele da dožive autentično seosko iskustvo, uključujući degustaciju lokalnih proizvoda, boravak na seoskim imanjima i učestvovanje u poljoprivrednim aktivnostima. Ovo može diverzifikovati turističku ponudu i pružiti dodatne prihode za lokalno stanovništvo.

4.1.2. Opšti cilj

Unapređenje životnog standarda građana i stvaranje održive i prosperitetne lokalne zajednice kroz institucionalni, ekonomski, infrastrukturni, socijalni i kulturni razvoj.

4.1.3. Specifični strateški ciljevi i prioriteti

Specifični strateški cilj 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti			
Indikatori za praćenje ostvarenosti cilja:			
Naziv indikatora	Početna vrijednost (stanje kraj 2022. god.)	Krajnja vrijednost (2028. god.)	Izvor verifikacije
Dužina izgrađenih i rekonstruisanih (saniranih) opštinskih puteva i nekategorisanih puteva u opštoj upotrebi (+ 200 km)	43	243	Sekretarijat za investicije i projekte
Broj uređenih stambenih kvartova (+ 7)	2	9	
Broj korisnika javnog linijskog gradskog i prigradskog prevoza putnika (+ 15%)	210.000	241.500	Sekretarijat za komunalne poslove i saobraćaj
Broj priključaka na vodovodnu mrežu (+ 2.500 korisnika)	395	2.895	DOO „Vodovod i kanalizacija“ Nikšić / REGAGEN
Smanjenje gubitaka (stepena neprihodovane vode) na vodovodnoj mreži	72%	60%	
Broj priključaka na kanizacionu mrežu (+ 5.000 korisnika)	1.613	6.613	
Prioritet 1.1.	Izrada planske dokumentacije, studija, katastarsa i elaborata		
Prioritet 1.2.	Unapređenje i razvoj saobraćajne infrastrukture		
Prioritet 1.3.	Unapređenje sistema javnog linijskog, gradskog i prigradskog prevoza putnika		
Prioritet 1.4.	Poboljšanje vodosnabdijevanja		
Prioritet 1.5.	Unapređenje sistema upravljanja otpadnim vodama		
Prioritet 1.6.	Unapređenje i razvoj ostale komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti		
Specifični strateški cilj 2: Održivi ekonomski rast i razvoj			
Indikatori za praćenje ostvarenosti cilja:			
Naziv indikatora	Početna vrijednost (stanje kraj 2022. god.)	Krajnja vrijednost (2028. god.)	Izvor verifikacije
Broj nezaposlenih smanjen za 30%	4.982	3.487	ZZZCG – Područna jedinica Nikšić
Broj poslovnih subjekata povećan za 10%	3.781	4.160	Centralni registar privrednih subjekata
Broj turista i noćenja povećan za 10%	26.267	28.900	Uprava za statistiku Crne Gore – MONSTAT
Broj poljoprivrednih gazdinstava povećan za 20%	6.886	8.263	Sekretarijat za finansije, razvoj i preduzetništvo
Prioritet 2.1.	Smanjenje nezaposlenosti		
Prioritet 2.2.	Korišćenje prirodnih i drugih resursa u svrhu razvoja turizma		
Prioritet 2.3.	Razvijanje ambijenta za privredni i ekonomski rast i privlačenje investicija		

Specifični strateški cilj 3: Zaštita životne sredine			
Indikatori za praćenje ostvarenosti cilja:			
Naziv indikatora	Početna vrijednost (stanje kraj 2022. god.)	Krajnja vrijednost (2028. god.)	Izvor verifikacije
Izgradnja Centra za savremeno upravljanje i tretman komunalnog otpada	Nije primjenjiva	Izgrađen Centar	Sekretarijat za investicije i projekte
Sanacija deponije „Mislov do“	Nije primjenjiva	Sanirana deponija	
Broj postavljenih polupodzemnih kontejnera za „suvu“ i „mokru“ frakciju	0	20	Sekretarijat za komunalne poslove i saobraćaj
Izgradnja i opremanje pogona za kompostiranje biljnog otpada	Nije primjenjiva	Izgrađen i opremljen pogon za kompostiranje biljnog otpada	Sekretarijat za investicije i projekte
Broj izgrađenih i opremljenih reciklažnih dvorišta (+ 3)	0	3	
Izgradnja i opremanje postrojenja za preradu građevinskog otpada	Nije primjenjiva	Izgrađeno i opremljeno postrojenje za preradu građevinskog otpada	
Izgradnja postrojenja za tretman otpadnih guma	Nije primjenjiva	Izgrađeno postrojenje za tretman otpadnih guma	
Uspostavljen sistem upravljanja nusproizvodima životinjskog porijekla	Nije primjenjiva	Izgrađen pogon za upravljanje ABP	
Regulacija korita rijeka u dužini od 3 km	Nije primjenjiva	3 km	
Izgradnja i opremanje Vatrogasnog doma	Nije primjenjiva	Izgrađen i opremljen Vatrogasni dom	
Prioritet 3.1.	Uspostavljanje održivog sistema upravljanja otpadom		
Prioritet 3.2.	Regulacija vodotoka u cilju zaštite od štetnog dejstva voda		
Prioritet 3.3.	Zaštita biodiverziteta i prirodnih vrijednosti		
Prioritet 3.4.	Jačanje kapaciteta službe koja se bavi poslovima zaštite i spašavanja kroz modernizaciju objekata, sredstava, opreme i obuku ljudstva		
Specifični strateški cilj 4: Unapređenje i razvoj društvenih djelatnosti			
Indikatori za praćenje ostvarenosti cilja:			
Naziv indikatora	Početna vrijednost (stanje kraj 2022. god.)	Krajnja vrijednost (2028. god.)	Izvor verifikacije

Broj rekonstruisanih objekata iz oblasti kulture (+ 3)	Nije primjenjiva	3	Sekretarijat za investicije i projekte
Broj rekonstruisanih kulturnih dobara (+ 3)	Nije primjenjiva	3	
Broj rekonstruisanih i izgrađenih objekata iz oblasti sporta (+ 3)	Nije primjenjiva	3	
Broj rekonstruisanih i izgrađenih objekata iz oblasti socijalne, zdravstvene zaštite i obrazovanja (+ 7)	1	8	
Rekonstrukcija i opremanje dijela Doma revolucije, za potrebe Lokalnog javnog emitera „Radio i televizija Nikšić“	Nije primjenjiva	Rekonstruisan i opremljen dio Doma revolucije, za potrebe „Radio i televizije Nikšić“	
Prioritet 4.1.	Obogaćivanje kulturne ponude i promocije Nikšića kao kulturnog centra		
Prioritet 4.2.	Poboljšanje uslova za razvoj sporta i fizičke kulture		
Prioritet 4.3.	Unapređenje socijalne, zdravstvene zaštite i obrazovanja		
Prioritet 4.4.	Zaštita i promocija kulturno-istorijskog i arheološkog nasljeđa		
Prioritet 4.5.	Unapređenje infrastrukture za potrebe Lokalnog javnog emitera „Radio i televizija Nikšić“		
Specifični strateški cilj 5: Unapređenje efikasnosti i efektivnosti rada lokalne uprave			
Indikatori za praćenje ostvarenosti cilja:			
Naziv indikatora	Početna vrijednost (stanje kraj 2022. god.)	Krajnja vrijednost (2028. god.)	Izvor verifikacije
Kompletiranje računarske mreže Opštine Nikšić kao i mreže u organima Opštine koji se nalaze van zgrade i povezivanje u jedan funkcionalan sistem	Nije primjenjiva	Kompletirana računarska mreža Opštine i u organima Opštine koji se nalaze van zgrade i povezana u jedan funkcionalan sistem	Sekretarijat za lokalnu samoupravu
Uspostavljanje geografskog informacionog sistema o prostoru sa GIS bazom podataka	Nije primjenjiva	Uspostavljen GIS o prostoru sa GIS bazom podataka	Organi lokalne uprave i stručne službe
Prioritet 5.1.	Uvođenje savremenih metoda rada i elektronska uprava		
Prioritet 5.2.	Razvoj ljudskih resursa		

4.1.4. Projektne ideje za period 2023–2028. godine

Specifični strateški cilj 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti	
Prioritet 1.1.	Izrada planske dokumentacije, studija, katastarsa i elaborata
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Izrada Izmjena i dopuna prostorno-urbanističkog plana opštine Nikšić 2. Izrada Lokalnog plana za kontrolu populacije pasa na teritoriji opštine Nikšić 3. Izrada Studije dugoročnog razvoja javnog linijskog gradskog i prigradskog prevoza putnika na teritoriji opštine Nikšić 4. Izrada planske dokumentacije sa detaljnom razradom 5. Izrada Studije Smart City Nikšić 6. Izrada Plana održive urbane mobilnosti opštine Nikšić 7. Izrada Prethodne studije opravdanosti južne obilaznice 8. Izrada katastra opštinskih puteva (lokalni putevi i ulice u naselju) i nekategorisanih puteva u opštoj upotrebi 9. Izrada katastra saobraćajne signalizacije 10. Izrada katastra javnih zelenih površina 11. Izrada Elaborata o glavnom pregledu mostova na teritoriji opštine Nikšić, sa predlogom mjera za njihovu zaštitu, rekonstrukciju (proširenje) i izgradnju novih
Prioritet 1.2.	Unapređenje i razvoj saobraćajne infrastrukture
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rekonstrukcija lokalnog puta L-1 Rubeža – Mjolje Polje – Morakovo, dionica od mosta na Krstovačama do MK Mjolje Polje 2. Rekonstrukcija lokalnog puta L-5 Kuta – Pusta strana – Zagrad 3. Rekonstrukcija lokalnog puta L-6 Zagrad – Trešnjica – Konjsko – Lukavica 4. Rekonstrukcija (sanacija) lokalnog puta L-25 Vidrovan – Šipačno 5. Rekonstrukcija (sanacija) lokalnog puta L-29 Maočići – Velimlje – Crni Kuk – Donje Crkvice – Gornje Crkvice – gr. BiH 6. Rekonstrukcija (sanacija) puteva na seoskom području 7. Rekonstrukcija Ulice 13. jul 8. Rekonstrukcija Školske ulice u Kličevu 9. Rekonstrukcija Široke ulice i dijela Dragovolučke IV u Dragovoj Luci 10. Sanacija dijela ulice Voja Deretića 11. Uređenje prostora oko Dvorca kralja Nikole 12. Izgradnja Ulice 79 u MZ Trebjesa 13. Rekonstrukcija Ulice Živka Nikolića 14. Izgradnja pristupne ulice od kružnog toka na Ulici 13. jul (kod objekta HDL Laković) do KP 4333, KO Nikšić 15. Rekonstrukcija puta Carev most – Manastir Ostrog (do granice sa opštinom Danilovgrad) 16. Rekonstrukcija (sanacija) lokalnog puta L-18 Brod – Rastovac – Proplanci 17. Rekonstrukcija (sanacija) lokalnog puta L-28 Kuside – Trepča – Muževice – Dubočke – Crni Kuk 18. Rekonstrukcija lokalnog puta L-37 Rubeža – Krnovo – Meka dola, dionica od Rubeža do svraćanja za „Vučje“, sa krakom do rekreativnog kompleksa „Vučje“ 19. Rekonstrukcija lokalnog puta Duklo – Brezovački most – Vidrovan – Raskrsnica sa magistralnim putem M-3 Šćepan Polje – Nikšić, dionica Duklo – Brezovački most 20. Izgradnja i rekonstrukcija trotoara na gradskom području i prilagođavanje parkirališta osobama sa invaliditetom 21. Izgradnja biciklističke infrastrukture

	<ul style="list-style-type: none"> 22. Rekonstrukcija Ulice Ratka Vujovića Čoče 23. Rekonstrukcija raskrsnice ulica Josipa Broza Tita, Vuka Karadžića, Voja Samardžića Crnog i Akademika Branka Pavićevića (kod OŠ „Mileva Lajović Lalatović“) 24. Rekonstrukcija Gračaničke ulice 25. Rekonstrukcija ulice Hercegovački put 26. Rekonstrukcija Trgovačke ulice 27. Rekonstrukcija Straševinske ulice, dionica od raskrsnice sa Budoškom do Straševske ulice (škole u Straševini) 28. Rekonstrukcija ulice II dalmatinske brigade 29. Nastavak rekonstrukcije Ulice Krsta Kostića (od raskrsnice sa ulicama Nikca od Rovina i Crnogorskih komita do Njegoševe) 30. Rekonstrukcija Ulice Baja Pivljanina (od Ulice Nika Miljanića do Ulice Krsta Kostića) 31. Rekonstrukcija ulica 45 i 18. septembar 32. Rekonstrukcija Njegoševe ulice od Trga slobode do raskrsnice sa ulicama V proleterske brigade i Narodnih heroja, kao i od Trga slobode do raskrsnice sa ulicama Dr Josipa Sladea i Lazara Sočice 33. Rekonstrukcija Karađorđeve ulice 34. Komunalno opremanje lokacija u obuhvatu DUP-a Rastoci 1 35. Rekonstrukcija parkinga i uređenje Novog groblja pod Trebjesom 36. Uređenje terena industrijske zone „Gračanica“ 37. Rekonstrukcija ulice Crnogorskih komita i dijela ulice Put pored Bistrice (od raskrsnice sa Ulicom Crnogorskih komita do raskrsnice sa Ulicom Partizanski put, na Duklu) 38. Izgradnja višetažne garaže
Prioritet 1.3.	Unapređenje sistema javnog linijskog gradskog i prigradskog prevoza putnika
	<ul style="list-style-type: none"> 1. Osavremenjivanje javnog linijskog gradskog i prigradskog prevoza putnika i uređenje prateće infrastrukture
Prioritet 1.4.	Poboljšanje vodosnabdijevanja
	<ul style="list-style-type: none"> 1. Rekonstrukcija i dogradnja gradskog vodovodnog sistema 2. Izgradnja nove i rekonstrukcija postojeće vodovodne infrastrukture na seoskom području 3. Rekonstrukcija vodovoda na prigradskom području 4. Osavremenjivanje vodovodnog sistema kroz izgradnju mjernih mjesta i ugradnju mjerača protoka i pritiska na ulazima u pojedine DMA (mjerne zone) u gradu i osavremenjivanje sistema hlorisanja 5. Nabavka specijalizovanih mašina, uređaja, instrumenata i opreme u cilju kvalitetnijeg obavljanja komunalne djelatnosti javnog vodosnabdijevanja 6. Rekonstrukcija sistema za navodnjavanje tehničkom vodom iz Grahovskog jezera
Prioritet 1.5.	Unapređenje sistema upravljanja otpadnim vodama
	<ul style="list-style-type: none"> 1. Izgradnja II faze kanalizacione mreže za 4 prigradska naselja: Rubeža, Oštrovac, Dragova Luka i Čemenca 2. Nabavka specijalizovanih vozila, uređaja, instrumenata i opreme u cilju kvalitetnijeg obavljanja komunalne djelatnosti upravljanja komunalnim otpadnim vodama 3. Sanacija/obnavljanje postojećeg kolektorskog sistema za otpadne vode 4. Izgradnja južnog postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda za naselja Kličevo i Straševina, sa izgradnjom kanalizacione infrastrukture
Prioritet 1.6.	Unapređenje i razvoj ostale komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Uređenje parka sa dječjim igralištem u Grudskoj Mahali (iza „Desetke“) 2. Modernizacija javne rasvjete kroz zamjenu postojeće rasvjete sa LED svjetlosnim izvorima 3. Modernizacija svjetlosne signalizacije 4. Nabavka specijalizovanih vozila, uređaja, priključaka, mašina i opreme u cilju kvalitetnijeg obavljanja komunalnih djelatnosti povjerenih DOO „Komunalno“ Nikšić 5. Uređenje stambenih blokova i kvartova 6. Revitalizacija Gradskog parka 7. Rekonstrukcija „Malog parka“ kod Doma revolucije 8. Uređenje javnih površina 9. Izgradnja sportsko-rekreativne staze oko Trebjese 10. Uređenje trase stare pruge Nikšić – Bileća za potrebe biciklističke staze 11. Rekonstrukcija i dogradnja Skloništa za napuštene i izgubljene životinje 12. Informativna signalizacija
Specifični strateški cilj 2: Održivi ekonomski rast i razvoj	
Prioritet 2.1.	Smanjenje nezaposlenosti
	<ol style="list-style-type: none"> 1. „Dom digitalne revolucije“ – rekonstrukcija dijela prostora Doma revolucije 2. „Dom digitalne revolucije“ – opremanje 3. Formiranje Lokalnog partnerstva za zapošljavanje i izrada Lokalne strategije za zapošljavanje 4. Povećanje radnih mjesta kroz razvoj poljoprivrede, turizma, zanatstva, ugostiteljstva i mikro i malih preduzeća u različitim oblastima prerade i industrije
Prioritet 2.2.	Korišćenje prirodnih i drugih resursa u svrhu razvoja turizma
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opremanje turističkih lokaliteta mobilijarom 2. Digitalizacija najznačajnijih segmenata turističke ponude 3. Izrada Strategije (Plana) za razvoj turizma opštine Nikšić 2024–2029. 4. Izrada registra turističkih potencijala sa informacijama o nultom stanju, stepenu valorizacije i mogućnostima daljeg razvoja 5. Postavljanje turističkog info punkta 6. Povezivanje turističkog sektora sa lokalnom privredom 7. Podrška i razvoj manifestacija u funkciji razvoja turizma 8. Unapređenje turističke signalizacije 9. Promocija turističkih potencijala opštine Nikšić
Prioritet 2.3.	Razvijanje ambijenta za privredni i ekonomski rast i privlačenje investicija
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Unapređenje stočarstva (govedarstva, ovčarstva, kozarstva) 2. Unapređenje zemljoradnje (ratarstva, voćarstva i vinogradarstva) 3. Povećanje konkurentnosti poslovnog okruženja, kroz širenje biznis zona, preradnih centara u mjesnim zajednicama 4. Izrada strategije razvoja poljoprivrede opštine Nikšić primjenom LEADER pristupa za period 2024–2028. 5. Uzgoj ljekovitog i aromatičnog bilja 6. Unapređenje elektronske komunikacione infrastrukture i elektroenergetske infrastrukture sela 7. Izgradnja bunara i bistijerni 8. Promovisanje rodne ravnopravnosti, uključujući učešće žena u poljoprivredi i socijalno uključivanje ranjivih zajednica i grupa 9. Izrada Plana održivog poljoprivrednog zemljišta

Specifični strateški cilj 3: Zaštita životne sredine	
Prioritet 3.1.	Uspostavljanje održivog sistema upravljanja otpadom
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sanacija deponije „Mislov do“ i sanacija i rekultivacija divljih deponija na teritoriji opštine Nikšić 2. Izrada Lokalnog plana upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom 3. Nabavka sredstava, opreme i uređaja za obavljanje komunalne djelatnosti – upravljanje komunalnim otpadom 4. Izrada Studije, projektovanje i izgradnja Centra za savremeno upravljanje i tretman komunalnog otpada 5. Izrada Studije, izgradnja i opremanje postrojenja za preradu građevinskog otpada 6. Izrada Studije, izgradnja i opremanje pogona za kompostiranje biljnog otpada 7. Implementacija koncepta suve i mokre frakcije 8. Izgradnja i opremanje stacionarnih reciklažnih dvorišta, nabavka mobilnih reciklažnih dvorišta i opremanje lokacija za sakupljanje zelenog i kabastog otpada 9. Izrada Studije, projektovanje i izgradnja postrojenja za tretman otpadnih guma 10. Sistem upravljanja nusproizvodima životinjskog porijekla
Prioritet 3.2.	Regulacija vodotoka u cilju zaštite od štetnog dejstva voda
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Regulacija vodotoka Zete nizvodno od Brezovika 2. Regulacija vodotoka Bistrice sa zaštitnom zelenom zonom 3. Regulacija rijeke Gračanice na dionici Halda – ušće Gračanice u kanal Zete 4. Izrada Opšteg plana zaštite od štetnog dejstva voda i Operativnog plana zaštite od štetnog dejstva voda za vode od značaja za opštinu Nikšić
Prioritet 3.3.	Zaštita biodiverziteta i prirodnih vrijednosti
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Lokalni akcioni plan za biodiverzitet 2. Studije zaštite (stručne studije za zaštitu prirodnih dobara) 3. Posmatranje ptica – Birdwatching
Prioritet 3.4.	Jačanje kapaciteta službe koja se bavi poslovima zaštite i spašavanja kroz modernizaciju objekata, sredstava, opreme i obuku ljudstva
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Izgradnja i opremanje Vatrogasnog doma 2. Nabavka UTV vozila za gašenje šumskih požara 3. Nabavka lične i kolektivne opreme za gašenje šumskih požara 4. Nabavka vatrogasnih vozila (vatrogasna zglobna platforma, kombi, cistijerna za prevoz vode) 5. Vatrogasno-spasilačka škola – centar za obuku spasilaca-vatrogasaca iz zemlje i regiona na Kapinom Polju
Specifični strateški cilj 4: Unapređenje i razvoj društvenih djelatnosti	
Prioritet 4.1.	Obogaćivanje kulturne ponude i promocije Nikšića kao kulturnog centra
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rekonstrukcija dijela Doma revolucije za potrebe kongresne sale i multimedijalnog prostora 2. Program razvoja kulture u opštini Nikšić 3. Rekonstrukcija postojeće Upravne zgrade pored Dvorca kralja Nikole za potrebe JU Narodna biblioteka „Njegoš“ 4. Nabavka prevoznih sredstava za unapređenje rada JU Nikšićko pozorište 5. Rekonstrukcija dijela Doma revolucije za potrebe Gradske galerije sa pratećim sadržajima (izložbeni prostor, krovni vrt, ugostiteljski objekat) i multimedijalnog prostora
Prioritet 4.2.	Poboljšanje uslova za razvoj sporta i fizičke kulture

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rekonstrukcija i adaptacija Sportskog centra 2. Rekonstrukcija zapadne tribine stadiona FK Sutjeska 3. Izrada Strategije razvoja sporta u opštini Nikšić 4. Uređenje staza za planinarsku orijentaciju 5. Izgradnja sportsko-rekreativnog parka sa trim stazom u podnožju Trebjese
Prioritet 4.3.	Unapređenje socijalne, zdravstvene zaštite i obrazovanja
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Izrada Lokalnog akcionog plana za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u opštini Nikšić 2. Servis za čuvanje, rekreaciju i edukaciju djece 3. Izrada Lokalnog akcionog plana za mlade u opštini Nikšić 4. Izrada Lokalnog akcionog plana za postizanje rodne ravnopravnosti u opštini Nikšić 5. Izgradnja Centra za razvoj socijalnih servisa u zajednici 6. Izgradnja stanova za lica u stanju socijalne potrebe 7. Formiranje Centra za djecu sa bolestima iz autističkog spektra 8. Izgradnja prihvatilišta za žrtve trgovine ljudima 9. Izgradnja vrtića sa jaslicama
Prioritet 4.4.	Zaštita i promocija kulturno-istorijskog i arheološkog nasljeđa
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rekonstrukcija „Dvorca kralja Nikole“ 2. Rekonstrukcija Sabornog hrama Svetog Vasilija Ostroškog 3. Sanacija Hadži Ismailove džamije 4. Digitalizacija muzejskih zbirki
Prioritet 4.5.	Unapređenje infrastrukture za potrebe Lokalnog javnog emitera „Radio i televizija Nikšić“
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rekonstrukcija i opremanje dijela Doma revolucije, za potrebe Lokalnog radio-televizijskog centra 2. Spoljašnje uređenje prostora za potrebe Lokalnog radio-televizijskog centra (Dom revolucije)
Specifični strateški cilj 5. Unapređenje efikasnosti i efektivnosti rada lokalne uprave	
Prioritet 5.1.	Uvođenje savremenih metoda rada i elektronska uprava
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kompletiranje računarske mreže i umrežavanje u funkcionalan sistem 2. Nabavka specijalizovanih softvera za prevenciju hakerskih napada na lokalnu računarsku mrežu 3. Izrada računarske mreže u organima Opštine koji se nalaze van zgrade Opštine 4. Uspostavljanje geografskog informacionog sistema o prostoru sa GIS bazom podataka
Prioritet 5.2.	Razvoj ljudskih resursa
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Obuke lokalnih službenika

4.1.5. Prioritetni projekti od značaja, koji nijesu u nadležnosti lokalne samouprave

Saobraćajna infrastruktura	
Naziv projekta	Značaj projekta sa aspekta ostvarivanja ciljeva predviđenih Strateškim planom razvoja opštine Nikšić 2023–2028.
Stavljanje „Aerodroma Kapino Polje“ u funkciju	Dalji razvoj turizma, otvaranje mogućnosti za inostrane investicije (izgradnja avio-parka, radionice za održavanje vazduhoplova, drop-zone za padobranske skokove, hangara za smještaj aviona generalne avijacije i sl.)
Izgradnja puta Cetinje – Čevo – Nikšić, dionica Čevo – Nikšić	Bolja međuopštinska povezanost, podizanje nivoa usluga i bezbjednosti na državnom putu koji prolazi preko teritorije opštine Nikšić, razvoj naselja koja gravitiraju putu
Rekonstrukcija magistralnog puta M-3 Šćepan Polje – Nikšić, dionica Zaborje – Jasenovo Polje	Posredstvom ove saobraćajnice opština Nikšić je povezana sa svim značajnijim društvenim i privrednim centrima Crne Gore, te je poboljšanje kvaliteta i podizanje nivoa usluga i bezbjednosti na ovom putu od posebnog značaja. Rekonstrukcija će doprinijeti intenzivnijem razvoju naselja koja gravitiraju predmetnom putu, otvaranju razvojnih šansi i dodatnom iskorišćavanju potencijala prije svega u sektorima poljoprivrede i turizma, povećanju tranzitnih tokova putnika i roba i dr.
Rekonstrukcija magistralnog puta M-3 Šćepan Polje – Nikšić, dionica Jasenovo Polje – Vidrovan	Posredstvom ove saobraćajnice opština Nikšić je povezana sa svim značajnijim društvenim i privrednim centrima Crne Gore, te je poboljšanje kvaliteta i podizanje nivoa usluga i bezbjednosti na ovom putu od posebnog značaja. Rekonstrukcija će doprinijeti intenzivnijem razvoju naselja koja gravitiraju predmetnom putu, otvaranju razvojnih šansi i dodatnom iskorišćavanju potencijala prije svega u sektorima poljoprivrede i turizma, povećanju tranzitnih tokova putnika i roba i dr.
Rekonstrukcija magistralnog puta M-3 Šćepan Polje – Nikšić – Podgorica, dionica Petlja „Brlja“ – Tunel „Budoš“	Posredstvom ove saobraćajnice opština Nikšić je povezana sa svim značajnijim društvenim i privrednim centrima Crne Gore, te je poboljšanje kvaliteta i podizanje nivoa usluga i bezbjednosti na ovom putu od posebnog značaja.
Rekonstrukcija magistralnog puta M-3 Nikšić – Danilovgrad, dionica Tunel „Budoš“ – Danilovgrad	Posredstvom ove saobraćajnice opština Nikšić je povezana sa svim značajnijim društvenim i privrednim centrima Crne Gore, te je poboljšanje kvaliteta i podizanje nivoa usluga i bezbjednosti na ovom putu od posebnog značaja. Rekonstrukcija će doprinijeti intenzivnijem razvoju naselja koja gravitiraju predmetnom putu, otvaranju razvojnih šansi i dodatnom iskorišćavanju potencijala prije svega u sektorima poljoprivrede i turizma, povećanju tranzitnih tokova putnika i roba i dr.
Rekonstrukcija magistralnog puta M-7 Vilusi – Nikšić, dionica Kuside – Nikšić (Petlja)	Saobraćajnica predstavlja značajnu vezu Nikšića sa Bosnom i Hercegovinom. Rekonstrukcija će doprinijeti intenzivnijem razvoju naselja koja gravitiraju predmetnom putu, otvaranju razvojnih šansi i dodatnom iskorišćavanju potencijala prije svega u sektorima poljoprivrede i turizma, povećanju tranzitnih tokova putnika i roba i dr.
Infrastruktura u oblasti upravljanja otpadom	
Izgradnja postrojenja za tretman kanizacionog mulja	Zbrinjavanje komunalnog mulja na nivou Crne Gore na ekološki prihvatljiv način
Infrastruktura u oblasti društvenih djelatnosti	
Izgradnja multifunkcionalne sale za dvoranske sportove	Izgradnja multifunkcionalne sale za dvoranske sportove riješice višedecenijski problem nedostatka uslova za rad i funkcionisanje brojnih sportskih klubova u Nikšiću. Dosadašnji kapaciteti dvorane Sportskog centra nijesu bili dovoljni za podmirenje potreba klubova iz dvoranskih sportova, za odvijanje trenažnih i takmičarskih aktivnosti

Izgradnja fiskulturne sale Fakulteta za sport i fizičko vaspitanje	Poboljšanje uslova studiranja za studente Fakulteta za sport i fizičku kulturu i za razvoj sporta u gradu
Izgradnja Filološkog fakulteta	Izgradnjom Filološkog fakulteta nadomjestiće se trenutno prisutni nedostajući kapaciteti i podstaći naučnoistraživački rad koji jeste motor napretka i progresa svake države, unaprijediti uslovi za rast i razvoj visokog obrazovanja u Nikšiću Realizacija projekta imaće mnogostruke efekte: podrška visokom obrazovanju, jačanje državnog univerziteta, veći kvalitet javnog obrazovanja, usavršavanje mladih generacija
Izgradnja novog Studentskog doma	Povećanje kapaciteta i uslova za život i rad studenata i đaka kao i stvaranje mogućnosti da se povremeno Dom koristi kao hostel
Uređenje školskih dvorišta sa rekonstrukcijom postojećih školskih terena za sport	Stvaranje boljih uslova za boravak i rad učenika, zaposlenih i ostalih korisnika prostora u školama koje nemaju uređena školska dvorišta. Kroz rekonstrukciju postojećih školskih terena za sport obezbjeđenje boljih uslovi za odvijanje nastave iz oblasti fizičke kulture, kao i uslova za bavljenje sportom i rekreacijom
Izgradnja zgrade Urgentnog bloka sa dijagnostikom, odjeljenjem neurologije, internog i palijativne njege	Stvaranje kvalitetnijih uslova za rad zdravstvenih radnika i liječenje građana

5. GODIŠNJI AKCIONI PLAN ZA SPROVOĐENJE SPR-A

5.1. Akcioni plan sprovođenja SPR-a za 2023. godinu

SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti									
Prioriteti: 1.1. Izrada planske dokumentacije, studija, katastarsa i elaborata									
Projekat	Očekivani rezultati	Indikatori i sredstva provjere	Period sprovođenja	Nosioци aktivnosti	Učesnici u implementaciji	Izvori finansiranja			
						Ukupno	Budžet JLS	Državni budžet	Drugi izvori
Izrada Izmjena i dopuna prostorno-urbanističkog plana opštine Nikšić	Stvoreni planski uslovi za ubrzanje ekonomskog rasta i razvoja, čuvanje životne sredine, afirmaciju i razvoj ruralnog područja i dr.	Usvojene Izmjene i dopune prostorno-urbanističkog plana opštine Nikšić	2023	Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma	Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, Opština Nikšić	20.000,00 €		20.000,00 €	
Izrada Lokalnog plana za kontrolu populacije pasa na teritoriji opštine Nikšić	Date smjernice za uspostavljanje održivog sistema za kontrolu populacije pasa na teritoriji opštine Nikšić	Usvojen plan za kontrolu populacije pasa	2023	Opština Nikšić	Opština Nikšić				

Strateški plan razvoja opštine Nikšić 2023–2028

Projekat	Očekivani rezultati	Indikatori i sredstva provjere	Period sprovođenja	Nosioци aktivnosti	Učesnici u implementaciji	Izvori finansiranja			
						Ukupno	Budžet JLS	Državni budžet	Drugi izvori
Prioritet 1.2. Unapređenje i razvoj saobraćajne infrastrukture									
Rekonstrukcija lokalnog puta L-1 Rubeža – Mjolje Polje – Morakovo, dionica od mosta na Krstovačama do MK Mjolje Polje	Unaprijeđena lokalna putna infrastruktura	Urađena i revidovana tehnička dokumentacija za dvije dionice puta: 1. dionica od mosta na Krstovačama do Doma u Liverovićima, u dužini od 3 km, i 2. dionica od Doma u Liverovićima do MK Mjolje Polje, u dužini od 3 km	2023	Opština Nikšić	Uprava za kapitalne projekte, Opština Nikšić	Vrijednost investicije će biti poznata nakon završetka projektne dokumentacije		841.801,00 € (predviđeno Budžetom za 2023)	
Rekonstrukcija lokalnog puta L-5 Kuta – Pusta strana – Zagrad	Unaprijeđena lokalna putna infrastruktura i prigradski javni prevoz putnika (prije svega učenika)	Urađena i revidovana tehnička dokumentacija	2023	Opština Nikšić	Opština Nikšić	Vrijednost investicije će biti poznata nakon završetka projektne dokumentacije	10.000,00 €		
Rekonstrukcija lokalnog puta L-6 Zagrad – Trešnjica – Konjsko – Lukavica	Unaprijeđena lokalna putna infrastruktura, valorizacija prirodnih ljepota Nikšića, kao i stvoreni bolji uslovi za razvoj poljoprivrede	Rekonstruisana dionica lokalnog puta L-6 (na Lukavici), od raskrsnice (Ćeranića gora – Bare Bojovića) prema Konjsku u dužini od L = 500 m	2023	Opština Nikšić	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede i Opština Nikšić	49.997,2 € (procijenjena vrijednost, u toku tenderska procedura)		50.000,00 € (sredstva predviđena Agrobudžetom)	
Rekonstrukcija (sanacija) lokalnog puta L-25 Vidrovan – Šipačno	Unaprijeđena lokalna putna infrastruktura	Saniran put u dužini od 2,5 km	2023	Uprava za kapitalne projekte	Uprava za kapitalne projekte i Opština Nikšić	233.935,35 € (ugovorena vrijednost radova)		244.950,00 € (predviđeno Budžetom za 2023)	

Strateški plan razvoja opštine Nikšić 2023–2028

Projekat	Očekivani rezultati	Indikatori i sredstva provjere	Period sprovođenja	Nosioци aktivnosti	Učesnici u implementaciji	Izvori finansiranja			
						Ukupno	Budžet JLS	Državni budžet	Drugi izvori
Rekonstrukcija (sanacija) lokalnog puta L-29 Maočići – Velimlje – Crni Kuk – Donje Crkvice - Gornje Crkvice – gr. BiH	Unaprijeđena lokalna putna infrastruktura	Sanirana planirana dionica puta Maočići – Velimlje, u dužini od 2 km	2023	Uprava za kapitalne projekte	Uprava za kapitalne projekte, Opština Nikšić	299.278,49 € (ugovorena vrijednost radova)		306.900,00 € (predviđeno Budžetom za 2023)	
Rekonstrukcija (sanacija) puteva na seoskom području	Unaprijeđena putna infrastruktura na seoskom području, u dužini od 12,9 km	Rekonstruisani (sanirani) putevi na seoskom području u dužini od 12,9 km, izvještaj stručnog nadzora	2023	Opština Nikšić	Uprava za kapitalne projekte i Opština Nikšić	979.355,85 € (ugovorena vrijednost radova)		1.000.000,00 € (predviđeno Budžetom za 2023)	
Rekonstrukcija Ulice 13. jul	Poboljšana saobraćajna infrastruktura, a samim tim i bezbjednost svih učesnika u saobraćaju	20% izvedenih radova na rekonstrukciji ulice u dužini od cca 320 m i izgradnja/rekonstrukcij a hidrotehničkih instalacija do Carevog mosta, izvještaj stručnog nadzora	2023	Opština Nikšić	Uprava za kapitalne projekte i Opština Nikšić	773.073,54 € (ugovorena vrijednost radova)		792.250,00 € (predviđeno Budžetom za 2023)	
Rekonstrukcija Školske ulice u Kličevu	Poboljšana saobraćajna infrastruktura, a samim tim i bezbjednost svih učesnika u saobraćaju	10% izvedenih radova na rekonstrukciji ulice, izvještaj stručnog nadzora	2023	Opština Nikšić	Uprava za kapitalne projekte, Opština Nikšić	2.482.456,674 € (ugovorena vrijednost radova)		2.500.000,00 € (predviđeno Budžetom za 2023)	
Rekonstrukcija Široke ulice i dijela Dragovolučke IV u Dragovoj Luci	Poboljšana saobraćajna infrastruktura na prigradskom području	Rekonstruisane ulice	2023	Opština Nikšić	Opština Nikšić	769.000,00 €	769.000,00 €		

Strateški plan razvoja opštine Nikšić 2023–2028

Projekat	Očekivani rezultati	Indikatori i sredstva provjere	Period sprovođenja	Nosioци aktivnosti	Učesnici u implementaciji	Izvori finansiranja			
						Ukupno	Budžet JLS	Državni budžet	Drugi izvori
Sanacija dijela Ulice Voja Deretića	Rasterećenje Trga Save Kovačevića odnosno „uskog grla“ u Ulici Ivana Milutinovića i opsluživanje na nivou zone preko pristupnih saobraćajnica budućeg stambenog naselja i ostalih sadržaja	Okončan tender, odabran najpovoljniji ponuđač, pribavljene saglasnosti, početak izvođenja radova	2023	Opština Nikšić	Uprava za kapitalne projekte i Opština Nikšić	229.997,89 € + 54.450,00 € + 181.500,00 € (procijenjene vrijednosti, u toku tenderske procedure)	54.450,00 € 181.500,00 €	250.000,00 € (predviđeno Budžetom za 2023)	
Uređenje prostora oko Dvorca kralja Nikole	Poboljšanje postojećeg prostora u funkcionalnom i estetskom smislu, odnosno valorizacija kulturno-istorijskog nasljeđa u turističke svrhe	Urađena i revidovana tehnička dokumentacija	2023	Uprava za kapitalne projekte i Opština Nikšić	Uprava za kapitalne projekte i Opština Nikšić	1.500.000,00 €		1.500.000,00 € (predviđeno Budžetom za 2023)	
Prioritet 1.3. Unapređenje sistema javnog linijskog gradskog i prigradskog prevoza putnika									
Osavremenjivanje javnog linijskog gradskog i prigradskog prevoza putnika i uređenje prateće infrastrukture	Kvalitetnija usluga korisnicima javnog linijskog gradskog i prigradskog prevoza, pozitivan uticaj na kvalitet vazduha	Raspisan tender za nabavku autobusa i odabran najpovoljniji ponuđač	2023	Uprava za kapitalne projekte i Opština Nikšić	Uprava za kapitalne projekte i Opština Nikšić	500.000,00 €		500.000,00 € (predviđeno Budžetom za 2023)	
Prioritet 1.4. Poboljšanje vodosnabdijevanja									
Rekonstrukcija i dogradnja gradskog vodovodnog sistema	Poboljšanje komunalne usluge vodosnabdijevanja i smanjenje gubitaka	Raspisan tender za izradu i reviziju Glavnog projekta, odabran najpovoljniji ponuđač	2023	Uprava za kapitalne projekte	Uprava za kapitalne projekte i Opština Nikšić	363.000,00 €		300.000,00 € (predviđeno Budžetom za 2023)	

Strateški plan razvoja opštine Nikšić 2023–2028

Projekat	Očekivani rezultati	Indikatori i sredstva provjere	Period sprovođenja	Nosioци aktivnosti	Učesnici u implementaciji	Izvori finansiranja			
						Ukupno	Budžet JLS	Državni budžet	Drugi izvori
Izgradnja nove i rekonstrukcija postojeće vodovodne infrastrukture na seoskom području	Poboljšanje komunalne usluge vodosnabdijevanja, podrška razvoju poljoprivrede, razvoj ruralnog turizma, zaustavljanje procesa napuštanja sela	Broj domaćinstava u MZ Župa nikšićka kojima je poboljšano vodosnabdijevanje	2023	Uprava za kapitalne projekte i Opština Nikšić	Uprava za kapitalne projekte i Opština Nikšić	24.560,58 € (ugovorena vrijednost radova)		117.300,00 € (predviđeno Budžetom za 2023)	
		Urađen Glavni projekat vodosnabdijevanja sela Bjeloševina u Župi nikšićkoj	2023	Opština Nikšić	Opština Nikšić	24.200,00 € (procijenjena vrijednost, tenderska procedura je u toku)	24.200,00 €		
	Obezbijedeno vodosnabdijevanje stanovnika sela Planik	Raspisan tender, odabran najpovoljniji ponuđač za izvođenje radova na izgradnji vodovoda za selo Planik	2023	Opština Nikšić	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede i Opština Nikšić	213.232,25 € (procijenjena vrijednost, tenderska procedura je u toku)	153.232,25 €	60.000,00 €	
	Obezbijedeno vodosnabdijevanje za stanovnike sela Laz	Broj domaćinstava/stanovnika sela Laz za koje je obezbijedeno vodosnabdijevanje	2023	Opština Nikšić	Opština Nikšić	231.000,00 €	231.000,00 €		

Strateški plan razvoja opštine Nikšić 2023–2028

Projekat	Očekivani rezultati	Indikatori i sredstva provjere	Period sprovođenja	Nosioci aktivnosti	Učesnici u implementaciji	Izvori finansiranja			
						Ukupno	Budžet JLS	Državni budžet	Drugi izvori
Prioritet 1.5. Unapređenje sistema upravljanja otpadnim vodama									
Izgradnja II faze kanalizacione mreže za 4 prigradska naselja: Rubeža, Oštrovac, Dragova Luka i Čemena	Uspostavljena puna funkcionalnost PPOV-a	Urađena studija izvodljivosti sa Cost-benefit analizom i idejno rješenje	2023	PROCON	PROCON i Opština Nikšić	6,8 miliona € (korigovaće se iznos nakon izrade studije izvodljivosti)	30.000,00 €		624.000,00 € (donacija za pripremu dokumentacije)
		Odabran revident za Glavni projekat		Opština Nikšić		30.000,00 € (procijenjena vrijednost, tenderska procedura je u toku)			
Nabavka specijalizovanih vozila, uređaja, instrumenata i opreme u cilju kvalitetnijeg obavljanja komunalne djelatnosti upravljanja komunalnim otpadnim vodama	Bolji i efikasniji rad Društva za obavljanje komunalne djelatnosti upravljanja komunalnim otpadnim vodama	Izvršena nabavka KANAL-JET specijalizovanog vozila koje se koristi za održavanje fekalne kanalizacije	2023	Opština Nikšić	Opština Nikšić DOO „Vodovod i kanalizacija“ Nikšić	150.000,00 €	150.000,00 €		

Strateški plan razvoja opštine Nikšić 2023–2028

Projekat	Očekivani rezultati	Indikatori i sredstva provjere	Period sprovođenja	Nosioци aktivnosti	Učesnici u implementaciji	Izvori finansiranja			
						Ukupno	Budžet JLS	Državni budžet	Drugi izvori
Prioritet 1.6. Unapređenje i razvoj ostale komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti									
Uređenje parka sa dječjim igralištem u Grudskoj Mahali (iza „Desetke“)	Uređena zelena površina i poboljšan kvalitet života u predmetnom kvartu	Uređen park sa dječjim igralištem	2023	Opština Nikšić	Opština Nikšić	51.352,15 € (ugovorena vrijednost radova)	51.352,15 €		
Modernizacija javne rasvjete kroz zamjenu postojeće rasvjete sa LED svjetlosnim izvorima	Obezbijeđena veća sigurnost (lična i imovinska) svih građana, veća sigurnost učesnika u saobraćaju, unaprijeđena energetska efikasnost i zaštita životne sredine	Postojeća rasvjeta zamijenjena sa LED svjetlosnim izvorima, broj postavljenih LED svjetlosnih izvora, izvještaj stručnog nadzora	2023	Opština Nikšić	Opština Nikšić	9.469.532,53 € (ugovorena vrijednost radova)			
Modernizacija svjetlosne signalizacije	Poboljšana bezbjednost saobraćaja	Raspisivanje tendera i odabir najpovoljnijeg ponuđača za izvođenje radova na modernizaciji svjetlosne signalizacije	2023	Opština Nikšić	Opština Nikšić	100.000,00 € (procijenjena vrijednost, tenderska procedura je u toku)	100.000,00 €		

Strateški plan razvoja opštine Nikšić 2023–2028

Projekat	Očekivani rezultati	Indikatori i sredstva provjere	Period sprovođenja	Nosioци aktivnosti	Učesnici u implementaciji	Izvori finansiranja			
						Ukupno	Budžet JLS	Državni budžet	Drugi izvori
Nabavka specijalizovanih vozila, uređaja, priključaka, mašina i opreme u cilju kvalitetnijeg obavljanja komunalnih djelatnosti povjerenih DOO „Komunalno“ Nikšić	Obezbiјeden kontinuitet, obim i kvalitet u obavljanju komunalnih djelatnosti, prije svega održavanja opštinskih puteva	Nabavljeno teretno vozilo, priključno vozilo, trostrana tandem kiper prikolica i priključno vozilo, niskonoseća prikolica	2023	Opština Nikšić	Opština Nikšić DOO „Komunalno“ Nikšić	133.100,00 € (procijenjena vrijednost, tenderska procedura je u toku)	133.100,00 €		
		Nabavljen plug za čišćenje snijega i posipač soli na vozilu Mercedes Atego 13 – 18				56.870,00 € (odluka o izboru najpovoljnije ponude)	56.870,00 €		
		Nabavljena mašina za obilježavanje horizontalne signalizacije				32.682,10 € (procijenjena vrijednost, tenderska procedura je u toku)	32.682,10 €		
		Nabavljen valjak za puteve	2023			20.000,00 €	20.000,00 €		
		Nabavljena drobilica za granje				20.000,00 €	20.000,00 €		
		Priključak (za radnu mašinu) za orezivanje šiblja				60.500,00 €	60.500,00 €		

Strateški plan razvoja opštine Nikšić 2023–2028

Projekat	Očekivani rezultati	Indikatori i sredstva provjere	Period sprovođenja	Nosioци aktivnosti	Učesnici u implementaciji	Izvori finansiranja			
						Ukupno	Budžet JLS	Državni budžet	Drugi izvori
Uređenje stambenih blokova i kvartova	Poboljšana kvaliteta života u gradu kroz veći broj sadržaja, estetski osjećaj uređenosti, bolji sanitarno-higijenski uslovi, stvaranje sistema zelenih površina	Uređen kvart Grudska Mahala (kvart Dragice Pravice) – I i II faza	2023	Uprava za kapitalne projekte i Opština Nikšić	Uprava za kapitalne projekte i Opština Nikšić	730.501,31 € + 122.000,00 €	122.000,00 €	208.035,00 € (predviđeno Budžetom za 2023)	
		Uređeno dječje igralište pod Trebjesom		Opština Nikšić	Opština Nikšić	13.188,93 € (ugovorena vrijednost radova)	13.188,93 €		
		Izgrađeno dječje igralište u Staroj Varoši uz Ulicu Stojana Kovačevića				39.567,34 € (ugovorena vrijednost radova)	39.567,34 €		
		Izgrađeno dječje igralište u Staroj Varoši kod vrtića „Pčelica“				20.266,68 € (ugovorena vrijednost radova)	20.266,68 €		
SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 2: Održivi ekonomski rast i razvoj									
Prioritet 2.1. Smanjenje nezaposlenosti									
„Dom digitalne revolucije“ – rekonstrukcija dijela prostora Doma revolucije	Dalji razvoj servisa i usluga IPC-a Tehnopolis. Pored servisa podrške, razvoj novih, komercijalnih usluga u cilju postizanja dugoročne samoodrživosti	25% realizovanih radova na rekonstrukciji, izvještaj stručnog nadzora	2023	Uprava za kapitalne projekte	Uprava za kapitalne projekte i Opština Nikšić	724.550,23 € (ugovorena vrijednost radova)		186.300,00 € (predviđeno Budžetom za 2023)	

Strateški plan razvoja opštine Nikšić 2023–2028

Projekat	Očekivani rezultati	Indikatori i sredstva provjere	Period sprovođenja	Nosioци aktivnosti	Učesnici u implementaciji	Izvori finansiranja			
						Ukupno	Budžet JLS	Državni budžet	Drugi izvori
Prioritet 2.2. Korišćenje prirodnih i drugih resursu u svrhu razvoja turizma									
Opremanje turističkih lokaliteta mobilijarom	Veća posjećenost turističkih lokaliteta i prepoznatljivost	Opremljen Avanturistički centar na Slanom jezeru, urađen promo materijal	2023	Turistička organizacija Opštine Nikšić, Opština Nikšić	Turistička organizacija Opštine Nikšić, TA Montagna, DOO „Komunalno“ Nikšić	4.000,00 €	2.000,00 €		2.000,00 €
Digitalizacija najznačajnijih segmenata turističke ponude	Digitalizovana ponuda, a samim tim bolja vidljivost, dostupni podaci najznačajnijih (odabranih) segmenata turističke ponude, veći broj posjeta	Urađena mobilna aplikacija „Naši ukusi“, broj posjetilaca restorana	2023	Turistička organizacija Opštine Nikšić	Turistička organizacija Opštine Nikšić, restorani	1.500,00 €	500,00 €	/	1.000,00 €
Prioritet 2.3. Razvijanje ambijenta za privredni i ekonomski rast i privlačenje investicija									
Unapređenje stočarstva (govedarstva, ovčarstva, kozarstva)	Povećanje stočnog fonda	<i>Indikatori:</i> – broj grla – mjesečni ulaz sirovog mlijeka u mljekarama <i>Sredstva provjere:</i> Registri Ministarstva poljoprivrede, podaci o otkupu sirovog mlijeka u mljekarama	2023	Opština Nikšić, Sekretarijat za finansije, razvoj i preduzetništvo	Opština Nikšić, mljekare „Srna“ i „Nika“, njihovi kooperanti i ostali uzgajivači stoke, prije svega muznih krava	352.000,00 € (330.000,00 € subvencije za mlijeko, 7.000,00 € podrška za preradu mlijeka na malim poljoprivrednim gazdinstvima, 15.000,00 € sufinansiranje premija osiguranja)	352.000,00 €		

Strateški plan razvoja opštine Nikšić 2023–2028

Projekat	Očekivani rezultati	Indikatori i sredstva provjere	Period sprovođenja	Nosioци aktivnosti	Učesnici u implementaciji	Izvori finansiranja			
						Ukupno	Budžet JLS	Državni budžet	Drugi izvori
Unapređenje zemljoradnje (ratarstva, voćarstva i vinogradarstva)	Povećanje proizvodnje i konkurentnosti proizvođača koji se bave ovim granama poljoprivrede	Povećanje površina pod zasadima ratarskih kultura, voća i vinove loze Povećan prinos po jedinici površine Sredstva provjere: monitoring, komisija za nadgledanje i ostvareni profit proizvođača u odnosu na prethodni period	2023	Opština Nikšić	Opština Nikšić, poljoprivredni proizvođači upisani u Registar poljoprivrednih proizvođača u nadležnom ministarstvu	50.000,00 € (10.000,00 € za podršku za nabavku sjemenskog i sadnog materijala povrtarskih kultura, 10.000,00 € za osnivanje novih i obnavljanje postojećih višegodišnjih zasada voća i vinove loze, 30.000,00 € za besplatno korišćenje tezgi na gradskoj pijaci)	50.000,00 €		
SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 3: Zaštita životne sredine									
Prioritet 3.1. Uspostavljanje održivog sistema upravljanja otpadom									
Sanacija deponije „Mislov do“ i sanacija i rekultivacija divljih deponija na teritoriji opštine Nikšić	Smanjen rizik i emisije toksičnih gasova od deponijskog požara, konačna sanacija i trajno zatvaranje nesanitarnе deponije neselektiranog komunalnog otpada „Mislov do“ i drugih rekultivisanih lokacija	Ugašeni površinski i podzemni požari na deponiji	2023	Opština Nikšić	Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, Agencija za zaštitu životne sredine, Opština Nikšić	362.624,90 € (ugovorena vrijednost radova)		362.624,90 €	

Strateški plan razvoja opštine Nikšić 2023–2028

Projekat	Očekivani rezultati	Indikatori i sredstva provjere	Period sprovođenja	Nosioци aktivnosti	Učesnici u implementaciji	Izvori finansiranja			
						Ukupno	Budžet JLS	Državni budžet	Drugi izvori
Izrada Lokalnog plana upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom	Definisane aktivnosti koje je potrebno sprovesti kako bi se na lokalnom nivou pravilno upravljalo otpadom	Urađen i usvojen Lokalni plan upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom	2023	Opština Nikšić	Opština Nikšić	5.000,00 €	5.000,00 €		
Nabavka sredstava, opreme i uređaja za obavljanje komunalne djelatnosti – upravljanje komunalnim otpadom	Osavremenjeno i bolje opremljeno Komunalno preduzeća u cilju nesmetanog obavljanja djelatnosti – upravljanje otpadom	Broj nabavljenih vozila za odnošenje smeća – kamiona smećara	2023	Opština Nikšić	Opština Nikšić DOO „Komunalno“ Nikšić	60.500,00 € (procijenjena vrijednost, tenderska procedura je u toku)	60.500,00 €		
		Broj nabavljenih i postavljenih polupodzemnih kontejnera				50.000,00 €			
Prioritet 3.3. Zaštita biodiverziteta i prirodnih vrijednosti									
Lokalni akcioni plan za biodiverzitet	Očuvanje biodiverziteta, održivo upravljanje i korišćenje prirodnih resursa	Započeta izrada Lokalnog akcionog plana za biodiverzitet	2023	Opština Nikšić	Predstavnici Opštine Nikšić, Univerziteta Crne Gore, Agencije za zaštitu životne sredine i Prirodnjačkog muzeja Crne Gore	10.000,00 €	10.000,00 €		

Strateški plan razvoja opštine Nikšić 2023–2028

Projekat	Očekivani rezultati	Indikatori i sredstva provjere	Period sprovođenja	Nosioци aktivnosti	Učesnici u implementaciji	Izvori finansiranja			
						Ukupno	Budžet JLS	Državni budžet	Drugi izvori
Prioritet 3.4. Jačanje kapaciteta službe koja se bavi poslovima zaštite i spašavanja kroz modernizaciju objekata, sredstava, opreme i obuku ljudstva									
Izgradnja i opremanje Vatrogasnog doma	Unaprijeđena infrastruktura u svrhu sigurnijih uslova života stanovništva i poboljšanja uslova rada Službe zaštite i spašavanja Opštine Nikšić	Početak radova na izgradnji I faze	2023	Opština Nikšić	Uprava za kapitalne projekte i Opština Nikšić	693.544,249 € (ugovorena vrijednost radova)		598.500,00 € (predviđeno Budžetom za 2023)	
SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 4: Unapređenje i razvoj društvenih djelatnosti									
Prioritet 4.1. Obogaćivanje kulturne ponude i promocije Nikšića kao kulturnog centra									
Rekonstrukcija dijela Doma revolucije za potrebe kongresne sale i multimedijalnog prostora	Stavljena u funkciju sala za potrebe održavanja izložbi, sajmova, javnih okupljanja i svih vidova rekreacije neophodnih gradu	Raspisan tender i odabran najpovoljniji ponuđač za I fazu	2023	Uprava za kapitalne projekte	Uprava za kapitalne projekte i Opština Nikšić	2.300.000,00 € (475,53 € procijenjena vrijednost faze, tenderska procedura je u toku)		1.000.000,00 € (predviđeno Budžetom za 2023)	
Prioritet 4.2. Poboljšanje uslova za razvoj sporta i fizičke kulture									
Rekonstrukcija i adaptacija Sportskog centra	Obezbijeđeni bolji uslovi za obavljanje trenažnih aktivnosti kako za sportiste, tako i za rekreativce, smanjena potrošnja energenata (struje, plina)	Remontovano bazensko postrojenje	2023	JP Sportski centar Nikšić, Opština Nikšić	JP Sportski centar Nikšić, Opština Nikšić	96.757,41 € (ugovorena vrijednost radova)	58.000,00 €		39.000,00 € povraćaj PDV-a

Strateški plan razvoja opštine Nikšić 2023–2028

Projekat	Očekivani rezultati	Indikatori i sredstva provjere	Period sprovođenja	Nosioци aktivnosti	Učesnici u implementaciji	Izvori finansiranja			
						Ukupno	Budžet JLS	Državni budžet	Drugi izvori
Rekonstrukcija zapadne tribine stadiona FK Sutjeska	Unaprijeđeni uslovi na stadionu za: sportiste, novinare i gledaoce i u konačnom za odigravanje međunarodnih utakmica shodno propisima UEFA	50% izvedenih radova na rekonstrukciji zapadne tribine stadiona	2023	Uprava za kapitalne projekte	Uprava za kapitalne projekte i Opština Nikšić	4.587.341,92 € (ugovorena vrijednost radova) 993.298,68 € (ugovorena vrijednost radova)		1.380.000,00 € (predviđeno Budžetom za 2023)	
Prioritet 4.3. Unapređenje socijalne, zdravstvene zaštite i obrazovanja									
Izrada Lokalnog akcionog plana za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u opštini Nikšić	Definisane mjere i aktivnosti za poboljšanje položaja RE zajednice	Urađen i usvojen dokument	2023	Opština Nikšić	Opština Nikšić, institucije sa lokalnog nivoa, nevladine organizacije, pripadnici/ce RE zajednice				Program ROMACTED
Prioritet 4.4. Zaštita i promocija kulturno-istorijskog i arheološkog naslijeđa									
Rekonstrukcija „Dvorca kralja Nikole“	Zaštićeno i očuvano kulturno dobro	Rekonstruisan Dvorac	2023	Uprava za kapitalne projekte	Uprava za kapitalne projekte, Opština Nikšić	361.668,98 € (ugovorena vrijednost dodatnih radova) 31.460,00 € (procijenjena vrijednost radova na prizemnom dijelu objekta, tender u toku)		468.510,00 € (predviđeno Budžetom za 2023)	

Strateški plan razvoja opštine Nikšić 2023–2028

Projekat	Očekivani rezultati	Indikatori i sredstva provjere	Period sprovođenja	Nosioци aktivnosti	Učesnici u implementaciji	Izvori finansiranja			
						Ukupno	Budžet JLS	Državni budžet	Drugi izvori
Rekonstrukcija Sabornog hrama Svetog Vasilija Ostroškog	Zaštićeno i očuvano kulturno dobro	Raspisivanje tendera za izradu konzervatorskog projekta Rekonstrukcije Sabornog hrama i odabir najpovoljnijeg ponuđača	2023	Uprava za kapitalne projekte i Opština Nikšić	Uprave za zaštitu kulturnih dobara, Uprava za kapitalne projekte i Opština Nikšić	Vrijednost investicije će biti poznata nakon završetka projektne dokumentacije		220.000,00 €	100.000,00 € (donacija EPCG)
Sanacija Hadži Ismailove džamije	Zaštićeno i očuvano kulturno dobro	Raspisivanje tendera za izradu konzervatorskog projekta sanacije Hadži Ismailove džamije u Nikšiću i odabir najpovoljnijeg ponuđača	2023	Uprava za kapitalne projekte	Uprave za zaštitu kulturnih dobara, Uprava za kapitalne projekte i Opština Nikšić	150.000,00 €		150.000,00 € (predviđeno Budžetom za 2023)	
Prioritet 4.5. Unapređenje infrastrukture za potrebe Lokalnog javnog emitera „Radio i televizija Nikšić“									
Rekonstrukcija i opremanje dijela Doma revolucije, za potrebe Lokalnog radio-televizijskog centra	Stvoreni uslovi za unapređenje tehničko-tehnoloških uslova rada Lokalnog radio-televizijskog centra	Rekonstruisan i opremljen dio Doma revolucije, za potrebe Lokalnog radio-televizijskog centra,	2023	Uprava za kapitalne projekte	Uprava za kapitalne projekte i Opština Nikšić	1.793.442,66 € (ugovorena vrijednost radova na rekonstrukciji) (272.250,00 € procijenjena vrijednost radova, tender u toku) 937.598,18 € (ugovorena vrijednost opremanja)		707.250,00 € (predviđeno Budžetom za 2023)	

Strateški plan razvoja opštine Nikšić 2023–2028

Projekat	Očekivani rezultati	Indikatori i sredstva provjere	Period sprovođenja	Nosioци aktivnosti	Učesnici u implementaciji	Izvori finansiranja			
						Ukupno	Budžet JLS	Državni budžet	Drugi izvori
Spoljašnje uređenje prostora za potrebe Lokalnog radio-televizijskog centra	Stvoreni uslovi za funkcionisanje Centra, uređena još jedna cjelina prostora oko Doma revolucije	Raspisan tender, odabran najpovoljniji ponuđač za izvođenje radova	2023	Opština Nikšić	Opština Nikšić	397.851,21 €	397.851,21 €		

5.2. Indikativni akcioni plan sprovođenja SPR-a za 2024. godinu

SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti									
Prioritet 1.1. Izrada planske dokumentacije, studija, katastarsa i elaborata									
Projekat	Očekivani rezultati	Indikatori i sredstva provjere	Period sprovođenja	Nosioци aktivnosti	Učesnici u implementaciji	Izvori finansiranja			
						Ukupno	Budžet JLS	Državni budžet	Drugi izvori
Izrada planske dokumentacije sa detaljnom razradom	Razvoj određenih zona grada kroz plansko građenje i uređenje unutar zone	Broj usvojenih planova sa detaljnom razradom	2024	Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, Opština Nikšić	Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, Opština Nikšić				
Izrada Studije dugoročnog razvoja javnog linijskog gradskog i prigradskog prevoza putnika na teritoriji opštine Nikšić	Date smjernice za uspostavljanje jasnih politika i ciljeva održivog saobraćaja	Urađena Studija	2024	Opština Nikšić	Opština Nikšić	100.000,00 €			100.000,00 €
Izrada Plana održive urbane mobilnosti opštine Nikšić	Stvoreni uslovi, preporuke i smjernice za izradu projekata u cilju njihove implementacije	Urađen Plan održive urbane mobilnosti opštine Nikšić	2024	Opština Nikšić	Opština Nikšić	50.000,00 €			50.000,00 €

Strateški plan razvoja opštine Nikšić 2023–2028

Projekat	Očekivani rezultati	Indikatori i sredstva provjere	Period sprovođenja	Nosioци aktivnosti	Učesnici u implementaciji	Izvori finansiranja			
						Ukupno	Budžet JLS	Državni budžet	Drugi izvori
Izrada Elaborata o glavnom pregledu mostova na teritoriji opštine Nikšić, sa predlogom mjera za njihovu zaštitu, rekonstrukciju (proširenje) i izgradnju novih	Date ocjene stanja postojećih mostova, predložene mjere za održavanje i eventualnu rekonstrukciju (proširenje) ili predložena izgradnja novog mosta	Urađen Elaborat o glavnom pregledu mostova na teritoriji opštine Nikšić	2024	Opština Nikšić	Opština Nikšić	20.000,00 €	20.000,00 €		
Prioritet 1.2. Unapređenje i razvoj saobraćajne infrastrukture									
Rekonstrukcija lokalnog puta L-1 Rubeža – Mjolje Polje – Morakovo, dionica od mosta na Krstovačama do MK Mjolje Polje	Unaprijeđena lokalna putna infrastruktura	Raspisan tender i odabran najpovoljniji ponuđač za izgradnju jedne dionice puta, 30% izvedenih radova na planiranoj dionici, izvještaj stručnog nadzora	2024	Opština Nikšić	Uprava za kapitalne projekte, Opština Nikšić	Vrijednost investicije će biti poznata nakon završetka projektne dokumentacije		Sredstva predviđena Budžetom za 2024.	
Rekonstrukcija lokalnog puta L-5 Kuta – Pusta strana – Zagrad	Unaprijeđena lokalna putna infrastruktura, a samim tim i prigradski javni prevoz putnika (prije svega učenika)	Rekonstruisana dionica puta u dužini od L = 2 km	2024	Opština Nikšić	Uprava za kapitalne projekte, Opština Nikšić	Vrijednost investicije će biti poznata nakon završetka projektne dokumentacije		Sredstva predviđena Budžetom za 2024.	
Rekonstrukcija lokalnog puta L-6 Zagrad – Trešnjica – Konjsko – Lukavica	Unaprijeđena lokalna putna infrastruktura, valorizacija prirodnih ljepota Nikšića, kao i stvoreni bolji uslovi za razvoj poljoprivrede	Rekonstruisan put u dužini od L = 1,5 km	2024	Opština Nikšić	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede i Opština Nikšić	200.000,00 €		Sredstva predviđena Agrobudžetom	

Strateški plan razvoja opštine Nikšić 2023–2028

Projekat	Očekivani rezultati	Indikatori i sredstva provjere	Period sprovođenja	Nosioци aktivnosti	Učesnici u implementaciji	Izvori finansiranja			
						Ukupno	Budžet JLS	Državni budžet	Drugi izvori
Rekonstrukcija (sanacija) lokalnog puta L-29 Maočići – Velimlje – Crni Kuk – Donje Crkvice – Gornje Crkvice – gr. BiH	Unaprijeđena lokalna putna infrastruktura	Rekonstruisana dionica puta Donje Crkvice – Gornje Crkvice – granica BiH, u dužini od 7,8 km	2024	Uprava za kapitalne projekte	Uprava za kapitalne projekte, Opština Nikšić	710.000,00 €		Sredstva predviđena Budžetom za 2024.	
Rekonstrukcija (sanacija) puteva na seoskom području	Unaprijeđena putna infrastruktura na seoskom području	Rekonstruisani (sanirani) putevi na seoskom području u dužini od 25 km, izvještaj stručnog nadzora	2024	Opština Nikšić	Uprava za kapitalne projekte i Opština Nikšić	2.000.000,00 €		Sredstva predviđena Budžetom za 2024.	
Rekonstrukcija Ulice 13. jul	Poboljšana saobraćajna infrastruktura, a samim tim i bezbjednost svih učesnika u saobraćaju	Završeni radovi na rekonstrukciji ulice koji su započeti u 2023. godini	2024	Opština Nikšić	Uprava za kapitalne projekte i Opština Nikšić	773.073,54 € (ugovorena vrijednost radova za 2023)		792.250,00 € (predviđeno Budžetom za 2023)	
Rekonstrukcija Školske ulice u Kličevu	Poboljšana saobraćajna infrastruktura a samim tim i bezbjednost svih učesnika u saobraćaju	Završeno 70% radova na rekonstrukciji ulice, izvještaj stručnog nadzora	2024	Opština Nikšić	Uprava za kapitalne projekte, Opština Nikšić	2.482.456,674 €		2.500.000,00 € (predviđeno Budžetom za 2023)	
Izgradnja Ulice 79 u MZ Trebjesa	Poboljšana saobraćajna infrastruktura	Riješeni imovinsko-pravni odnosi za potrebe izgradnje ulice	2024	Opština Nikšić	Opština Nikšić	219.062,89 €	219.062,89 €		
Rekonstrukcija Ulice Živka Nikolića	Poboljšana saobraćajna infrastruktura, a samim tim i bezbjednost svih učesnika u saobraćaju	Rekonstruisana Ulica Živka Nikolića	2024	Opština Nikšić	Opština Nikšić	265.245,00 €	265.245,00 €		

Strateški plan razvoja opštine Nikšić 2023–2028

Projekat	Očekivani rezultati	Indikatori i sredstva provjere	Period sprovođenja	Nosioци aktivnosti	Učesnici u implementaciji	Izvori finansiranja			
						Ukupno	Budžet JLS	Državni budžet	Drugi izvori
Izgradnja pristupne ulice od kružnog toka na Ulici 13. jul (kod objekta HDL Laković) do KP 4333, KO Nikšić	Kvalitetnija saobraćajna komunikacija unutar predmetne zone	Izgrađena pristupna ulica od kružnog toka na Ulici 13. jul (kod objekta HDL Laković) do KP 4333, KO Nikšić	2024	Opština Nikšić	Opština Nikšić	200.000,00 €	200.000,00 €		
Sanacija dijela Ulice Voja Deretića	Rasterećenje Trga Save Kovačevića, odnosno „uskog grla“ u Ulici Ivana Milutinovića i opsluživanje na nivou zone preko pristupnih saobraćajnica budućeg stambenog naselja i ostalih sadržaja	Sanirana ulica u dužini od 750 m (od raskrsnice sa ulicama prema Sabornoj crkvi i Trebjesi, do raskrsnice sa Trebješkom ulicom) i parking sa 36 PM, izgrađena pješačka staza, uređen zeleni pojas i rasvjeta uz ulicu	2024	Opština Nikšić	Uprava za kapitalne projekte i Opština Nikšić	229.997,89 € + 54.450,00 € + 181.500,00 € (procijenjene vrijednosti, u toku tenderske procedure)	54.450,00 € 181.500,00 €	250.000,00 € (predviđeno Budžetom za 2023)	
Uređenje prostora oko Dvorca kralja Nikole	Poboljšanje postojećeg prostora u funkcionalnom i estetskom smislu, odnosno valorizacija kulturno-istorijskog nasljeđa u turističke svrhe	Uređen prostor oko Dvorca kralja Nikole	2024	Uprava za kapitalne projekte i Opština Nikšić	Uprava za kapitalne projekte i Opština Nikšić	1.500.000,00 €		1.500.000,00 € (predviđeno Budžetom za 2023)	
Rekonstrukcija Gračaničke ulice	Poboljšanje bezbjednosti svih učesnika u saobraćaju, prije svega učenika	Rekonstruisana Gračanička ulica	2024	Uprava za kapitalne projekte i Opština Nikšić	Uprava za kapitalne projekte i Opština Nikšić	Vrijednost investicije će biti poznata nakon završetka projektne dokumentacije		Spredstva predviđena Budžetom za 2024.	

Strateški plan razvoja opštine Nikšić 2023–2028

Projekat	Očekivani rezultati	Indikatori i sredstva provjere	Period sprovođenja	Nosioци aktivnosti	Učesnici u implementaciji	Izvori finansiranja			
						Ukupno	Budžet JLS	Državni budžet	Drugi izvori
Rekonstrukcija Ulice II dalmatinske brigade	Obezbijedena bolja komunikacija u pješačkom i u kolskom saobraćaju	Rekonstruisana Ulica II dalmatinske brigade	2024	Uprava za kapitalne projekte i Opština Nikšić	Uprava za kapitalne projekte i Opština Nikšić	Vrijednost investicije će biti poznata nakon završetka projektne dokumentacije		Spredstva predviđena Budžetom za 2024.	
Rekonstrukcija puta Carev most – Manastir Ostrog (do granice sa opštinom Danilovgrad)	Unapređenje putne mreže, unapređenje vjerskog turizma, naročito ako se ima u vidu da navedeni putni pravac predstavlja pješačku rutu vjernika do Svetilišta	Izrada tehničke dokumentacije, raspisivanje tendera, odabir najpovoljnijeg ponuđača	2024	Uprava za kapitalne projekte i Opština Nikšić	Uprava za kapitalne projekte i Opština Nikšić	Vrijednost investicije će biti poznata nakon završetka projektne dokumentacije		Spredstva predviđena Budžetom za 2024.	
Prioritet 1.3. Unapređenje sistema javnog linijskog gradskog i prigradskog prevoza putnika									
Osavremenjivanje javnog linijskog gradskog i prigradskog prevoza putnika i uređenje prateće infrastrukture	Kvalitetnija usluga korisnicima javnog linijskog gradskog i prigradskog prevoza, pozitivan uticaj na kvalitet vazduha	Broj nabavljenih autobusa	2024	Opština Nikšić	Opština Nikšić	500.000,00 €		500.000,00 € (predviđeno Budžetom za 2023)	
Prioritet 1.4. Pobljšanje vodosnabdijevanja									
Rekonstrukcija i dogradnja gradskog vodovodnog sistema	Pobljšanje komunalne usluge vodosnabdijevanja i smanjenje gubitaka	Urađen i revidovan Glavni projekat, raspisan tender i odabran najpovoljniji ponuđač za izvođenje radova na rekonstrukcija i dogradnji gradskog vodovodnog sistema	2024	Uprava za kapitalne projekte i Opština Nikšić	Uprava za kapitalne projekte i Opština Nikšić	Vrijednost investicije će biti poznata nakon završetka projektne dokumentacije		Sredstva predviđena Budžetom za 2024.	

Strateški plan razvoja opštine Nikšić 2023–2028

Projekat	Očekivani rezultati	Indikatori i sredstva provjere	Period sprovođenja	Nosioци aktivnosti	Učesnici u implementaciji	Izvori finansiranja			
						Ukupno	Budžet JLS	Državni budžet	Drugi izvori
Izgradnja nove i rekonstrukcija postojeće vodovodne infrastrukture na seoskom području	Poboljšanje komunalne usluge vodosnabdijeva, podrška razvoju poljoprivrede, razvoj ruralnog turizma, zaustavljanje procesa napuštanja sela	Urađena i revidovana projektna dokumentacija za poboljšanje vodosnabdijevanja MZ Župa nikšićka	2024	Uprava za kapitalne projekte i Opština Nikšić	Uprava za kapitalne projekte i Opština Nikšić	Vrijednost investicije će biti poznata nakon završetka projektne dokumentacije		Sredstva predviđena Budžetom za 2024.	
	Obezbijeđeno vodosnabdijevanje stanovnika sela Planik	Broj domaćinstava/stanovnika sela Planik za koje je obezbijeđeno vodosnabdijevanje	2024	Opština Nikšić	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede i Opština Nikšić	213.232,25 € (procijenjena vrijednost, tenderska procedura je u toku)	153.232,25 €	60.000,00 €	
Nabavka specijalizovanih mašina, uređaja, instrumenata i opreme u cilju kvalitetnijeg obavljanja komunalne djelatnosti javnog vodosnabdijevanja	Osavremenjivanje javnog vodovodnog sistema, pouzdaniji rad, dopremanje dovoljnih količina vode za piće do svih stanovnika	Izvršena nabavka kamiona čistijerne za vodu	2024	Opština Nikšić	Opština Nikšić	60.000,00 €	60.000,00 €		
		Izvršena nabavka bagera				50.000,00 €	50.000,00 €		
Prioritet 1.5. Unapređenje sistema upravljanja otpadnim vodama									
Izgradnja II faze kanalizacione mreže za 4 prigradska naselja: Rubeža, Oštrovac, Dragova Luka i Čemenca	Uspostavljena puna funkcionalnost PPOV-a	Urađen i revidovan Glavni projekat, Elaborat procjene uticaja na životnu sredinu i tenderska dokumentacija	2024	PROCON	PROCON i Opština Nikšić	6,8 miliona € (korigovaće se iznos nakon izrade studije izvodljivosti)			624.000,00 € (donacija za pripremu dokumentacije)

Strateški plan razvoja opštine Nikšić 2023–2028

Projekat	Očekivani rezultati	Indikatori i sredstva provjere	Period sprovođenja	Nosioци aktivnosti	Učesnici u implementaciji	Izvori finansiranja			
						Ukupno	Budžet JLS	Državni budžet	Drugi izvori
Prioritet 1.6. Unapređenje i razvoj ostale komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti									
Revitalizacija Gradskog parka	Revitalizovan Gradski park sa boljim uslovima za boravak na otvorenom prostoru	Izrada tehničke dokumentacije, raspisivanje tendera i odabir najpovoljnijeg ponuđača i izvedeni radovi na planiranoj fazi	2024	Opština Nikšić	Opština Nikšić	Vrijednost investicije će biti poznata nakon završetka projektne dokumentacije	150.000,00 €		
Rekonstrukcija „Malog parka“ kod Doma revolucije	Stvoreni bolji uslovi za boravak na otvorenom prostoru	Rekonstruisan park	2024	Opština Nikšić	Opština Nikšić	80.000,000 €	80.000,000 €		
Modernizacija svjetlosne signalizacije	Poboljšana bezbjednost saobraćaja	Broj raskrsnica sa modernizovanom svjetlosnom signalizacijom i postavljenim zvučnim signalizatorima za slijepa i slabovidna lica	2024	Opština Nikšić	Opština Nikšić	100.000,00 €	100.000,00 €		
Nabavka specijalizovanih vozila, uređaja, priključaka, mašina i opreme u cilju kvalitetnijeg obavljanja komunalnih djelatnosti povjerenih DOO „Komunalno“ Nikšić	Obezbjeden kontinuitet, obim i kvalitet u obavljanju komunalnih djelatnosti, prije svega održavanja opštinskih puteva	Nabavljen priključak „čekić“ za bager	2024	Opština Nikšić	Opština Nikšić	30.000,00 €	30.000,00 €		

Strateški plan razvoja opštine Nikšić 2023–2028

Projekat	Očekivani rezultati	Indikatori i sredstva provjere	Period sprovođenja	Nosioци aktivnosti	Učesnici u implementaciji	Izvori finansiranja			
						Ukupno	Budžet JLS	Državni budžet	Drugi izvori
Uređenje stambenih blokova i kvartova	Poboljšan kvalitet života u gradu kroz veći broj sadržaja, estetski osjećaj uređenosti, bolji sanitarno-higijenski uslovi, stvaranje sistema zelenih površina	Uređen kvart između ulica Danila Bojovića i V proleterske	2024	Uprava za kapitalne projekte i Opština Nikšić	Uprava za kapitalne projekte i Opština Nikšić	730.501,31 €		Sredstva predviđena Budžetom za 2024.	
		Uređen kvarta između ulica Novaka Ramova, Vuka Mićunovića i Karadorđeve ulice				400.000,00 €			
		Uređen kvart između ulica Narodnih heroja i Karadorđeve		Opština Nikšić	Opština Nikšić	340.000,00 €	340.000,00 €		
		Uređen kvart između ulica Lazara Sočice i Ivana Milutinovića				400.000,00 €	400.000,00 €		
		Uređen kvart između ulica V proleterske brigade i Vuka Karadžića				550.000,00 €	550.000,00 €		
Izgradnja sportsko-rekreativne staze oko Trebjese	Stvoreni uslovi za aktivno i rekreativno bavljenje sportom, stvoreni uslovi za duži boravak građana u prirodi	Izgrađena sportsko-rekreativne staza oko Trebjese	2024	Uprava za kapitalne projekte i Opština Nikšić	Uprava za kapitalne projekte i Opština Nikšić	500.000,00 €		Sredstva predviđena Budžetom za 2024.	

Strateški plan razvoja opštine Nikšić 2023–2028

Projekat	Očekivani rezultati	Indikatori i sredstva provjere	Period sprovođenja	Nosioци aktivnosti	Učesnici u implementaciji	Izvori finansiranja			
						Ukupno	Budžet JLS	Državni budžet	Drugi izvori
SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 2: Održivi ekonomski rast i razvoj									
Prioritet 2.1. Smanjenje nezaposlenosti									
„Dom digitalne revolucije“ – rekonstrukcija dijela prostora Doma revolucije	Dalji razvoj servisa i usluga IPC-a Tehnopolis. Pored servisa podrške, razvoj novih, komercijalnih usluga u cilju postizanja dugoročne samoodrživosti	Rekonstruisan dio prostora Doma revolucije za potrebe „Doma digitalne revolucije“	2024	Uprava za kapitalne projekte	Uprava za kapitalne projekte i Opština Nikšić	724.550,23 € (ugovorena vrijednost radova)		186.300,00 € (predviđeno Budžetom za 2023) + Sredstva predviđena Budžetom za 2024.	
„Dom digitalne revolucije“ – opremanje	Stvoren adekvatan ambijent za razvoj novih mikro i malih preduzeća	Opremljen „Dom digitalne revolucije“	2024	Uprava za kapitalne projekte	Uprava za kapitalne projekte i Opština Nikšić	1.030.000,00 €		Sredstva predviđena Budžetom za 2024.	
Prioritet 2.2. Korišćenje prirodnih i drugih resursu u svrhu razvoja turizma									
Opremanje turističkih lokaliteta mobilijarom	Veća posjećenost turističkih lokaliteta i prepoznatljivost	Broj opremljenih turističkih lokaliteta	2024	Turistička organizacija Opštine Nikšić, Opština Nikšić	Turistička organizacija Opštine Nikšić, Opština Nikšić				Donacije
Digitalizacija najznačajnijih segmenata turističke ponude	Digitalizovana ponuda, a samim tim bolja vidljivost, dostupni podaci, najznačajnijih (odabranih) segmenata turističke ponude	Broj urađenih digitalnih aplikacija, povećan broj posjetilaca i turista	2024	Turistička organizacija Opštine Nikšić	Turistička organizacija Opštine Nikšić, restorani				Donacije

Strateški plan razvoja opštine Nikšić 2023–2028

Projekat	Očekivani rezultati	Indikatori i sredstva provjere	Period sprovođenja	Nosioци aktivnosti	Učesnici u implementaciji	Izvori finansiranja				
						Ukupno	Budžet JLS	Državni budžet	Drugi izvori	
SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 3: Zaštita životne sredine										
Prioritet 3.1. Uspostavljanje održivog sistema upravljanja otpadom										
Sanacija deponije „Mislov do“ i sanacija i rekultivacija divljih deponija na teritoriji opštine Nikšić	Smanjen rizik i emisije toksičnih gasova od deponijskog požara, konačna sanacija i trajno zatvaranje neselektiranog komunalnog otpada „Mislov do“ i drugih rekultivisanih lokacija	Sanirana deponija „Mislov do“, broj saniranih i rekultivisanih divljih deponija na teritoriji opštine	2024	Opština Nikšić	Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, Agencija za zaštitu životne sredine, Opština Nikšić	Vrijednost investicije će biti poznata nakon završetka projektne dokumentacije				
Prioritet 3.3. Zaštita biodiverziteta i prirodnih vrijednosti										
Lokalni akcioni plan za biodiverzitet	Očuvanje biodiverziteta, održivo upravljanje i korišćenje prirodnih resursa	Urađen i usvojen Lokalni akcioni plan za biodiverzitet	2024	Opština Nikšić	Predstavnici Opštine Nikšić, Univerziteta Crne Gore, Agencije za zaštitu životne sredine i Prirodnjačkog muzeja Crne Gore	10.000,00 €	10.000,00 €			

Strateški plan razvoja opštine Nikšić 2023–2028

Projekat	Očekivani rezultati	Indikatori i sredstva provjere	Period sprovođenja	Nosioци aktivnosti	Učesnici u implementaciji	Izvori finansiranja			
						Ukupno	Budžet JLS	Državni budžet	Drugi izvori
Prioritet 3.4. Jačanje kapaciteta službe koja se bavi poslovima zaštite i spašavanja kroz modernizaciju objekata, sredstava, opreme i obuku ljudstva									
Izgradnja i opremanje Vatrogasnog doma	Unaprijeđena infrastruktura u svrhu sigurnijih uslova života stanovništva i poboljšanja uslova rada Službe zaštite i spašavanja Opštine Nikšić	Završeni radovi na izgradnji I faze doma, nastavak izgradnje, odnosno izvođenje radova na preostalim fazama	2024	Opština Nikšić	Uprava za kapitalne projekte i Opština Nikšić	3.300.000,00 € (vrijednost investicije) 693.544,249 € (ugovorena vrijednost radova za I fazu)		598.500,00 € (predviđeno Budžetom za 2023) + Sredstva predviđena Budžetom za 2024.	
SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 4: Unapređenje i razvoj društvenih djelatnosti									
Prioritet 4.1. Obogaćivanje kulturne ponude i promocije Nikšića kao kulturnog centra									
Rekonstrukcija dijela Doma revolucije za potrebe kongresne sale i multimedijalnog prostora	Stavljena u funkciju sala za potrebe održavanja izložbi, sajмова, javnih okupljanja i svih vidova rekreacije neophodnih gradu	Završeni radaovi na I fazi projekta, nastavljeni radovi na II fazi rekonstrukcije dijela Doma revolucije	2024	Uprava za kapitalne projekte	Uprava za kapitalne projekte i Opština Nikšić	2.300.000,00 € 475,53 € (procijenjena vrijednost faze, tenderska procedura je u toku)		1.000.000,00 € (predviđeno Budžetom za 2023) + Sredstva predviđena Budžetom za 2024.	
Prioritet 4.2. Poboljšanje uslova za razvoj sporta i fizičke kulture									
Rekonstrukcija zapadne tribine stadiona FK Sutjeska	Unaprijeđeni uslovi na stadionu za: sportiste, novinare i gledaoce i u konačnom za odigravanje međunarodnih utakmica shodno propisima UEFA	Rekonstruisana zapadna tribina stadiona	2024	Uprava za kapitalne projekte	Uprava za kapitalne projekte i Opština Nikšić	4.587.341,92 € (ugovorena vrijednost radova) 993.298,68 € (ugovorena vrijednost radova)	/	1.380.000,00 € (predviđeno Budžetom za 2023)	

Strateški plan razvoja opštine Nikšić 2023–2028

Projekat	Očekivani rezultati	Indikatori i sredstva provjere	Period sprovođenja	Nosioци aktivnosti	Učesnici u implementaciji	Izvori finansiranja			
						Ukupno	Budžet JLS	Državni budžet	Drugi izvori
Izgradnja sportsko-rekreativnog parka sa trim stazom u podnožju Trebjese	Povećan broj sportskih terena za aktivnosti na otvorenom prostoru, pa samim tim i stepen kvaliteta života	Izgrađen sportsko-rekreativni park sa trim stazom u podnožju Trebjese	2024	Uprava za kapitalne projekte i Opština Nikšić	Uprava za kapitalne projekte i Opština Nikšić	1.092.816,86 €		Sredstva predviđena Budžetom za 2024.	
Prioritet 4.3. Unapređenje socijalne, zdravstvene zaštite i obrazovanja									
Servis za čuvanje, rekreaciju i edukaciju djece	Obezbijeđeni uslovi da djeca kvalitetno provode svoje slobodno vrijeme, uz edukativne, rekreativne i kreativne sadržaje	Broj usluga i sadržaja u servisu, broj djece koja koriste usluge i sadržaje servisa	2024	Opština Nikšić	Opština Nikšić	400.000,00€			Donatori Privredni sektor
Prioritet 4.4. Zaštita i promocija kulturno-istorijskog i arheološkog naslijeđa									
Rekonstrukcija Sabornog hrama Svetog Vasilija Ostroškog	Zaštićeno i očuvano kulturno dobro	Urađen konzervatorski projekat, raspisan tendera za odabir najpovoljnijeg ponuđača za izvođenje radova na objektu	2024	Uprava za kapitalne projekte i Opština Nikšić	Uprave za zaštitu kulturnih dobara, Uprava za kapitalne projekte i Opština Nikšić	Vrijednost investicije će biti poznata nakon završetka projektne dokumentacije		220.000,00 €	100.000,00 € (donacija EPCG)
Sanacija Hadži Ismailove džamije	Zaštićeno i očuvano kulturno dobro	Urađen konzervatorski projekat, raspisan tender za odabir najpovoljnijeg ponuđača za izvođenje radova na objektu	2024	Uprava za kapitalne projekte i Opština Nikšić	Uprava za kapitalne projekte i Opština Nikšić	Vrijednost investicije će biti poznata nakon završetka projektne dokumentacije		150.000,00 € (predviđeno Budžetom za 2023)	
SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 5: Unapređenje efikasnosti i efektivnosti rada lokalne uprave									
Prioritet 5.2. Razvoj ljudskih resursa									
Obuke lokalnih službenika		Broj obučениh službenika	2024	Opština Nikšić	Opština Nikšić				

5.3. Opis planiranih projekata za 2023. godinu

SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti

Prioritet 1.1. Izrada planske dokumentacije, studija, katastarsa i elaborata

Projekat br. 1.1.1.	
Naziv projekta:	Izrada Izmjena i dopuna prostorno-urbanističkog plana opštine Nikšić
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.1. Izrada planske dokumentacije, studija, katastarsa i elaborata
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Prostorni plan Crne Gore do 2020. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Strategija razvoja turizma Crne Gore 2022–2025. godine Državni plan upravljanja otpadom u Crnoj Gori za period 2015–2020. godine Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Međunarodni sporazumi i konvencije
Opis projekta:	Izmjenama i dopunama PUP-a treba da se stvori planski osnov za korišćenje potencijala, održivi razvoj, očuvanje, zaštitu i unapređenje područja na teritoriji opštine Nikšić.
Namjena i cilj projekta:	Cilj Izmjena i dopuna PUP-a jeste ubrzati ekonomski rast i razvoj i smanjiti regionalnu nerazvijenost, modernizovati postojeću i izgraditi novu infrastrukturu, smanjiti siromaštvo, osigurati efikasnu kontrolu i smanjiti zagađenost (posebno voda) i održivo upravljanje prirodnim resursima, čuvanje životne sredine i okoline, ubrzan ekonomski razvoj lokalne privrede, afirmacija i razvoj ruralnog područja i dr.
Aktivnosti:	Izrada Izmjena i dopuna prostorno-urbanističkog plana opštine Nikšić
Projektni ishod:	Urađena Izmjena i dopuna prostorno-urbanističkog plana opštine Nikšić
Izlazni indikatori:	Stvoren planski osnov za korišćenje potencijala, održivi razvoj, očuvanje, zaštitu i unapređenje područja na teritoriji opštine Nikšić
Odgovorna strana:	Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	20.000,00 € Budžet Crne Gore, Budžet Opštine
Ciljne grupe/korisnici:	Građani Nikšića, preduzetnici, preduzeća
Period implementacije:	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 1.1.2.	
Naziv projekta:	Izrada Lokalnog plana za kontrolu populacije pasa na teritoriji opštine Nikšić
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.1. Izrada planske dokumentacije, studija, katastara i elaborata
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Program za kontrolu populacije u Crnoj Gori baziran na postojećem stanju i preporukama datim od strane OIE (Svjetska organizacija za zaštitu zdravlja životinja)
Opis projekta:	Plan treba da sadrži najmanje sljedeće elemente: analizu postojećeg stanja, uključujući i procjenu populacije pasa, izvore i rasprostranjenosti pasa, kontrolu komunalnog otpada, ciljeve i mjere za kontrolu populacije pasa, akcioni plan sa utvrđenim rokovima za realizaciju pojedinih aktivnosti i/ili mjera i dr.
Namjena i cilj projekta:	Cilj je uspostavljanje održivog sistema za kontrolu populacije pasa na teritoriji opštine Nikšiću, radi poboljšanja zdravlja i dobrobiti vlasničkih pasa i pasa lualica, a u konačnom zaštita zdravlja životinja i ljudi.
Aktivnosti:	U toku je izrada Lokalnog plana za kontrolu populacije pasa na teritoriji opštine Nikšić. Izvršeno je popisivanje kućnih ljubimaca – pasa na teritoriji opštine Nikšić, kojim su obezbijeđeni sveobuhvatni, kvalitetni i uporedivi podaci neophodni za izradu Lokalnog plana.
Projektni ishod:	Urađen Lokalni plan za kontrolu populacije pasa na teritoriji opštine Nikšić
Izlazni indikatori:	Lokalni plan treba da predloži ciljeve i mjere koje će da doprinesu trajnom rješavanju problema vezanih za napuštene pse
Odgovorna strana:	Opština Nikšić, NVO, građani
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	Budžet Opštine
Ciljne grupe/korisnici:	Građani, NVO
Period implementacije:	5 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić, NVO

Prioritet 1.2. Unapređenje i razvoj saobraćajne infrastrukture

Projekat br. 1.2.1.	
Naziv projekta:	Rekonstrukcija lokalnog puta L-1 Rubeža – Mjolje Polje – Morakovo, dionica od mosta na Krstovačama do MK Mjolje Polje
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.2. Unapređenje i razvoj saobraćajne infrastrukture
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	Rekonstrukciji lokalnog puta L-1 (Rubeža – Mjolje Polje – Morakovo) odvija se fazno, a cilj je da se stvore preduslovi za njegovu prekategorizaciju u rang regionalnog puta. Ukupna dužina trase lokalnog puta je 20 km, a do sada je kroz dvije faze (u period 2019–2020. godine) rekonstruisano 5,2 km (dionica Rubeža (raskrsnica kod spomenika) – Krstovače). Vrijednost izvedenih radova iznosi 1.350.000,00 €. Takođe, na predmetnoj dionici izvedeni su radovi na postavljanju mreže za zaštitu kosina, postavljanju turističke saobraćajne signalizacije i opreme. Vrijednost izvedenih radova iznosi 727.888,75 €. Kroz tendersku proceduru odabrani su najpovoljniji ponuđači za izradu i reviziju glavnih projekata rekonstrukcije puta, za dionice: – od mosta na Krstovačama do Doma u Liverovićima, u dužini od 3 km, – od Doma u Liverovićima do MK Mjolje Polje, u dužini od 3 km. Kapitalnim budžetom Vlade Crne Gore u 2023. godini za realizaciju dionice od mosta na Krstovačama do Doma u Liverovićima odobreno je 358.801,00 €. Kapitalnim budžetom Vlade Crne Gore u 2023. godini za realizaciju dionice od Doma u Liverovićima do MK Mjolje Polje odobreno je 483.000,00 €.
Namjena i cilj projekta:	Cilj je da se sa stanovišta ekonomskih, funkcionalnih i tehničkih zahtjeva, kao i zahtjeva za zaštitu životne sredine, u okviru postojeće trase i objekata na njoj, projektuju i izvedu parametri za regionalnu kategoriju puta, koji će omogućiti i bezbjedniju i komforniju vožnju i bolju preglednost u odnosu na postojeće elemente puta.
Aktivnosti:	Izrada tehničke dokumentacije, raspisivanje tendera i odabir najpovoljnijeg ponuđača za realizaciju projekta (dvije navedene dionice)
Projektni ishod:	Rekonstruisane predmetne dionice lokalnog puta
Izlazni indikatori:	Povećana bezbjednost saobraćaja, smanjeno vrijeme putovanja, intenzivniji razvoj poljoprivrede u selima koja gravitiraju predmetnom putu
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	4.200.000,00 € Budžet Crne Gore, Budžet Opštine
Ciljne grupe/korisnici:	Stanovnici sela koja gravitiraju predmetnom putu, turisti, privrednici
Period implementacije:	48 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 1.2.2.	
Naziv projekta:	Rekonstrukcija lokalnog puta L-5 Kuta – Pusta strana – Zagrad
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.2. Unapređenje i razvoj saobraćajne infrastrukture
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	Postojeći put je širine 4 m, dužine 3,5 km. Poprečni nagib kolovoza izveden je u kontranagibu, pa izvedene rigole nemaju svoju funkciju. Na pojedinim dionicama su veliki podužni padovi koje bi trebalo ublažiti. Predmetni put bi za vrijeme izvođenja radova na glavnom putu Rubeža – Miolje Polje – Morakovo mogao biti alternativni pravac, te je stoga potrebna njegova rekonstrukcija. Na dijelu puta nalazi se klizište koje takođe treba sanirati. Rekonstrukcija je predviđena na dionici puta u dužini od 2 km.
Namjena i cilj projekta:	Unapređenje putne mreže, obezbjeđenje bolje saobraćajne povezanosti u MZ Župa, unapređenje prigradskog javnog prevoza putnika (prije svega učenika), povećanje bezbjednosti svih učesnika u saobraćaju.
Aktivnosti:	Izrada tehničke dokumentacije, raspisivanje tendera, odabir najpovoljnijeg ponuđača, realizacija projekta
Projektni ishod:	Rekonstruisan lokalni put
Izlazni indikatori:	Poboljšan kvalitet života na selu, povećana propusna moć puta i stvoreni uslovi za kvalitetniji prigradski javni prevoz putnika, povećana bezbjednost svih učesnika u saobraćaju
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	1.000.000,00 € Budžet Crne Gore, Budžet Opštine
Ciljne grupe/korisnici:	Stanovnici sela koja gravitiraju predmetnom putu, turisti
Period implementacije:	24 mjeseca
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 1.2.3.	
Naziv projekta:	Rekonstrukcija lokalnog puta L-6 Zagrad – Trešnjica – Konjsko – Lukavica
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.2. Unapređenje i razvoj saobraćajne infrastrukture
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	Postojeći put je širine 3 m, dužine 14,9 km. Put je većim dijelom asfaltiran. Sa makadamskim zastorom je dionica u dužini od cca 3 km i istu je potrebno rekonstruisati u postojećem profilu.
Namjena i cilj projekta:	Unapređenje lokalne putne mreže u cilju turističke valorizacije prirodnih ljepota Nikšića, kao i stvaranje boljih uslova za razvoj poljoprivrede.
Aktivnosti:	Izrada tehničke dokumentacije, raspisivanje tendera, odabir najpovoljnijeg ponuđača, realizacija projekta
Projektni ishod:	Rekonstruisan lokalni put
Izlazni indikatori:	Poboljšan kvalitet života poljoprivrednih proizvođača koji izdižu na katune, kao i povećan broj turista koji posjećuju predjele kroz koje prolazi navedeni put
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	250.000,00 € Budžet Crne Gore, Budžet Opštine
Ciljne grupe/korisnici:	Stanovnici sela koja gravitiraju predmetnom putu, poljoprivredni proizvođači koji izdižu na katune, turisti
Period implementacije:	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 1.2.4.	
Naziv projekta:	Rekonstrukcija (sanacija) lokalnog puta L-25 Vidrovan – Šipačno
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.2. Unapređenje i razvoj saobraćajne infrastrukture
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	Postojeći put je sa asfaltnim kolovozom širine 3–4 m, dužine cca 2,4 km. Na kolovoznoj konstrukciji vidna su oštećenja i smanjena nosivosti trupa puta usljed vremenskog zamora i korišćenja vozila za koje konstrukcija nije bila dimenzionisana, posebno na dijelu na kom je širina kolovoza 3,00 m. U periodu takve upotrebe došlo je do porasta oštećenja, pukotine su zahvatile veću površinu asfaltnog zastora i došlo je do povećanja dimenzija pukotina i urušavanja asfaltne površine, što je omogućilo da voda sa kolovoza brže i u većoj količini prodire u strukturu kolovozne konstrukcije, te je na taj način slabi i stvara mogućnost za pojavu i drugih oštećenja, tipa udarnih rupa, kolotruga itd. Projekat rekonstrukcije/sanacije puta kroz Šipačno podrazumijeva izradu novog kolovoza u okviru postojećih gabarita, sa izradom bankina sa obje strane kolovoza.
Namjena i cilj projekta:	Povećana bezbjednost saobraćaja na predmetnom putu.
Aktivnosti:	Izrada tehničke dokumentacije, raspisivanje tendera, odabir najpovoljnijeg ponuđača, realizacija projekta
Projektni ishod:	Rekonstruisan put
Izlazni indikatori:	Bezbjedniji saobraćaj, stvoreni uslovi za kvalitetniji prigradski javni prevoz
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	232.002,00 € Budžet Opštine, Budžet Crne Gore
Ciljne grupe/korisnici:	Stanovnici Šipačna, naselja koja gravitiraju putu i posjetioci
Period implementacije:	2 mjeseca
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 1.2.5.	
Naziv projekta:	Rekonstrukcija (sanacija) lokalnog puta L-29 Maočići – Velimlje – Crni Kuk – Donje Crkvice – Gornje Crkvice – gr. BiH
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.2. Unapređenje i razvoj saobraćajne infrastrukture
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	Put je dužine 47 km, od čega je asfaltirano 37 km. Sa makadamskim zastorom je dionica Donje Crkvice – Gornje Crkvice – gr. BiH, u dužini od 10 km. Tokom 2022. godine izvršena je sanacija dionice Maočići – Velimlje u dužini od 9 km i širinom kolovoza od 6 m, sa obostranim bankinama od 0,5 m. Takođe, 2023. godine raspisan je tender za završetak sanacije dionice Maočići – Velimlje, u dužini od 2 km (raskrsnica sa magistralnim putem M-7), kao i za rekonstrukciju dionice Donje Crkvice – Gornje Crkvice – granica BiH, u dužini od 2,2 km. Predloženim projektom je predviđen nastavak rekonstrukcije/sanacije preostalih 33,8 km, odnosno dionice Velimlje – Crni Kuk – Donje Crkvice – Gornje Crkvice – gr. BiH. Prostorno-urbanističkim planom opštine Nikšić predmetni put je prepoznat kao značajan saobraćajni pravac koji bi omogućio intenzivan tranzitno-turistički saobraćaj iz pravca Bosne i Hercegovine, kao i valorizaciju ukupnih potencijala područja koja ovaj saobraćajni pravac opslužuje (proizvodnja zdrave hrane, razvoj mini-farmi, veća briga o šumskim kompleksima Somine i Njogoša, korišćenja ljekovitog bilja, afirmacija seoskog, planinskog, lovnog i vjerskog turizma i sl.). Takođe, svojom vezom na postojeći lokalni put Kuside (magistralni put M-7) – Trepča – Muževice – Dubočke – Crni Kuk, saobraćajno približava ovo područje samom Nikšiću. Svojom funkcijom put Velimlje – Crni Kuk – Donje Crkvice – Gornje Crkvice – gr. BiH ima elemente regionalnog puta, i shodno tome zahtijeva rekonstrukciju svih konstruktivnih elemenata (uzdužne nagibe, niveletu, nosivost kolovozne konstrukcije...). Put je potrebno rekonstruisati sa širinom kolovoza 6,0 m. Potrebno je kroz izradu Prostornog plana Crne Gore izvršiti prekategorizaciju ovog lokalnog puta u regionalni put.
Namjena i cilj projekta:	Unapređenje putne mreže (stvaranje uslova za prekategorizaciju puta), zaustavljanje procesa napuštanja sela i stvaranje uslova za povratak stanovništva na selo, valorizacija ukupnih potencijala područja. U konačnom, unapređenje saobraćajnih veza Crne Gore i Bosne i Hercegovine, razvoj pograničnih područja, razvoj prekogranične saradnje i brži i bezbjedniji protok ljudi i roba.
Aktivnosti:	Izrada tehničke dokumentacije, raspisivanje tendera, odabir najpovoljnijeg ponuđača, realizacija projekta
Projektni ishod:	Rekonstruisan lokalni put
Izlazni indikatori:	Poboljšan kvalitet života na selu, povećana propusna moć puta i stvoreni uslova za kvalitetniji prigradski javni prevoz
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	4.100.000,00 € Budžet Crne Gore, Budžet Opštine
Ciljne grupe/korisnici:	Stanovnici naselja koja gravitiraju predmetnom putu, turisti, privrednici
Period implementacije:	60 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 1.2.6.	
Naziv projekta:	Rekonstrukcija (sanacija) puteva na seoskom području
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.2. Unapređenje i razvoj saobraćajne infrastrukture
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	Projektom je predviđeno izvođenje radova na sanaciji i modernizaciji puteva na seoskom području. Dobra saobraćajna infrastruktura doprinosi boljem kvalitetu života, smanjenju migracije i depopulacije i jedna je od ključnih pretpostavki za razvoj ruralnih područja, jer pospješuje bolju povezanost sa krajnjim kupcem, lakši plasman proizvoda, a samim tim i obezbjeđenje dodatnih prilika za sticanje prihoda. Takođe, jedan je od važnijih preduslova za razvoj ruralnog turizma.
Namjena i cilj projekta:	Cilj projekta je bolja bezbjednost u saobraćaju i obezbjeđivanje boljih uslova za život i rad seoskih domaćinstava i razvoj ruralnog turizma.
Aktivnosti:	Pregled i ocjena stanja putnih pravaca na seoskom području, utvrđivanje prioriteta za svaku godinu, izrada tehničke dokumentacije, raspisivanje tendera, odabir najpovoljnijeg ponuđača i realizacija projekta
Projektni ishod:	Unaprijeđena infrastruktura na seoskom području, a samim tim i poboljšanje životnog standarda
Izlazni indikatori:	Povećan broj poljoprivrednih proizvođača i proizvoda
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	15.000.000,00 € Budžet Opštine, Budžet Crne Gore
Ciljne grupe/korisnici:	Stanovnici ruralnih područja koja gravitiraju predmetnim putevima, turisti
Period implementacije:	30 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 1.2.7.	
Naziv projekta:	Rekonstrukcija Ulice 13. jul
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.2. Unapređenje i razvoj saobraćajne infrastrukture
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	Rekonstrukcija Ulice 13. jul započela je 2013. godine. Radovi su se izvodili fazno, zavisno od opredijeljenih sredstava. Projekat obuhvata nastavak realizacije Glavnog projekta rekonstrukcije Ulice 13. jul u dužini od 1,716 km. Predviđena je rekonstrukcija i izgradnja saobraćajnih površina kao i hidrotehničke infrastrukture. Na dionici od kraja rekonstruisanog dijela do Stubičke ulice, saobraćajnica je projektovana sa sljedećim elementima: – širina kolovoza $2 \times 3,5 = 7,0$ m, – širina trotoara $2 \times 2,0 = 4,0$ m. Na dijelu od Stubičke ulice do Carevog mosta postojeći put je u nasipu, a čine ga sljedeći elementi: – širina kolovoza $2 \times 2,25 = 4,50$ m, – širina bankine $2 \times 0,5 = 1,00$ m. Završetkom rekonstrukcije ulice do Carevog mosta, stvaraju se uslovi za realizaciju nastavka puta od Carevog mosta do Manastira Ostrog.
Namjena i cilj projekta:	Poboljšanje bezbjednosti saobraćaja, stvaranje uslova za kvalitetniji prigradski javni prevoz
Aktivnosti:	Raspisivanje tendera (po fazama), odabir najpovoljnijeg ponuđača i realizacija projekta po fazama
Projektni ishod:	Rekonstruisana ulica
Izlazni indikatori:	Veća bezbjednost saobraćaja, bolja saobraćajna povezanost naselja sa gradskim područjem
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	946.000,00 € Budžet Crne Gore, Budžet Opštine
Ciljne grupe/korisnici:	Stanovnici naselja koja gravitiraju predmetnoj ulici, posjetioci, turisti
Period implementacije:	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 1.2.8.	
Naziv projekta:	Rekonstrukcija Školske ulice u Kličevu
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.2. Unapređenje i razvoj saobraćajne infrastrukture
Usklađenost sa nacionalnom politikom	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	<p>Postojeća saobraćajnica je sa asfaltnim kolovoznim zastorom, širine kolovoza od cca 5 m, bez trotoara, sa izraženom ivičnom izgradnjom (individualni stambeni i poslovni objekti), sa velikom frekvencijom saobraćaja, što utiče na bezbjednost svih učesnika u saobraćaju.</p> <p>Projekat obuhvata rekonstrukciju saobraćajnice ukupne dužine osovine 2.616,81 m, sa priključnim saobraćajnicama koje gravitiraju glavnoj saobraćajnici. Profil čini kolovoz širine $B = 2 \times 2,75 \text{ m} = 5,50 \text{ m}$, sa jednostranim trotoarom širine $L = 1,24 \text{ m}$, na dijelu od raskrsnice sa Ulicom 13. jul do raskrsnice poslije OŠ „Milija Nikčević“ i dvostranim trotoarom širine $L = 2 \times 1,50 \text{ m}$, na ostalom dijelu saobraćajnice (u zoni naspram škole dvostrani trotoar je širine $L = 2 \times 2,00 \text{ m}$). U raskrsnici su projektovane rampe za lica smanjene pokretljivosti.</p> <p>Glavni projekat čine faze: konstrukcije, hidrotehničkih i elektrotehničkih instalacija, kao i saobraćajne signalizacije.</p>
Namjena i cilj projekta:	Poboljšanje bezbjednosti saobraćaja, naročito bezbjednosti djece koja pohađaju OŠ „Milija Nikčević“ i vrtić
Aktivnosti:	Tenderska procedura je završena, izvođenje radova na rekonstrukciji
Projektni ishod:	Rekonstruisana ulica
Izlazni indikatori:	Kvalitetnija saobraćajna veza između gradskog jezgra Nikšića i Kličeva, poboljšana bezbjednost saobraćaja, poboljšan kvalitet života građana Kličeva
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	2.500.000,00 € Budžet Opštine, Budžet Crne Gore
Ciljne grupe/korisnici:	Građani, a prije svih učenici OŠ „Milija Nikčević“
Period implementacije:	18 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 1.2.9.	
Naziv projekta:	Rekonstrukcija Široke ulice i dijela Dragovolučke IV u Dragovoj Luci
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.2. Unapređenje i razvoj saobraćajne infrastrukture
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	Predmetna ulica je sa asfaltnim zastorom koji je u lošem stanju, bez trotoara i atmosferske kanalizacije. Redovnim održavanjem, koje se zasniva na „krpljenju“ udarnih rupa, samo se donekle poboljšavalo stanje, a ulica se ne može dovesti ni približno na zadovoljavajući nivo. Projektom je predviđena rekonstrukcija ulice u dužini od 640 m, a obuhvaćeni su radovi na rekonstrukciji kolovozne konstrukcije, izgradnji trotoara, rasvjete i hidrotehničke infrastrukture (atmosferske i fekalne kanalizacije).
Namjena i cilj projekta:	Poboljšanje bezbjednosti saobraćaja
Aktivnosti:	U toku su radovi na rekonstrukciji ulice
Projektni ishod:	Rekonstruisana ulica
Izlazni indikatori:	Poboljšan kvalitet života, bezbjednost saobraćaja
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	769.000,00 € Budžet Opštine
Ciljne grupe/korisnici:	Stanovnici naselja koja gravitiraju predmetnoj ulici
Period implementacije:	18 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 1.2.10.	
Naziv projekta:	Sanacija dijela Ulice Voja Deretića
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.2. Unapređenje i razvoj saobraćajne infrastrukture
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	Projektom je predviđena sanacija nastavka Ulice Voja Deretića u dužini od 700 m (od raskrsnice sa ulicama prema Sabornoj crkvi i prema Trebjesi, do raskrsnice sa Trebješkom ulicom), kao i sanacija parkinga sa 36 PM, izgradnja pješačke staze, uređenje zelenog pojasa i rasvjete uz ulicu. Njena funkcija je rasterećenje Trga Save Kovačevića, odnosno „uskog grla“ u Ulici Ivana Milutinovića i opsluživanje na nivou zone preko pristupnih saobraćajnica budućeg stambenog naselja i ostalih sadržaja.
Namjena i cilj projekta:	Poboljšanje bezbjednosti saobraćaja, rasterećenje Trga Save Kovačevića, odnosno „uskog grla“ u Ulici Ivana Milutinovića
Aktivnosti:	Raspisivanje tendera, odabir najpovoljnijeg ponuđača i realizacija projekta
Projektni ishod:	Sanirana saobraćajnica i parking, izgrađena pješačka staza, uređen zeleni pojas i rasvjeta uz ulicu
Izlazni indikatori:	Unaprijeđena gradska putna mreža, bolja komunikacija u pješačkom i u kolskom saobraćaju za građane, rasterećenje Trga Save Kovačevića, odnosno „uskog grla“ u Ulici Ivana Milutinovića
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	465.947,89 € Budžet Opštine, Budžet Crne Gore,
Ciljne grupe/korisnici:	Građani, posjetioци, turisti
Period implementacije:	5 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

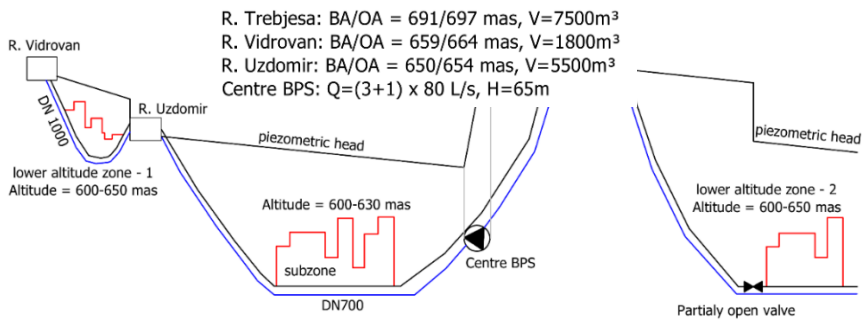
Projekat br. 1.2.11.	
Naziv projekta:	Uređenje prostora oko Dvorca kralja Nikole
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.2. Unapređenje i razvoj saobraćajne infrastrukture
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Strategija razvoja turizma Crne Gore 2022–2025. godine
Opis projekta:	<p>Predmetni prostor, zajedno sa Trgom Šaka Petrovića, predstavlja jedinstvenu cjelinu, gdje na malom prostoru postoji veliki broj prirodnih objekata i objekata iz oblasti kulture, značajnih za sve građane i posjetioce Nikšića. Pored Dvorca kralja Nikole, tu se nalaze Saborni hram Svetog Vasilija Ostroškog, Gradski park kao i Lapidarijum i dr.</p> <p>Planiranom rekonstrukcijom ovog prostora predviđeno je njegovo popločavanje uz prethodno uklanjanje postojećeg kolovoznog zastora i denivelisanih betonskih trotoara i platoa (ispred Dvorca), uređenje zelenih površina, postavljanje adekvatnog urbanog mobilijara i elemenata javne rasvjete, izgradnja hidrantske mreže za protivpožarnu zaštitu i zalivanje zelenila.</p> <p>Iza Dvorca, na dijelu od platoa prema Ulici Voja Deretića, uređenje obuhvata i izgradnju pješačkih staza različitih širina, kojim se ostvaruje veza glavne pješačke promenade sa Šetalištem Vita Nikolića i Lapidarijumom. Planirano je i da se na postojećem parkingu (kod Lovačkog doma) izgradi izvjestan broj novih parking-mjesta.</p> <p>S obzirom da ovaj prostor predstavlja istorijsku vrijednost ovog urbanog područja, upotrijebljeni materijali za popločavanje, način popločavanja i obrade površina kao i izrada eventualnih ostalih elemenata, planirani su po strogim kriterijima, iz potrebnih uslova (konzervatorski, urbanističko-tehnički i sl.).</p>
Namjena i cilj projekta:	Poboljšanje postojećeg prostora u funkcionalnom i estetskom smislu, odnosno valorizacija kulturno-istorijskog nasljeđa u turističke svrhe
Aktivnosti:	Izrada tehničke dokumentacije, raspisivanje tendera, odabir najpovoljnijeg ponuđača i realizacija projekta
Projektni ishod:	Uređen prostor oko Dvorca
Izlazni indikatori:	Estetski i funkcionalno oplemenjen prostor, povećan broj turista
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	1.500.000,00 € Budžet Opštine
Ciljne grupe/korisnici:	Građani, posjetioци, turisti
Period implementacije:	24 mjeseca
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Prioritet 1.3. Unapređenje sistema javnog linijskog gradskog i prigradskog prevoza putnika

Projekat br. 1.3.1.	
Naziv projekta:	Osavremenjivanje javnog linijskog gradskog i prigradskog prevoza putnika i uređenje prateće infrastrukture
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.3. Unapređenje sistema javnog linijskog gradskog i prigradskog prevoza putnika
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	Projekat obuhvata osavremenjivanje javnog linijskog gradskog i prigradskog prevoza, kroz zamjenu standardnih autobusa novim vozilima, digitalizaciju javnog gradskog prevoza putnika i uvođenje jedinstvene elektronske karte, unapređenje pristupačnosti, dostupnosti, dobre povezanosti i sveukupno kvaliteta usluge. Povećanje dostupnosti javnog linijskog gradskog i prigradskog prevoza građanima realizovaće se uvođenjem novih linija i autobuskih stajališta, prije svega uvođenjem gradskih linija i povećanjem frekvencija vožnji na linijama. Takođe, dostupnost treba da se realizuje kroz uspostavljanje redovnih ljetnjih i zimskih linija javnog prevoza do turističkih lokaliteta (Vučje, Manastir Ostrog, Krupac i dr.). Predviđena je i izgradnja novih i rekonstrukcija postojećih autobuskih stajališta i prilagođavanje osobama sa invaliditetom.
Namjena i cilj projekta:	Cilj projekta je pružanje što kvalitetnije usluge korisnicima javnog linijskog gradskog i prigradskog prevoza, kako bi se građani podstakli da u što većem broju, umjesto sopstvenih vozila, koriste unaprijeđen javni prevoz. Zaštita životne sredine, pozitivan uticaj na kvalitet vazduha zbog doprinosa smanjenju emisija zagađivača vazduha.
Aktivnosti:	Nabavka novih vozila – autobusa prilagođenih potrebama osoba sa invaliditetom (platforma za ulaz/izlaz osoba sa smanjenom pokretljivošću, zvučno obavještenje o nazivima stanica namijenjeno osobama sa oštećenim vidom, led-displeji namijenjeni osobama sa oštećenim sluhom i sl.), povjeravanje obavljanja ove djelatnosti privrednom društvu koje ispunjava propisane uslove i koje će se baviti strateškim upravljanjem, razvojem sistema, kao i realizacijom usluga prevoza putnika. Reorganizacije postojećih i uvođenje novih linija, koje će obuhvatiti one djelove grada koji do sada nijesu bili dio sistema javnog prevoza. Izrada tehničke dokumentacije, raspisivanje tendera i odabir najpovoljnijeg ponuđača, izgradnja novih i rekonstrukcija postojećih autobuskih stajališta.
Projektni ishod:	Modernizovan gradski linijski saobraćaj, povećana pristupačnost i dostupnost javnog linijskog gradskog i prigradskog prevoza građanima
Izlazni indikatori:	Broj nabavljenih novih autobusa, uvedena elektronska karta, povećan broj građana koji koriste javni linijski gradski i prigradski prevoz, broj novih autobuskih linija, broj izgrađenih i rekonstruisanih autobuskih stajališta
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	1.500.000,00 € Budžet Opštine, Budžet Crne Gore, investitori, EU fondovi, donacije
Ciljne grupe/korisnici:	Građani, posjetioци, turisti
Period implementacije:	18 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Prioritet 1.4. Poboljšanje vodosnabdijevanja

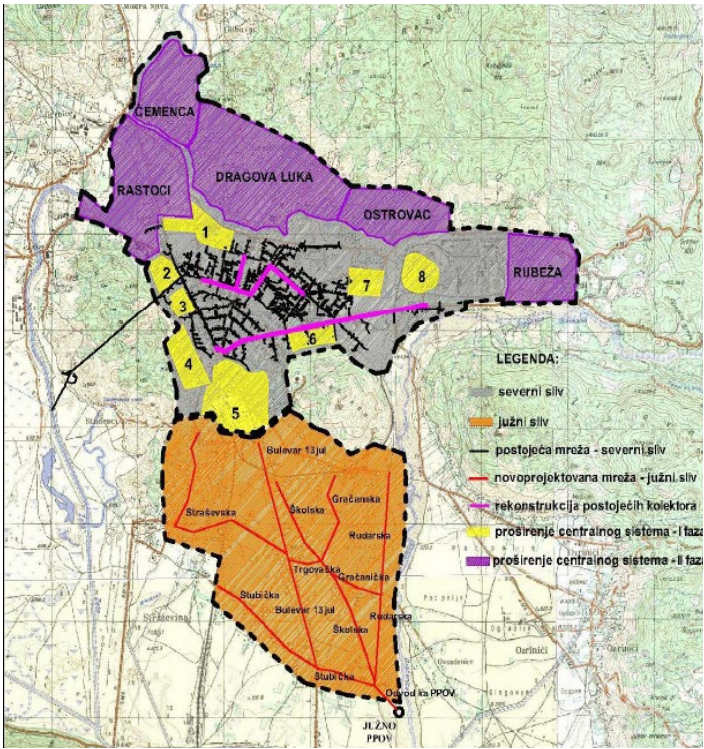
<p>Projekat br. 1.4.1.</p>	
<p>Naziv projekta:</p>	<p>Rekonstrukcija i dogradnja gradskog vodovodnog sistema</p>
<p>Područje i nivo prioriteta:</p>	<p>SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.4. Poboljšanje vodosnabdijevanja</p>
<p>Usklađenost sa nacionalnom politikom:</p>	<p>Strategija upravljanja vodama Crne Gore je kao osnovni cilj iz oblasti korišćenja voda postavila „Obezbjedenje dovoljnih količina vode odgovarajućeg kvaliteta za javno vodosnabdijevanje stanovništva i za različite privredne potrebe, na način da se ne ugrozi životna sredina“ Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine</p>
<p>Opis projekta:</p>	<p>Ukupna dužina primarne vodovodne mreže u Nikšiću iznosi 471,0 km. Osnovni nedostaci ovog vodovodnog sistema su:</p> <ul style="list-style-type: none"> • visoki prividni i realni gubici i veliki broj pucanja cijevi • vrlo promjenljivi i na značajnom dijelu mreže visoki pritisci • potpuni nedostatak operativnog rezervoarskog prostora (uz postojanje velikog rezervoara) • visok utrošak za električnu energiju • postojanje „uskih grla“ na manjem području grada • nedostatak postrojenja za tretman voda za one periode kada kvalitet vode odstupa od propisanog. <p>Nakon sagledavanja vodovodnog sistema grada kroz Studiju vodosnabdijevanja i dobijanja jasnih pokazatelja i smjernica za dalji razvoj i unapređenje vodovodne mreže, slijedi izrada projektne dokumentacije rekonstrukcije.</p> <p>Mjere koje je neophodno sprovesti u okviru rekonstrukcije jesu izgradnja postrojenja za prečišćavanje voda (PPV) i djelimična promjena koncepta vodovodnog sistema.</p> <p>Djelimična promjena koncepta vodovodnog sistema za rezultat treba da ima uklanjanje navedenih nedostataka i stvaranje uslova za rad sistema u optimalnijem opsegu, sa nešto nižim i stabilnijim pritiscima, što treba da dovede do manjeg utroška sredstava za električnu energiju, manjeg broja kvarova i manjeg opsega gubitaka u sistemu.</p> <p>Glavni objekti i radovi na rekonstrukciji Sistema su dati na sljedećoj šemi (<i>tehničke podatke novih objekata će definisati projektna dokumentacija</i>):</p> <p>Radovi koje je neophodno izvesti u okviru rekonstrukcije jesu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • izgradnja rezervoara Vidrovan na izvorišnoj lokaciji ($V = 1.000\text{--}2.000\text{ m}^3$), u cilju obezbjedenja potrebnog prostora za uravnoteženje potrošnje za potrošače između Vidrovana i BPS-a Duklo (naselje Gornje Polje)

	<ul style="list-style-type: none"> • izgradnja rezervoara Uzdomir (RU) ($V = 5.000$ do 7.500 m^3), na oko 1 km od BPS-a Duklo, sa zasebnim priključcima $\varnothing 1.000$ i $\varnothing 500$ sa dva izvorišta (što je takođe značajno za uredniji rad sistema). Ovo će omogućiti gravitaciono snabdijevanje niže visinske zone u centru ($\approx 60\%$ ukupne potrošnje, 200–220 l/s), koja je orijentaciono ispod 630–635 m n. m. To će omogućiti proizvodnju stabilnog i znatno nižeg pritiska (2–5 bari) u centru grada. Dodatno, ovaj rezervoar će pokrivati neravnomjernost u nekoliko gravitirajućih prigradskih naselja • izgradnja buster PS Centar ($P = 200\text{--}300 \text{ kW}$), ispod brda Trebjesa, koja će omogućiti transport viška vode u toku noći sa centralnog područja do rezervoara Trebjesa (RT) – oko 1/3 ukupne potrošnje. To će aktivirati RT za snabdijevanje viših dijelova grada i omogućiti formiranje dvije visinske zone sa redukovanim (optimalnijim) i stabilnim pritiscima u mreži • ugradnja reduktora pritiska na ulazu u neke periferne OZB sa nižim kotama. To će, pored R Uzdomir, aktivirati i R Trebjesa i za ovaj dio sistema (očekuje se da će RT pokrivati neravnomjernost dijela sistema koji ima prosječnu potrošnju 100–160 l/s) • izgradnja dodatnih, spojnih cjevovoda različitih prečnika na nekoliko lokacija • isključivanje BPS-a Duklo iz stalnog režima rada, i zadržavanje samo kao hladne rezerve u snabdijevanju.
Namjena i cilj projekta:	<p>Poboljšanje komunalne usluge vodosnabdijevanja preko unapređenja vodovodnog sistema kroz:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uspostavljanje stabilnog i koliko je moguće nižeg pritiska u mreži (uz uslov da je svuda veći od 2 bara) • aktiviranje postojećeg i izgradnju novog rezervoarskog prostora • što je moguće više uspostavljanje gravitacionog transporta vode • maksimalno smanjenje rada pumpi u toku dana (kada je cijena EE visoka), i prebacivanje na rad u toku noći (kada je cijena EE niska) • povećanu kontrolu rada sistema i poboljšanu automatizaciju.
Aktivnosti:	Izrada Glavnog projekta, raspisivanje tendera, odabir najpovoljnijeg ponuđača i izvođenje radova na rekonstrukciji
Projektni ishod:	Rekonstruisan gradski vodovodni sistem, efikasniji vodovodni sistem
Izlazni indikatori:	<ul style="list-style-type: none"> • dopremanje dovoljne količine vode za piće odgovarajućeg kvaliteta do svih potrošača • smanjenje gubitaka u mreži • manji broj kvarova
Odgovorna strana:	Opština Nikšić, DOO „Vodovod i kanalizacija“ Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	Ukupno investicija za promjenu koncepta sistema je oko 3,5 mil. € Budžet Opštine, Budžet Crne Gore, donacije, EU fondovi
Ciljne grupe/korisnici:	Stanovnici na gradskom području
Period implementacije:	42 mjeseca
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 1.4.2.	
Naziv projekta:	Izgradnja nove i rekonstrukcija postojeće vodovodne infrastrukture na seoskom području
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.4. Poboljšanje vodosnabdijevanja
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Osiguranje dovoljnih količina vode odgovarajućeg kvaliteta za vodosnabdijevanje stanovništva i sve potrebe privrede jedan je od osnovnih ciljeva Strategije upravljanja vodama Crne Gore Studija vodosnabdijevanja Župe nikšićke iz 2004. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine
Opis projekta:	<ul style="list-style-type: none"> • U Župi nikšićkoj sa izvorišta Blaca morakovska vodom se snabdijevaju sela Morakovo, Dučice, Staro Selo, Jugovići, dio Kuta, Carine, Bastaji, Liverovići i djelovi sela Bjeloševina i Vasiljevići. <p>Izdašnost ovih izvora varira u toku godine, a naročito u ljetnjem periodu, te je neophodno obezbijediti dodatne količine vode. Da bi se uspostavili dobri hidraulički uslovi u cjevovodu i uredno vodosnabdijevanje potrošača, potrebno je obezbijediti određene rezerve, odnosno izgraditi rezervoar.</p> <p>Studijom vodosnabdijevanja Župe nikšićke (iz 2004. godine), za projektni period do 2035. godine, na vodovodnom sistemu Morakovo – Liverovići predviđena je ukupna zapremina rezervoara od 860 m³.</p> <p>Do sada je izgrađeno 360 m³ rezervoarskog prostora.</p> <p>Sa izvorišta Bare Bojovića vodom se snabdijevaju sela: Zagrad, dio Kuta, Oblatno i Risji Do. Ovaj vodovodni sistem je izgrađen 80-ih godina prošlog vijeka i u dosta je lošem stanju, pa je potrebno uraditi njegovu rekonstrukciju.</p> <p>Da bi se ostvario pravi efekat investicije gdje bi korist imali svi građani Župe nikšićke, neophodno je do kraja realizovati investiciju.</p> <ul style="list-style-type: none"> • U cilju rješavanja vodosnabdijevanja stanovništva u selima Ivanje i Riječani neophodno je izvršiti istražno-eksploatacione radove i utvrditi prisustvo podzemnih voda, izdašnost i kvalitet vode. • Naselje Krstac i Gornje Čarađe snabdijeva se vodom za piće sa izvorišta Sopot vodovodnim sistemom koji je rađen 1985. godine i potrebna je rekonstrukcija ovog sistema zbog problema u radu uzrokovanih lošim stanjem vodovodne mreže, neredovnim održavanjem, nepostojanjem sistema za dezinfekciju vode hlorisanjem i dr. • Stanovnici naselja Donje Čarađe snabdijevaju se vodom preko individualnih bistijerni, pa je planirano izvođenje istražnih bušotina kako bi se obezbijedile dovoljne količine vode (izdašnost i kvalitet vode) za snabdijevanje ovog dijela MZ Krstac. • Stanovnici Grahova se snabdijevaju vodom za piće iz Grahovskog jezera, koja se prečišćava preko filterskog postrojenja. Sekundarna mreža ovog vodovoda je u veoma lošem stanju i neadekvatnih je profila. <p>Postojeći sistem vodosnabdijevanja u Grahovu ne obuhvata sva domaćinstva, pa je neophodno izvršiti njegovu proširivanje. Takođe je neophodno povećati kapacitet postrojenja za prečišćavanje vode za piće u skladu sa novim količinama isporučene vode, koje će uslijediti realizacijom izgradnje vodovoda u Gornjem grahovskom polju, kao i proširivanjem u okviru postojeće mreže u Grahovu.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vodosnabdijevanje sela Klenak je potrebno riješiti kroz izgradnju vodovodne mreže koja vodi sa vodovoda Petrovići i dovedena je do rezervoara iznad lokaliteta Usputnica.

	<ul style="list-style-type: none"> • Za vodosnabdijevanje sela Planik urađena je tehnička dokumentacija, a predviđena je izgradnja vodovoda od centra MZ Petrovići do sela Planik, odnosno vodovod Planik se priključuje na postojeći vodovodni sistem u naselju Petrovići. • U cilju povećanja energetske efikasnosti rada sistema za vodosnabdijevanje i poboljšanja usluge vodosnabdijevanja na seoskom području neophodna je i izgradnja rezervoara na postojećim vodovodima za Šipačno, Šume i Bogetiće. • U cilju racionalizacije potrošnje i povećanja efikasnosti vodovodnog sistema, neophodno je ugraditi vodomjere na vodovodima u seoskom području, neophodno je mjeriti i pratiti potrošnju vode. <p>Nakon izrade tehničke dokumentacije potrebno je izvršiti: nabavku i ugradnju mjerne opreme u ulaznim šahtovima, integraciju mjernih mjesta u postojeći SCADA informacijski sistem i nabavku i primjenu opreme za mjerenje i opreme za detekciju procurivanja.</p>
Namjena i cilj projekta:	Poboljšanje komunalne usluge vodosnabdijevanja kroz izgradnju nove i rekonstrukcija postojeće vodovodne infrastrukture na seoskom području, podrška razvoju poljoprivrede, razvoj ruralnog turizma, zaustavljanje procesa napuštanja sela
Aktivnosti:	Izrada nedostajuće projektne dokumentacije, raspisivanje tendera, odabir najpovoljnijeg ponuđača, izgradnja nove i rekonstrukcije postojeće vodovodne infrastrukture
Projektni ishod:	Izgrađena nova i rekonstruisana postojeća vodovodna infrastruktura na seoskom području
Izlazni indikatori:	Isporuka dovoljnih količina vode za piće do svih stanovnika, broj novih priključaka na vodovodnu mrežu, ugrađena mjerna oprema u ulaznim šahtovima, integrisana mjerna mjesta u postojeći SCADA informacijski sistem, primjena opreme za mjerenje i opreme za detekciju procurivanja
Odgovorna strana:	Opština Nikšić, DOO „Vodovod i kanalizacija“ Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	4.200.000,00 € Budžet Opštine, Budžet Crne Gore, donacije, EU fondovi
Ciljne grupe/korisnici:	Stanovnici seoskih područja, posjetioci, turisti, privrednici
Period implementacije:	60 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Prioritet 1.5. Unapređenje sistema upravljanja otpadnim vodama

Projekat br. 1.5.1.	
Naziv projekta:	Izgradnja II faze kanalizacione mreže za 4 prigradska naselja: Rubeža, Oštrovac, Dragova Luka i Čemencia
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.5. Unapređenje sistema upravljanja otpadnim vodama
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	U cilju zaštite voda od zagađivanja Zakonom o vodama predviđena je obaveza za privredna društva, druga pravna lica i preduzetnike koji ispuštaju otpadne vode da obezbijede odgovarajuće prečišćavanje otpadnih voda. Strategijom upravljanja vodama i Strategijom upravljanja komunalnim otpadnim vodama izgradnja ove vrste komunalne infrastrukture predstavlja prioritetne aktivnosti sa ciljem zaštite voda od zagađivanja Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine
Opis projekta:	<p>U cilju ostvarenja pune funkcionalnosti PPOV-a Nikšić predstoji realizacija II faze kanalizacione mreže za 4 prigradska naselja: Rubeža, Oštrovac, Dragova Luka i Čemencia, kojom je predviđena izgradnja kanalizacione mreže za navedena naselja. Na ovom prostoru živi cca 10.000 stanovnika.</p> <p>Otpadne vode ovih naselja će se prikupljati glavnim kolektorom duž desne obale rijeke Bistrice i zajedno sa otpadnim vodama naselja Rastoci, preko crpne stanice Most Duklo, vraćati u centralni sistem i odvoditi na PPOV.</p> <p>Studijom izvodljivosti za projekat otpadnih voda u Nikšiću, koju je 2007. godine izradio Institut za vodoprivredu „Jaroslav Čerņi“, procijenjeno je da je za ovu fazu potrebno izgraditi kanalizacionu mrežu (primarni i priključni kolektori i sekundarni kolektori), u dužini od 51,1 km (Rubeža 8 km, Oštrovac 8,5 km, Dragova Luka 25,1 km i Čemencia 9,5 km), i crpnu stanicu Most Duklo.</p>

Namjena i cilj projekta:	Izgradnja kanalizacione mreže će omogućiti prikupljanje komunalnih otpadnih voda iz 4 naselja: Rubeža, Oštrovac, Dragova Luka i Ćemena. Cilj projekta je ostvarenja pune funkcionalnosti PPOV-a Nikšić
Aktivnosti:	Priprema Studije izvodljivosti sa cost-benefit analizom, Idejnog rješenja, Glavnog projekta, Elaborata procjene uticaja na životnu sredinu i tenderske dokumentacije, izgrađena kanalizaciona mreža
Projektni ishod:	Izgradnja II faze kanalizacione mreže za 4 prigradska naselja: Rubeža, Oštrovac, Dragova Luka i Ćemena
Izlazni indikatori:	Broj stanovnika domaćinstava priključen na kanalizacioni sistem
Odgovorna strana:	Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, Opština Nikšić, DOO „Vodovod i kanalizacija“ Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	Vrijednost investicije će biti poznata nakon izrade projektne dokumentacije (6,8 miliona €, a korigovaće se iznos nakon izrade studije izvodljivosti) Budžet Opštine, Budžet Crne Gore, donacije, EU fondovi
Ciljne grupe/korisnici:	Stanovnici naselja Rubeža, Oštrovac, Dragova Luka i Ćemena
Period implementacije:	60 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 1.5.2.	
Naziv projekta:	Nabavka specijalizovanih vozila, uređaja, instrumenata i opreme u cilju kvalitetnijeg obavljanja komunalne djelatnosti upravljanja komunalnim otpadnim vodama
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.5. Unapređenje sistema upravljanja otpadnim vodama
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	U cilju zaštite voda od zagađivanja Zakonom o vodama predviđena je obaveza za privredna društva, druga pravna lica i preduzetnike koji ispuštaju otpadne vode da obezbijede odgovarajuće prečišćavanje otpadnih voda. Strategijom upravljanja vodama i Strategijom upravljanja komunalnim otpadnim vodama izgradnja ove vrste komunalne infrastrukture predstavlja prioritete aktivnosti sa ciljem zaštite voda od zagađivanja Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine
Opis projekta:	U cilju kvalitetnijeg obavljanja djelatnosti upravljanja komunalnim otpadnim vodama potrebno je unaprijediti tehničku opremljenost Društva. To podrazumijeva nabavku specijalizovanih vozila, instrumenata i opreme kojima bi se efikasnije obavljali svakodnevni poslovi.
Namjena i cilj projekta:	Bolji i efikasniji rad Društva za obavljanje komunalne djelatnosti upravljanja komunalnim otpadnim vodama
Aktivnosti:	Nabavka vozila i opreme
Projektni ishod:	Nabavljena specijalizovana vozila, uređaji, instrumenti i oprema, efikasniji rad zaposlenih
Izlazni indikatori:	Bolja komunalna usluga
Odgovorna strana:	DOO „Vodovod i kanalizacija“, Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	300.000,00 € Budžet Opštine, Budžet Crne Gore, donacije, EU fondovi
Ciljne grupe/korisnici:	Stanovnici gradskog područja
Period implementacije:	60 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Prioritet 1.6. Unapređenje i razvoj ostale komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti

Projekat br. 1.6.1.	
Naziv projekta:	Uređenje parka sa dječjim igralištem u Grudskoj Mahali (iza „Desetke“)
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.6. Unapređenje i razvoj ostale komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	Projekat obuhvata izgradnju nove parkovske površine u stambenom kvartu, sa svim pratećim sadržajima, ozelenjavanjem, urbanim mobilijarom, šetnim stazama. Sadržaji treba da budu koncentrisani (miran odmor, igra, rekreacija, i dr.), odnosno da obuhvate sve starosne grupe. Takođe, potrebno je izvršiti sanaciju postojećeg dječjeg igrališta.
Namjena i cilj projekta:	Uređenje nove zelene površine i povećanje zelenog fonda u gradu
Aktivnosti:	Izrada tehničke dokumentacije, raspisivanje tendera i realizacija projekta
Projektni ishod:	Izgrađen park
Izlazni indikatori:	Poboljšan kvaliteta života stanara kvarta
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	51.389,78 € Budžet Opštine, EU fondovi, donacije
Ciljne grupe/korisnici:	Građani, stanari stambenog kvarta
Period implementacije:	6 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 1.6.2.	
Naziv projekta:	Modernizacija javne rasvjete kroz zamjenu postojeće rasvjete sa LED svjetlosnim izvorima
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i djelatnosti PRIORITET 1.6. Unapređenje i razvoj ostale komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Strategija razvoja energetike Crne Gore do 2030. godine (bijela knjiga) Lokalni energetski plan opštine Nikšić 2015–2025. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	Postojeća rasvjeta u Nikšiću je energetska neefikasna, a čini je 10.765 komada svjetiljki, od čega 89% NA, HG I MHG svjetiljki i 11% LED svjetiljki. Opština Nikšić je u oktobru 2022. god. potpisala Ugovor o izvođenju radova na adaptaciji javne rasvjete – zamjena postojeće rasvjete LED svjetlosnim izvorima. Ugovor i projekat se vode po modelu ESCO (projekat se otplaćuje kroz uštede). Rok za završetak radova je 240 kalendarskih dana od dana zaključivanja ugovora. Projektom je predviđena zamjena postojećih svjetiljki javne rasvjete na dijelu teritorije opštine Nikšić LED svjetiljkama, nabavka i montaža ormara i opreme za komandovanje i nadzor nad sistemom javne rasvjete, nabavka i instalacija centralnog upravljačkog sistema javne rasvjete i dr.
Namjena i cilj projekta:	Obezbjedeње veće sigurnosti (lične i imovinske) svih građana, veće sigurnosti učesnika u saobraćaju, veći kvalitet osvijetljenosti, unapređenje energetske efikasnosti i zaštita životne sredine
Aktivnosti:	Realizacija projekta u toku
Projektni ishod:	Modernizovana javna rasvjeta, zamijenjena postojeća rasvjeta LED izvorima svjetlosti i uspostavljen sistem upravljanja istom
Izlazni indikatori:	Energetska efikasna javna rasvjeta Veća zaštita životne sredine (smanjenje svjetlosnog zagađenja) Ušteda u Budžetu Opštine (manji računi za struju)
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	9.469.532,53 € Budžet Opštine
Ciljne grupe/korisnici:	Građani, posjetioci
Period implementacije:	8 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 1.6.3.	
Naziv projekta:	Modernizacija svjetlosne signalizacije
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i djelatnosti PRIORITET 1.6. Unapređenje i razvoj ostale komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Strategija razvoja energetike Crne Gore do 2030. godine (bijela knjiga) Lokalni energetski plan opštine Nikšić 2015–2025. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	<p>Svjetlosnom (semaforskom) signalizacijom na teritoriji opštine Nikšić obuhvaćeno je 12 raskrsnica, a karakteriše je starost, slaba vidljivost i neefikasnost, što za posljedicu, između ostalog, ima otežano održavanje.</p> <p>Tokom 2022. godine izvršeni su radovi na adaptaciji i modernizaciji semafora na raskrsnici ulica Serdara Šćepana, Josipa Broza Tita i Ratka Vujovića Čoče (raskrsnica kod „Markove“ samoposluge) i na raskrsnici ulica II dalmatinske brigade i Baja Pivljanina. Novi semafori imaju mogućnost umrežavanja (zeleni talas, daljinsko upravljanje, automatska prijava kvara).</p> <p>U okviru modernizacije i adaptacije svjetlosne signalizacije izvršeno je i postavljanje zvučnih signalizatora za osobe sa djelimično i potpuno oštećenim vidom na raskrsnicama ulica:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Njegoševe, Nika Miljanića i Nikole Tesle • Nikole Tesle i Serdara Šćepana • Vuka Karadžića, Voja Deretića i Danila Bojovića • Serdara Šćepana, Josipa Broza Tita i Ratka Vujovića Čoče • II dalmatinske brigade i Baja Pivljanina. <p>Projekat podrazumijeva nastavak modernizacije svjetlosne signalizacije, kao i preispitivanje potrebe ugradnje semafora na ostalim značajnim raskrsnicama u gradu.</p>
Namjena i cilj projekta:	Poboljšanje bezbjednosti saobraćaja, kvalitetnije održavanje svjetlosne signalizacije
Aktivnosti:	Izrada tehničke dokumentacije, raspisivanje tendera, odabir najpovoljnijeg ponuđača i realizacija projekta
Projektni ishod:	Modernizovana svjetlosna signalizacija
Izlazni indikatori:	Broj raskrsnica sa modernizovanom svjetlosnom signalizacijom – semaforima
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	200.000,00 € Budžet Opštine, EU fondovi, donacije
Ciljne grupe/korisnici:	Građani, posjetioci, turisti
Period implementacije:	6 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 1.6.4.	
Naziv projekta:	Nabavka specijalizovanih vozila, uređaja, priključaka, mašina i opreme u cilju kvalitetnijeg obavljanja komunalnih djelatnosti povjerenih DOO „Komunalno“ Nikšić
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.6. Unapređenje i razvoj ostale komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić Zakon o komunalnim djelatnostima
Opis projekta:	Projekat podrazumijeva tehničko osposobljavanje Komunalnog preduzeća u cilju pružanja kvalitetnih komunalnih usluga, koje su nezamjenljiv uslov života i rada građana, privrednih i drugih subjekata na teritoriji opštine. Projekat se ne odnosi na tehničko osposobljavanje za potrebe upravljanja otpadom, jer je isto obuhvaćeno drugim projektom.
Namjena i cilj projekta:	Unapređenje komunalnih djelatnosti, a samim tim i komunalnih usluga
Aktivnosti:	Raspisivanje tendera, odabir najpovoljnijeg ponuđača
Projektni ishod:	Nabavljena specijalizovana vozila, uređaji, priključci, mašine i oprema u cilju kvalitetnijeg obavljanja komunalnih djelatnosti
Izlazni indikatori:	Unapređene komunalne usluge
Odgovorna strana:	Opština Nikšić, DOO „Komunalno“ Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	300.000,00 € Budžet Opštine, EU fondovi, NVO, donacije
Ciljne grupe/korisnici:	Građani
Period implementacije:	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 1.6.5.	
Naziv projekta:	Uređenje stambenih blokova i kvartova
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.6. Unapređenje i razvoj ostale komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti
Usklađenost sa politikama:	Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	Projekat ima za cilj uređenje stambenih blokova i kvartova sa neophodnom saobraćajnom infrastrukturom, što većim zelenim površinama sa postavljanjem urbanog mobilijara (dječja i sportska igrališta, klupe, kante, svjetiljke). Na površinama u kojima je završena izgradnja saobraćajnica i parking-prostora, obavezno je uređenje zelenih površina i postavljanje urbanog mobilijara. Imajući u vidu loše postojeće stanje pojedinih kvartova, prioritet treba dati uređenju: <ul style="list-style-type: none"> • kvarta Dragice Pravice u Grudskoj Mahali (I i II faza) • kvarta između ulica Narodnih heroja i Karadorđeve • kvarta između ulica Danila Bojovića i V proleterske brigade • kvarta između ulica Novaka Ramova, Vuka Mićunovića i Karadorđeve • kvarta između ulica Novaka Ramova i Dr Josipa Sladea • prostora oko „Vojnih“ zgrada (kružni tok u Rastocima) • kvarta između ulica Lazara Sočice i Ivana Milutinovića • kvarta između ulica V proleterske brigade i Vuka Karadžića i dr.
Namjena i cilj:	Projekat je namijenjen povećanju kvaliteta života u gradu kroz veći broj sadržaja, estetski osjećaj uređenosti, bolji sanitarno-higijenski uslovi, stvaranje sistema zelenih površina
Aktivnosti projekta:	<ul style="list-style-type: none"> • identifikacija svih blokova koji nijesu ili trebaju biti uređeni • izrada projektnog rješenja • izgradnja
Projektni ishod:	Uređeni stambeni blokovi i kvartovi, povećan stepen kvaliteta vazduha, stvaranje humanijeg gradskog prostora
Izlazni indikatori:	Zadovoljniji korisnici, bolji uslovi života, broj uređenih blokova/kvartova
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	3.773.002,62 € Budžet Opštine, EU fondovi, donacije, NVO
Ciljne grupe/korisnici:	Svi korisnici prostora
Period implementacije:	60 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić i DOO „Komunalno“ Nikšić

SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 2: Održivi ekonomski rast i razvoj

Prioritet 2.1. Smanjenje nezaposlenosti

Projekat br. 2.1.1.	
Naziv projekta:	„Dom digitalne revolucije“ – rekonstrukcija dijela prostora Doma revolucije
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 2: Održivi ekonomski rast i razvoj PRIORITET 2.1. Smanjenje nezaposlenosti
Usklađenost sa politikama:	<p>1. UN Program održivog razvoja do 2030. godine Dostojanstven rad i ekonomski rast Postići više nivo ekonomske produktivnosti preko diverzifikacije, tehnoloških unapređenja i inovacija, između ostalog i fokusirajući se na radno intenzivne i visoko profitabilne sektore</p> <p>2. Digitalna agenda Evropske unije Maksimalno korišćenje potencijala za rast digitalne ekonomije Promovisati digitalne vještine i visoke performanse, digitalizacijom industrije i usluga, razvojem vještačke inteligencije i modernizacijom javnih službi</p> <p>3. Digitalna agenda za Zapadni Balkan Podrška tranziciji regiona u digitalnu ekonomiju i ostvarenje dobrobiti digitalne transformacije, kao što su brži ekonomski rast, više zaposlenih i bolje usluge Podsticanje istraživanja i inovacija – Digitalna agenda će omogućiti uspostavljanje nacionalnih istraživačkih kapaciteta i razvoj najsavremenije infrastrukture na Zapadnom Balkanu i integrisati ih u digitalni evropski istraživački prostor, koji se razvija</p> <p>4. Nacionalna strategija održivog razvoja Crne Gore do 2030. godine Strateški cilj 2.5. Stimulisati zaposlenost i socijalnu inkluziju i to podmjerom 2.5.1.2, kojom je definisano „promovisanje razvojno orijentisanih politika, koje podržavaju produktivne aktivnosti, otvaranje dostojanstvenih radnih mjesta, preduzetništvo, kreativnost i inovativnost i podsticanje formalizacije i rasta mikro, malih i srednjih preduzeća, između ostalog i kroz pristup finansijskim uslugama“, kao i definisanih ekonomskih resursa u oblasti preduzetništva i MSP-a, koji se odnose na poboljšanje poslovnog ambijenta za razvoj preduzetništva i MSP-a u Crnoj Gori, koji i dalje ima veliki broj biznis barijera poput: legislativnih, administrativnih, pristupa finansijama za startupove, promocije, edukacija, usvajanja novih znanja i vještina, podrške inovacijama itd.</p> <p>5. Strategija pametne specijalizacije (2018–2024) Identifikacija osnovnih zajedničkih ciljeva razvojnih politika, determinisanih interesima vezanim za istraživačku i inovativnu djelatnost, poput jačanja saradnje akademskog i privrednog sektora i podrške inovativnim aktivnostima u privatnom sektoru, sa posebnim naglaskom na razvoj inkubatora i akceleratora, kako bi se omogućilo lakše osnivanje startup i spinof preduzeća</p> <p>6. Strategija razvoja ženskog preduzetništva Crne Gore 2021–2024. Operativni cilj 1.2. Unaprijediti razvoj institucionalne infrastrukture koja promovise žensko preduzetništvo i obezbjeđuje pružanje savjetodavnih, poslovnih usluga i obuka shodno potrebama preduzetnica Unapređenje poslovne infrastrukture koja podstiče razvoj preduzetništva žena i prilagođena je potrebama žena preduzetnica</p> <p>7. Program za privlačenje digitalnih nomada u Crnoj Gori do 2025. godine Digitalna transformacija kao jedan od strateških prioriteta predstavlja pokretač</p>

	<p>inovacija, modernizacije, konkurentnosti i sveobuhvatnog društveno-ekonomskog razvoja. Uvođenjem novih praksi, principa i kulture u javnu upravu i društvo u cjelini, kao i prepoznavanjem potreba građana, potrebno je da razvijamo i isporučujemo svrsishodna rješenja za sve. U fokusu digitalne transformacije je uklanjanje postojećih i rano prepoznavanje budućih barijera za poslovanje, kako za crnogorsku privredu, tako i za strane investitore. Aktivnosti Vlade, u saradnji sa privatnim, akademskim i civilnim sektorom, kao i međunarodnim organizacijama, usmjerene su na izmjene i poboljšanje pravnih okvira i infrastrukture, stvaranja moderne e-uprave, podizanja nivoa informacione bezbjednosti, kao i većoj digitalizaciji društva u cjelini</p> <p>8. Program razvoja kulture 2016–2020.</p>
Opis projekta:	<p>Predmet projekta je rekonstrukcija dijela objekta „Dom revolucije“, ukupne površine 930 m², koji je Opština Nikšić ustupila Ministarstvu nauke za potrebe IPC-a Tehnopolis, na korišćenje na neograničeno vrijeme. Projektom su predviđeni radovi na potpunom uređenju unutrašnjosti dijela objekta sa prenamjenom dijela prostora u skladu sa potrebama unapređenja postojećih infrastrukturnih segmenata IPC-a Tehnopolis, ali i razvoja novih segmenata.</p> <p>Cilj projekta je da inovativnim pristupom, kreativnim i promišljenim tretmanom postojećeg prostora, valorizacijom njegovih potencijala nastane jedan novi multifunkcionalni prostor za razvoj kreativne industrije kako u Nikšiću, tako i u Crnoj Gori.</p>
Namjena i cilj:	<p>„Dom digitalne revolucije“ će dodatno omogućiti dalji razvoj servisa i usluga IPC-a Tehnopolis, a u skladu sa strateškom vizijom njegovog razvoja. Takođe će, pored servisa podrške, omogućiti i razvoj novih, komercijalnih usluga u cilju postizanja dugoročne samoodrživosti.</p> <p>Razvoj postojećih i planiranje budućih infrastrukturnih segmenata, kao i usluga i servisa IPC-a Tehnopolis, uticaće na povećanje potražnje individua, timova, mikro i malih kompanija za kancelarijskim i coworking prostorom i kreativnim prostorima u cilju dostupnosti buduće opreme i servisa. Obezbeđivanje i opremanje navedenih prostora za potrebe pružanja neophodne podrške i pružanja komercijalnih usluga dodatno bi osnažilo kapacitete IPC-a Tehnopolisa za kreiranje i rast inovacionih kompanija iz sfere kreativne industrije, koje bi dale dodatani impuls razvoju lokalne i nacionalne ekonomije, a time pozicionirala i Nikšić kao centar kreativne industrije u Crnoj Gori.</p> <p>Adaptacijom dijela prostora Doma revolucije grad će dobiti moderno opremljen multifunkcionalni prostor, koji će svojim izgledom i funkcionalnošću doprinijeti ne samo boljem izgledu sada ruiniranog prostora već će se stvoriti i funkcionalna osnova za dalji razvoj i unapređenje svih usluga i podrške koje pruža IPC Tehnopolis, a koje su namijenjene kako pojedincima, inovatorima, timovima, mikro, malim i srednjim preduzećima, tako i biznis i naučnoj zajednici.</p> <p>IPC Tehnopolis u ovom trenutku nema dovoljno prostora za smještanje opreme koju već posjeduje, a u situaciji novih nabavki, dodatni prostor za valorizaciju opreme koja je nabavljena u 2022. jeste neophodan.</p> <p>Snaženjem infrastrukturnih kapaciteta IPC-a Tehnopolis multiplikativno djeluje na razvoj lokalne zajednice i ekonomije Crne Gore u cjelini.</p>
Aktivnosti projekta:	Raspisivanje tendera, odabir najpovoljnijeg ponuđača, realizacija projekta
Projektni ishod:	Rekonstruisan/adaptiran dio prostora Doma revolucije za potrebe „Doma digitalne revolucije“
Izlazni indikatori:	Razvoj novih infrastrukturnih segmenata, kao i usluga i servisa IPC-a Tehnopolis, uticaće na povećanje potražnje kompanija za kancelarijskim i proizvodnim prostorima, u cilju dostupnosti navedene opreme i servisa. Obezbeđivanje i opremanje navedenih kancelarijskih i proizvodnih prostora za potrebe poslovne

	inkubacije i pružanja komercijalnih usluga kompanijama dodatno bi osnažilo kapacitete IPC-a Tehnopolis za kreiranje i rast inovacionih kompanija, koje bi dale dodatan impuls razvoju lokalne i nacionalne ekonomije sa fokusom na kreativne industrije.
Odgovorna strana:	Uprava za kapitalne projekte, Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	724.550,23 € Budžet Crne Gore, Budžet Opštine
Ciljne grupe/korisnici:	Direktni korisnici su: <ul style="list-style-type: none"> • mladi ljudi koji žele da unaprijede svoje znanje i vještine • pojedinci, timovi koji imaju ideju i žele je realizovati uz podršku IPC-a Tehnopolis • stanari biznis inkubatora • coworkeri • digitalni nomadi iz svih zemalja svijeta • startapi • mikro, mala i srednja preduzeća • inovatori • nosioci kreativnog razvoja • biznis i akademska zajednica • građani Crne Gore
Period implementacije:	9 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	IPC Tehnopolis, nadležni organi Opštine

Prioritet 2.2. Korišćenje prirodnih i drugih resursa u svrhu razvoja turizma

Projekat br. 2.2.1.	
Naziv projekta:	Opremanje turističkih lokaliteta mobilijarom
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 2: Održivi ekonomski rast i razvoj PRIORITET 2.2. Korišćenje prirodnih i drugih resursa u svrhu razvoja turizma
Usklađenost sa politikama:	Strategija razvoja turizma Crne Gore 2022–2025. godine Zakon o turizmu i ugostiteljstvu Zakon o turističkim organizacijama
Opis projekta:	Odrediti jedan prioritetni lokalitet (npr. Slano jezero) na čijoj bi se obali opremila 2–3 odmorišta.
Namjena i cilj:	Opremanje turističkog lokaliteta osnovnim mobilijarom koji bi doprinio i većoj posjeti i prepoznatljivosti
Aktivnosti projekta:	<ul style="list-style-type: none"> • definisanje lokacije • izrada idejnog rješenja • raspisivanje tendera i odabir najpovoljnijeg ponuđača • realizacija projekta • evaluacija projekta: pratiti broj posjeta lokalitetima i eventualne negativne uticaje povećane posjete (uništavanje mobilijara i povećanja otpada)
Projektni ishod:	Opremljeni turistički lokaliteti mobilijarom
Izlazni indikatori:	Broj opremljenih turističkih lokaliteta
Odgovorna strana:	Opština Nikšić, Turistička organizacija Opštine Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	15.000,00 € Turistička organizacija Opštine Nikšić, Budžet Opštine, Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma, EU fondovi, donacije
Ciljne grupe/korisnici:	Građani Nikšića, turisti, posjetioci
Period implementacije:	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Turistička organizacija Opštine Nikšić

Projekat br. 2.2.2.	
Naziv projekta:	Digitalizacija najznačajnijih segmenata turističke ponude
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 2: Održivi ekonomski rast i razvoj PRIORITET 2.2. Korišćenje prirodnih i drugih resursu u svrhu razvoja turizma
Usklađenost sa politikama:	Strategija razvoja turizma Crne Gore 2022–2025. godine Zakon o turizmu i ugostiteljstvu Zakon o turističkim organizacijama
Opis projekta:	<p>Projektom je predviđena digitalizacija:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ponude smještaja • turističkih tura u centru grada (Trg, Muzej, „Lapidarijum“ – stećci, Gradska tvrđava – bedem, Saborni hram Svetog Vasilija Ostroškog) • KUD „Zahumlje“ • upoznaj 6 nikšićkih jezera • naši ukusi • staza meda • i sakralno blago najznačajnijih segmenata turističke ponude. <p>Priprema podataka za svaku od navedenih ponuda, izrada fotografija i video-zapisa i izrada digitalnih aplikacija.</p>
Namjena i cilj:	Savremena prezentacija ponude, bolja vidljivost ponude, predstavljanje odabranih segmenata turističke ponude, digitalizovana ponuda i lako dostupni neophodni podaci, veći broj posjeta
Aktivnosti projekta:	<ul style="list-style-type: none"> • obilazak i fotografisanje • angažman IT sektora u izradi • postavljanje aplikacije na vebu • promocija • evaluacija: praćenje broja posjetilaca i turista
Projektni ishod:	Realizovan Projekat digitalizacije najznačajnijih segmenata turističke ponude
Izlazni indikatori:	Povećan broj posjetilaca i turista
Odgovorna strana:	Opština Nikšić, Turistička organizacija Opštine Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	4.000,00 € Turistička organizacija Opštine Nikšić, Budžet Opštine, Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma, EU fondovi, donacije
Ciljne grupe/korisnici:	Građani Nikšića, turisti, posjetioci
Period implementacije:	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Turistička organizacija Opštine Nikšić

Prioritet 2.3. Razvijanje ambijenta za privredni i ekonomski rast i privlačenje investicija

Projekat br. 2.3.1.	
Naziv projekta:	Unapređenje stočarstva (govedarstva, ovčarstva, kozarstva)
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 2. Održivi ekonomski rast i razvoj PRIORITET 2.3. Razvijanje ambijenta za privredni i ekonomski rast i privlačenje investicija
Usklađenost sa politikama:	„Agenda“ 2000 – Zajednička poljoprivredna politika Evropske unije 2023–2027, Program razvoja poljoprivrede i ruralnih područja Crne Gore u okviru IPARD III 2021–2027. Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Strategija razvoja poljoprivrede i ruralnih područja 2023–2028. godine Zakon o poljoprivredi i ruralnom razvoju Crne Gore
Opis projekta:	Poboljšanje rodnosti pašnjaka dodavanjem prirodne mase koja zadržava vodu i sprečava da se đubrivo gubi (povećava se rodnost pašnjaka do tri puta). Ograničava se teritorija gdje se goveda, ovce, koze slobodno kreću, nema korišćenja mlijeka za komercijalnu svrhu, već samo za sisanje, životinje se kreću slobodno, zdravo hrane i dobija se kvalitetno organsko meso.
Namjena i cilj:	Korišćenje bogatstva pašnjaka za proizvodnju zdravog mesa, nema velikog ulaganja i nije potrebna velika radna snaga, ishrana u prirodi, i nije potrebna velika prihrana, zdrav proizvod za domaću upotrebu, preradu i izvoz
Aktivnosti projekta:	<ul style="list-style-type: none"> • mapiranje područja i mogućnosti sa odabirom sorti • prijava poljoprivrednika i traženje finansiranja • duboko oranje pašnjaka velikim mašinama i postavljanje gelne mase • ograđivanje pašnjaka • izrada staništa za smještaj stoke na poljima i nabavka odgovarajućih rasa
Projektni ishod:	Sela i poljoprivreda razvijeni i zdrav proizvod koji ima prođu po većoj cijeni na svjetskom tržištu, veći prihod, bogatiji i srećniji čovjek, koji živi i radi u zdravoj sredini
Izlazni indikatori:	Broj sela i broj ljudi koji ostaje da živi u selu, broj napuštenih kuća, broj povratnika, broj stočnog fonda, povećanje prihoda, porast životnog standarda
Odgovorna strana:	Sekretarijat za finansije, razvoj i preduzetništvo, Sekretarijat za investicije i projekte
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	1.000.000,00 € Budžet Opštine, Budžet Crne Gore, EU fondovi
Ciljne grupe/korisnici:	Poljoprivredna gazdinstva, seoska domaćinstva, povratnici na selo za biznis u poljoprivredi
Period implementacije:	24 mjeseca
Monitoring i evaluacija:	Sekretarijat za finansije, razvoj i preduzetništvo, Sekretarijat za investicije i projekte

Projekat br. 2.3.2.	
Naziv projekta:	Unapređenje zemljoradnje (ratarstva, voćarstva i vinogradarstva)
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 2: Održivi ekonomski rast i razvoj PRIORITET 2.3. Razvijanje ambijenta za privredni i ekonomski rast i privlačenje investicija
Usklađenost sa politikama:	„Agenda“ 2000 – Zajednička poljoprivredna politika Evropske unije 2023–2027, Program razvoja poljoprivrede i ruralnih područja Crne Gore u okviru IPARD III 2021–2027. Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Strategija razvoja poljoprivrede i ruralnih područja 2023–2028. godine Zakon o poljoprivredi i ruralnom razvoju Crne Gore
Opis projekta:	Poboljšanje rodnosti zemlje dodavanjem prirodne mase koja zadržava vodu i sprečava da se đubrivo gubi (povećava se rodnost zemlje do tri puta), manje se isušuje zemlja i traži manje hemijskih sredstava, a zemlja postaje više rastresita. To je osnova za napredak voćarstva, ratarstva i vinogradarstva.
Namjena i cilj:	Povećanje rodnosti i plodnosti zemlje, veći prihod, mogućnost bolje zarade i bavljenje poljoprivredom postaje poželjnije
Aktivnosti projekta:	<ul style="list-style-type: none"> • mapiranje područja i mogućnosti sa odabirom sorti • prijava poljoprivrednika i traženje finansiranja • duboko oranje velikim mašinama, postavljanje gelne mase
Projektni ishod:	Razvijenija sela i poljoprivreda, zdravi proizvodi, veći prihodi, bogatiji i srećniji čovjek, koji živi i radi u zdravoj sredini
Izlazni indikator:	Broj sela i broj ljudi koji ostaje da živi na selu, broj napuštenih kuća, broj povratnika, količina proizvodnje određenih kultura, povećanje prihoda, porast životnog standarda
Odgovorna strana:	Sekretarijat za finansije, razvoj i preduzetništvo, Sekretarijat za investicije i projekte
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	1.000.000,00 € Budžet Opštine, Budžet Crne Gore i EU fondovi
Ciljne grupe/korisnici:	Poljoprivredna gazdinstva, seoska domaćinstva, povratnici na selo za biznis u poljoprivredi
Period implementacije:	24 mjeseca
Monitoring i evaluacija:	Sekretarijat za finansije, razvoj i preduzetništvo, Sekretarijat za investicije i projekte

SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 3: Zaštita životne sredine

Prioritet 3.1. Uspostavljanje održivog sistema upravljanja otpadom

Projekat br. 3.1.1.	
Naziv projekta:	Sanacija deponije „Mislov do“ i sanacija i rekultivacija divljih deponija na teritoriji opštine Nikšić
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 3: Zaštita životne sredine PRIORITET 3.1. Uspostavljanje održivog sistema upravljanja otpadom
Usklađenost sa politikama:	Direktiva (EU) 2018/851 Evropskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Direktive 2008/98/EZ o otpadu Direktiva 2008/89/EC o otpadu koja zamjenjuje i dopunjuje Okvirnu direktivu 75/442/EEC, 2006/12/EC (Okvirna direktiva) – Cilj Direktive je uspostavljanje sistema za koordinisano upravljanje otpadom u EU sa ciljem da se ograniči proizvodnja otpada Direktiva Savjeta 99/31/EC o deponijama – Cilj Direktive je da se uvođenjem strogih tehničkih zahtjeva redukuju negativni efekti deponovanja otpada na okolinu, naročito na zemljište, podzemne i površinske vode, kao i na zdravlje stanovništva Zakon o upravljanju otpadom i prateći podzakonski akti Državni plan upravljanja otpadom u Crnoj Gori za period 2015–2020. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Nacionalna strategija Crne Gore za upravljanje otpadom do 2030. godine
Opis projekta:	Opština Nikšić od 2003. godine odlaže otpad na deponiju „Mislov do“, koja je udaljena oko 5 km južno od centra grada. Deponija zauzima površinu od oko 2 ha i data je na upravljanje preduzeću DOO „Komunalno“ Nikšić. Kako je već popunjen kapacitet za odlaganje otpada na ovoj lokaciji, neophodno je izvršiti njenu sanaciju i razmatrati druge opcije tretmana otpada. Kako nesavjesni građani odlažu otpad na za to nepredviđene lokacije, to je neophodno izvršiti uređenje i rekultivaciju istih, kako se na tim lokacijama ne bi više odlagao otpad. Nesanitarna deponija „Mislov do“ u Nikšiću godinama je izvor deponijskih požara i predstavlja jedan od najvećih ekoloških problema u zemlji. Na deponiji je odloženo preko 300.000 tona neselektovanog komunalnog otpada. Glavne opasnosti su: nema otplinjavanje te se od biorazgradivog i animalnog otpada stvaraju veliki količine zapaljivog i eksplozivnog deponijskog gasa, koji predstavlja izvor stalne opasnosti. Požari se na nesanitarnoj deponiji javljaju već desetak godina i često traju cijelo ljeto, što je burno praćeno kroz sve medije u zemlji i stvara nelagodu lokalnom stanovništvu i samoupravi. Posljedice požara su emisija dima, praškastih materija, toksičnih gasova na širem području grada Nikšića i okolnih mjesta, a mogu uzrokovati čak i šumske požare u okolini same deponije. Da bi se trajno riješio problem izbijanja požara na deponiji, potrebno je istovremeno dejstvovanje na nekoliko frontova: preventivno sprečavanje klizanja, opremanje i osposobljavanje lokalnog komunalnog preduzeća za odlaganje novih količina na način da se smanje dodatni rizici od izbijanja požara i plansko djelovanje radi gašenja postojećih požara i sprečavanje novih. Predviđena je realizacija aktivnosti koje obuhvataju udružena klasična i inovativna rješenja. Za gašenje primijeniti rješenje koje obuhvata zatvaranje i stabilizaciju tijela deponije mineralnom suspenzijom uz mjerenja termalnog stanja u dubini tijela deponije (zoniranje i mapiranje), postavljanje sondi i otplinjavanje djelova deponije sa biotrnovima. Ovi radovi će obuhvatiti hitno gašenje površinskih požara,

	<p>identifikaciju, otpavanje i gašenje podzemnih požara, iskopavanje i postavljanje najmanje 8 biotrnova, te pokrivanje tijela deponije mineralnom smješom i inertnim materijalom.</p> <p>Takođe je potrebno evidentirati druge nelegalne deponije na teritoriji opštine i pristupiti njihovoj rekultivaciji.</p>
Namjena i cilj:	<p>Poboljšanje uslova tretmana komunalnog otpada i smanjenje rizika i emisije toksičnih gasova od deponijskog požara, te gašenje površinskih i podzemnih požara na deponiji „Mislov do“ i izvođenje preliminarnih radova za konačnu sanaciju i trajno zatvaranje nesantitarne deponije neselektiranog komunalnog otpada „Mislov do“ i drugih rekultivisanih lokacija</p> <p>Krajnji cilj je upravljanje otpadom na teritoriji opštine Nikšić u skladu sa zakonskim propisima i pozitivnom praksom</p>
Aktivnosti projekta:	Izrada studije izvodljivosti i projektne dokumentacije, pribavljanje potrebnih dozvola, izrada tenderske dokumentacije i izbor izvođača, izvođenje radova
Projektni ishod:	Sanirana deponija „Mislov do“ i rekultivisane lokacije drugih nelegalnih deponija
Izlazni indikatori:	Zaštićena životna sredina, upravljanje otpadom u skladu sa zakonskom regulativom
Odgovorna strana:	Opština Nikšić i Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	500.000,00 € Budžet Crne Gore, Budžet Opštine Nikšić, donacije
Ciljne grupe/korisnici:	Opština Nikšić i građani
Period implementacije:	24 mjeseca
Monitoring i evaluacija:	Formiranje radnog tima za praćenje i nadzor nad izvođenjem radova i realizacijom projekta

Projekat br. 3.1.2.	
Naziv projekta:	Izrada Lokalnog plana upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 3: Zaštita životne sredine PRIORITET 3.1. Uspostavljanje održivog sistema upravljanja otpadom
Usklađenost sa politikama:	Direktiva (EU) 2018/851 Evropskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Direktive 2008/98/EZ o otpadu Direktiva 2008/89/EC o otpadu koja zamjenjuje i dopunjuje Okvirnu direktivu 75/442/EEC, 2006/12/EC (Okvirna direktiva) – Cilj Direktive je uspostavljanje sistema za koordinisano upravljanje otpadom u EU sa ciljem da se ograniči proizvodnja otpada Direktiva Savjeta 99/31/EC o deponijama – Cilj Direktive je da se uvođenjem strogih tehničkih zahtjeva redukuju negativni efekti deponovanja otpada na okolinu, naročito na zemljište, podzemne i površinske vode, kao i na zdravlje stanovništva Zakon o upravljanju otpadom i prateći podzakonski akti Državni plan upravljanja otpadom u Crnoj Gori za period 2015–2020. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Nacionalna strategija Crne Gore za upravljanje otpadom do 2030. godine
Opis projekta:	Shodno Zakonu o upravljanju otpadom, obaveza jedinice lokalne uprave je da izradi lokalni plan upravljanja otpadom, koji mora biti usaglašen sa državnim planom. Lokalni plan naročito sadrži: vrstu, količinu (masu) i porijeklo proizvedenog komunalnog otpada i procjenu vrste i količine (mase) komunalnog otpada koji će se proizvesti po godinama iz planskog perioda i njegovo porijeklo; lokacije postojećih postrojenja i objekata za obradu komunalnog otpada, odnosno lokacije za privremeno skladištenje otpada; informacije o neuređenim odlagalištima otpada i mjere za njihovu sanaciju ili rekultivaciju i način sprečavanja daljeg odlaganja otpada na tim lokacijama, kao i sanaciju i rekultivaciju privremenog skladišta komunalnog otpada iz člana 78 ovog zakona; lokacije postojećih postrojenja za preradu građevinskog otpada koji ne sadrži ili nije izložen opasnim materijama i objekata za zbrinjavanje neopasnog građevinskog otpada i/ili deponije za inertni otpad, odnosno lokaciju za privremeno skladištenje neopasnog građevinskog otpada; način organizovanja i obavljanja poslova upravljanja otpadom sa dijela teritorije jedinice lokalne samouprave koje je zaštićeno područje ili područje morskog dobra; način i program odvojenog sakupljanja i transporta komunalnog i građevinskog otpada iz domaćinstava i od proizvođača koji ne podliježu obavezi donošenja plana upravljanja otpadom, uključujući i kabasti i drugi komunalni i građevinski otpad koji nije moguće odložiti na mjestima predviđenim za odlaganje komunalnog i građevinskog otpada; opis aktivnosti koje se odvijaju u okviru reciklažnih dvorišta i transfer stanica i reciklažnih centara u cilju privremenog skladištenja komunalnog otpada, odnosno prerade; mjere za sprečavanje nastajanja ili smanjenje količina komunalnog otpada i negativnih uticaja na životnu sredinu i zdravlje ljudi, obezbjeđivanje pravilnog upravljanja komunalnim otpadom; način odvojenog sakupljanja i mjere za smanjenje količina biološki razgradivog otpada sadržanog u komunalnom otpadu koji se odlaže na deponijama; dinamiku realizacije odabranih načina i postupaka upravljanja komunalnim otpadom; akcioni plan i dinamiku finansiranja i izvore finansijskih sredstava za realizaciju lokalnog plana; način jačanja javne svijesti o pravilnom postupanju sa komunalnim otpadom.
Namjena i cilj:	Cilj projekta je definisanje aktivnosti koje je potrebno sprovesti kako bi se na lokalnom nivou pravilno upravljalo otpadom
Aktivnosti projekta:	Formiranje radne grupe za izradu Lokalnog plana upravljanja otpadom, sprovođenje procedura za usvajanje

Projektni ishod:	Pripremljen tekst i usvojen Lokalni plan upravljanja otpadom
Izlazni indikatori:	Upravljanje otpadom u skladu sa zakonskom regulativom
Odgovorna strana:	Opština Nikšić i DOO „Komunalno“ Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	5.000,00 € Budžet Opštine Nikšić, DOO „Komunalno“ Nikšić, Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, NVO
Ciljne grupe/korisnici:	DOO „Komunalno“ Nikšić, Opština Nikšić i građani
Period implementacije:	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organ uprave

Projekat br. 3.1.3.	
Naziv projekta:	Nabavka sredstava, opreme i uređaja za obavljanje komunalne djelatnosti – upravljanje komunalnim otpadom
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 3: Zaštita životne sredine PRIORITET 3.1. Uspostavljanje održivog sistema upravljanja otpadom
Usklađenost sa politikama:	Direktiva (EU) 2018/851 Evropskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Direktive 2008/98/EZ o otpadu Direktiva 2008/89/EC o otpadu koja zamjenjuje i dopunjuje Okvirnu direktivu 75/442/EEC, 2006/12/EC (Okvirna direktiva) – Cilj Direktive je uspostavljanje sistema za koordinisano upravljanje otpadom u EU sa ciljem da se ograniči proizvodnja otpada Direktiva Savjeta 99/31/EC o deponijama – Cilj Direktive je da se uvođenjem strogih tehničkih zahtjeva redukuju negativni efekti deponovanja otpada na okolinu, naročito na zemljište, podzemne i površinske vode, kao i na zdravlje stanovništva Zakon o upravljanju otpadom i prateći podzakonski akti Državni plan upravljanja otpadom u Crnoj Gori za period 2015–2020. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Nacionalna strategija Crne Gore za upravljanje otpadom do 2030. godine
Opis projekta:	Cilj Opštine Nikšić je upravljanje otpadom u skladu sa zakonskom regulativom iz ove oblasti i uvođenje sistema „suva“ i „mokra“ frakcija, te je iz tog razloga neophodno obezbijediti sredstva, opremu i uređaje za DOO „Komunalno“ Nikšić, kojem su ovi poslovi povjereni. Preduzeće raspolaže sa zastarjelim sredstvima i opremom, a kako se radi o uvođenju novog koncepta upravljanja otpadom, to je neophodno, pored opreme (podzemni i polupodzemni kontejneri i dr.) i uređaja, nabaviti i mehanizaciju (specijalizovana vozila sa dodacima kao što je dizalica sa kukom i sl.), koja može odgovoriti potrebama savremenog preduzeća.
Namjena i cilj:	Cilj projekta je osavremenjivanje i bolja opremljenost Komunalnog preduzeća kako bi nesmetano obavljalo djelatnost upravljanja otpadom
Aktivnosti projekta:	Formiranje radne grupe zadužene za planiranje i nabavku potrebne opreme, uređaja i sredstava, raspisivanje tendera i odabir najpovoljnijeg ponuđača
Projektni ishod:	Nabavljena oprema, uređaji i sredstva koja se i koriste u potrebne svrhe
Izlazni indikatori:	Upravljanje otpadom u skladu sa zakonskom regulativom
Odgovorna strana:	Opština Nikšić, DOO „Komunalno“ Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	1.000.000,00 € Budžet Opštine Nikšić, DOO „Komunalno“ Nikšić, Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, donacije, NVO
Ciljne grupe/korisnici:	DOO „Komunalno“ Nikšić, Opština Nikšić, građani, posjetioci, turisti
Period implementacije:	24 mjeseca
Monitoring i evaluacija:	DOO „Komunalno“ Nikšić, nadležni organi Opštine Nikšić

Prioritet 3.3. Zaštita biodiverziteta i prirodnih vrijednosti

Projekat br. 3.3.1.	
Naziv projekta:	Lokalni akcioni plan za biodiverzitet
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 3: Zaštita životne sredine PRIORITET 3.3. Zaštita biodiverziteta i prirodnih vrijednosti
Usklađenost sa politikama:	Zakon o zaštiti prirode Nacionalna strategija biodiverziteta 2016–2020. godine
Opis projekta:	Prikupljanje novih podataka, sa ciljem ocjene opšteg stanja biodiverziteta, definisanja mjera zaštite, program monitoringa biodiverziteta, zaštita svih segmenata životne sredine i održivi razvoj na lokalnom nivou. Nikšićki kraj karakteriše specifičnost flore i faune, u okviru koje je evidentirano prisustvo endemičnih i rijetkih vrsta, kao i vrsta od međunarodnog značaja. Neke od vrsta se nalaze na evropskim i svjetskim crvenim listama, za koje su utvrđene kategorije ugroženosti. U tom smislu potrebno je intenzivirati radove na područjima koja do sada nijesu pokrivena prirodnjačkim istraživanjima, za koje se smatra da imaju reprezentativne predstavnike biodiverziteta.
Namjena i cilj:	Očuvanje biodiverziteta, održivo upravljanje i korišćenje prirodnih resursa
Aktivnosti projekta:	Pribavljanje podataka sa terena, utvrđivanje biološke i predione raznovrsnosti
Projektni ishod:	Urađen lokalni akcioni plan za biodiverzitet, mogućnost kontrolisanog i održivog upravljanja biodiverzitetom
Izlazni indikatori:	Ocjena stanja biodiverziteta
Odgovorna strana:	Opština Nikšić – Sekretarijat za uređenje prostora i zaštitu životne sredine
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	10.000,00 € Budžet Opštine Nikšić
Ciljne grupe/korisnici:	Građani Nikšića
Period implementacije:	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Izveštaj o realizaciji akcionog plana za biodiverzitet svake 4 godine sačinjava nadležni organ lokalne samouprave i dostavlja organu uprave

Prioritet 3.4. Jačanje kapaciteta službe koja se bavi poslovima zaštite i spašavanja kroz modernizaciju objekata, sredstava, opreme i obuku ljudstva

Projekat br. 3.4.1.	
Naziv projekta:	Izgradnja i opremanje Vatrogasnog doma
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 3: Zaštita životne sredine PRIORITET 3.4. Jačanje kapaciteta službe koja se bavi poslovima zaštite i spašavanja kroz modernizaciju objekata, sredstava, opreme i obuku ljudstva
Usklađenost sa politikama:	Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Zakon o zaštiti i spašavanju
Opis projekta:	Potreba za novom zgradom Vatrogasnog doma proizilazi iz neadekvatnih uslova za obavljanje vatrogasnih zadataka na lokaciji na kojoj su vatrogasci Nikšića sada smješteni. To se prvenstveno odnosi na saobraćajnu gužvu i na nedostatak prostora u zgradi i oko nje. Realizacijom projekta znatno bi se povećala efikasnost djelovanja Službe zaštite i spašavanja Opštine Nikšić. Da bi dom bio funkcionalan, potrebno je isti i opremiti odgovarajućom opremom (namještaj za opremanje radnih prostorija, oprema za fizičke aktivnosti zaposlenih, oprema za servis PPA kao i druga oprema).
Namjena i cilj:	Cilj projekta je unapređenje infrastrukture u svrhu sigurnijih uslova života stanovništva i poboljšanja uslova rada Službe zaštite i spašavanja Opštine Nikšić Izgradnjom Vatrogasnog doma osiguraće se kvalitetan prostor za vatrogasne i interventne jedinice koje učestvuju u akcijama zaštite i spašavanja, te u situacijama prirodnih katastrofa. Novim domom bi se podigla operativna spremnost vatrogasnih i interventnih službi
Aktivnosti projekta:	<ul style="list-style-type: none"> • izrađen je i revidovan glavni projekat prilagođen potrebama predstavnika Službe • Kapitalnim budžetom Vlade Crne Gore za 2023. godinu za izgradnju Vatrogasnog doma opredijeljeno je 598.000,00 €. Izabran je izvođač radova na tenderu koji je raspisala Opština Nikšić, a u skladu sa protokolom potpisanim sa Upravom za kapitalne projekte • raspisivanje tendera za II fazu izgradnje doma i odabir najpovoljnijeg ponuđača • izrada projekta opremanja doma • raspisivanje tendera za opremanje doma i odabir najpovoljnijeg ponuđača • opremanje doma
Projektni ishod:	Izgrađen i opremljen Vatrogasni dom u Nikšiću Izgradnjom i opremanjem Vatrogasnog doma riješio bi se višedecenijski problema smještaja ljudstva i tehnike Službe zaštite i spašavanja Nikšić. Centralizacijom smještaja tehnike i ljudstva u ovom objektu stvorili bi se preduslovi za dalje povećanje efikasnosti rada Službe
Izlazni indikatori:	Riješen višedecenijski problema smještaja ljudstva i tehnike Službe zaštite i spašavanja Opštine Nikšić, povećana efikasnost rada Službe
Odgovorna strana:	Služba zaštite i spašavanja Opštine Nikšić, Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	3.300.000,00 € Budžet Crne Gore, Budžet Opštine, donacije, EU fondovi
Ciljne grupe/korisnici:	Zaposleni u Službi zaštite i spašavanja
Period implementacije:	36 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Služba zaštite i spašavanja, nadležni organi Opštine Nikšić

SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 4: Unapređenje i razvoj društvenih djelatnosti

Prioritet 4.1. Obogaćivanje kulturne ponude i promocije Nikšića kao kulturnog centra

Projekat br. 4.1.1.	
Naziv projekta:	Rekonstrukcija dijela Doma revolucije za potrebe kongresne sale i multimedijalnog prostora
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 4: Unapređenje i razvoj društvenih djelatnosti PRIORITET 4.1. Obogaćivanje kulturne ponude i promocije Nikšića kao kulturnog centra
Usklađenost sa politikama:	Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	Projekat je nova faza rekonstrukcije i stavljanja u funkciju objekta Doma revolucije površine 1.278,0 m ² . U okviru prostora prvobitno projektovanog kao kongresna sala za 1.200 mjesta, sa pratećim sadržajima, usljed novog koncepta aktiviranja objekta Doma dati prostor se adaptira i rekonstruiše u multimedijalnu, višenamjensku salu javnog karaktera. Projektom je obuhvaćeno i opremanje.
Namjena i cilj:	Stavljanje u funkciju sale za potrebe održavanja izložbi, sajmova, javnih okupljanja i svih vidova rekreacije neophodnih gradu
Aktivnosti projekta:	Izrada projektne dokumentacije, raspisivanje tendera i odabir najpovoljnijeg ponuđača, izvođenje radova na rekonstrukciji
Projektni ishod:	Rekonstruisan i opremljen dio Doma revolucije za potrebe kongresne sale i multimedijalnog prostora
Izlazni indikatori:	Broj korisnika prostora
Odgovorna strana:	Opština Nikšić, Vlada Crne Gore, Uprava za kapitalne projekte
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	2.300.000,00 € Budžet Crne Gore
Ciljne grupe/korisnici:	Građani i posjetioci Nikšića
Period implementacije:	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Opština Nikšić, Uprava za kapitalne projekte

Prioritet 4.2. Poboljšanje uslova za razvoj sporta i fizičke kulture

Projekat br. 4.2.1.	
Naziv projekta:	Rekonstrukcija i adaptacija Sportskog centra
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 4: Unapređenje i razvoj društvenih djelatnosti PRIORITET 4.2. Poboljšanje uslova za razvoj sporta i fizičke kulture
Usklađenost sa politikama:	Strategija razvoja energetike Crne Gore do 2025. godine Lokalni energetski plan opštine Nikšić 2015–2025. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	Projekat obuhvata: <ul style="list-style-type: none"> • izgradnju male solarne elektrane na krovu olimpijskog bazena, koji je veliki potrošač električne energije • adaptaciju krova velike dvorane i ugradnju fotonaponskog sistema za potrebe velike sportska dvorane, koja takođe predstavlja velikog potrošača energenata • adaptaciju malog bazena, kako bi se isti ponovo stavio u funkciju • remont bazenskog postrojenja, odnosno zamjenu postrojenja koja se nalaze ispod školjke bazena, a koja nijesu mijenjana od momenta izgradnje sistema. Projekat uključuje zamjenu cijevi, ventila, vodovodnih i strujnih instalacija, kvarcnog pijeska • adaptaciju svlačionica u velikoj dvorani Sportskog centra.
Namjena i cilj:	Cilj projekta je da se obezbijede bolji uslovi za obavljanje trenažnih aktivnosti kako za sportiste, tako i za rekreativce, kao i da se smanji potrošnja energenata (struje, plina...), učenje početnih tehnika plivanja i oslobađanje najmlađih sugrađana straha od vode, da se obezbijede bolji uslovi za boravak sportskih klubova, prije svega onih koji igraju veće nivoe takmičenja, kao i dolazak reprezentativnih selekcija, veća rentabilnost olimpijskog bazena, a time i samog JP „Sportski centar“ Nikšić
Aktivnosti projekta:	<ul style="list-style-type: none"> • izrada projektne dokumentacije • raspisivanje tendera, odabir najpovoljnijeg ponuđača • izvođenje radova
Projektni ishod:	Rekonstruisan i adaptiran Sportski centar
Izlazni indikatori:	Ušteda električne energije, odnosno smanjenje troškova
Odgovorna strana:	JP „Sportski centar“ Nikšić, Opština Nikšić, Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić, DOO EPCG Solar gradnja
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	400.000,00 € Budžet Opštine, Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić, DOO EPCG Solar gradnja
Ciljne grupe/korisnici:	JP „Sportski centar“ Nikšić, a samim tim i sportski klubovi rekreativci građani
Period implementacije:	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	JP „Sportski centar“ Nikšić, Sekretarijat za uređenje prostora i zaštitu životne sredine, Sekretarijat za finansije, razvoj i preduzetništvo

Projekat br. 4.2.2.	
Naziv projekta:	Rekonstrukcija zapadne tribine stadiona FK „Sutjeska“
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 4: Unapređenje i razvoj društvenih djelatnosti PRIORITET 4.2. Poboljšanje uslova za razvoj sporta i fizičke kulture
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Strategija razvoja sporta u Crnoj Gori za period 2018–2021. godine Zakon o sportu
Opis projekta:	Početkom 2020. godine počeli su radovi na rekonstrukciji zapadne tribine stadiona FK „Sutjeska“, bruto površine 6.175,0 m ² , kapaciteta 3.233 gledaoca. U cilju postizanja veće kategorije stadiona, tokom 2021. godine izvršeno je inoviranje i dopuna Glavnog projekta po preporukama UEFA.
Namjena i cilj projekta:	Unapređenje uslova na stadionu za: sportiste, novinare i gledaoce, ispunjavanje standarda za odigravanje međunarodnih utakmica shodno propisima UEFA
Aktivnosti:	U toku je tender za dodatne radove, izvođenje dodatnih radova
Projektni ishod:	Rekonstruisana zapadna tribina stadiona FK „Sutjeska“
Izlazni indikatori:	Povećan broj gledalaca na stadionu
Odgovorna strana:	Uprava za kapitalne projekte, Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	4.587.341,92 € (ugovorena vrijednost) 993.298,68 € (ugovorena vrijednost) Budžet Opštine, Bužet Crne Gore, Fudbalski savez Crne Gore
Ciljne grupe/korisnici:	Građani, sportisti, posjetioci
Period implementacije:	5 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Opština Nikšić, Uprava za kapitalne projekte

Prioritet 4.3. Unapređenje socijalne, zdravstvene zaštite i obrazovanja

Projekat br. 4.3.1.	
Naziv projekta:	Izrada Lokalnog akcionog plana za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u opštini Nikšić
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI CILJ 4: Unapređenje i razvoj društvenih djelatnosti PRIORITET 4.3. Unapređenje socijalne, zdravstvene zaštite i obrazovanja
Usklađenost sa politikama:	Strategija socijalne inkluzije Roma i Egipćana za period 2021–2025. godine Strategija manjinske politike 2019–2023. godine Strategija za borbu protiv trgovine ljudima 2019–2024. godine Strategija za ostvarivanje prava djeteta 2019–2024. godine Strategija inkluzivnog obrazovanja 2019–2025. godine Zakon o zabrani diskriminacije Zakon o zaštiti od nasilja u porodici Zakon o manjinskim pravima i slobodama Okvirna konvencija za zaštitu manjina Savjeta Evrope
Opis projekta:	Proces izrade Lokalnog akcionog plana za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana vodiće Sekretarijat za kulturu, sport, mlade i socijalno staranje, kao organ nadležan za tu oblast u Opštini Nikšić. Romi i Egipćani predstavljaju značajan dio populacije u opštini Nikšić, međutim, kao i u mnogim zemljama u kojima žive, suočeni su sa problemima veoma niskog nivoa obrazovanosti i zaposlenosti, odnosno radi se o dijelu populacije suočenom sa problemom društvene marginalizacije. Ovaj dokument će se izraditi u skladu sa nacionalnim i međunarodnim standardima, a imajući u vidu specifične potrebe RE populacije u lokalnoj zajednici. Lokalni akcioni plan za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u opštini Nikšić predstavlja planski akt kojim lokalna uprava definiše mjere za sprovođenje politika kojim će se unaprijediti položaj romske i egipćanske zajednice. Ovaj dokument predstavlja preduslov za implementaciju politika zaštite prava romske i egipćanske populacije.
Namjena i cilj:	Izrada i usvajanje dokumenta koji će, na osnovu iskazanih potreba RE zajednice, definisati mjere i aktivnosti za poboljšanje njihovog položaja. Kroz LAP za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana lokalna uprava će pokušati da odgovori na izazove sa kojima se susreću pripadnici i pripadnice ove zajednice u Nikšiću
Aktivnosti projekta:	<ul style="list-style-type: none"> • formiranje Radne grupe za izradu LAP-a • istraživanje o potrebama (anketa / fokus grupe / intervjui...) • izrada Nacrta – pravni okvir, rezultati istraživanja, SWOT analiza, plan aktivnosti, plan monitoringa... • usvajanje LAP-a na sjednici Skupštine opštine Nikšić • implementacija aktivnosti
Projektni ishod:	Usvojen Lokalni akcioni plan za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana
Izlazni indikatori:	<ul style="list-style-type: none"> • usvojen dokument • broj RE uključenih u izradu • broj realizovanih mjera/aktivnosti • broj RE uključenih u implementaciju plana • broj aktera koji učestvuju u izradi • broj aktera koji učestvuju u implementaciji plana

Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	Budžet Opštine, EU fondovi, donacije
Ciljne grupe/korisnici:	Pripadnici i pripadnice RE populacije, građanke i građani, ustanove, organizacije, nevladin sektor, udruženja...
Period implementacije:	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Sekretarijat za kulturu, sport, mlade i socijalno staranje Opštine Nikšić

Prioritet 4.4. Zaštita i promocija kulturno-istorijskog i arheološkog nasljeđa

Projekat br. 4.4.1.	
Naziv projekta:	Rekonstrukcija „Dvorca kralja Nikole“
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 4: Unapređenje i razvoj društvenih djelatnosti PRIORITET 4.4. Zaštita i promocija kulturno-istorijskog i arheološkog nasljeđa
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Zakon o zaštiti kulturnih dobara
Opis projekta:	Projektom su obuhvaćeni radovi na rekonstrukciji tavanskog prostora, zidova, plafona, podova, sanaciji kamenih prilaza i prilagođavanju objekta osobama sa invaliditetom. Posebna pažnja posvećena je sistemu grijanja i hlađenja u cilju zaštite eksponata u zavičajnom muzeju.
Namjena i cilj projekta:	Zaštita i očuvanje kulturnog dobra
Aktivnosti:	U toku je izvođenje dodatnih radova, a raspisan je tender za odabir ponuđača za radove na prizemnom dijelu objekta Dvorca
Projektni ishod:	Rekonstruisan „Dvorac kralja Nikole“
Izlazni indikatori:	Očuvano kulturno nasljeđe
Odgovorna strana:	Ministarstvo kulture i medija, Uprava za kapitalne projekte, Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	1.195.596,02 € 361.668,98 € (dodatni radovi) 31.460,00 € (procijenjena vrijednost, tenderska procedura u toku) Budžet Opštine, Budžet Crne Gore
Ciljne grupe/korisnici:	Građani, turisti, posjetioци
Period implementacije:	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Ministarstvo kulture i medija, Uprava za kapitalne projekte, Opština Nikšić

Projekat br. 4.4.2.	
Naziv projekta:	Rekonstrukcija Sabornog hrama Svetog Vasilija Ostroškog
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 4: Unapređenje i razvoj društvenih djelatnosti PRIORITET 4.4. Zaštita i promocija kulturno-istorijskog i arheološkog nasljeđa
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Zakon o zaštiti kulturnih dobara
Opis projekta:	<p>Obnova Sabornog hrama posljedni put izvršena je 1988/1989. godine. Predstavnicima Centra za konzervaciju i arheologiju Crne Gore dostavili su izvješaj o terenskom obilasku Hrama, iz koga se može vidjeti da se Saborni hram nalazi u lošem stanju, te da je neophodno isplanirati i pravilno sprovesti projekat obnove.</p> <p>Saborni hram Svetog Vasilija Ostroškog predstavlja jedan od najreprezentativnijih pravoslavnih hramova u Crnoj Gori, koji posjeduje pravni status kulturnog dobra pod državnom zaštitom, ali je i svojevrsan znak kulturnog raspoznavanja Nikšića. U toku je izdavanje konzervatorskih uslova od Uprave za zaštitu kulturnih dobara u svrhu izrade projekta za njegovu rekonstrukciju, koja bi podrazumijevala: sanaciju spoljne i unutrašnje fasade, zamjenu prozora i bakarnog krova, restauraciju satnog mehanizma i zvonarskog elektrosistema, sanaciju elektroinstalacija, vodoinstalacija i informatičke infrastrukture, izradu palionice svijeća i suvenirnice, popločavanje platoa i sanaciju stepeništa.</p>
Namjena i cilj projekta:	Zaštita i očuvanje kulturnog dobra
Aktivnosti:	Raspisivanje tendera za izradu konzervatorskog projekta rekonstrukcije Sabornog hrama i odabir najpovoljnijeg ponuđača, izvođenje radova na objektu
Projektni ishod:	Rekonstruisan Saborni hram Svetog Vasilija Ostroškog
Izlazni indikatori:	Očuvano kulturno nasljeđe za duhovne, odnosno vjerske, tradicijske, običajne i praktične potrebe i obrede građana Nikšića, odnosno za posjetioce i turiste
Odgovorna strana:	Mitropolija crnogorsko-primorska, Eparhija budimljansko-nikšićka, Ministarstvo kulture i medija, Uprava za zaštitu kulturnih dobara, Uprava za kapitalne projekte, Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	1.600.000,00 € Budžet Opštine, Bužet Crne Gore, donacije
Ciljne grupe/korisnici:	Građani Nikšića, turisti, posjetioci
Period implementacije:	30 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Mitropolija crnogorsko-primorska, Eparhija budimljansko-nikšićka, Ministarstvo kulture i medija, Uprava za kapitalne projekte

Projekat br. 4.4.3.	
Naziv projekta:	Sanacija Hadži Ismailove džamije
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 4: Unapređenje i razvoj društvenih djelatnosti PRIORITET 4.4. Zaštita i promocija kulturno-istorijskog i arheološkog nasljeđa
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Zakon o zaštiti kulturnih dobara
Opis projekta:	Projektom sanacije Hadži Ismailove džamije predviđeni su radovi na: Džamiji, pomoćnom objektu i radovi u haremu, odnosno radovi na uređenju terena, građevinsko-zanatski radovi, radovi na vodovodu i kanalizaciji, radovi na elektroinstalacijama jake i slabe struje kao i radovi na enterijeru Džamije (plafon, mihrab, minber, mahfilj).
Namjena i cilj projekta:	Zaštita i očuvanje kulturnog dobra
Aktivnosti:	Raspisivanje tendera za izradu konzervatorskog projekta sanacije Hadži Ismailove džamije i odabir najpovoljnijeg ponuđača, izvođenje radova na objektu
Projektni ishod:	Sanirana Hadži Ismailova džamija
Izlazni indikatori:	Očuvano kulturno nasljeđe
Odgovorna strana:	Islamska zajednica u Crnoj Gori, Ministarstvo kulture i medija, Uprava za kapitalne projekte, Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	150.000,00 € Bužet Crne Gore
Ciljne grupe/korisnici:	Građani Nikšića, turisti, posjetioci
Period implementacije:	18 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Islamska zajednica u Crnoj Gori, Ministarstvo kulture i medija, Uprava za kapitalne projekte

Prioritet 4.5. Unapređenje infrastrukture za potrebe Lokalnog javnog emitera „Radio i televizija Nikšić“

Projekat br. 4.5.1.	
Naziv projekta:	Rekonstrukcija i opremanje dijela Doma revolucije, za potrebe Lokalnog radio-televizijskog centra
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 4: Unapređenje i razvoj društvenih djelatnosti PRIORITET 4.5. Unapređenje infrastrukture za potrebe Lokalnog javnog emitera „Radio i televizija Nikšić“
Usklađenost sa politikama:	Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić Zakon o medijima Zakon o elektronskim medijima
Opis projekta:	<p>Na ukupnoj bruto površini cca 2.000 m² u okviru Doma revolucije, godinama devastiranom prostoru, pristupilo se rekonstrukciji i prilagođavanju prostora prema potrebama „Radio-televizije Nikšić“. Početna ideja i zamisao arhitekta (oblikovnost i spoljna arhitektura objekta u opštem smislu), koji je autor cjelokupnog kompleksa Doma revolucije, u potpunosti je zadržana. U smislu spoljnog izgleda, akcenat je dat na staklenoj fasadi, koja je izvorna ideja, kao i vidikovcu, koji je element oblikovnosti koji dopunjuje funkciju i estetski karakter novoprojektovanog u pomenutom prostoru. Posebno je vođeno računa da se prostori adekvatno ambijentalno uklope, uz korišćenje najsavremenijih materijala u arhitekturi. Funkcionalne cjeline su bile poseban izazov u smislu adekvatnog prilagođavanja postojećih prostorija u tehnološki sistem „Radio-televizije Nikšić“, koja je sama izrazila želju za povećanjem kapaciteta zaposlenih, a i napretkom u tehničko-tehnološkom aspektu rada.</p> <p>Prostorije koje se tretiraju rekonstrukcijom su date na korišćenje „Radio-televiziji Nikšić“. Sadržaj koji je dominantan je poslovanje (prostorije za rad televizije) i komercijalne – sektor na II spratu, koji sadrži lounge bar, javnog karaktera. Objekat je spratnosti P + 3.</p> <p>Prizemlje je spuštено 1,50 m u odnosu na okolni plato, koji je uzdignut u odnosu na kotu ulica koje okružuju parcelu.</p>
Namjena i cilj:	Cilj je obezbjeđenje većeg studijskog i radnog prostora, unapređenje produkcije uz osavremenjivanje tehnike, kao i povećanje interne produkcije koja bi generisala dodatne prihode emitera i u konačnom kvalitetnije informisanje građana Nikšića
Aktivnosti projekta:	U toku je izvođenje radova na rekonstrukciji dijela Doma revolucije za potrebe Lokalnog radio-televizijskog centra
Projektni ishod:	Rekonstruisane i opremljene prostorije Doma revolucije, za potrebe Lokalnog javnog emitera „Radio i televizija Nikšić“
Izlazni indikatori:	Stvoreni uslovi za unapređenje tehničko-tehnoloških uslova rada „Radio-televizije Nikšić“
Odgovorna strana:	Opština Nikšić, „Radio-televizija Nikšić“
Ukupni budžeti i izvor finansiranja:	1.793.442,66 € (rekonstrukcija) + 272.250,00 € (procijenjena vrijednost radova, tender u toku) 937.598,18 € (opremanje) Budžet Opštine Nikšić, Budžet Crne Gore
Ciljne grupe/korisnici:	Zaposleni u „Radio-televiziji Nikšić“, građani
Period implementacije:	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	„Radio-televizija Nikšić“

Projekat br. 4.5.2.	
Naziv projekta:	Spoljašnje uređenje prostora za potrebe Lokalnog radio-televizijskog centra (Dom revolucije)
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 4: Unapređenje i razvoj društvenih djelatnosti PRIORITET 4.5. Unapređenje infrastrukture za potrebe Lokalnog javnog emitera „Radio i televizija Nikšić“
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić Zakon o medijima Zakon o elektronskim medijima
Opis projekta:	Projekat obuhvata izgradnju saobraćajnih površina (pristupne saobraćajnice i pripadajućeg parkinga, trotoara) za potrebe Centra, na uglu ulica Skadarske i Dr Nika Miljanića. Takođe, predviđena je izgradnja hidrotehničkih i elektrotehničkih instalacija, kao i uređenje zelenih površina.
Namjena i cilj projekta:	Obezbjedeđenje svih potrebnih sadržaja za normalno funkcionisanje Lokalnog radio-televizijskog centra
Aktivnosti:	U toku je izrada tehničke dokumentacije, raspisivanje tendera, odabir najpovoljnijeg ponuđača, izvođenje radova na spoljašnjem uređenju
Projektni ishod:	Uređen prostor
Izlazni indikatori:	Stvoreni uslovi za funkcionisanje Centra, uređena još jedna cjelina prostora oko Doma revolucije
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	397.851,21 € Budžet Opštine, Budžet Crne Gore
Ciljne grupe/korisnici:	Zaposleni u „Radio-televiziji Nikšić“, građani
Period implementacije:	3 mjeseca
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

6. IZVORI FINANSIRANJA

Finansiranje velikog broja projekata iz Strateškog plana razvoja, osim iz sopstvenih izvora Opštine (Bužet Opštine), predviđeno je i iz Budžeta Crne Gore, donacija i drugih izvora. Opština je prepoznala i značaj korišćenja EU fondova, naročito za realizaciju projekata velike investicione vrijednosti.

U cilju povlačenja sredstava Opština će intenzivnije raditi na jačanju administrativnih kapaciteta kako bi bila u mogućnosti da blagovremeno osmisli i aplicira za fondove donatora (specifičnih donacija preduzeća i partnera iz privatnog sektora, iz sredstava inostranih donatora), uključujući EU, kao i da ispuni sve potrebne uslove za finansiranje projekata iz državnog Budžeta. Za projekte koje planira da realizuje u okviru Strateškog plana, pored Budžeta Opštine, lokalna samouprava je prepoznala i potencijalne partnere, uz čiju će se podršku, finansijsku i tehničku, realizovati navedeni projekti.

U određivanju prioritetnih projekata, pored mogućnosti za finansiranje iz državnog Budžeta ili sredstava donatora, uključujući EU, Opština će se, između ostalog, voditi sljedećim kriterijuma:

- uticaj projekta za strateški cilj opštine;
- uticaj na investicije i nova radna mjesta;
- usklađenost sa ostalim prioritetima i projektima.

U sprovođenju Strateškog plana razvoja, lokalna uprava će posebnu pažnju posvetiti razvoju i jačanju privatno-javnog partnerstva.

Tabela br. 57: Rekapitulacija planiranih finansijskih sredstava

Red. broj	Ciljevi	Iznos sredstava (€)	Postotak (%)
1.	Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti	113.347.288,82	56,35
2.	Održivi ekonomski rast i razvoj	11.755.550,23	5,84
3.	Zaštita životne sredine	53.593.000,00	26,64
4.	Unapređenje i razvoj društvenih djelatnosti	22.340.386,57	11,11
5.	Unapređenje efikasnosti i efektivnosti rada lokalne uprave	125.000,00	0,06
	UKUPNO	201.161.225,62	100,00

Pored planiranih projekata koje će realizovati lokalna samouprava sa partnerima, predviđena je realizacija 13 projekata koji nijesu u njenoj nadležnosti, od kojih su neki već započeti, a realizaciju ostalih opština će inicirati prema državi. Prema dostupnim podacima, iznos predviđenih projekata se procjenjuje na više od 29 miliona evra.

7. PRAĆENJE I KONTROLA SPROVOĐENJA (MONITORING) STRATEŠKOG PLANA RAZVOJA OPŠTINE NIKŠIĆ

Praćenje sprovođenja Godišnjeg akcionog plana, uz ocjenu ostvarivanja rezultata i procjenu efekata sprovođenja, značajan je element za ostvarenje Strateškog plana razvoja. Shodno tome, Opština će uspostaviti jasan monitoring, kako bi se ostvarila efikasnija i transparentnija implementacija Strateškog plana razvoja, odnosno korišćenje resursa, kao i mjerenja efekata koji se postižu realizacijom predviđenih projekata. Usvajanje Strateškog plana razvoja pratiće izrada Godišnjeg akcionog plana.

Tri člana Radne grupe biće imenovana da vrše monitoring sprovođenja Strateškog plana razvoja i da o tome izvještavaju koordinatora Radne i Konsultativne grupe.

Za prikupljanje podataka biće zaduženi rukovodioci projekata (sekretari sekretarijata), u saradnji sa partnerima koji učestvuju u sprovođenju pojedinačnih projekata. Rukovodioci projekata (sekretari sekretarijata) izvještavaće o učincima, rezultatima, procesnim, finansijskim i fizičkim indikatorima tročlanu grupu za monitoring, koja će objedinjavati podatke za izvještavanje koordinatora Radne i Konsultativne grupe.

Monitoring sistem će uključiti indikatore (pokazatelje) uspješnosti za svaki projekat, uz definisanu polaznu osnovu i planirane rezultate kao i izvore provjere kojima će se verifikovati napredak u sprovođenju. Monitoring će biti zasnovan na prikupljanju relevantnih informacija za svaki projekat pojedinačno, i to u dijelu:

- procesnih indikatora (faza u kojoj se nalazi realizacija projekta, a koja će pratiti realizaciju aktivnosti);
- finansijskih indikatora (opredijeljeni i realizovani budžet, za projekte čija je realizacija u toku);
- fizičkih indikatora, koji će obuhvatiti prikupljanje podataka o učincima i rezultatima.

Saradnja sa Vladom Crne Gore, MONSTAT-om i drugim institucijama biće uspostavljena, u skladu sa potrebama, zahtjevima i procedurama.

Godišnji akcioni plan i izvještaj o ostvarenju akcionog plana za prethodnu godinu podnosiće se Konsultativnoj grupi, Skupštini opštine Nikšić i nadležnom ministarstvu, u skladu sa Pravilnikom o metodologiji za izradu Strateškog plana razvoja jedinice lokalne samouprave.

8. ANEX

8.1. Lista realizovanih projekata za Strateški plan razvoja opštine Nikšić 2014–2019.

Tabela br. 58: Pregled realizovanih / djelimično realizovanih/nerealizovanih projekata za Strateški plan razvoja opštine Nikšić 2014–2019.

Prioritet 1	Revitalizacija postojeće i izgradnja nove infrastrukture				
Mjera 1	Izrada planske i projektne dokumentacije u cilju poboljšanja infrastrukture				
Realizovani projekti	Utrošena finansijska sredstva za realizovane projekte (€)	Djelimično realizovani projekti	Utrošena finansijska sredstva za djelimično realizovane projekte (€)	Nerealizovani projekti	Nema podataka
Izrada Prostorno-urbanističkog plana (PUP-a) opštine Nikšić	450.000,00				
Izrada strateške procjene uticaja na životnu sredinu za PUP Nikšića					
Izrada novih detaljnih urbanističkih planova, urbanističkih projekata i lokalnih studija lokacija					
				Izrada projektne dokumentacije Jadransko-jonskog auto-puta	
				Izrada projektne dokumentacije za izgradnju magistralnog puta Cetinje – Nikšić	
Izrada projektne dokumentacije za rekonstrukciju magistralnog puta M-6 Nikšić – Vilusi – granica Bosne i Hercegovine					
Izrada projektne dokumentacije za rekonstrukciju regionalnog puta Petrovići – Vraćenovići – granica Bosne i Hercegovine					

Strateški plan razvoja opštine Nikšić 2023–2028

Realizovani projekti	Utrošena finansijska sredstva za realizovane projekte (€)	Djelimično realizovani projekti	Utrošena finansijska sredstva za djelimično realizovane projekte (€)	Nerealizovani projekti	Nema podataka
				Izrada projektne dokumentacije za rekonstrukciju regionalnog puta Maočići – Velimlje – Petrovići	
				Izrada projektne dokumentacije za rekonstrukciju lokalnog puta Krnja jela – Bare Bojovića – Kapetanovo jezero (granica opštine Kolašin)	
				Izrada projektne dokumentacije za rekonstrukciju lokalnog puta Rudine – Gomilice – Jabuka – Trešnjevo (granica opštine Cetinje)	
				Izrada projektne dokumentacije za rekonstrukciju lokalnog puta Velimlje – Crni Kuk – Donje Crkvice – granica Bosne i Hercegovine	
				Izrada projektne dokumentacije za rekonstrukciju lokalnog puta Nikšić – Morakovo – dionica Liverovići	
Izrada projektne dokumentacije za rekonstrukciju Trebješke ulice – III faza (mini obilaznica)					

Strateški plan razvoja opštine Nikšić 2023–2028

Realizovani projekti	Utrošena finansijska sredstva za realizovane projekte (€)	Djelimično realizovani projekti	Utrošena finansijska sredstva za djelimično realizovane projekte (€)	Nerealizovani projekti	Nema podataka
		Izrada projektne dokumentacije za rekonstrukciju Ulice Vuka Karadžića (izrađena projektna dokumentacija za dionicu od Srednje stručne škole do industrijskog kolosjeka u dužini od 1.000 m)			
				Izrada Studije opravdanosti izgradnje željezničke pruge Nikšić – Bileća	
Izrada projektne dokumentacije rekonstrukcije Trga slobode					
				Izrada Studije saobraćaja za opštinu Nikšić	
				Izrada Studije o bezbjednosti saobraćaja za opštinu Nikšić	
Izrada projektne dokumentacije za rekonstrukciju Aerodroma Kapino Polje – III faza					
		Izrada projektne dokumentacije objekata saobraćaja u mirovanju			
Izrada glavnog projekta za polaganje 110 KV kabla od TS 110/35 KV Nikšić 1 do nove TS 110/10 KV Kličevo					
Izrada projektne dokumentacije za izgradnju TS 110/10 KV Kličevo					

Strateški plan razvoja opštine Nikšić 2023–2028

Realizovani projekti	Utrošena finansijska sredstva za realizovane projekte (€)	Djelimično realizovani projekti	Utrošena finansijska sredstva za djelimično realizovane projekte (€)	Nerealizovani projekti	Nema podataka
				Izrada projektne dokumentacije za polaganje 35 KV kabla od TS 35/10 Bistrica do rasklopnog postrojenja Duklo	
					Izrada projektne dokumentacije za pretvaranje dijela rasklopnog postrojenja u TS 35/10 KV
				Izrada projektne dokumentacije za polaganje 10 KV kabla od TS Duklo 35/10 KV preko Ćemenaca do Dragove Luke (Krš)	
					Izrada projektne dokumentacije za polaganje 10 KV kabla od TS Duklo 35/10 KV do TS Kočani 1
					Izrada projektne dokumentacije za polaganje kabla 10 KV od TS 110/10 KV Kličevo do TS Kočani 1
					Izrada projektne dokumentacije za izgradnju 10 KV dalekovoda Dragova Luka (Krš) – Tović

Strateški plan razvoja opštine Nikšić 2023–2028

Realizovani projekti	Utrošena finansijska sredstva za realizovane projekte (€)	Djelimično realizovani projekti	Utrošena finansijska sredstva za djelimično realizovane projekte (€)	Nerealizovani projekti	Nema podataka
				Izrada projektne dokumentacije za polaganje optičkog kabla	
				Izrada projekta optimizacije sistema vodosnabdijevanja kroz uvođenje automatske kontrole na svim objektima vodosnabdijevanja	
				Uvođenje Geografskog informacionog sistema (GIS)	
		Izrada planske i projektne dokumentacije za rekonstrukciju i zamjenu vodovodne mreže koja ne zadovoljava standard u pogledu kapaciteta materijala od kojih je izgrađena			
		Izrada projektne dokumentacije za obezbjeđenje dodatnih količina vode sa bunarskog izvorišta Blace			
Izrada projektne dokumentacije za obezbjeđivanje seoskih područja pitkom vodom					
				Izrada projektne dokumentacije sistema tehničke zaštite objekata sistema javnog vodosnabdijevanja	

Strateški plan razvoja opštine Nikšić 2023–2028

Realizovani projekti	Utrošena finansijska sredstva za realizovane projekte (€)	Djelimično realizovani projekti	Utrošena finansijska sredstva za djelimično realizovane projekte (€)	Nerealizovani projekti	Nema podataka
				Izrada projektne dokumentacije za izgradnju kanalizacione mreže u prigradskim naseljima Ćemena, Dragova Luka, Rubeža, Oštrovac	
				Izrada projektne dokumentacije za izgradnju kanalizacione mreže – Južni sliv	
Mjera 2	Poboljšanje infrastrukture kroz izgradnju i rekonstrukciju				
Rekonstrukcija magistralnog puta M-6 Nikšić – Vilusi, dionica Kuside	2.490.000,00				
Izgradnja obilaznice dionica Grebice – Vidrovan	8.874.899,99				
Rekonstrukcija dionice magistralnog puta M-6 Nikšić – Vilusi – granica Bosne i Hercegovine	13.414.728,10				
				Rekonstrukcija dionice magistralnog puta Nikšić – Plužine	
Rekonstrukcija regionalnog puta Petrovići – Vračnovići – granica Bosna i Hercegovina	3.600.000,00				
				Rekonstrukcija regionalnog puta Maočići – Velimlje – Petrovići	

Strateški plan razvoja opštine Nikšić 2023–2028

Realizovani projekti	Utrošena finansijska sredstva za realizovane projekte (€)	Djelimično realizovani projekti	Utrošena finansijska sredstva za djelimično realizovane projekte (€)	Nerealizovani projekti	Nema podataka
				Rekonstrukcija lokalnog puta Krnja jela – Bare Bojovića – Kapetanovo jezero (granica opštine Kolašin)	
				Rekonstrukcija lokalnog puta Nikšić – Morakovo dionica Liverovići	
Rekonstrukcija Trebješke ulice – III faza (mini obilaznica)	500.000,00				
		Rekonstrukcija Ulice Vuka Karadžića	150.000,00		
		Rekonstrukcija ulice Bulevar 13. jul	1.773.322,19		
Rekonstrukcija Trga slobode	1.467.352,60				
Rekonstrukcija Aerodroma Kapino Polje (III faza)	692.911,43				
Radovi na polaganju 110 KV kabla od TS 110/35 KV Nikšić 1 do nove TS 110/10 KV Kličevo	8.673.470,34				
Radovi na izgradnji nove TS 110/10 KV Kličevo	Vrijednost investicije data sa polaganjem 110 KV kabla od TS 110/35 KV Nikšić 1 do nove TS 110/10 KV Kličevo (stavka br. 51)				
Radovi na izmještanju 110 KV dalekovoda Nikšić – Bileća iz rejona Dragove Luke					

Strateški plan razvoja opštine Nikšić 2023–2028

Realizovani projekti	Utrošena finansijska sredstva za realizovane projekte (€)	Djelimično realizovani projekti	Utrošena finansijska sredstva za djelimično realizovane projekte (€)	Nerealizovani projekti	Nema podataka
				Radovi na polaganju 35 KV kabla od TS 35/10 Bistrica do nove TS 35/10 KV Duklo	
					Radovi na pretvaranju dijela rasklopnog postrojenja Duklo u TS 35/10 KV
				Polaganje 10 KV kabla od nove TS Duklo preko Čemenaca do Dragove Luke (Krš)	
					Radovi na polaganju 10 KV kabla od nove TS Duklo do nove TS Kočani 1
					Radovi na izgradnji nove TS 630 KVA Kočani 1
					Radovi na polaganju 10 KV kabla od nove TS 110/10 KV Kličevo do nove TS Kočani 1
					Radovi na izgradnji 10 KV dalekovoda Dragova Luka (Krš) – Tović
Radovi na izgradnji STS 250 KVA – Mokra Njiva					

Strateški plan razvoja opštine Nikšić 2023–2028

Realizovani projekti	Utrošena finansijska sredstva za realizovane projekte (€)	Djelimično realizovani projekti	Utrošena finansijska sredstva za djelimično realizovane projekte (€)	Nerealizovani projekti	Nema podataka
					Radovi na izgradnji STS 250 KVA – Rastovac – Mali Brezovik
Radovi na izgradnji STS 250 KVA – Miločani					
Radovi na polaganju 10 KV kabla i izgradnja TS 630 KVA Dragova Luka (Krš)					
Radovi na polaganju 10 KV kabla i izgradnja TS 630 KVA Kličevo (Školska)					
Radovi na polaganju 10 KV kabla od TS 35/10 Bistrica do novih TS Rastoci 1 i Rastoci 2					
Radovi na izgradnji TS Rastoci 1 i Rastoci 2, od po 630 KVA					
		Izvođenje radova na rekonstrukciji i zamjeni dijela vodovodne mreže	139.642,60		
				Izvođenje radova na optimizaciji sistema vodosnabdijevanja kroz uvođenje automatske kontrole na svim objektima vodosnabdijevanja	
		Izvođenje radova na rekonstrukciji i izgradnji vodovoda u seoskim područjima	2.526.977,12		

Strateški plan razvoja opštine Nikšić 2023–2028

Realizovani projekti	Utrošena finansijska sredstva za realizovane projekte (€)	Djelimično realizovani projekti	Utrošena finansijska sredstva za djelimično realizovane projekte (€)	Nerealizovani projekti	Nema podataka
				Izvođenje radova na izradi sistema tehničke zaštite objekata vodosnabdijevanja	
				Izvođenje radova na izgradnji kanalizacione mreže u prigradskim naseljima Ćemenca, Dragova Luka, Rubeža i Oštrovac	
				Izvođenje radova na izgradnji dijela kanalizacione mreže – Južni sliv	
Radovi na izgradnji postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda	16.500.000,00				
				Radovi na polaganju optičkog kabla	
<u>Ukupno utrošena finansijska sredstva za Prioritet 1</u>	56.663.362,46 €		4.589.941,91 €		
		<u>61.253.304,37 €</u>			
Prioritet 2	Razvoj ekonomije i privrede				
Mjera 1	Valorizacija i razvoj postojećih industrijskih kapaciteta				
					Revitalizacija i modernizacija metaloprerađivačke i mašinske industrije

Strateški plan razvoja opštine Nikšić 2023–2028

Realizovani projekti	Utrošena finansijska sredstva za realizovane projekte (€)	Djelimično realizovani projekti	Utrošena finansijska sredstva za djelimično realizovane projekte (€)	Nerealizovani projekti	Nema podataka
					Razvoj i održivo upravljanje drvoprerađivačkim sektorom
					Jačanje kapaciteta prehrambene industrije kroz uvođenje i primjenu evropskih standarda
					Promovisanje kapaciteta i prednosti postojeće biznis zone i sagledavanje mogućnosti za otvaranje novih biznis zona
Mjera 2	Valorizacija prirodnih potencijala u funkciji jačanja i razvoja određenih privrednih grana				
					Efikasnija eksploatacija rezervi rude boksita
					Stvaranje pretpostavki za rast eksploatacije arhitektonsko-građevinskog kamena
					Kontrolisana eksploatacija šljunka i pijeska u funkciji razvoja građevinarstva
				Efikasnije korišćenje površinskog potencijala voda u funkciji proizvodnje električne energije	

Strateški plan razvoja opštine Nikšić 2023–2028

Realizovani projekti	Utrošena finansijska sredstva za realizovane projekte (€)	Djelimično realizovani projekti	Utrošena finansijska sredstva za djelimično realizovane projekte (€)	Nerealizovani projekti	Nema podataka
					Veći stepen obrade šumskih resursa kroz razvoj i modernizaciju drvoprerađivačkih kapaciteta
Mjera 3	Unapređenje poljoprivrede i ruralnog razvoja				
				Izrada Lokalne strategije razvoja poljoprivrede	
				Izrada Lokalne strategije ruralnog razvoja	
				Izrada baze podataka poljoprivrednih resursa koristeći GIS	
				Izrada Plana održivog upravljanja poljoprivrednim zemljištem	
					Diverzifikacija ekonomskih aktivnosti u ruralnim područjima Nikšića
					Podrška razvoju primarne proizvodnje stočne hrane
					Podrška razvoju LAG-ova (lokalna akciona grupa) i LEADER pristupa

Strateški plan razvoja opštine Nikšić 2023–2028

Realizovani projekti	Utrošena finansijska sredstva za realizovane projekte (€)	Djelimično realizovani projekti	Utrošena finansijska sredstva za djelimično realizovane projekte (€)	Nerealizovani projekti	Nema podataka
					Izrada plana obuka i studijskih posjeta za poljoprivredne proizvođače opštine Nikšić
Podrška promociji domaćih proizvoda (Novogodišnji sajam domaćih proizvoda)					
Podrška korišćenju alternativnih načina vodosnadbijevanja (vještačke akumulacije)	323.848,34				
Mjera 4	Razvoj turizma				
				Izrada Lokalne strategije razvoja turizma	
					Promocija turističkih potencijala opštine Nikšić
		Razvoj i unapređenje posebnih turističkih proizvoda	162.256,08		
					Valorizacija turističkih potencijala opštine Nikšić
					Podrška i razvoj različitih manifestacija u funkciji razvoja turizma
					Izrada novih i unapređenje standarda postojećih smještajnih kapaciteta u Nikšiću

Strateški plan razvoja opštine Nikšić 2023–2028

Realizovani projekti	Utrošena finansijska sredstva za realizovane projekte (€)	Djelimično realizovani projekti	Utrošena finansijska sredstva za djelimično realizovane projekte (€)	Nerealizovani projekti	Nema podataka
					Unapređenje preduzetništva u turističkom sektoru
					Povezivanje turističkog sektora sa ostalim sektorima lokalne privrede
Mjera 5	Konkurentna privreda, privlačenje investicija i stvaranje stimulativnog ambijenta za dalji rast i razvoj lokalne ekonomije				
					Smanjenje biznis barijera i stvaranje povoljnog poslovnog ambijenta za privlačenje investicija (stranih i domaćih)
Realizacija projekta Inovativno preduzetničkog centra „Tehnopolis“	1.664.867,89				
					Jačanje kapaciteta za korišćenje dostupnih fondova Evropske unije i drugih međunarodnih fondova i institucija
					Stvaranje preduslova kroz različite forme za rast zaposlenosti
					Implementacija evropskih praksi i standarda na lokalnu ekonomiju

Strateški plan razvoja opštine Nikšić 2023–2028

Realizovani projekti	Utrošena finansijska sredstva za realizovane projekte (€)	Djelimično realizovani projekti	Utrošena finansijska sredstva za djelimično realizovane projekte (€)	Nerealizovani projekti	Nema podataka
<u>Ukupno utrošena finansijska sredstva za Prioritet 2</u>	1.988.716,23 €		162.256,08 €		
		<u>2.150.972,31 €</u>			
Prioritet 3	Unaprijeđen kulturni i javni život zajednice				
Mjera 1	Stvaranje infrastrukturnih preduslova za unapređenje kulturnog i javnog života zajednice				
		Rješavanje pitanja Doma revolucije	1.189.935,73		
Rekonstrukcija Kulturno-informativnog centra „18. septembar“	2.500.000,00				
		Rekonstrukcija Dvorca kralja Nikole	210.000,00		
Adaptacija Scene 213					
				Izvođenje radova na zaštiti i konzervaciji Carevog mosta	
Izvođenje radova na sanaciji, zaštiti i konzervaciji Rimskog mosta	90.000,00				
Izvođenje radova na smještaju, zaštiti i konzervaciji stećaka	100.000,00				
					Radovi na valorizaciji arheološkog nalazišta Crvena stijena
					Radovi na arheološkom nalazištu Riječani
		Radovi na rehabilitaciji i zaštiti Bedema	40.000,00		
		Radovi na zaštiti i konzervaciji spomen-obilježja na teritoriji opštine Nikšić	66.729,13		

Strateški plan razvoja opštine Nikšić 2023–2028

Realizovani projekti	Utrošena finansijska sredstva za realizovane projekte (€)	Djelimično realizovani projekti	Utrošena finansijska sredstva za djelimično realizovane projekte (€)	Nerealizovani projekti	Nema podataka
Mjera 2	Unapređenje kulturnog života kroz realizaciju kulturnih manifestacija i programa				
Realizacija projekta „Podrška razvoju kulture u Nikšiću“, u saradnji sa Ministarstvom kulture i ostalim državnim institucijama kulture					
Realizacija manifestacija: Septembarski dani kulture, Guitar fest, Lake fest, Međunarodni festival glumca, Nikšićki književni susreti, Bijenale mladih u Nikšiću					
Mjera 3	Poboljšanje uslova za razvoj sporta				
Rekonstrukcija i adaptacija bazena u sklopu Sportskog centra Nikšić	1.550.000,00				
		Radovi na rekonstrukciji Gradskog stadiona			
				Radovi na izgradnji trim staze oko Trebjese	
				Radovi na izgradnji sportske sale pod Trebjesom	
Mjera 4	Aktivan i transparentan odnos Opštine prema građanima i javnom mnjenju				
				Izrada strategije komunikacija Opštine Nikšić	
					Pokrivanje cjelokupne teritorije opštine Nikšić radio i TV signalom lokalnog javnog servisa (RTNK)

Strateški plan razvoja opštine Nikšić 2023–2028

Realizovani projekti	Utrošena finansijska sredstva za realizovane projekte (€)	Djelimično realizovani projekti	Utrošena finansijska sredstva za djelimično realizovane projekte (€)	Nerealizovani projekti	Nema podataka
				Digitalizacija lokalnog javnog servisa (RTNK)	
				Transformacija lokalnog javnog servisa u regionalni javni servis	
<u>Ukupno utrošena finansijska sredstva za Prioritet 3</u>	4.240.000,00 €		1.506.664,86 €		
	<u>5.746.664,86 €</u>				
Prioritet 4	Zdrava životna sredina				
Mjera 1	Očuvanje biodiverziteta zaštićenih područja i zaštita životne sredine				
				Izrada i donošenje Lokalnog plana zaštite životne sredine	
				Izrada i donošenje Lokalnog akcionog plana za biodiverzitet	
				Izrada plana pošumljavanja i ozelenjavanja svih područja koja su stradala od požara i drugih elementarnih nepogoda	
				Upravljanje i zaštita voda u skladu sa vodoprivrednom osnovom	
				Zasnivanje Botaničke bašte u skladu sa planskom dokumentacijom	

Strateški plan razvoja opštine Nikšić 2023–2028

Realizovani projekti	Utrošena finansijska sredstva za realizovane projekte (€)	Djelimično realizovani projekti	Utrošena finansijska sredstva za djelimično realizovane projekte (€)	Nerealizovani projekti	Nema podataka
Izgradnja skloništa za napuštene životinje	24.416,67				
Mjera 2	Upravljanje otpadom				
				Izrada Lokalnog plana upravljanja otpadom za period 2014–2018.	
					Edukacija građana o pravilnom odlaganju otpada
				Izgradnja Regionalnog centra za upravljanje otpadom uz korišćenje savremenih tehnologija konverzijom otpada u toplotnu i električnu energiju	
Mjera 3	Korišćenje alternativnih izvora energije i poboljšanje energetske efikasnosti				
Izrada Lokalnog energetskog plana					
				Izrada Programa energetske efikasnosti	
					Sprovođenje mjera na edukaciji građana o značaju i mogućnosti korišćenja alternativnih izvora energije i načinima (mjerama) povećanja energetske efikasnosti
<i>Ukupno utrošena finansijska</i>	24.416,67 €		0,00 €		

Strateški plan razvoja opštine Nikšić 2023–2028

Realizovani projekti	Utrošena finansijska sredstva za realizovane projekte (€)	Djelimično realizovani projekti	Utrošena finansijska sredstva za djelimično realizovane projekte (€)	Nerealizovani projekti	Nema podataka
<u>sredstva za Prioritet 4</u>	<u>24.416,67 €</u>				
Prioritet 5	Efikasniji rad organa lokalne uprave				
Mjera 1	Unapređenje rada organa lokalne uprave i javnih službi				
				Elektronska opština	
Sprovođenje edukacije lokalnih službenika i namještenika u skladu sa planovima obuka					
Razvoj mehanizma za saradnju i koordinaciju između lokalne samouprave, privrednih društava i organizacija civilnog društva					
Stalna edukacija opštinskih timova za pisanje i upravljanje projektima EU i projektima drugih međunarodnih fondova ili institucija					
<u>Ukupno utrošena finansijska sredstva za Prioritet 5</u>	0,00 €		0,00 €		
	0,00 €				
Ukupno utrošena finansijska sredstva za realizovane i djelimično realizovane projekte	<u>69.175.358,21 €</u>				

8.2. Lista i opis planiranih projekata za period 2024–2028. godine

8.2.1. Projektne ideje za period 2024–2028. godine

Specifični strateški cilj 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti	
Prioritet 1.1.	Izrada planske dokumentacije, studija, katastarsa i elaborata <ol style="list-style-type: none"> 1. Izrada Studije dugoročnog razvoja javnog linijskog gradskog i prigradskog prevoza putnika na teritoriji opštine Nikšić 2. Izrada planske dokumentacije sa detaljnom razradom 3. Izrada Studije Smart City Nikšić 4. Izrada Plana održive urbane mobilnosti opštine Nikšić 5. Izrada Prethodne studije opravdanosti južne obilaznice 6. Izrada katastra opštinskih puteva (lokalni putevi i ulice u naselju) i nekategorisanih puteva u opštoj upotrebi 7. Izrada katastra saobraćajne signalizacije 8. Izrada katastra javnih zelenih površina 9. Izrada Elaborata o glavnom pregledu mostova na teritoriji opštine Nikšić, sa predlogom mjera za njihovu zaštitu, rekonstrukciju (proširenje) i izgradnju novih
Prioritet 1.2.	Unapređenje i razvoj saobraćajne infrastrukture <ol style="list-style-type: none"> 1. Izgradnja Ulice 79 u MZ Trebjesa 2. Rekonstrukcija Ulice Živka Nikolića 3. Izgradnja pristupne ulice od kružnog toka na Ulici 13. jul (kod objekta HDL Laković) do KP 4333, KO Nikšić 4. Rekonstrukcija puta Carev most – Manastir Ostrog (do granice sa opštinom Danilovgrad) 5. Rekonstrukcija (sanacija) lokalnog puta L-18 Brod – Rastovac – Proplanci 6. Rekonstrukcija (sanacija) lokalnog puta L-28 Kuside – Trepča – Muževice – Dubočke – Crni Kuk 7. Rekonstrukcija lokalnog puta L-37 Rubeža – Krново – Meka dola, dionica od Rubeža do svraćanja za „Vučje“, sa krakom do rekreativnog kompleksa „Vučje“ 8. Rekonstrukcija lokalnog puta Duklo – Brezovački most – Vidrovan – Raskrsnica sa magistralnim putem M-3 Šćepan Polje – Nikšić, dionica Duklo – Brezovački most 9. Izgradnja i rekonstrukcija trotoara na gradskom području i prilagođavanje parkirališta osobama sa invaliditetom 10. Izgradnja biciklističke infrastrukture 11. Rekonstrukcija Ulice Ratka Vujovića Čoče 12. Rekonstrukcija raskrsnice ulica Josipa Broza Tita, Vuka Karadžića, Voja Samardžića Crnog i Akademika Branka Pavićevića (kod OŠ „Mileva Lajović Lalatović“) 13. Rekonstrukcija Gračaničke ulice 14. Rekonstrukcija ulice Hercegovački put 15. Rekonstrukcija Trgovačke ulice 16. Rekonstrukcija Straševinske ulice, dionica od raskrsnice sa Budoškom do Straševske ulice (škole u Straševini) 17. Rekonstrukcija Ulice II dalmatinske brigade 18. Nastavak rekonstrukcije Ulice Krsta Kostića (od raskrsnice sa ulicama Nikca od Rovina i Crnogorskih komita do Njegoševе) 19. Rekonstrukcija Ulice Baja Pivljanina (od Ulice Nika Miljanića do Ulice Krsta Kostića)

	<ul style="list-style-type: none"> 20. Rekonstrukcija ulica 45 i 18. septembar 21. Rekonstrukcija Njegoševe ulice od Trga slobode do raskrsnice sa ulicama V proleterske brigade i Narodnih heroja, kao i od Trga slobode do raskrsnice sa ulicama Dr Josipa Sladea i Lazara Sočice 22. Rekonstrukcija Karađorđeve ulice 23. Komunalno opremanje lokacija u obuhvatu DUP-a Rastoci 1 24. Rekonstrukcija parkinga i uređenje Novog groblja pod Trebjesom 25. Uređenje terena industrijske zone „Gračanica“ 26. Rekonstrukcija Ulice crnogorskih komita i dijela ulice Put pored Bistrice (od raskrsnice sa Ulicom crnogorskih komita do raskrsnice sa Ulicom Partizanski put, na Duklu) 27. Izgradnja višetažne garaže
Prioritet 1.4.	Poboljšanje vodosnabdijevanja
	<ul style="list-style-type: none"> 1. Rekonstrukcija vodovoda na prigradskom području 2. Osavremenjivanje vodovodnog sistema kroz izgradnju mjernih mjesta i ugradnju mjerača protoka i pritiska na ulazima u pojedine DMA (mjerne zone) u gradu i osavremenjivanje sistema hlorisanja 3. Nabavka specijalizovanih mašina, uređaja, instrumenata i opreme u cilju kvalitetnijeg obavljanja komunalne djelatnosti javnog vodosnabdijevanja 4. Rekonstrukcija sistema za navodnjavanje tehničkom vodom iz Grahovskog jezera
Prioritet 1.5.	Unapređenje sistema upravljanja otpadnim vodama
	<ul style="list-style-type: none"> 1. Sanacija/obnavljanje postojećeg kolektorskog sistema za otpadne vode 2. Izgradnja južnog postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda za naselja Kličevo i Straševina, sa izgradnjom kanizacione infrastrukture
Prioritet 1.6.	Unapređenje i razvoj ostale komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti
	<ul style="list-style-type: none"> 1. Revitalizacija Gradskog parka 2. Rekonstrukcija „Malog parka“ kod Doma revolucije 3. Uređenje javnih površina 4. Izgradnja sportsko-rekreativne staze oko Trebjese 5. Uređenje trase stare pruge Nikšić – Bileća za potrebe biciklističke staze 6. Rekonstrukcija i dogradnja Skloništa za napuštene i izgubljene životinje 7. Informativna signalizacija
Specifični strateški cilj 2: Održivi ekonomski rast i razvoj	
Prioritet 2.1.	Smanjenje nezaposlenosti
	<ul style="list-style-type: none"> 1. „Dom digitalne revolucije“ – opremanje 2. Formiranje Lokalnog partnerstva za zapošljavanje i izrada Lokalne strategije za zapošljavanje 3. Povećanje radnih mjesta kroz razvoj poljoprivrede, turizma, zanatstva, ugostiteljstva i mikro i malih preduzeća u različitim oblastima prerade i industrije
Prioritet 2.2.	Korišćenje prirodnih i drugih resursa u svrhu razvoja turizma
	<ul style="list-style-type: none"> 1. Izrada Strategije (Plana) za razvoj turizma opštine Nikšić 2024–2029. 2. Izrada registra turističkih potencijala sa informacijama o nultom stanju, stepenu valorizacije i mogućnostima daljeg razvoja 3. Postavljanje turističkog info punkta 4. Povezivanje turističkog sektora sa lokalnom privredom 5. Podrška i razvoj manifestacija u funkciji razvoja turizma 6. Promocija turističkih potencijala opštine Nikšić

	7. Unapređenje turističke signalizacije
Prioritet 2.3.	Razvijanje ambijenta za privredni i ekonomski rast i privlačenje investicija
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Povećanje konkurentnosti poslovnog okruženja, kroz širenje biznis zona, preradnih centara u mjesnim zajednicama 2. Izrada Strategije razvoja poljoprivrede opštine Nikšić primjenom LEADER pristupa za period 2024–2028. 3. Uzgoj ljekovitog i aromatičnog bilja 4. Unapređenje elektronske komunikacione infrastrukture i elektroenergetske infrastrukture sela 5. Izgradnja bunara i bistijerni 6. Promovisanje rodne ravnopravnosti, uključujući učešće žena u poljoprivredi i socijalno uključivanje ranjivih zajednica i grupa 7. Izrada Plana održivog poljoprivrednog zemljišta
Specifični strateški cilj 3: Zaštita životne sredine	
Prioritet 3.1.	Uspostavljanje održivog sistema upravljanja otpadom
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Izrada Studije, projektovanje i izgradnja Centra za savremeno upravljanje i tretman komunalnog otpada 2. Izrada Studije, izgradnja i opremanje postrojenja za preradu građevinskog otpada 3. Izrada Studije, izgradnja i opremanje pogona za kompostiranje biljnog otpada 4. Implementacija koncepta suve i mokre frakcije 5. Izgradnja i opremanje stacionarnih reciklažnih dvorišta, nabavka mobilnih reciklažnih dvorišta i opremanje lokacija za sakupljanje zelenog i kabastog otpada 6. Izrada Studije, projektovanje i izgradnja postrojenja za tretman otpadnih guma 7. Sistem upravljanja nusproizvodima životinjskog porijekla
Prioritet 3.2.	Regulacija vodotoka u cilju zaštite od štetnog dejstva voda
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Regulacija vodotoka Zete nizvodno od Brezovika 2. Regulacija vodotoka Bistrice sa zaštitnom zelenom zonom 3. Regulacija rijeke Gračanice na dionici Halda – ušće Gračanice u kanal Zete 4. Izrada Opšteg plana zaštite od štetnog dejstva voda i Operativnog plana zaštite od štetnog dejstva voda za vode od značaja za opštinu Nikšić
Prioritet 3.3.	Zaštita biodiverziteta i prirodnih vrijednosti
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Studije zaštite (stručne studije za zaštitu prirodnih dobara) 2. Posmatranje ptica – Birdwatching
Prioritet 3.4.	Jačanje kapaciteta službe koja se bavi poslovima zaštite i spašavanja kroz modernizaciju objekata, sredstava, opreme i obuku ljudstva
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nabavka UTV vozila za gašenje šumskih požara 2. Nabavka lične i kolektivne opreme za gašenje šumskih požara 3. Nabavka vatrogasnih vozila (vatrogasna zglobna platforma, kombi, cistijerna za prevoz vode) 4. Vatrogasno-spasilačka škola – centar za obuku spasilaca-vatrogasaca iz zemlje i regiona na Kapinom Polju
Specifični strateški cilj 4: Unapređenje i razvoj društvenih djelatnosti	
Prioritet 4.1.	Obogaćivanje kulturne ponude i promocije Nikšića kao kulturnog centra
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Program razvoja kulture u opštini Nikšić 2. Rekonstrukcija postojeće Upravne zgrade pored Dvorca kralja Nikole za potrebe JU Narodna biblioteka „Njegoš“

	<ol style="list-style-type: none"> 3. Nabavka prevoznih sredstava za unapređenje rada JU Nikšićko pozorište 4. Rekonstrukcija dijela Doma revolucije za potrebe Gradske galerije sa pratećim sadržajima (izložbeni prostor, krovni vrt, ugostiteljski objekat) i multimedijalnog prostora
Prioritet 4.2.	Poboljšanje uslova za razvoj sporta i fizičke kulture
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Izrada Strategije razvoja sporta u opštini Nikšić 2. Uređenje staza za planinarsku orijentaciju 3. Izgradnja sportsko-rekreativnog parka sa trim stazom u podnožju Trebjese
Prioritet 4.3.	Unapređenje socijalne, zdravstvene zaštite i obrazovanja
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Izrada Lokalnog akcionog plana za mlade u opštini Nikšić 2. Izrada Lokalnog akcionog plana za postizanje rodne ravnopravnosti u opštini Nikšić 3. Izgradnja centra za razvoj socijalnih servisa u zajednici 4. Izgradnja stanova za lica u stanju socijalne potrebe 5. Formiranje Centra za djecu sa bolestima iz autističkog spektra 6. Izgradnja prihvatilišta za žrtve trgovine ljudima 7. Izgradnja vrtića sa jaslicama 8. Servis za čuvanje, rekreaciju i edukaciju djece
Prioritet 4.4.	Zaštita i promocija kulturno-istorijskog i arheološkog nasljeđa
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Digitalizacija muzejskih zbirki
Specifični strateški cilj 5. Unapređenje efikasnosti i efektivnosti rada lokalne uprave	
Prioritet 5.1.	Uvođenje savremenih metoda rada i elektronska uprava
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kompletiranje računarske mreže i umrežavanje u funkcionalan sistem 2. Nabavka specijalizovanih softvera za prevenciju hakerskih napada na lokalnu računarsku mrežu 3. Izrada računarske mreže u organima Opštine koji se nalaze van zgrade Opštine 4. Uspostavljanje geografskog informacionog sistema o prostoru sa GIS bazom podataka
Prioritet 5.2.	Razvoj ljudskih resursa
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Obuke lokalnih službenika

SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti

Prioritet 1.1. Izrada planske dokumentacije, studija, katastarsa i elaborata

Projekat br. 1.1.1.	
Naziv projekta:	Izrada Studije dugoročnog razvoja javnog linijskog gradskog i prigradskog prevoza putnik na teritoriji opštine Nikšić
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.1. Izrada planske dokumentacije, studija, katastarsa i elaborata
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	Studija treba da obezbijedi uspostavljanje jasne politike i ciljeva održivog saobraćaja uz pomoć dobre organizacije sistema i postizanja visokog standarda javnog prevoza putnika, odnosno postizanje ciljeva „održivog razvoja“ i „kvaliteta života“ u odnosu na sistem javnog prevoza kroz vođenje politike koja kao princip uzima mobilnost stanovništva uz ograničeno korišćenje putničkih automobila.
Namjena i cilj projekta:	Iznaženje optimalnog rješenja za uspostavljanje kvalitetnog i efikasnog sistema javnog linijskog gradskog i prigradskog prevoza putnika na teritoriji opštine Nikšić
Aktivnosti:	Izrada Studije
Projektni ishod:	Urađena Studija dugoročnog razvoja javnog linijskog gradskog i prigradskog prevoza putnika na teritoriji opštine Nikšić
Izlazni indikatori:	Stvoreni uslovi, preporuke i smjernice za izradu specifičnih projekata u cilju njihove implementacije
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	100.000,00 € Budžet Opštine, EU fondovi, donacije
Ciljne grupe/korisnici:	Građani
Period implementacije:	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 1.1.2.	
Naziv projekta:	Izrada planske dokumentacije sa detaljnom razradom
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.1. Izrada planske dokumentacije, studija, katastara i elaborata
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Prostorno urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	Izradom planske dokumentacije sa detaljnom razradom treba da se stvori planski osnov za korišćenje prostora i izgradnju u skladu sa planovima širih teritorijalnih cjelina, održivim razvojem, a u cilju razvoja, zaštite i unapređenja prostora.
Namjena i cilj projekta:	Cilj izrade urbanističkih planova sa detaljnom razradom je stvaranje uslova za uređenje i građenje u skladu sa pravilima struke i razvojnim potrebama
Aktivnosti:	Izrada planske dokumentacije sa detaljnom razradom za opštinu Nikšić
Projektni ishod:	Pokrivenost opštine Nikšić planskom dokumentacijom sa detaljnom razradom
Izlazni indikatori:	Stvoren planski osnov za korišćenje potencijala, održivi razvoj, očuvanje, zaštitu i unapređenje planskog područja
Odgovorna strana:	Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	100.000,00 € Budžet Crne Gore i Budžet Opštine
Ciljne grupe/korisnici:	Svi korisnici prostora, privredna društva, organi lokalne uprave
Period implementacije:	48 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 1.1.3.	
Naziv projekta:	Izrada Studije Smart City Nikšić
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.1. Izrada planske dokumentacije, studija, katastara i elaborata
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine
Opis projekta:	Studija treba da se bazira na analizi postojećeg stanja, analizi stvarnih potreba opštine i njenih stanovnika i definisanju ključnih ciljeva za razvoj opštine Nikšić.
Namjena i cilj projekta:	Ovim dokumentom daće se okvir za razvoj Nikšića kao pametnog grada
Aktivnosti:	Izrada Studije Smart City Nikšić
Projektni ishod:	Urađena Studija Smart City Nikšić
Izlazni indikatori:	Stvoreni uslovi, preporuke i smjernice za izradu specifičnih projekata u cilju njihove implementacije
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	30.000,00 € Budžet Opštine, EU fondovi, donacije
Ciljne grupe/korisnici:	Građani Nikšića, lokalna administracija, javne ustanove, javne službe i preduzetnici, preduzeća i posjetioci
Period implementacije:	6 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 1.1.4.	
Naziv projekta:	Izrada Plana održive urbane mobilnosti opštine Nikšić
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.1. Izrada planske dokumentacije, studija, katastara i elaborata
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	Plan treba da predloži mjere za uspostavljanje saobraćajnog sistema koji će građanima pružiti bolju mobilnost, pristupačnost i dostupnost uz smanjenje troškova prevoza, ekonomski razvoj i zaštitu životne sredine.
Namjena i cilj projekta:	Stvaranje kvalitetnijeg života u gradu, odnosno bolje i zdravije gradsko okruženje za život svih stanovnika – korisnika saobraćajnog sistema, sa naglaskom na najugroženije korisnike (djeca, pješaci, biciklisti, osobe sa invaliditetom i lica smanjene pokretljivosti i starije osobe)
Aktivnosti:	Izrada Plana održive urbane mobilnosti opštine Nikšić i njegova revizija
Projektni ishod:	Urađen Plan održive urbane mobilnosti opštine Nikšić
Izlazni indikatori:	Stvoreni uslovi, preporuke i smjernice za izradu projekata u cilju njihove implementacije
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	50.000,00 € Budžet Opštine, donacije, EU fondovi
Ciljne grupe/korisnici:	Građani, posjetioци, turisti
Period implementacije:	6 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 1.1.5.	
Naziv projekta:	Izrada Prethodne studije opravdanosti južne obilaznice
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.1. Izrada planske dokumentacije, studija, katastara i elaborata
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	Prethodna studija opravdanosti treba da sagleda opravdanost izgradnje južne obilaznice oko Nikšića. Obilaznica se ukršta u Straševini sa magistralom M-3, prolazi južnim dijelom Straševine i Kličeva do korita Gračanice i dalje uz korito u pravcu Željezare do ukrštanja sa Ulicom Vuka Karadžića, i istom dalje izlazi na put Rubeža – Miolje Polje – Morakovo. Izgradnjom obilaznice tranzitni saobraćaj bi se izmjestio iz grada, čime bi se povećala bezbjednost u saobraćaju, skratilo vrijeme putovanja i doprinijelo zaštiti životne sredine. Tehničke karakteristike obilaznice moraju zadovoljavati propisane kriterijume za magistralne putne pravce povodom pitanja poprečnog presjeka, poluprečnika krivina, maksimalno dozvoljenih nagiba i pratećih objekata. Ukrštanje južne obilaznice sa prugom Nikšić – Podgorica neophodno je riješiti denivelisano.
Namjena i cilj projekta:	Sagledavanje opravdanosti izgradnje obilaznice
Aktivnosti:	Izrada Prethodne studije opravdanosti južne obilaznice
Projektni ishod:	Urađena Prethodna studija opravdanosti južne obilaznice
Izlazni indikatori:	Nakon izrade Prethodne studije opravdanosti i ostalih komplementarnih studija stvoriće se uslovi za određivanje detaljne trase južne obilaznice, odnosno izradu tehničke dokumentacije
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	20.000,00 € Budžet Opštine, Budžet Crne Gore, donacije, EU fondovi
Ciljne grupe/korisnici:	Građani, posjetioci, privrednici
Period implementacije:	6 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 1.1.6.	
Naziv projekta:	Izrada katastra opštinskih puteva (lokalni putevi i ulice u naselju) i nekategorisanih puteva u opštoj upotrebi
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.1. Izrada planske dokumentacije, studija, katastarsa i elaborata
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	Katastar puteva predstavlja veoma sadržajan i detaljan skup podataka (bazu podataka) o putnoj mreži: opšte tehničke podatke, podatke o objektima na putu, o ukrštanju sa drugim saobraćajnicama, podatke o objektima pored puta i o putnom zemljištu i dr.
Namjena i cilj projekta:	Stvaranje uslova za kvalitetnije upravljanje putnom infrastrukturom, povećanje bezbjednosti u saobraćaju
Aktivnosti:	Izrada katastra opštinskih puteva (lokalni putevi i ulice u naselju) i nekategorisanih puteva u opštoj upotrebi
Projektni ishod:	Urađen katastar opštinskih puteva (lokalni putevi i ulice u naselju) i nekategorisanih puteva u opštoj upotrebi
Izlazni indikatori:	Dobijena sveobuhvatna evidencija o putevima može da posluži kao prostorna osnova za sve faze projektovanja i upravljanja saobraćajem, a samim tim i da bude u funkciji bezbjednosti. Na osnovu dobijenih podataka moguće je preduzimati preventivne mjere i otklanjati negativne posljedice na putnoj mreži. Preduslov njegovom uspješnom korišćenju u pomenute svrhe jeste da katastarski plan bude redovno održavan.
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	200.000,00 € Budžet Opštine, donacije, EU fondovi
Ciljne grupe/korisnici:	DOO „Komunalno“ Nikšić, nadležni organi Opštine Nikšić, građani
Period implementacije:	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 1.1.7.	
Naziv projekta:	Izrada katastra saobraćajne signalizacije
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.1. Izrada planske dokumentacije, studija, katastara i elaborata
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	Katastar saobraćajne signalizacije je baza podataka o elementima saobraćajne signalizacije
Namjena i cilj projekta:	Poboljšanje bezbjednosti saobraćaja, kvalitetnije održavanje
Aktivnosti:	Izrada katastra saobraćajne signalizacije
Projektni ishod:	Urađen katastar saobraćajne signalizacije
Izlazni indikatori:	Kvalitetno održavanje, poboljšana bezbjednost
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	50.000,00 € Budžet Opštine, donacije, EU fondovi
Ciljne grupe/korisnici:	Građani, posjetioci, turisti
Period implementacije:	6 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 1.1.8.	
Naziv projekta:	Izrada katastra javnih zelenih površina
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.1. Izrada planske dokumentacije, studija, katastara i elaborata
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić Zakon o zaštiti prirode Zakon o životnoj sredini Zakon o uređenju prostora i izgradnji objekata
Opis projekta:	Projekat obuhvata sveobuhvatno kvalitativno i kvantitativno sagledavanje stanja zelenih površina. Katastar zelenila predstavlja važan instrument za zaštitu životne sredine, sprečavanje njenog uništavanja i stvaranje mogućnosti za održivu valorizaciju postojećih i planiranje novih zelenih površina.
Namjena i cilj projekta:	Ciljevi formiranja baze podataka katastra zelenila su: formiranje informacione osnove za planiranje i praćenje realizacije radova na uređenju zelenih površina, evidencija postojećeg stanja zelenih površina i mogućnost objektivne kontrole podataka i promjena stanja na terenu, planiranje i održavanje javnih zelenih površina i sl.
Aktivnosti:	Izrada katastra zelenila, odnosno utvrđivanje stanja javnih zelenih površina, počev od Gradskog parka, šetališta – linearnog zelenila, uličnog zelenila, rekreativnih površina, zaštitnog zelenila, zelenila oko kulturnih dobara itd.
Projektni ishod:	Urađen katastar javnih zelenih površina
Izlazni indikatori:	Uređena i popisana zelena infrastruktura, stvoreni uslovi za unapređenje javnih zelenih površina i povećane površine pod zelenilom, zadovoljene socijalne i estetske potrebe građana, kao i ekološke funkcije grada
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	50.000,00 € Budžet Opštine, donacije, EU fondovi
Ciljne grupe/korisnici:	DOO „Komunalno“ Nikšić, nadležni organi Opštine Nikšić, građani
Period implementacije:	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 1.1.9.	
Naziv projekta:	Izrada Elaborata o glavnom pregledu mostova na teritoriji opštine Nikšić, sa predlogom mjera za njihovu zaštitu, rekonstrukciju (proširenje) i izgradnju novih
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.1. Izrada planske dokumentacije, studija, katastarsa i elaborata
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	Pregledom mostova potrebno je da se ocijeni njihovo stanje i predlože mjere za održavanje (tekuće i investiciono) i eventualnu sanaciju stanja, sve u cilju obezbjeđenja stabilnosti i funkcionalnosti objekata, odnosno uslova za bezbjedno odvijanje saobraćaja. Takođe, shodno planskoj dokumentaciji i značaju mosta sa aspekta saobraćaja i dr., stručni tim treba da kroz Elaborat predloži eventualnu rekonstrukciju (proširenje) ili izgradnju novog mosta.
Namjena i cilj projekta:	Cilj je bezbjedno odvijanje saobraćaja i povećanje trajnosti samog objekta, bolja propusna moć
Aktivnosti:	Izrada Elaborata o glavnom pregledu mostova na teritoriji opštine Nikšić, sa predlogom mjera za njihovu zaštitu, rekonstrukciju (proširenje) i izgradnju novih
Projektni ishod:	Urađen Elaborat o glavnom pregledu mostova na teritoriji opštine Nikšić, sa predlogom mjera za njihovu zaštitu, rekonstrukciju (proširenje) i izgradnju novih
Izlazni indikatori:	Date ocjene stanja mostova kao i preporuke i mjere za njihovo kvalitetno održavanje/sanaciju
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	20.000,00 € Budžet Opštine, donacije, EU fondovi
Ciljne grupe/korisnici:	Građani
Period implementacije:	3 mjeseca
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Prioritet 1.2. Unapređenje i razvoj saobraćajne infrastrukture

Projekat br. 1.2.1.	
Naziv projekta:	Izgradnja Ulice 79 u MZ Trebjesa
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.2. Unapređenje i razvoj saobraćajne infrastrukture
Usklađenost sa nacionalnom politikom	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	Radi se o saobraćajnici sa makadamskim zastorom bez izgrađene atmosferske kanalizacije, sa fekalnom kanalizacijom koja je u lošem stanju i rasvjetom koja ne zadovoljava tehničke i svjetlosne zahtjeve. Projekat obuhvata izgradnju ulice koja se odvaja sa Ulice 18. septembar, u dužini od 280,31 m, širine kolovoza 3–5,5 m, sa pripadajućim trotoarima (na većem dijelu saobraćajnice), atmosferskom i fekalnom kanalizacijom, kao i postavljanje nove LED rasvjete.
Namjena i cilj projekta:	Poboljšanje bezbjednosti saobraćaja
Aktivnosti:	Izrada tehničke dokumentacije, raspisivanje tendera, odabir najpovoljnijeg ponuđača i realizacija projekta
Projektni ishod:	Rekonstruisana ulica
Izlazni indikatori:	Poboljšanje kvaliteta života stanovnika ulice jer će se realizacijom projekta eliminisati, između ostalog, i višegodišnji problemi vezani za odvodnju atmosferskih voda i sl.
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	219.062,89 € Budžet Opštine
Ciljne grupe/korisnici:	Građani koji gravitiraju predmetnoj ulici
Period implementacije:	9 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 1.2.2.	
Naziv projekta:	Rekonstrukcija Ulice Živka Nikolića
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.2. Unapređenje i razvoj saobraćajne infrastrukture
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	Ulica je ranije rekonstruisana u dužini od 70,00 m, a dužina nastavka ulice koji se rekonstruiše (do raskrsnice sa Ulicom Nikole Tesle), zajedno sa dvije bočne ulice, iznosi 164,00 m. Planirano je i postavljanje rasvjete.
Namjena i cilj projekta:	Stvaranje uslova za bezbjedno odvijanje saobraćaja
Aktivnosti:	Rješavanje imovinsko-pravnih odnosa i realizacija projekta (izvođač izabran kroz tendersku proceduru, završeni su radovi na fekalnoj i atmosferskoj kanalizaciji)
Projektni ishod:	Rekonstruisana saobraćajnica
Izlazni indikatori:	Veća bezbjednost svih učesnika u saobraćaju
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	265.245,00 € Budžet Opštine
Ciljne grupe/korisnici:	Građani naselja koja gravitiraju predmetnoj ulici
Period implementacije:	2 mjeseca
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 1.2.3.	
Naziv projekta:	Izgradnja pristupne ulice od kružnog toka na Ulici 13. jul (kod objekta HDL Laković) do KP 4333, KO Nikšić
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.2. Unapređenje i razvoj saobraćajne infrastrukture
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	Radi se o igradnji saobraćajnice koja se odvaja sa postojećeg kružnog toka, na Ulici 13. jul, i koja će, između ostalog, služiti za pristup do urbanističkih parcela planiranih za izgradnju trgovinskih centara, poslovnih i drugih sadržaja. Projektom je predviđena izgradnja saobraćajnice sa obostranim trotoarima. Takođe, predviđena je izgradnja hidrotehničkih i elektrotehničkih instalacija.
Namjena i cilj projekta:	Stvaranje uslova za kvalitetniju saobraćajnu komunikaciju unutar predmetne zone
Aktivnosti:	Završetak tehničke dokumentacije, raspisivanje tendera i odabir najpovoljnijeg ponuđača, izvođenje radova na izgradnji pristupne ulice
Projektni ishod:	Izgrađena pristupna ulica
Izlazni indikatori:	Izgrađeni trgovinski centar, poslovni i drugi sadržaji
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	200.000,00 € Budžet Opštine
Ciljne grupe/korisnici:	Građani Nikšića, privrednici
Period implementacije:	5 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 1.2.4.	
Naziv projekta:	Rekonstrukcija puta Carev most – Manastir Ostrog (do granice sa opštinom Danilovgrad)
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.2. Unapređenje i razvoj saobraćajne infrastrukture
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	<p>Put Carev most – Manastir Ostrog, na teritoriji opštine Nikšić, obuhvata dionice lokalnih puteva L-9: Carev most – Krst – Bogetići, u dužini od cca 8 km, i L-10: Krst – Povija (Crkva) – Manastir Ostrog (do granice sa opštinom Danilovgrad), u dužini od cca 4 km. Dužina puta na teritoriji opštine Danilovgrad, od granice sa opštinom Nikšić do Gornjeg manastira, jeste cca 4 km.</p> <p>Postojeći kolovoz je širine oko 4 m, sa vidnim oštećenjima kolovozne konstrukcije i pripadajućih potpornih zidova. Karakterišu ga i zarasla vegetacija na kosinama puta, mjestimični odroni stijenske mase, neregulisana odvodnja atmosferskih voda itd., a to sve utiče na bezbjedno odvijanje saobraćaja.</p> <p>Lokalni put L-9: Carev most – Krst (raskrsnica sa L-10) – Bogetići dužine je 9,9 km i predstavlja alternativni putni pravac (u slučaju obustave saobraćaja na magistralnom putu Nikšić – Podgorica). Njegov značaj je znatno veći, ako se ima u vidu da putni pravac Carev most – Manastir Ostrog predstavlja pješačku rutu vjernika do Svetilišta, tako da planiranom rekonstrukcijom treba predvidjeti proširenje kolovoza na 6 m, izgadnju obostranih trotoara širine od po 1,5 m, odvođenje atmosferskih voda sa kolovoza i rasvjetu. Takođe, neophodno je i povećanje radijusa postojećih krivina. Ovo se odnosi i na lokalni put L-10: Krst – Povija (Crkva) – Manastir Ostrog, koji definiše veoma intenzivan saobraćaj.</p> <p>Rekonstrukcijom se moraju obuhvatiti i postojeći potporni zidovi, stabilizacija kosina, postavljanje elemenata opreme puta i sl.</p> <p>Rekonstrukcija ovog putnog pravca je direktno vezana sa rekonstrukcijom Ulice 13. jul.</p>
Namjena i cilj projekta:	Unapređenje putne mreže, unapređenje vjerskog turizma, naročito ako se ima u vidu da navedeni putni pravac predstavlja pješačku rutu vjernika do Svetilišta
Aktivnosti:	Izrada tehničke dokumentacije, raspisivanje tendera, odabir najpovoljnijeg ponuđača, realizacija projekta
Projektni ishod:	Rekonstruisan lokalni put
Izlazni indikatori:	Povećana propusna moć puta, poboljšan kvalitet života stanovnika ovog dijela opštine Nikšić, porast broja turista itd.
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	10.000.000,00 € Budžet Crne Gore, Budžet Opštine, donacije, EU fondovi
Ciljne grupe/korisnici:	Stanovnici naselja koja gravitiraju predmetnom putu, posjetioci, turisti
Period implementacije:	48 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 1.2.5.	
Naziv projekta:	Rekonstrukcija (sanacija) lokalnog puta L-18 Brod – Rastovac – Proplanci
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.2. Unapređenje i razvoj saobraćajne infrastrukture
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	Lokalni put je dužine 4,5 km sa asfaltnim kolovoznim zastorom, širine kolovoza 4–4,5 m. Put je u lošem stanju, te se kroz redovno održavanje, koje se zasniva na „krpljenju“ udarnih rupa, kojim se samo donekle poboljšava stanje, put ne može dovesti ni približno na zadovoljavajući nivo, te je potrebna njegova rekonstrukcija (sanacija).
Namjena i cilj projekta:	Povećana bezbjednost saobraćaja na predmetnom putu, prije svih učenika, koji koriste put za odlazak do škole
Aktivnosti:	Izrada tehničke dokumentacije, raspisivanje tendera, odabir najpovoljnijeg ponuđača, realizacija projekta
Projektni ishod:	Rekonstruisan put
Izlazni indikatori:	Bezbjedniji saobraćaj, stvoreni uslovi za kvalitetniji prigradski javni prevoz
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	410.000,00 € Budžet Opštine
Ciljne grupe/korisnici:	Stanovnici naselja koja gravitiraju predmetnom putu
Period implementacije:	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 1.2.6.	
Naziv projekta:	Rekonstrukcija (sanacija) lokalnog puta L-28 Kuside – Trepča – Muževica – Dubočke – Crni Kuk
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.2. Unapređenje i razvoj saobraćajne infrastrukture
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	Lokalni put je ukupne dužine 31 km, sa asfaltnim kolovoznim zastorom u dužini od 19,05 km, širine kolovoza 3–4 m. Sa putnim pravcem Crni Kuk – Donje Crkvice – Gornje Crkvice – gr. BiH (dionica puta L-29 Maočići – Velimlje – Crni Kuk – Crkvice – gr. BiH), predstavlja najkraću saobraćajnu vezu Nikšića sa granicom Bosne i Hercegovine. Projektom je predviđen nastavak rekonstrukcije (sanacije) preostalih 12 km.
Namjena i cilj projekta:	Unapređenje putne mreže, zaustavljanje procesa napuštanja sela i stvaranje uslova za povratak stanovništva na selo, valorizacija ukupnih potencijala područja
Aktivnosti:	Izrada tehničke dokumentacije, raspisivanje tendera, odabir najpovoljnijeg ponuđača, realizacija projekta
Projektni ishod:	Rekonstruisan put
Izlazni indikatori:	Poboljšanje kvaliteta života na selu, bolja saobraćajna povezanost
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	1.100.000,00 € Budžet Crne Gore, Budžet Opštine
Ciljne grupe/korisnici:	Stanovnici naselja koja gravitiraju predmetnom putu, turisti
Period implementacije:	8 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 1.2.7.	
Naziv projekta:	Rekonstrukcija lokalnog puta L-37 Rubeža – Krново – Meka dola, dionica od Rubeža do svraćanja za „Vučje“, sa krakom do rekreativnog kompleksa „Vučje“
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.2. Unapređenje i razvoj saobraćajne infrastrukture
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	Lokalni put je ukupne dužine 24 km sa asfaltnim kolovoznim zastorom širine 5,5–6 m. Predmetna dionica od Rubeža do svraćanja za Ski-centar dužine je 15 km i u lošem je stanju, te se kroz redovno održavanje, koje se zasniva na „krpljenju“ udarnih rupa, kojim se samo donekle poboljšava stanje, put ne može dovesti ni približno na zadovoljavajući nivo. Naročito je otežano održavanje dionice u zimskim uslovima, kada se na kolovozu skuplja voda i led zbog lošeg odvodnjavanja puta. Put je dodatno ugrožen i na Lukovu, gdje se neposredno uz put nalazi majdan, odnosno nije urađena rekultivacija prostora na kom je u ranijem periodu eksploatisan pijesak. Krak do rekreativnog kompleksa „Vučje“ je dužine 1,3 km, sa asfaltnim kolovoznim zastorom, širine od 4,5 m.
Namjena i cilj projekta:	Povećana bezbjednost saobraćaja na predmetnom putu, bolja dostupnost turističkog kompleksa „Vučje“, razvoj planinskog turizma
Aktivnosti:	Izrada tehničke dokumentacije, raspisivanje tendera, odabir najpovoljnijeg ponuđača, realizacija projekta
Projektni ishod:	Rekonstruisan put
Izlazni indikatori:	Bezbjedniji saobraćaj, stvoreni uslovi za kvalitetniji prigradski javni prevoz, broj turista koji posjete turistički kompleks „Vučje“
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	2.100.000,00 € Budžet Opštine, Budžet Crne Gore
Ciljne grupe/korisnici:	Građani, odnosno stanovnici naselja koja gravitiraju predmetnom putu, turisti, posjetioci
Period implementacije:	10 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 1.2.8.	
Naziv projekta:	Rekonstrukcija lokalnog puta Duklo – Brezovački most – Vidrovan – Raskrsnica sa magistralnim putem M-3 Šćepan Polje – Nikšić, dionica Duklo – Brezovački most
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.2. Unapređenje i razvoj saobraćajne infrastrukture
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	Predmetna dionica, Duklo – Brezovački most, dužine je 2,2 km sa asfaltnim kolovoznim zastorom, širine kolovoza do 6 m, bez trotoara, sa izraženom ivičnom izgradnjom (individualni stambeni i poslovni objekti), sa velikom frekvencijom saobraćaja, što utiče na bezbjednost svih učesnika u saobraćaju. Takođe, problem predstavlja prisustvo vode/leda na kolovozu u zimskom periodu, zbog nefunkcionisanja odvodnih kanala.
Namjena i cilj projekta:	Povećanje bezbjednosti saobraćaja na predmetnom putu
Aktivnosti:	Izrada tehničke dokumentacije, raspisivanje tendera, odabir najpovoljnijeg ponuđača, realizacija projekta
Projektni ishod:	Rekonstruisana predmetna dionica puta
Izlazni indikatori:	Bezbjedniji saobraćaj, stvoreni uslovi za kvalitetniji prigradski javni prevoz
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	2.000.000,00 € Budžet Opštine
Ciljne grupe/korisnici:	Stanovnici naselja koja gravitiraju predmetnom putu
Period implementacije:	18 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 1.2.9.	
Naziv projekta:	Izgradnja i rekonstrukcija trotoara na gradskom području i prilagođavanje parkirališta osobama sa invaliditetom
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.2. Unapređenje i razvoj saobraćajne infrastrukture
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	Projekat podrazumijeva izgradnju trotoara uz ulice koje nemaju izgrađene trotoare i rekonstrukciju postojećih trotoara uključujući i postavljanje taktilnih crta (staza) vođenja, taktilnih crta (staza) upozorenja i/ili taktilnih polja namijenjenih usmjeravanju kretanja slijepih i slabovidnih osoba (za njihovo samostalno kretanje). Takođe, projekat obuhvata izgradnju pristupnih rampi u raskrsnicama (prelaz sa trotoara na kolovoz – pješački prelaz) i na parkiralištima (prelaz sa parkirališta na trotoar), obilježavanje parking-mjesta horizontalnom i vertikalnom signalizacijom.
Namjena i cilj projekta:	Povećanje bezbjednosti svih učesnika u saobraćaju, prvenstveno pješaka i osoba sa invaliditetom, manje korišćenje sopstvenih vozila
Aktivnosti:	Izrada tehničke dokumentacije, raspisivanje tendera, odabir najpovoljnijeg ponuđača i realizacija projekta
Projektni ishod:	Izgrađeni i rekonstruisani trotoari i prilagođena parkirališta osobama sa invaliditetom
Izlazni indikatori:	Bezbjedniji saobraćaj, broj prilagođenih parkirališta osobama sa invaliditetom
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	300.000,00 € Budžet Opštine, EU fondovi, donacije
Ciljne grupe/korisnici:	Građani, posjetioci, turisti
Period implementacije:	6 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 1.2.10.	
Naziv projekta:	Izgradnja biciklističke infrastrukture
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.2. Unapređenje i razvoj saobraćajne infrastrukture
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	<p>Projekat obuhvata izgradnju biciklističkih staza na svim gradskim saobraćajnicama koje će se rekonstruisati i na onima koje se planiraju kao novi putni pravci. Takođe, na ostaloj gradskoj putnoj osnovi, koja se ne može ili neće rekonstruisati, projekat treba da ispita mogućnost obilježavanja biciklističkih staza/traka na postojećim trotoarima ili kolovozu i gdje god je to moguće planirati. U zonama centralnih aktivnosti potrebno je planirati prostore za parkiranje bicikla.</p> <p>Takođe, Projekat obuhvata:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nastavak izgradnje šetališta (samostalnih pješačkih i biciklističkih staza) u Integralovom naselju i to: Šetališta Integralovo naselje (od Beogradske ulice do „Neksana“ u dužini od cca 280 m, kao i kraka od Ulice Braće Vušovića do Šetališta Integralovo naselje, u dužini od cca 120 m (nastavak šetališta koje počinje od Ulice Josipa Broza Tita), u skladu sa DUP-om dijela urbanističke jedinice Rudo Polje. • Nastavak izgradnje Šetališta IV proleterske brigade (od Ulice Baja Pivljanina do ulice Partizanski put, u dužini od cca 600 m, u punom profilu (dvije trake – staze, razdvojene zelenom razdjelnom trakom). <p>Projektom sagledati mogućnost izgradnje biciklističke staze u dužini od cca 35 km, kojom se povezuju najznačajniji turistički, kulturni i istorijski spomenici na teritoriji opštine Nikšić kao što su: Rimski most, Carev most, Gradska tvrđava, jezera Krupac i Slano i sl. S obzirom na atraktivnost, predvidjeti da se prostor uz stazu opremi adekvatnim urbanim mobilijarom, da se obezbijedi i parkiranje za bicikle uz zone posebne atrakcije.</p>
Namjena i cilj projekta:	Cilj projekta je stvaranje uslova za razvoj biciklizma, odnosno stvaranje uslova za razvoj održivih vidova mobilnosti. Uspostavljanje ovakve vrste saobraćaja donijelo bi višestruke koristi (saobraćajne, ekološke, zdravstvene, finansijske).
Aktivnosti:	Izrada tehničke dokumentacije, raspisivanje tendera, odabir najpovoljnijeg ponuđača i realizacija projekta
Projektni ishod:	Ukupna dužina izgrađenih i obilježenih biciklističkih staza, izgrađeni parkinzi za bicikla
Izlazni indikatori:	Povećan broj biciklista u gradu
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	400.000,00 € Budžet Opštine, Budžet Crne Gore, EU fondovi, donacije
Ciljne grupe/korisnici:	Građani, turisti
Period implementacije:	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 1.2.11.	
Naziv projekta:	Rekonstrukcija Ulice Ratka Vujovića Čoč
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.2. Unapređenje i razvoj saobraćajne infrastrukture
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	Ulica je bez trotoara, sa izraženom ivičnom izgradnjom (individualni stambeni objekti), bez izgrađene atmosferske kanalizacije i dr. Projekat obuhvata rekonstrukciju ulice u dužini od cca 550 m, na potezu od raskrsnice sa Ulicom 21 (kod kolskog ulaza u Pivaru) do raskrsnice sa Ulicom Jovana Kovačevića.
Namjena i cilj projekta:	Poboljšanje bezbjednosti saobraćaja
Aktivnosti:	Izrada tehničke dokumentacije, raspisivanje tendera, odabir najpovoljnijeg ponuđača i realizacija projekta
Projektni ishod:	Rekonstruisana ulica
Izlazni indikatori:	Povećana bezbjednost saobraćaja
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	500.000,00 € Budžet Opštine
Ciljne grupe/korisnici:	Stanovnici naselja koja gravitiraju predmetnoj ulici
Period implementacije:	8 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 1.2.12.	
Naziv projekta:	Rekonstrukcija raskrsnice ulica Josipa Broza Tita, Vuka Karadžića, Voja Samardžića Crnog i Akademika Branka Pavićevića (kod OŠ „Mileva Lajović Lalatović“)
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.2. Unapređenje i razvoj saobraćajne infrastrukture
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	Predmetna raskrsnica se nalazi na primarnoj saobraćajnici Ulice Vuka Karadžića, u blizini OŠ „Mileva Lajović Lalatović“, i nije regulisana svjetlosnom signalizacijom. Projekat treba da preispita dva koncepta rješavanja raskrsnice i to: <ul style="list-style-type: none"> • izgradnju kružnog toka • i rekonstrukciju raskrsnice sa postavljanjem semafora i shodno tome predloži kvalitetnije rješenje.
Namjena i cilj projekta:	Poboljšanje bezbjednosti saobraćaja
Aktivnosti:	Izrada tehničke dokumentacije, raspisivanje tendera, odabir najpovoljnijeg ponuđača i realizacija projekta
Projektni ishod:	Rekonstruisana raskrsnica
Izlazni indikatori:	Povećana bezbjednost svih učesnika u saobraćaju, a samim tim smanjen broj saobraćajnih nezgoda, bolji protok saobraćaja kroz raskrsnicu
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	150.000,00 € Budžet Opštine
Ciljne grupe/korisnici:	Građani, a prije svih učenici
Period implementacije:	10 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 1.2.13.	
Naziv projekta:	Rekonstrukcija Gračaničke ulice
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.2. Unapređenje i razvoj saobraćajne infrastrukture
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	U funkcionalnoj mreži grada Gračanička ulica u Nikšiću pripada grupi tzv. ostalih ulica. Njena dužina je 770 m. Definiše je kolovoz u dosta lošem stanju, bez trotoara, atmosfenske i fekalne kanalizacije. Prilaz pješaka i motornih vozila postojećim objektima odvija se preko neuređenih površina. Predmetnom rekonstrukcijom planirano je da osnovni poprečni profil ove ulice na čitavoj dužini čini kolovoz širine 5,50 m (2 × 2,75 m) i obostrani trotoari širine 1,50 m. Rekonstruisaće se postojeća i izgraditi nova hidrotehnička infrastruktura. Predviđena je i rekonstrukcija javne rasvjete.
Namjena i cilj projekta:	Poboljšanje bezbjednosti saobraćaja, odnosno bezbjednosti svih učesnika u saobraćaju, prije svih učenika
Aktivnosti:	Izrada tehničke dokumentacije, raspisivanje tendera, odabir najpovoljnijeg ponuđača i realizacija projekta
Projektni ishod:	Rekonstruisana ulica
Izlazni indikatori:	Bolja komunikacija i u pješačkom i u kolskom saobraćaju za stanovnike naselja
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	800.000,00 € Budžet Opštine
Ciljne grupe/korisnici:	Građani naselja koja gravitiraju predmetnoj ulici, posjetioci
Period implementacije:	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 1.2.14.	
Naziv projekta:	Rekonstrukcija ulice Hercegovački put
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.2. Unapređenje i razvoj saobraćajne infrastrukture
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	Radi se o primarnoj saobraćajnici. Predmetna dionica se pruža od kružnog toka u Rastocima do Petlje (uklapanje na magistralni put M-7 Vilusi – Nikšić) u dužini od cca 1 km, izgrađena je sa asfaltnim kolovoznim zastorom, sa jednostranim trotoarom, sa izraženom ivičnom izgradnjom (individualni stambeni i poslovni objekti), sa velikom frekvencijom saobraćaja. Redovnim održavanjem, koje se zasniva na „krpljenju“ udarnih rupa, samo se donekle poboljšava stanje, a put se ne može dovesti na zadovoljavajući nivo. Projekat obuhvata rekonstrukciju ulice od kružnog toka u Rastocima do Petlje, odnosno uklapanje sa projektom rekonstrukcije magistralnog puta M-7 Vilusi – Nikšić, dionica Kuside – Nikšić (Petlja), za koji je raspisan tender.
Namjena i cilj projekta:	Poboljšanje bezbjednosti saobraćaja
Aktivnosti:	Izrada tehničke dokumentacije, raspisivanje tendera, odabir najpovoljnijeg ponuđača i realizacija projekta
Projektni ishod:	Rekonstruisana ulica
Izlazni indikatori:	Bolja komunikacija i u pješačkom i u kolskom saobraćaju
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	1.200.000,00 € Budžet Opštine, Budžet Crne Gore
Ciljne grupe/korisnici:	Građani, posjetioci, turisti, privrednici
Period implementacije:	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 1.2.15.	
Naziv projekta:	Rekonstrukcija Trgovačke ulice
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.2. Unapređenje i razvoj saobraćajne infrastrukture
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	Radi se o ulici koja je asfaltirana i bez trotoara, atmosferske kanalizacije, a prostire se od Ulice 13. jul do Školske ulice, u dužini od cca 380 m. Redovnim održavanjem, koje se zasniva na „krljenju“ udarnih rupa, samo se donekle poboljšava stanje, a ulica se ne može dovesti na zadovoljavajući nivo. Projekat obuhvata izgradnju obostranih trotoara, rekonstrukciju kolovozne konstrukcije u širini od 5,5 m i dužini od 360,93 m, izgradnju hidrotehničkih i elektrotehničkih instalacija.
Namjena i cilj projekta:	Poboljšanje bezbjednosti saobraćaja, a prvenstveno učenika, koji predmetnom ulicom idu u školu
Aktivnosti:	U toku je izrada tehničke dokumentacije, raspisivanje tendera, odabir najpovoljnijeg ponuđača i realizacija projekta
Projektni ishod:	Rekonstruisana ulica
Izlazni indikatori:	Poboljšan kvalitet života, jer će se realizacijom projekta eliminisati višegodišnji problemi vezani za odvodnju atmosferskih voda, nedostatak trotoara. Obezbijeđiće se bolja komunikacija i u pješačkom i u kolskom saobraćaju za stanovnike naselja
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	375.000,00 € Budžet Opštine
Ciljne grupe/korisnici:	Građani naselja koja gravitiraju predmetnoj ulici, a prije svih učenici
Period implementacije:	8 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 1.2.16.	
Naziv projekta:	Rekonstrukcija Straševinske ulice, dionica od raskrsnice sa Budoškom do Straševske ulice (škole u Straševini)
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.2. Unapređenje i razvoj saobraćajne infrastrukture
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	Radi se o ulici koja je asfaltirana i bez trotoara, atmosferske kanalizacije, a prostire se od raskrsnice sa Budoškom ulicom do Straševske ulice, odnosno škole. Redovnim održavanjem, koje se zasniva na „krpljenju“ udarnih rupa, samo se donekle poboljšava stanje, a ulica se ne može dovesti na zadovoljavajući nivo. Projekat obuhvata rekonstrukciju Straševinske ulice (od raskrsnice sa Budoškom do Straševske ulice (škole)), u dužini od 610 m.
Namjena i cilj projekta:	Poboljšanje bezbjednosti saobraćaja, a prvenstveno učenika, koji predmetnom ulicom idu u školu u Straševini
Aktivnosti:	Izrada tehničke dokumentacije, raspisivanje tendera, odabir najpovoljnijeg ponuđača i realizacija projekta
Projektni ishod:	Rekonstruisana ulica
Izlazni indikatori:	Poboljšan kvalitet života, jer će se realizacijom projekta eliminisati višegodišnji problemi vezani za odvodnju atmosferskih voda, nedostatak trotoara. Obezbijediće se bolja komunikacija i u pješačkom i u kolskom saobraćaju za stanovnike naselja
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	700.000,00 € Budžet Opštine
Ciljne grupe/korisnici:	Stanovnici naselja koja gravitiraju predmetnoj ulici, a prije svih učenici
Period implementacije:	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 1.2.17.	
Naziv projekta:	Rekonstrukcija Ulice II dalmatinske brigade
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.2. Unapređenje i razvoj saobraćajne infrastrukture
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	<p>Ulica je ukupne dužine cca 735 m, od čega cca 470 m ima širinu kolovoza od 12 m, bez izgrađenih trotoara na većem dijelu, sa izgrađenom rasvjetom, atmosferskom i fekalnom kanalizacijom. Preostali dio ove saobraćajnice (uključujući i dio Ulice Nikca od Rovina), koji ima ishodište na Ulici Krsta Kostića, čini kolovoz u veoma lošem stanju, širine oko 6 m, bez atmosferske kanalizacije. Prilaz pješaka i motornih vozila postojećim objektima odvija se preko neuređenih površina.</p> <p>Projekat obuhvata rekonstrukciju ulice koja se pruža od raskrsnice sa Ulicom Njegoševom do Ulice Krsta Kostića (uključujući i dio Ulice Nikca od Rovina, u dužini od cca 150 m).</p> <p>Rekonstrukcijom je planirano da osnovni poprečni profil ove ulice na čitavoj dužini čine dvije kolovozne trake, sa po dvije saobraćajne trake za kontinualnu vožnju, obostrani trotoari i jednostrana ivična razdjelna traka. Preporučene dimenzije za kolovoznu traku su 6 m (2 × 3 m), trotoare 3 m, a za ivičnu razdjelnu traku 2 m.</p> <p>U skladu sa navedenim, neophodna je izgradnja saobraćajnice u punom poprečnom profilu (dionica dužine cca 265 m), sa pratećom infrastrukturuom (hidro i elektro). Na dionici od 470 m, potrebno je rekonstruisati Ulicu II dalmatinske brigade u domenu kolovoznog zastora (u postojećoj širini od 12 m) i prateće infrastrukture (hidro i elektro), izgraditi obostrane trotoare (na skoro čitavoj dužini) i ivičnu razdjelnu traku. Takođe, predviđena je rekonstrukcija i izgradnja svih raskrsnica ulica koje se ulivaju na predmetnu ulicu kao i rekonstrukcija raskrsnice sa ulicama Krsta Kostića i Crnogorskih komita.</p>
Namjena i cilj projekta:	Poboljšanje bezbjednosti saobraćaja
Aktivnosti:	Izrada tehničke dokumentacije, raspisivanje tendera, odabir najpovoljnijeg ponuđača i realizacija projekta
Projektni ishod:	Rekonstruisana ulica
Izlazni indikatori:	Obezbijeđena bolja komunikacija u pješačkom i u kolskom saobraćaju, poboljšan kvalitet života stanovnika ovog dijela grada
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	1.100.000,00 € Budžet Opštine
Ciljne grupe/korisnici:	Građani, posjetioci, turisti, privrednici
Period implementacije:	15 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 1.2.18.	
Naziv projekta:	Nastavak rekonstrukcije Ulice Krsta Kostića (od raskrsnice sa ulicama Nikca od Rovina i Crnogorskih komita do Njegoševe)
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.2. Unapređenje i razvoj saobraćajne infrastrukture
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	Radi se o preostalom dijelu ulice koji nije rekonstruisan, a urađen je sa asfaltnim zastorom, bez trotoara, atmosferske kanalizacije. Projekat obuhvata rekonstrukciju ulice od raskrsnice sa ulicama Nikca od Rovina i Crnogorskih komita (semafori) do Njegoševe, odnosno nastavak ranije rekonstruisane dionice od Nikca od Rovina (semafora) do Partizanskog puta, u dužini od cca 520 m.
Namjena i cilj projekta:	Poboljšanje bezbjednosti saobraćaja, kvalitetnija saobraćajna povezanost Sportskog centra
Aktivnosti:	Izrada tehničke dokumentacije, raspisivanje tendera, odabir najpovoljnijeg ponuđača i realizacija projekta
Projektni ishod:	Rekonstruisana ulica
Izlazni indikatori:	Obezbjedeana kvalitetnija komunikacija u pješačkom i u kolskom saobraćaju
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	550.000,00 € Budžet Opštine
Ciljne grupe/korisnici:	Građani naselja koja gravitiraju predmetnoj ulici, sportisti i posjetioci Sportskog centra
Period implementacije:	9 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 1.2.19.	
Naziv projekta:	Rekonstrukcija Ulice Baja Pivljanina (od Ulice Nika Miljanića do Ulice Krsta Kostića)
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.2. Unapređenje i razvoj saobraćajne infrastrukture
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	Ulica predstavlja sabirnu saobraćajnicu, dužine cca 550 m, sa asfaltnim kolovoznim zastorom, koji je u lošem stanju, dijelom i zbog lose odvodnje, i sa djelimično izgrađenim trotoarima. Projektom predvidjeti rekonstrukciju kolovoza, atmosferske kanalizacije i izgradnju trotoara. Takođe, na ukrštanju sa pješačkim šetnim stazama predvidjeti izgradnju platforme (izdizanjem kolovozne ravni) u širini koja je jednaka širini pješačkog prelaza s ciljem smanjenja brzina kretanja vozila kako bi se pješačka kretanja odvijala bezbjedno.
Namjena i cilj projekta:	Poboljšanje bezbjednosti saobraćaja, kvalitetnija saobraćajna povezanost Sportskog centra
Aktivnosti:	Izrada tehničke dokumentacije, raspisivanje tendera, odabir najpovoljnijeg ponuđača i realizacija projekta
Projektni ishod:	Rekonstruisana ulica
Izlazni indikatori:	Obezbijedena kvalitetnija komunikacija u pješačkom i u kolskom saobraćaju
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	600.000,00 € Budžet Opštine
Ciljne grupe/korisnici:	Građani Nikšića
Period implementacije:	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 1.2.20.	
Naziv projekta:	Rekonstrukcija ulica 45 i „18. septembar“
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.2. Unapređenje i razvoj saobraćajne infrastrukture
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	Ove dvije ulice čine cjelinu jednog putnog pravca koji se pruža od Ulice VI crnogorske brigade do Rifata Burdževića, u ukupnoj dužini od cca 870 m. Ulica je izgrađena sa asfaltnim kolovoznim zastorom, bez trotoara, atmosferske kanalizacije. Projekat obuhvata rekonstrukciju ulice u dužini od 870 m.
Namjena i cilj projekta:	Poboljšanje bezbjednosti saobraćaja, bolja saobraćajna povezanost naselja sa gradom
Aktivnosti:	Izrada tehničke dokumentacije, raspisivanje tendera, odabir najpovoljnijeg ponuđača i realizacija projekta
Projektni ishod:	Rekonstruisana ulica
Izlazni indikatori:	Poboljšan kvalitet življenja, jer će se realizacijom projekta eliminisati i problemi vezani za odvodnju atmosferskih voda, nedostatak trotoara i sl., obezbijedena bolja komunikacija u pješačkom i u kolskom saobraćaju za stanovnike naselja kroz koje prolazi predmetna saobraćajnica
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	900.000,00 € Budžet Opštine
Ciljne grupe/korisnici:	Građani naselja koja gravitiraju predmetnoj ulici
Period implementacije:	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 1.2.21.	
Naziv projekta:	Rekonstrukcija Njegoševe ulice od Trga slobode do raskrsnice sa ulicama V proleTERSke brigade i Narodnih heroja, kao i od Trga slobode do raskrsnice sa ulicama Dr Josipa Sladea i Lazara Sočice
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.2. Unapređenje i razvoj saobraćajne infrastrukture
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	<p>Njegoševa ulica, od raskrsnice sa ulicama Lazara Sočice i Dr Josipa Sladea do raskrsnice sa ulicama V proleTERSke brigade i Narodnih heroja, zajedno sa Trgom slobode, predstavlja ambijentalnu vrijednost od posebnog značaja za očuvanje identiteta grada, pa je posebno potrebno definisanje njene forme i sadržaja. Njegoševa ulica, koja je već formirana pješačka promenada, zadržava svoju osnovnu funkciju obezbjeđujući nesmetano odvijanje pješačkog saobraćaja, posebno vodeći računa o dominantnim pravcima kretanja.</p> <p>Projekat predstavlja nastavak rekonstrukcije Trga slobode, odnosno poteza koji predstavlja osnovnu osu kretanja pješaka u centru grada.</p> <p>Planiranom rekonstrukcijom ovog dijela Njegoševe ulice predviđeno je njegovo popločavanje (u punom poprečnom profilu ulice), uz prethodno uklanjanje postojećeg kolovoznog zastora i denivelisanih betonskih trotoara. Ovim radovima obuhvaćeni su radovi na hidro i elektrotehničkim instalacijama, a odnose se i na urbani mobilijar.</p> <p>Za obradu partera predviđa se upotreba autohtonog kamena. S obzirom na ambijentalnu vrijednost ovog dijela urbanog područja, upotrijebljeni materijali za popločavanje, način popločavanja i obrade površina kao i izradu eventualnih ostalih elemenata planirati po strogim kriterijima iz potrebnih uslova (urbanističko-tehničkih i sl.).</p>
Namjena i cilj projekta:	Poboljšanje postojećeg prostora, stvaranje ugodne i estetski prihvatljive gradske slike, koja odgovara zahtjevima građana i posjetilaca
Aktivnosti:	Izrada tehničke dokumentacije, raspisivanje tendera, izbor najpovoljnijeg ponuđača i realizacija projekta
Projektni ishod:	Uređena Njegoševa ulica na predmetnim dionicama
Izlazni indikatori:	Estetski i funkcionalno oplemenjen prostor, poboljšan kvalitet života stanovnika ovog dijela grada i svih ostalih korisnika, kao i očuvanje identiteta grada
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	1.600.000,00 € Budžet Opštine
Ciljne grupe/korisnici:	Građani, posjetioCI, turisti
Period implementacije:	18 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 1.2.22.	
Naziv projekta:	Rekonstrukcija Karadorđeve ulice
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.2. Unapređenje i razvoj saobraćajne infrastrukture
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	Projekat obuhvata rekonstrukciju Karadorđeve ulice u dužini od 260 m. Predmetna ulica pripada kategoriji pristupnih ulica i nalazi se u obuhvatu DUP-a Centar.
Namjena i cilj projekta:	Stvaranje uslova za bezbjedno odvijanje saobraćaja
Aktivnosti:	Izrada tehničke dokumentacije, raspisivanje tendera, izbor najpovoljnijeg ponuđača i realizacija projekta
Projektni ishod:	Rekonstruisana saobraćajnica
Izlazni indikatori:	Veća bezbjednost svih učesnika u saobraćaju
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	300.000,00 € Budžet Opštine
Ciljne grupe/korisnici:	Građani, posjetioci, turisti
Period implementacije:	6 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 1.2.23.	
Naziv projekta:	Komunalno opremanje lokacija u obuhvatu DUP-a Rastoci 1
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.2. Unapređenje i razvoj saobraćajne infrastrukture
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	Projekat obuhvata izgradnju saobraćajnica sa pripadajućom infrastrukturom, odnosno komunalno opremanje lokacija u zahvatu DUP-a Rastoci 1.
Namjena i cilj projekta:	Plansko širenje grada na predviđenim lokacijama, kvalitetniji uslovi za život stanovnika, povećana bezbjednost saobraćaja
Aktivnosti:	Izrada tehničke dokumentacije, raspisivanje tendera, izbor najpovoljnijeg ponuđača i realizacija projekta
Projektni ishod:	Izgrađene saobraćajnice, komunalno opremljen prostor
Izlazni indikatori:	Broj izgrađenih objekata
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	1.000.000,00 € Budžet Opštine
Ciljne grupe/korisnici:	Građani
Period implementacije:	18 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 1.2.24.	
Naziv projekta:	Rekonstrukcija parkinga i uređenje Novog groblja pod Trebjesom
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.2. Unapređenje i razvoj saobraćajne infrastrukture
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	Postojeći parking kod Novog groblja pod Trebjesom je nedovoljnog kapaciteta, te se u kontinuitetu stvaraju gužve, a za parkiranje građani koriste trotoare, zelene površine i kolovoz Trebješke ulice i na taj način narušavaju bezbjednost svih učesnika u saobraćaju. Projektom je predviđena izgradnja 52 parking-mjesta sa upravnom šemom parkiranja, što će sa postojećim 41 parking-mjestom riješiti problem parkiranja. Od tih parking-mjesta za osobe sa invaliditetom rezervisano je 5 parking-mjesta, kao i rampe za lica smanjene pokretljivosti. Takođe, projektom je predviđena izgradnja atmosferske kanalizacije. Projekat obuhvata i nastavak uređenja groblja kroz izgradnju pristupnih staza, odmorišta, postavljanje česmi, ozelenjavanje, izgradnju ograde oko groblja i dr.
Namjena i cilj projekta:	Uvođenje reda na prostoru (postojećem parkingu i Trebješkoj ulici) oko Novog groblja Obezbjedenje svih potrebnih sadržaja za normalno funkcionisanje gradskog groblja, odnosno unapređenje komunalne infrastrukture, komunalne djelatnosti, a samim tim i komunalne usluge
Aktivnosti:	Izrada tehničke dokumentacije, raspisivanje tendera, odabir najpovoljnijeg ponuđača i realizacija projekta
Projektni ishod:	Rekonstruisan parking i uređeno groblje
Izlazni indikatori:	Sva vozila parkirana na parkingu, odnosno slobodni trotoari i zelene površine, uređeno groblje
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	500.000,00 € Budžet Opštine
Ciljne grupe/korisnici:	Posjetioci groblja i stanovnici naselja uz groblje
Period implementacije:	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 1.2.25.	
Naziv projekta:	Uređenje terena industrijske zone „Gračanica“
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.2. Unapređenje i razvoj saobraćajne infrastrukture
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	Predmetna lokacija industrijske zone predstavlja neuređen prostor sa neregulisanom odvodnjom, rasvjetom i neodržanim zelenim površinama. Prostire se na potezu od mosta kod rampe Boksita do mosta ispod Žirovnice (na putu za Ozriniće), odnosno obuhvata prostor između Puta pored Gračanice i korita Gračanice. Područje je devastirano eksploatacijom šljunka i odlaganjem različitih vrsta otpada. Planirano je da se uređenjem zone stvore uslovi za ustupanje lokacija preduzetnicima koji će u ovom prostoru da razvijaju biznis u cilju podsticanja ekonomskog rasta i zapošljavanja. Projekat je rađen na način da se prvenstveno sanira i rekultiviše devastirani priobalni dio Gračanice i formiraju lokacije za davanje u zakup zainteresovanim korisnicima prostora. Takođe, Projektom je obuhvaćena izgradnja pristupnih saobraćajnica, odnosno priključenje lokacija industrijske zone na gradsku infrastrukturu, tj. na Put pored Gračanice preko pristupnih saobraćajnica Nova 1, 2 i 3, izgradnja atmosferske kanalizacije (odvođenja kišnice sa kolovoza ulica Nova 1, 2 i 3), kao i izgradnja vodovoda koji će se povezati na gradsku mrežu.
Namjena i cilj projekta:	Stvaranje uslova za razvoj privrede, zapošljavanje, uređenje devastiranog prostora
Aktivnosti:	Izrađena tehnička dokumentacija, a slijedi raspisivanje tendera, izbor najpovoljnijeg ponuđača i realizacija projekta
Projektni ishod:	Uređen teren industrijske zone „Gračanica“, veći broj investitora i investicija
Izlazni indikatori:	Broj investitora koji su razvili svoj biznis u okviru zone, smanjenje nezaposlenosti
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	800.674,44 € Budžet Opštine, investitori
Ciljne grupe/korisnici:	Zainteresovani investitori
Period implementacije:	5 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 1.2.26.	
Naziv projekta:	Rekonstrukcija Ulice crnogorskih komita i dijela ulice Put pored Bistrice (od raskrsnice sa Ulicom crnogorskih komita do raskrsnice sa Ulicom Partizanski put, na Duklu)
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.2. Unapređenje i razvoj saobraćajne infrastrukture
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	Radi se o saobraćajnicama sa izraženim kolskim i pješačkim saobraćajem, bez izgrađenih trotoara, atmosferske kanalizacije, i kolovozom koji je u lošem stanju. Projekat obuhvata rekonstrukciju Ulice crnogorskih komita od raskrsnice sa Ulicom Krsta Kostića do raskrsnice sa ulicom Put pored Bistrice, u dužini od cca 350 m i dijela ulice Put pored Bistrice (od raskrsnice sa Ulicom crnogorskih komita do raskrsnice sa ulicom Partizanski put, na Duklu u dužini od cca 985 m).
Namjena i cilj projekta:	Poboljšanje bezbjednosti saobraćaja
Aktivnosti:	Izrada tehničke dokumentacije, raspisivanje tendera, odabir najpovoljnijeg ponuđača i realizacija projekta
Projektni ishod:	Rekonstruisana ulica
Izlazni indikatori:	Bolja komunikacija i u pješačkom i u kolskom saobraćaju za stanovnike naselja koja gravitiraju istoj, eliminisanje problema vezanog za odvođenje atmosferskih voda sa kolovoza i dr.
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	1.250.000,00 € Budžet Opštine
Ciljne grupe/korisnici:	Građani naselja koja gravitiraju predmetnoj ulici
Period implementacije:	15 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 1.2.27.	
Naziv projekta:	Izgradnja višetažne garaže
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.2. Unapređenje i razvoj saobraćajne infrastrukture
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	PUP-om opštine Nikšić za tu namjenu su predviđeni prostori uz ulice: <ul style="list-style-type: none"> • Vuka Mićunovića (Zempolje), kapaciteta cca 120 PM • Vuka Karadžića (iza zgrade Elektroprivrede), kapaciteta cca 100 PM • Novo groblje (Trebješka ulica), kapaciteta cca 80 PM • Serdara Šćepana (blizu Osnovnog suda), kapaciteta cca 30 PM • u zavisnosti od odluke o načinu rješavanja problema Doma revolucije, ostavlja se mogućnost da se i na ovoj lokaciji organizuje javna višetažna garaža • slobodni prostori unutar kvartova.
Namjena i cilj projekta:	Uvećanje kapaciteta parking-prostora, regulisanje saobraćaja, odnosno rješavanje problema parkiranja u užoj gradskoj zoni
Aktivnosti:	Izrada tehničke dokumentacije, pronalaženje strateškog partnera, pribavljanje određenih saglasnosti, raspisivanje tendera i realizacija projekta
Projektni ishod:	Izgrađena garaža
Izlazni indikatori:	Broj parking-mjesta, odnosno izgrađenih garaža i adekvatno korišćenje prostornih resursa
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	2.500.000,00 € Budžet Opštine, javno-privatno partnerstvo
Ciljne grupe/korisnici:	Građani, posjetioци, turisti
Period implementacije:	18 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Prioritet 1.4. Poboljšanje vodosnabdijevanja

Projekat br. 1.4.1.																	
Naziv projekta:	Rekonstrukcija vodovoda na prigradskom području																
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.4. Poboljšanje vodosnabdijevanja																
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Strategija upravljanja vodama Crne Gore je kao osnovni cilj iz oblasti korišćenja voda postavila „Obezbjedenje dovoljnih količina vode odgovarajućeg kvaliteta za javno vodosnabdijevanje stanovništva i za različite privredne potrebe, na način da se ne ugrozi životna sredina“. Smanjivanje gubitaka u mreži i zamjena dotrajalih cjevovoda i azbestno-cementnih cjevovoda je prioritarna aktivnost prepoznata studijom „Projekcija dugoročnog snabdijevanja vodom Crne Gore“ Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine																
Opis projekta:	<p>Ukupna dužina primarne vodovodne mreže u Nikšiću iznosi 471,0 km. Ukupna dužina vodovodnih cijevi izvedenih od azbestno-cementnog cijevnog materijala u ovom vodovodnom sistemu iznosi 40.592,8 m. Pregledna tabela dužina azbestno-cementnih cijevi prema profilima prikazana je u nastavku.</p> <p><i>Tabelarni prikaz dužina vodovodnih azbestno-cementnih cijevi razvrstanih po profilima</i></p> <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <thead> <tr> <th>Promjer azbestno-cementne cijevi (mm)</th> <th>Dužina azbestno-cementnih cijevi (m)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>80</td> <td>14.241,3</td> </tr> <tr> <td>100</td> <td>7.884,7</td> </tr> <tr> <td>125</td> <td>251,6</td> </tr> <tr> <td>150</td> <td>13.821,1</td> </tr> <tr> <td>200</td> <td>3.527,6</td> </tr> <tr> <td>250</td> <td>866,5</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Ukupno: 40.592,8 m</td> </tr> </tbody> </table> <p>Zamjena azbestno-cementnih cijevi predstavlja prioritetnu aktivnost na vodovodnim sistemima. Tokom 2021. godine je, preko kancelarije UNDP-a u Crnoj Gori, sproveden projekat identifikacije azbestno-cementnih cijevi u Crnoj Gori, kojim je identifikovano 614 km ovih cjevovoda, a procijenjena vrijednost investicije je 150 miliona evra. Imajući u vidu da se radi o finansijski zahtjevnoj investiciji, predloženo je da se realizuje fazno: I faza 20%, II faza 40% i III faza 40%. Opština Nikšić na svojoj teritoriji ima 40,60 km vodovodnih cijevi od azbest-cementa, pa je 2021. godine preko Eko-fonda kandidovala izradu Glavnog projekta za zamjenu azbestno-cementnih cijevi u dužini od 10 km.</p> <p>U naselju Ozrinići primarni cjevovod izgrađen je 1982. godine. Ukupna dužina ovog cjevovoda iznosi cca 5.229 m, odnosno po profilima: DN = 150 mm, L = 2.985 m, DN = 150 mm, L = 1.261 m, DN = 100 mm, L = 983 m. Cjevovod karakteriše dosta loše stanje. Kao posljedica starosti, često dolazi do pucanja cijevi i pojave procurivanja, tako da je i ovdje prisutan gubitak.</p> <p>Vodovodna mreža u naselju Kočani izgrađena je od azbestno-cementnih cijevi 1969. godine. Ukupna dužina ovog cjevovoda iznosi cca 4.530 m, odnosno po</p>	Promjer azbestno-cementne cijevi (mm)	Dužina azbestno-cementnih cijevi (m)	80	14.241,3	100	7.884,7	125	251,6	150	13.821,1	200	3.527,6	250	866,5		Ukupno: 40.592,8 m
Promjer azbestno-cementne cijevi (mm)	Dužina azbestno-cementnih cijevi (m)																
80	14.241,3																
100	7.884,7																
125	251,6																
150	13.821,1																
200	3.527,6																
250	866,5																
	Ukupno: 40.592,8 m																

	<p>profilima: DN = 150 mm, L = 2.552 m i DN = 100 mm, L = 1.978 m.</p> <p>Zadnjih godina na ovom cjevovodu često dolazi do pojave procurivanja, a analize pokazuju prisustvo stvarnog gubitka.</p> <p>Projektna dokumentacija će pokazati koje cjevovode i u kojoj dužini treba zamijeniti u ostalim fazama ovog projekta</p> <p>Pored Ozrinića i Kočana, ostale faze realizacije ovog projekta će obuhvatiti azbestno-cementne cjevovode na ostalim područjima opštine, među kojima su i naselja Kličevo, Straševina.</p> <p>U naselju Straševina je neophodno, pored rekonstrukcije cjevovoda u okviru koje će se izvršiti zamjena azbestno-cementnih cijevi, izvršiti izgradnju cjevovoda (duž magistralnog puta ka Podgorici) u dužini od cca 1 km.</p> <p>Takođe, u cilju dopremanja dovoljne količine vode do svih korisnika neophodno je izvršiti rekonstrukciju cjevovoda (povećanje kapaciteta) u naselju kod Pilane.</p>
Namjena i cilj projekta:	Poboljšanje komunalne usluge vodosnabdijevanja kroz unapređenje vodovodnog sistema
Aktivnosti:	Izrada projektne dokumentacije, raspisivanje tendera i odabir najpovoljnijeg ponuđača, izvođenje radova na rekonstrukciji vodovoda na prigradskom području
Projektni ishod:	Rekonstruisani vodovodi na prigradskom području u: Ozrinićima, Kočanima, Kličevu, Straševini (rekonstruisana postojeća mreža i izgrađene nove dionice vodovodne mreže), Pilani; smanjeni gubici u mreži usljed dotrajalosti mreže i specifičnosti azbestno-cementnog materijala
Izlazni indikatori:	Smanjenje gubitaka u mreži, koji sada prelaze 70%
Odgovorna strana:	Opština Nikšić, DOO „Vodovod i kanalizacija“ Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	Vrijednost investicije će biti poznata nakon izrade projektne dokumentacije 4.000.000,00 € Budžet Opštine, Budžet Crne Gore, donacije, EU fondovi
Ciljne grupe/korisnici:	Stanovnici naselja Ozrinići, Kočani, Kličevo, Straševina, Pilana
Period implementacije:	24 mjeseca
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

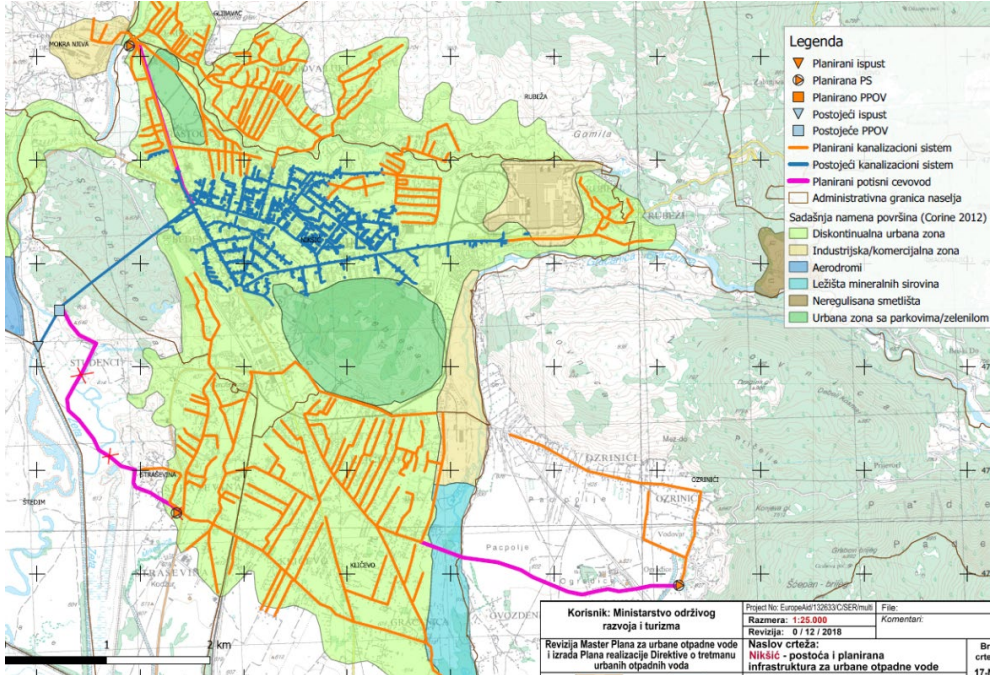
Projekat br. 1.4.2.	
Naziv projekta:	Osavremenjivanje vodovodnog sistema kroz izgradnju mjernih mjesta i ugradnju mjerača protoka i pritiska na ulazima u pojedine DMA (mjerne zone) u gradu i osavremenjivanje sistema hlorisanja
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.4. Poboljšanje vodosnabdijevanja
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Osiguranje dovoljnih količina vode odgovarajućeg kvaliteta za vodosnabdijevanje stanovništva i sve potrebe privrede jedan je od osnovnih ciljeva Strategije upravljanja vodama Crne Gore Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine
Opis projekta:	Projekat ima za cilj stvaranje preduslova za uvođenje aktivne kontrole gubitaka u sisteme vodosnabdijevanja kako bi se smanjio nivo neprihodovane vode, odnosno gubitaka. Formiranje DMA zona (mjernih zona) prvi je korak za uvođenje aktivne kontrole neprihodovane vode u sistem. Glavne aktivnosti na projektu su: formiranje mjernih zona (DMA) (izolovani djelovi vodovodne mreže u kojima se vrši mjerenje ulaznih i izlaznih količina vode, vrši analiza, izrađuju vodni bilansi i sprovode aktivnosti na smanjenju neprihodovane vode); nabavka i ugradnja mjerne opreme u ulaznim šahtovima DMA zona; integracija mjernih mjesta u postojeći SCADA informacioni sistem i nabavka i primjena opreme za mjerenje i opreme za detekciju procurivanja. Za dezinfekciju vode u gradskom vodovodnom sistemu se koristi hlor skladišten u kontejnerima od 1 t. Planom prevencije SEVESSO postrojenja, koji je odobren od nadležnog ministarstva, predviđeno je obezbjeđenje opreme za neutralizaciju hlora i treba ga što prije realizovati. Za sada postoji zastarjelo rješenje sa vodenim tuševima, koje je neefikasno i nepotpuno. Potrebno je ovaj sistem ugraditi na vodoizvoru Vidrovan i Poklonci. Osavremenjivanje ovog sistema imalo bi za rezultat pouzdaniji proces dezinfekcije i samim tim pouzdaniji kvalitet vode za piće.
Namjena i cilj projekta:	Poboljšanje komunalne usluge vodosnabdijevanja kroz unapređenje vodovodnog sistema
Aktivnosti:	Izrada projektne dokumentacije Nabavka i ugradnja opreme
Projektni ishod:	<ul style="list-style-type: none"> osavremenjen vodovodni sistem, smanjena neprihodovana voda u sistemu vodosnabdijevanja Nikšića, dobijene dodatne količina vode, poboljšan kvalitet usluge korisnicima osavremenjen sistem hlorisanja, odnosno pouzdaniji sistem za dezinfekciju vode
Izlazni indikatori:	Dopremanje dovoljnih količina vode za piće do svih stanovnika, kvalitet vode za piće
Odgovorna strana:	Opština Nikšić, DOO „Vodovod i kanalizacija“ Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	1.000.000,00 € Budžet Opštine, Budžet Crne Gore, donacije, EU fondovi
Ciljne grupe/korisnici:	Svi stanovnici gradskog područja
Period implementacije:	18 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	DOO „Vodovod i kanalizacija“ Nikšić

Projekat br. 1.4.3.	
Naziv projekta:	Nabavka specijalizovanih mašina, uređaja, instrumenata i opreme u cilju kvalitetnijeg obavljanja komunalne djelatnosti javnog vodosnabdijevanja
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.4. Poboljšanje vodosnabdijevanja
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Osiguranje dovoljnih količina vode odgovarajućeg kvaliteta za vodosnabdijevanje stanovništva i sve potrebe privrede jedan je od osnovnih ciljeva Strategije upravljanja vodama Crne Gore Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine
Opis projekta:	U cilju osavremenjivanja sistema i sigurnijeg vodosnabdijevanja, potrebno je izvršiti nabavku specijalizovanih mašina, uređaja, instrumenata i opreme.
Namjena i cilj projekta:	Poboljšanje komunalne usluge isporuke vode kroz unapređenje javnog vodovodnog sistema
Aktivnosti:	Nabavka specijalizovanih mašina, uređaja, instrumenata i opreme
Projektni ishod:	Osavremenjivanje javnog vodovodnog sistema i pouzdaniji rad
Izlazni indikatori:	Dopremanje dovoljnih količina vode za piće do svih stanovnika
Odgovorna strana:	Opština Nikšić, DOO „Vodovod i kanalizacija“ Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	300.000,00 € Budžet Opštine, Budžet Crne Gore, donacije, EU fondovi
Ciljne grupe/korisnici:	Korisnici usluge vodosnabdijevanja
Period implementacije:	6 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić, DOO „Vodovod i kanalizacija“ Nikšić

Projekat br. 1.4.4.	
Naziv projekta:	Rekonstrukcija sistema za navodnjavanje tehničkom vodom iz Grahovskog jezera
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.4. Poboljšanje vodosnabdijevanja
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Osiguranje dovoljnih količina vode odgovarajućeg kvaliteta za vodosnabdijevanje stanovništva i sve potrebe privrede jedan je od osnovnih ciljeva Strategije upravljanja vodama Crne Gore. Kao operativni cilj ove strategije je definisano „obezbjeđenje vode za navodnjavanje“ Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine
Opis projekta:	Grahovsko jezero je akumulacija na Grahovskoj rijeci i primjer je višenamjenskog korišćenja voda za navodnjavanje i snabdijevanje vodom. Zapremina ove akumulacije iznosi oko 1.000.000 m ³ i može da služi za navodnjavanje 400 ha poljoprivrednih površina. Sistem za snabdijevanje tehničkom vodom MZ Grahovo djelimično je izgrađen (rađen je 50-ih godina prošlog vijeka) i zahtijeva rekonstrukciju. Starost cjevovoda i neadekvatno održavanje usloveli su veliki broj procurivanja i veliki gubitak vode, naročito u dijelu polja kod parka „Borovina“. Tehničko rješenje rekonstrukcije, koje je urađeno od strane DOO „Vodovod i kanalizacija“, predviđa zamjenu postojećih azbestno-cementnih cijevi DN = 300 mm novim cijevima DN = 315 i DN = 63 mm. PE: DN 315 PN 10, L = 750 m. PE: DN 63 PN 10, L = 200 m. Dubina rova za polaganje nove vodovodne cijevi PE: DN 315 PN 10 treba da iznosi 1,2–1,4 m, a PE: DN 63 PN 10 0,8–0,9 m.
Namjena i cilj projekta:	Poboljšanje snabdijevanja tehničkom vodom
Aktivnosti:	Izrada projektne dokumentacije Izvođenje radova na rekonstrukciji
Projektni ishod:	Rekonstruisan sistem za navodnjavanje tehničkom vodom iz Grahovskog jezera, odnosno funkcionalan sistem za navodnjavanje
Izlazni indikatori:	Dopremanje dovoljnih količina vode za navodnjavanje poljoprivrednih površina u Grahovskom polju
Odgovorna strana:	Opština Nikšić, DOO „Vodovod i kanalizacija“ Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	49.975,68 € Budžet Opštine, Budžet Crne Gore, donacije, EU fondovi
Ciljne grupe/korisnici:	Stanovnici Grahova
Period implementacije:	18 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Prioritet 1.5. Unapređenje sistema upravljanja otpadnim vodama

Projekat br. 1.5.1.	
Naziv projekta:	Sanacija/obnavljanje postojećeg kolektorskog sistema za otpadne vode
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.5. Unapređenje sistema upravljanja otpadnim vodama
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	U cilju zaštite voda od zagađivanja Zakonom o vodama predviđena je obaveza za privredna društva, druga pravna lica i preduzetnike koji ispuštaju otpadne vode da obezbijede odgovarajuće prečišćavanje otpadnih voda. Strategijom upravljanja vodama i Strategijom upravljanja komunalnim otpadnim vodama izgradnja ove vrste komunalne infrastrukture predstavlja prioritetne aktivnosti sa ciljem zaštite voda od zagađivanja Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine
Opis projekta:	U cilju ostvarenja pune funkcionalnosti PPOV-a Nikšić i unapređenja sistema sakupljanja otpadnih voda neophodno je izvršiti sanaciju postojećeg kolektorskog sistema. Na ovaj način bi se izbjegli problemi u održavanju ovog sistema.
Namjena i cilj projekta:	Dovođenje kolektorskog sistema u stanje koje će stvoriti pretpostavku da sistem sakupljanja komunalnih otpadnih voda funkcioniše na zadovoljavajućem nivou
Aktivnosti:	Izrada projektne dokumentacije Realizacija projekta rekonstrukcije
Projektni ishod:	Saniran/obnovljen postojeći kolektorski sistem za otpadne vode, doveden kolektorski sistem u stanje koje će omogućiti njegovo lakše održavanje
Izlazni indikatori:	Manji broj kvarova
Odgovorna strana:	Opština Nikšić, DOO „Vodovod i kanalizacija“ Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	Vrijednost investicije će biti poznata nakon izrade projektne dokumentacije, procjena je oko 3.000.000,00 € Budžet Opštine, Budžet Crne Gore, donacije, EU fondovi
Ciljne grupe/korisnici:	Stanovnici urbanog dijela grada
Period implementacije:	36 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

<p>Projekat br. 1.5.2.</p>	
<p>Naziv projekta:</p>	<p>Izgradnja južnog postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda za naselja Kličevo i Straševina sa izgradnjom kanalizacione infrastrukture</p>
<p>Područje i nivo prioriteta:</p>	<p>SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.5. Unapređenje sistema upravljanja otpadnim vodama</p>
<p>Usklađenost sa nacionalnom politikom:</p>	<p>U cilju zaštite voda od zagađivanja Zakonom o vodama predviđena je obaveza za privredna društva, druga pravna lica i preduzetnike koji ispuštaju otpadne vode da obezbijede odgovarajuće prečišćavanje otpadnih voda. Strategijom upravljanja vodama i Strategijom upravljanja komunalnim otpadnim vodama izgradnja ove vrste komunalne infrastrukture predstavlja prioritetne aktivnosti sa ciljem zaštite voda od zagađivanja Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine</p>
<p>Opis projekta:</p>	 <p>Izgradnja ovog postrojenja omogućila bi zbrinjavanje otpadnih voda iz naselja Kličevo i Straševina, koja su locirana na nižim kotama, i smanjila negativan uticaj na vodotoke Mrkošnice, Zete i Gračanice. Predviđeni kapacitet postrojenja za prečišćavanje je 2×10.000 ES.</p> <p>Koncept razvoja kanalizacione mreže južnog sliva uslovljen je postojećom topografijom terena, sa izrazitim padom terena u pravcu sjever–jug od naselja Mrkošnica prema Carevom mostu, postojećom urbanizacijom i saobraćajnom infrastrukturom. Prema tom konceptu, predviđa se izgradnja primarnih kolektora duž svih postojećih saobraćajnica na ovom slivu (cca 20 km), kao i izgradnja priključnih kolektora (cca 2 km) i sekundarnih kanala (cca 64 km).</p> <p>Glavni kolektor južnog sistema se pruža duž Ulice 13. jul i skreće Stubičkom ulicom prema predviđenoj lokaciji budućeg sistema za prečišćavanje južnog sliva.</p>
<p>Namjena i cilj projekta:</p>	<p>Zbrinjavanje otpadnih voda iz naselja Kličevo i Straševina, koja su locirana na nižim kotama, i smanjenje negativnog uticaja na vodotoke Mrkošnice, Zete i Gračanice</p>
<p>Aktivnosti:</p>	<p>Izrada projektne dokumentacije Raspisivanje tendera i odabir najpovoljnijeg ponuđača Izgradnja postrojenja</p>

Projektni ishod:	Izgrađeno južno postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda i kanalizaciona infrastruktura, za naselja Kličevo i Straševina, prečišćavanje komunalnih otpadnih voda
Izlazni indikatori:	Broj stanovnika domaćinstava čije se otpadne vode prikupljaju kanalizacionim sistemom i prečišćavaju na južnom postrojenju
Odgovorna strana:	Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, Opština Nikšić, DOO „Vodovod i kanalizacija“ Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	Vrijednost investicije će biti poznata nakon izrade projektne dokumentacije (procjena je 3.888.000,00 € za postrojenje i 5.900.000,00 € za kanalizacionu infrastrukturu) Budžet Opštine, Budžet Crne Gore, donacije, EU fondovi
Ciljne grupe/korisnici:	Stanovnici naselja Straševina i Kličevo
Period implementacije:	48 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, nadležni organi Opštine Nikšić

Prioritet 1.6. Unapređenje i razvoj ostale komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti

Projekat br. 1.6.1.	
Naziv projekta:	Revitalizacija Gradskog parka
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i djelatnosti PRIORITET 1.6. Unapređenje i razvoj ostale komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	Projekat obuhvata revitalizaciju jedinog gradskog parka kroz sanaciju: zelenih površina, rasvjete, parkovskog mobilijara, sistema za navodnjavanje i fontane. Završeno je uređenje dječjeg igrališta, a obuhvatilo je radove na izgradnji tartan podloge, postavljanju sprava za djecu (ljuljaške, klackalice, kombinovane sprave, njihalice i sl.) i dogradnji staza.
Namjena i cilj projekta:	Revitalizovan Gradski park sa boljim uslovima za boravak na otvorenom prostoru, sa svim karakteristikama koje takva jedna zelena površina treba da ima
Aktivnosti:	Izrada tehničke dokumentacije, raspisivanje tendera i realizacija projekta
Projektni ishod:	Revitalizovani parkovi
Izlazni indikatori:	Poboljšan kvalitet života, povećan broj građana i turista koji posjećuju park
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	200.000,00 € Budžet Opštine, EU fondovi, donacije
Ciljne grupe/korisnici:	Građani, posjetioci
Period implementacije:	6 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 1.6.2.	
Naziv projekta:	Rekonstrukcija „Malog parka“ kod Doma revolucije
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i djelatnosti PRIORITET 1.6. Unapređenje i razvoj ostale komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	Rekonstrukcija „Malog parka“ kod Doma revolucije je neophodna, imajući u vidu njegovo postojeće stanje (urušena fontana, devastirana rasvjeta, oštećeni obodni potporni zidovi sl.) i lokaciju samog parka.
Namjena i cilj projekta:	Rekonstrukcija parkovske površine, prije svega zelenih površina, čija funkcija (sanitarna, rekreativna i estetska) doprinosi poboljšanju kvaliteta života
Aktivnosti:	Izrada tehničke dokumentacije, raspisivanje tendera i realizacija projekta
Projektni ishod:	Rekonstruisan park
Izlazni indikatori:	Poboljšan kvalitet života, povećan broj građana koji posjećuju park
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	80.000,00 € Budžet opštine, EU fondovi, donacije
Ciljne grupe/korisnici:	Građani, posjetioci
Period implementacije:	4 mjeseca
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 1.6.3.	
Naziv projekta:	Uređenje javnih površina
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.6. Unapređenje i razvoj ostale komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	<p>Projektom je predviđeno:</p> <ul style="list-style-type: none"> • formiranja urbanih džepova, odnosno plansko uređenje javnih površina (prostor malih dimenzija) sadnjom visokih sadnica na mjestima gdje je to moguće, izradom sistema za navodnjavanje, postavljanjem urbanog mobilijara (u zavisnosti od namjene površina – mobilijar za djecu, odrasle) i sl. • povećanje broja stabala (oko 10.000 komada) i kvaliteta prostora, razvoj grada u skladu sa ekološkim zahtjevima i standardima, naročito u stambenim naseljima u gradskim i prigradskim područjima, gradskim parkovima, šetalištima, prostorima uz rijeke i jezera, prostorima na kojima se nalaze sportski tereni i sl. • formiranje drvoreda na svim kolskim i pješačkim komunikacijama, i to lišćarskog drveća sa širokim krošnjama, koje ima najveći pozitivni uticaj na sanitarno-higijenske uslove u gradu. Paralelno sa navedenim aktivnostima, planirana je sadnja i drugih elemenata zelenila (žbunje, cvjetnjaci i sl.) u okviru saobraćajnica (zelene trake, razdjelna ostrva), kao i uređenje kružnih tokova (kompozicijski uz odabir visokodekorativnog sadnog materijala), izrada sistema za navodnjavanje.
Namjena i cilj projekta:	Povećanje zelenog fonda i poboljšanje kvaliteta života u gradu
Aktivnosti:	Izrada tehničke dokumentacije, raspisivanje tendera, odabir najpovoljnijeg ponuđača i realizacija projekta
Projektni ishod:	Uređene javne površine
Izlazni indikatori:	Dužine ulica sa uređenim zelenim površinama i broj uređenih kružnih tokova, broj zasadenih drvorednih sadnica
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	600.000,00 € Budžet opštine, EU fondovi, donacije
Ciljne grupe/korisnici:	Građani, posjetioци, turisti
Period implementacije:	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 1.6.4.	
Naziv projekta:	Izgradnja sportsko-rekreativne staze oko Trebjese
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.6. Unapređenje i razvoj ostale komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Strategija razvoja turizma Crne Gore 2022–2025. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	Predmetna sportsko-rekreativna staza je predviđena na mjestu postojeće zemljane staze. Staza ima početnu tačku od Šetališta Vita Nikolića, pored sportskog centra „Trim“, podnožjem brda Trebjesa, iza Instituta za crnu metalurgiju, dalje do industrijskog kolosjeka Željezare, paralelno kolosjeku, i južno podnožjem brda Trebjesa do šetališta kod spomenika. Dužina staze je 3.510 m, širina 1,50 m, sa završnom obradom od tartana. Oivičenje sportsko-rekreativne staze je predviđeno sa ivičnim trakama 15/25 cm u ravni sa stazom. Niveleta je takođe bliže uklopljena u postojeće stanje terena radi što manje zemljanih radova prilikom izvođenja. Uz stazu su predviđene i stanice sa spravama za vježbanje na 4 lokacije kao i mjesta za odmaranje na 10 lokacija.
Namjena i cilj projekta:	Cilj projekta je stvaranje uslova za aktivno i rekreativno bavljenje sportom, odnosno stvaranje uslova za duži boravak građana u prirodi, s obzirom da Trebjesa predstavlja veći zeleni kompleks u gradu
Aktivnosti:	Izrada tehničke dokumentacije (urađen Idejni projekat), raspisivanje tendera, odabir najpovoljnijeg ponuđača i realizacija projekta
Projektni ishod:	Izgrađena staza
Izlazni indikatori:	Povećan broj građana – rekreativaca i aktivnih sportista koji koriste stazu
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	500.000,00 € Budžet Opštine, Budžet Crne Gore, EU fondovi, donacije
Ciljne grupe/korisnici:	Građani, rekreativci, sportisti
Period implementacije:	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 1.6.5.	
Naziv projekta:	Uređenje trase stare pruge Nikšić – Bileća za potrebe biciklističke staze
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.6. Unapređenje i razvoj ostale komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Strategija razvoja turizma Crne Gore 2022–2025. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	Projekat treba da definiše dionice stare pruge koje mogu da se pretvore u staze, predvidi uređenje odabranih dionica i sagleda mogućnost adaptacije starih devastiranih objekata željezničkih stanica, uz trasu bivše pruge, u ugostiteljske objekte, objekte za smještaj i promociju lokalnih proizvoda i suvenira i sl.
Namjena i cilj projekta:	Cilj projekta je stvaranje uslova za razvoj biciklizma, očuvanje i stavljanje u novu funkciju objekata napuštenih željezničkih stanica, razvijanje ambijentalnog turizma
Aktivnosti:	Izrada tehničke dokumentacije, raspisivanje tendera, odabir najpovoljnijeg ponuđača i realizacija projekta
Projektni ishod:	Uređena biciklistička staza
Izlazni indikatori:	Broj korisnika (građana, turista) staze
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	30.000,00 € Budžet Opštine, EU fondovi, donacije
Ciljne grupe/korisnici:	Građani, turisti
Period implementacije:	6 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 1.6.6.	
Naziv projekta:	Rekonstrukcija i dogradnja Skloništa za napuštene i izgubljene životinje
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.6. Unapređenje i razvoj ostale komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Program za kontrolu populacije u Crnoj Gori baziran na postojećem stanju i preporukama datim od strane OIE (Svjetska organizacija za zaštitu zdravlja životinja)
Opis projekta:	Nedovoljni kapaciteti u skloništu, neodgovoran odnos vlasnika prema svojim kućnim ljubimcima, samo su neki od razloga koji dovode do izraženog prisustva pasa na ulicama grada. U cilju rješavanja problema na lokaciji postojećeg Skloništa (uz postojeću upravnu zgradu) izgrađen je i Stacionar za pse, ukupne neto površine objekta od 36,10 m ² sa 5 karantinskih kućica, vodovodnom mreže, kanalom za odvod fekalija, metalnom ogradom sa kapijama za ulaz u karantinske kućice i metalnom ogradom sa kapijama na karantinskom dijelu. Nakon donošenja Lokalnog plana za kontrolu populacije pasa na teritoriji opštine Nikšić, odnosno na osnovu sveobuhvatnog sagledavanja problema napuštenih pasa, potrebno je uraditi tehničku dokumentaciju za rekonstrukciju i dogradnju Skloništa, kako bi se omogućio smještaj većeg broja životinja i unaprijedili uslovi u njemu.
Namjena i cilj projekta:	Cilj je uspostavljanje održivog sistema za kontrolu populacije pasa na teritoriji opštine Nikšić, omogućiti smještaj većeg broja životinja u skloništu i unaprijediti uslove u njemu
Aktivnosti:	Izrada tehničke dokumentacije, raspisivanje tendera, odabir najpovoljnijeg ponuđača i realizacija projekta
Projektni ishod:	Rekonstruisano i dograđeno Sklonište
Izlazni indikatori:	Smanjen broj napuštenih pasa na ulicama Nikšića
Odgovorna strana:	Opština Nikšić, DOO „Komunalno“ Nikšić, NVO
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	50.000,00 € Budžet Opštine, NVO, donacije, EU fondovi
Ciljne grupe/korisnici:	Građani, NVO
Period implementacije:	5 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 1.6.7.	
Naziv projekta:	Informativna signalizacija
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje i razvoj komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti PRIORITET 1.6. Unapređenje i razvoj ostale komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti
Usklađenost sa politikama:	Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	Projektom predvidjeti na gradskom području označavanje ulica, trgova i objekata (prethodno odrediti brojeve svim objektima) i postavljanje informativne signalizacije tipa putokaza – usmjerivača sa nazivima ulica na raskrsnicama u gradu.
Namjena i cilj:	Povećanje informacione dostupnosti u cilju informisanja stanovništva i turista, zbog lakšeg snalaženja i orijentacije u prostoru kao i turističke valorizacije. Cilj je i davanje urbanih karakteristika prostoru.
Aktivnosti projekta:	Izrada idejnog rješenja/elaborata koji će obuhvatiti aktivnosti date u Opisu projekta, raspisivanje tendera, odabir najpovoljnijeg ponuđača i realizacija projekta
Projektni ishod:	Urbano opremljen grad
Izlazni indikator:	Lakše snalaženje u prostoru svih korisnika (stanovnici, turisti, komunalne službe, dostavljači...)
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	250.000,00 € Budžet Opštine, EU fondovi, NVO
Ciljne grupe/korisnici:	Stanovnici, turisti, komunalne službe, dostavljači
Period implementacije:	18 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 2: Održivi ekonomski rast i razvoj

Prioritet 2.1. Smanjenje nezaposlenosti

Projekat br. 2.1.1.	
Naziv projekta:	„Dom digitalne revolucije“ – opremanje
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 2: Održivi ekonomski rast i razvoj PRIORITET 2.1. Smanjenje nezaposlenosti
Usklađenost sa politikama:	<p>1. UN Program održivog razvoja do 2030. godine Dostojanstven rad i ekonomski rast Postići više nivo ekonomske produktivnosti preko diverzifikacije, tehnoloških unapređenja i inovacija, između ostalog i fokusirajući se na radno intenzivne i visoko profitabilne sektore</p> <p>2. Digitalna agenda Evropske unije – maksimalno korišćenje potencijala za rast digitalne ekonomije Promovisati digitalne vještine i visoke performanse, digitalizacijom industrije i usluga, razvojem vještačke inteligencije i modernizacijom javnih službi</p> <p>3. Digitalna agenda za Zapadni Balkan Podrška tranziciji regiona u digitalnu ekonomiju i ostvarenje dobrobiti digitalne transformacije, kao što su brži ekonomski rast, više zaposlenih i bolje usluge Podsticanje istraživanja i inovacija – Digitalna agenda će omogućiti uspostavljanje nacionalnih istraživačkih kapaciteta i razvoj najsavremenije infrastrukture na Zapadnom Balkanu i integrisati ih u digitalni evropski istraživački prostor, koji se razvija</p> <p>4. Nacionalna strategija održivog razvoja Crne Gore do 2030. godine Strateški cilj 2.5. Stimulisati zaposlenost i socijalnu inkluziju i to podmjerom 2.5.1.2, kojom je definisano „promovisanje razvojno orijentisanih politika, koje podržavaju produktivne aktivnosti, otvaranje dostojanstvenih radnih mjesta, preduzetništvo, kreativnost i inovativnost i podsticanje formalizacije i rasta mikro, malih i srednjih preduzeća, između ostalog i kroz pristup finansijskim uslugama“, kao i definisanih ekonomskih resursa u oblasti preduzetništva i MSP-a, koji se odnose na poboljšanje poslovnog ambijenta za razvoj preduzetništva i MSP-a u Crnoj Gori, koji i dalje ima veliki broj biznis barijera poput: legislativnih, administrativnih, pristupa finansijama za startupove, promocije, edukacija, usvajanja novih znanja i vještina, podrške inovacijama itd.</p> <p>5. Strategija pametne specijalizacije (2018–2024) Identifikacija osnovnih zajedničkih ciljeva razvojnih politika, determinisanih interesima vezanim za istraživačku i inovativnu djelatnost, poput jačanja saradnje akademskog i privrednog sektora i podrške inovativnim aktivnostima u privatnom sektoru, sa posebnim naglaskom na razvoj inkubatora i akceleratora, kako bi se omogućilo lakše osnivanje startup i spinof preduzeća</p> <p>6. Strategija razvoja ženskog preduzetništva Crne Gore 2021–2024. godine Operativni cilj 1.2. Unaprijediti razvoj institucionalne infrastrukture koja promoviše žensko preduzetništvo i obezbjeđuje pružanje savjetodavnih, poslovnih usluga i obuka shodno potrebama preduzetnica Unapređenje poslovne infrastrukture koja podstiče razvoj preduzetništva žena i prilagođena je potrebama žena preduzetnica</p> <p>7. Program za privlačenje digitalnih nomada u Crnoj Gori do 2025. godine Digitalna transformacija kao jedan od strateških prioriteta predstavlja pokretač inovacija, modernizacije, konkurentnosti i sveobuhvatnog društveno-ekonomskog</p>

	<p>razvoja. Uvođenjem novih praksi, principa i kulture u javnu upravu i društvo u cjelini, kao i prepoznavanjem potreba građana, potrebno je da razvijamo i isporučujemo svrsishodna rješenja za sve. U fokusu digitalne transformacije je uklanjanje postojećih i rano prepoznavanje budućih barijera za poslovanje, kako za crnogorsku privredu, tako i za strane investitore. Aktivnosti Vlade, u saradnji sa privatnim, akademskim i civilnim sektorom, kao i međunarodnim organizacijama, usmjerene su na izmjene i poboljšanje pravnih okvira i infrastrukture, stvaranja moderne e-uprave, podizanja nivoa informacione bezbjednosti, kao i većoj digitalizaciji društva u cjelini</p> <p>8. Program razvoja kulture 2016–2020. godine</p>
Opis projekta:	<p>Predmet projekta je opremanje adaptiranog i rekonstruisanog dijela objekta Doma revolucije, ukupne površine 930 m², koji je Opština Nikšić ustupila Ministarstvu nauke za potrebe IPC-a Tehnopolis na korišćenje na neograničeno vrijeme. Projektom je predviđeno opremanje adaptiranog objekta u cilju unapređenja postojećih infrastrukturnih segmenata IPC-a Tehnopolis, ali i razvoja novih segmenata.</p> <p>Projekat podrazumijeva opremanje specijalizovanom opremom studija za postprodukciju tona, slike i animaciju, Crowdfunding studija, Fab laba, coworking prostora, Multimedijalne sale i nabavku savremene opreme za podršku razvoju gejmning industrije. Takođe, projekat predviđa i izradu strategije i programa rada Doma digitalne revolucije za budući petogodišnji period.</p>
Namjena i cilj:	<p>Cilj projekta je da inovativnim pristupom, kreativnim i promišljenim tretmanom postojećeg prostora, valorizacijom njegovih potencijala i opreme nastane jedan novi multifunkcionalni prostor za razvoj kreativne industrije kako u Nikšiću, tako i u Crnoj Gori, koji će biti snažna podrška daljem razvoju inovativnih kompanija sa fokusom na kreativne industrije.</p> <p>Navedeni projekat je funkcionalno povezan sa projektom „Dom digitalne revolucije“, koji će dodatno omogućiti dalji razvoj servisa i usluga IPC-a Tehnopolis, a u skladu sa strateškom vizijom njegovog razvoja, i koji će pored servisa podrške omogućiti i razvoj novih, komercijalnih usluga IPC-a Tehnopolis u cilju postizanja dugoročne samoodrživosti. Razvoj postojećih i planiranje budućih infrastrukturnih segmenata, kao i usluga i servisa IPC-a Tehnopolis, uticaće na povećanje potražnje individua, timova, mikro i malih kompanija za kancelarijskim i coworking prostorom i kreativnim prostorima u cilju dostupnosti buduće opreme i servisa. Obezbeđivanje i opremanje navedenih prostora za potrebe pružanja neophodne podrške i pružanja komercijalnih usluga dodatno bi osnažilo kapacitete IPC-a Tehnopolis za kreiranje i rast inovacionih kompanija iz sfere kreativne industrije, koje bi dale dodatan impuls razvoju lokalne i nacionalne ekonomije, a time pozicionirala i Nikšić kao centar kreativne industrije u Crnoj Gori.</p>
Aktivnosti projekta:	Izrada projekta opremanja Doma, raspisivanje tendera, odabir najpovoljnijeg ponuđača, opremanje „Doma digitalne revolucije“
Projektni ishod:	Opremljen „Dom digitalne revolucije“
Izlazni indikatori:	<p>Realizacijom ovog projekta stvoriće se adekvatan ambijent za razvoj novih mikro, malih preduzeća</p> <p>Pored novog prostora za razvoj ideja i pristupa novoj savremenoj opremi, realizacija programa obuka doprinijeće razvoju novih poslovnih vještina, koje će za rezultat imati unapređenje kapaciteta za samozapošljavanje, otvaranje novih radnih mjesta i povećane mogućnosti zapošljivosti</p>
Odgovorna strana:	Uprava za kapitalne projekte, Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	1.030.000,00 € Budžet Crne Gore

Ciljne grupe/korisnici:	<p>Direktni korisnici su:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mladi ljudi koji žele da unaprijede svoje znanje i vještine • pojedinci, timovi koji imaju ideju i žele je realizovati uz podršku IPC-a Tehnopolis • stanari biznis inkubatora • coworkeri • digitalni nomadi iz svih zemalja svijeta • startapi • mikro, mala i srednja preduzeća • inovatori • nosioci kreativnog razvoja • biznis i akademska zajednica • svi građani Crne Gore
Period implementacije:	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	IPC Tehnopolis

Projekat br. 2.1.2.	
Naziv projekta:	Formiranje Lokalnog partnerstva za zapošljavanje i izrada Lokalne strategije za zapošljavanje
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 2: Održivi ekonomski rast i razvoj Prioritet 2.1. Smanjenje nezaposlenosti
Usklađenost sa politikama:	Nacionalna strategija održivog razvoja Crne Gore do 2030. godine. Strateški cilj: Stimulisanje zapošljivosti i socijalne inkluzije Strategija razvoja malih i srednjih preduzeća u Crnoj Gori 2018–2022. Operativni cilj 3: Uključivanje predstavnika privrede u kreiranje poslovnog ambijenta kroz mjere: <ul style="list-style-type: none"> • obezbjeđenje uključenosti privrede u proces donošenja, prije svega regulative i strateških dokumenata • propisivanje obaveza konsultacija u svim fazama pripreme propisa i strateških dokumenata koji utiču na poslovno okruženje Nacionalna strategija zapošljavanja u Crnoj Gori, mjere: <ul style="list-style-type: none"> • sprovođenje lokalnih strategija zapošljavanja • sprovođenje usluga za tržište rada i mjera aktivne politike zapošljavanja • kreiranje novih programa za sprovođenje mjera aktivne politike zapošljavanja u skladu sa potrebama tržišta rada itd.
Opis projekta:	Projekat podrazumijeva formiranje Lokalnog partnerstva za zapošljavanje u opštini Nikšić, kao i izradu prvog strateškog dokumenta koji će na poseban način pristupiti rješavanju problema nezaposlenosti na lokalnom nivou.
Namjena i cilj:	Cilj projekta je smanjenje stope nezaposlenosti kroz umrežavanje svih relevantnih subjekata koji su bitni za oblast rada i zapošljavanja kroz formiranje posebnog tijela – Lokalnog partnerstva za zapošljavanje. Prvi zadatak ovog tijela jeste da dâ doprinos i inpute u procesu donošenja Lokalne strategije zapošljavanja i akcionog plana
Aktivnosti projekta:	<ul style="list-style-type: none"> • formiranje Lokalnog partnerstva za zapošljavanje • formiranje Radne grupe za izradu Lokalne strategije zapošljavanja • analiza potreba nezaposlenih i poslodavaca u opštini Nikšić • izrada i usvajanje Lokalne strategije za zapošljavanje
Projektni ishod:	Formirano Lokalno partnerstvo za zapošljavanje Usvojena Lokalna strategija za zapošljavanje
Izlazni indikator:	Povećana stopa zaposlenosti
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	3.000,00 € Budžet Opštine, EU fondovi, donacije
Ciljne grupe/korisnici:	Nezaposlena lica, poslodavci, privatni sektor, privrednici...
Period implementacije:	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Opština Nikšić

Projekat br. 2.1.3.	
Naziv projekta:	Povećanje radnih mjesta kroz razvoj poljoprivrede, turizma, zanatstva, ugostiteljstva i mikro i malih preduzeća u različitim oblastima prerade i industrije
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 2: Održivi ekonomski rast i razvoj PRIORITET 2.1. Smanjenje nezaposlenosti
Usklađenost sa politikama:	EU agenda o slobodnom kretanju ljudi i kapitala Strategija razvoja mikro, malih i srednjih preduzeća u Crnoj Gori 2018–2022. godine
Opis projekta:	<p>U cilju razvoja <i>poljoprivrede</i> Sekretarijat za finansije, razvoj i preduzetništvo radi biznis planove za konkurisanje poljoprivrednika za IPARD, IPA, IFAD fondove, druge domaće i inostrane fondove, biznis planove za konkurisanje kod IRF-a i drugih kreditnih ustanova i banaka. Potrebno je stručnim licima iz nadležnih organa Opštine Nikšić i poljoprivrednicima omogućiti pomoć u: konsultacijama sa domaćim i stranim konsultantima, posjete sajmovima i gazdinstvima u inostranstvu, u plasmanu proizvoda i nabavci sirovina, povezivanje sa turizmom.</p> <p>Krajnji cilj je:</p> <ul style="list-style-type: none"> • stvaranje zelenih, odnosno zdravih radnih mjesta, gdje bi se poljoprivredniku koji radi na svom gazdinstvu obezbijedila plata u rangu sa platom poslanika sa obaveznim osiguranjem, olakšao rad kroz nabavku opreme i povećanje bogatstva domaćinstva koje je osnova kako bi kasnije generacije nastavile taj posao • podsticaj u poljoprivredi koji će dovesti do veće faze prerade, kroz razvoj sušenja goveđeg i ovčjeg mesa, proizvodnju i pakovanje sira i proizvodnju i pakovanje džemova i sokova • organizacija saradnje i razvoj klastera kako sa domaćim, tako i sa regionalnim učesnicima. <p><i>Zanatstvo</i> razvijati kroz obezbjeđenje sredstava iz fondova, preko izrade biznis planova, i obezbjeđenje sredstava od kreditnih institucija. Stari zanati se održavaju u onoj mjeri koliko su potrebni uz usavršavanje i dodavanje novih proizvoda, gdje se ideje dobijaju posjetom sajmovima i radnjama u Evropi, što se podržava kroz pomoć Sekretarijata za finansije, razvoj i preduzetništvo. Potrebno je razvijati nove zanate i usluge, koji su sada aktuelni, a posebno one koji su povezani sa turizmom, kao što su proizvodnja suvenira, tetovaže, masaže sa upotrebom kupki od ljekovitog bilja (veliko bogatstvo biljnih vrsta).</p> <p><i>Turizam</i> razvijati, a time i nova radna mjesta, kroz korišćenje podrške preko IPA fondova, IPARD i drugih fondova kao i fondova za finansiranje projekata za veće korišćenje seoskog turizma, podizanje novih kapaciteta, izlazak na jezera i rijeke kroz izgradnju smještajnih kapaciteta, kao što su splavovi, razvoj lovnog i ribolovnog turizma, razvoj manifestacijskog turizma (rokenrol i pank), prije svega na Trgu, Krupcu i Bedemu.</p> <p><i>Ugostiteljstvo</i> razvijati kroz obezbjeđenje sredstava iz fondova i kreditnih institucija, za izgradnju mini pivara i vinarija, povezivanjem sa domaćim poljoprivrednim proizvodima u ponudi zdravih sokova i zdrave hrane, ulaganje i osvježivanje bašti sa cvijećem i zelenilom.</p> <p><i>Mikro i mala preduzeća</i> razvijati u skladu sa Strategijom razvoja mikro, malih i srednjih preduzeća u Crnoj Gori 2018–2022, kroz izradu biznis planova, obezbjeđenje sredstava iz međunarodnih fondova koji podržavaju razvoj industrije, prerade, kroz podrške kao što su besplatno knjigovodstvo za prvu i drugu godinu poslovanja, nabavku i davanje opreme na lizing, pomoć pri nabavci sirovina i nalaženju prodajnog tržišta.</p> <p>U gradu sa tradicijom u pivarstvu, metalskoj proizvodnji i metalopreradi, kao i</p>

	drvopreradi, zadržala se radna snaga sa iskustvom u tim sektorima, koju treba uposliti. Takođe, neophodna je i pomoć od domaćih i inostranih konsultanata, angažovanje penzionera i dr. kao i podrška za izgradnju malih kapaciteta koji proizvode zelenu energiju.
Namjena i cilj:	Povećanje broja zaposlenih, povećanje preduzetničkih inicijativa, povećanje prihoda i pokušati zaustaviti odlazak mladih ljudi iz grada
Aktivnosti projekta:	Pozivi ljudima da se prijave sa svojim težnjama i željama u zapošljavanju i biznisu, konkurisanje za njih za razne programske grantove i traženje za njih finansijskih sredstava, formiranje obuka i dovođenje renomiranih konsultanata, formiranje klastera, praćenje svih faza njihovog razvoja i pomoć u tim fazama
Projektni ishod:	Više zaposlenih (povećan broj zelenih radnih mjesta) i više preduzetnika, veći prihod i srećniji čovjek, zadržavanje mladih ljudi u gradu i razvijenija sredina
Izlazni indikatori:	Broj sela sa brojem ljudi koji ostaju da žive u njima, broj novih zanatlija i zanata, broj novih preduzetnika, broj novozaposlenih, broj mladih u gradu
Odgovorna strana:	Sekretarijat za finansije, razvoj i preduzetništvo, Sekretarijat za investicije i projekte
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	100.000,00 € Budžet Opštine, Budžet Crne Gore, EU fondovi
Ciljne grupe/korisnici:	Nezaposleni, preduzetnici koji šire svoj biznis ili ulaze u njega, mladi ljudi sa idejama, teže zapošljive kategorije
Period implementacije:	18 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Prioritet 2.2. Korišćenje prirodnih i drugih resursu u svrhu razvoja turizma

Projekat br. 2.2.1.	
Naziv projekta:	Izrada Strategije (Plana) za razvoj turizma opštine Nikšić 2024–2029. godine
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 2: Održivi ekonomski rast i razvoj PRIORITET 2.2. Korišćenje prirodnih i drugih resursu u svrhu razvoja turizma
Usklađenost sa politikama:	Strategija razvoja turizma Crne Gore 2022–2025. godine Zakon o turizmu i ugostiteljstvu Zakon o turističkim organizacijama
Opis projekta:	Projektom uraditi stručan dokument koji bi u navedenom periodu razvoja definisao prioritete za turističku valorizaciju, doprinio povećanju broja smještajnih kapaciteta, povećao kvalitet turističke usluge i povećao turistički promet u opštini.
Namjena i cilj:	Dati uputstva za razvoj turističkih proizvoda u skladu sa trenutnom razvijenošću i zahtjevima tržišta; dati predloge za razvoj selektivnih oblika turizma u skladu sa mogućnostima; dobiti krovni dokument na lokalnom nivou koji bi kompleksnim, stručnim sadržajem doprinio razvoju turizma u skladu sa zakonima, potencijalima, po prioritetima i u skladu sa turističkom tražnjom. Cilj je dobiti definisan turistički proizvod Nikšića.
Aktivnosti projekta:	<ul style="list-style-type: none"> • formiranje stručne radne grupe za izradu Strategije (geografi, istoričari, arheolozi, turizmolozi, ekonomisti, istoričari umjetnosti, agronomi i dr.) ili angažman ovlašćenog pravnog lica • imenovanje koordinatora radne grupe u prvom slučaju
Projektni ishod:	Izrada Strategije (Plana) za razvoj turizma opštine Nikšić 2024–2029. godine
Izlazni indikatori:	Stvorena osnova – dokument na osnovu kojeg će se planirati dalji razvoj turizma u opštini Nikšić
Odgovorna strana:	Opština Nikšić, Turistička organizacija Opštine Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	40.000,00 € Budžet Opštine, Turistička organizacija Opštine Nikšić, EU fondovi, Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma, donacije
Ciljne grupe/korisnici:	Građani Nikšića, turisti, posjetioci
Period implementacije:	24 mjeseca
Monitoring i evaluacija:	Turistička organizacija Opštine Nikšić, nadležni organi Opštine Nikšić, Nacionalna turistička organizacija

Projekat br. 2.2.2.	
Naziv projekta:	Izrada registra turističkih potencijala sa informacijama o nultom stanju, stepenu valorizacije i mogućnostima daljeg razvoja
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 3: Održivi ekonomski rast i razvoj PRIORITET 2.2. Korišćenje prirodnih i drugih resursu u svrhu razvoja turizma
Usklađenost sa politikama:	Strategija razvoja turizma Crne Gore 2022–2025. godine Zakon o turizmu i ugostiteljstvu Zakon o turističkim organizacijama
Opis projekta:	Projektom definisati turističke lokalitete, tokom obilaska stručno procijeniti stvarno stanje lokaliteta, odrediti nivo atraktivnosti lokaliteta, uraditi zapisnik sa dobijenim informacijama i dati predloge za dalji razvoj.
Namjena i cilj:	Definisati turističke potencijale, dati mogućnost za uključivanje struke i partnera u cilju dobijanja kvalitetnih predloga za dalju valorizaciju
Aktivnosti projekta:	<ul style="list-style-type: none"> • izrada spiska turističkih potencijala • određivanje radne grupe koja će obilaziti teren • ažuriranje informacije o nultom stanju lokaliteta • određivanje stepena valorizacije • davanje predloga za dalji razvoj • izrada registra turističkih potencijala • evaluacija projekta: dobijen značajan dokument na osnovu kojeg će se planirati dalji rad na valorizaciji turističkih potencijala i kreirati kvalitetniji turistički proizvodi
Projektni ishod:	Izrađen registar turističkih potencijala
Izlazni indikatori:	Stvorena osnova – dokument na osnovu kojeg će se planirati dalji rad na valorizaciji turističkih potencijala i kreirati kvalitetniji turistički proizvodi
Odgovorna strana:	Opština Nikšić, Turistička organizacija Opštine Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	6.000,00 € Budžet Opštine, Turistička organizacija Opštine Nikšić, EU fondovi, donacije
Ciljne grupe/korisnici:	Građani Nikšića, turisti, posjetioci
Period implementacije:	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Turistička organizacija Opštine Nikšić i nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 2.2.3.	
Naziv projekta:	Postavljanje turističkog info punkta
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 2: Održivi ekonomski rast i razvoj PRIORITET 2.2. Korišćenje prirodnih i drugih resursu u svrhu razvoja turizma
Usklađenost sa politikama:	Strategija razvoja turizma Crne Gore 2022–2025. godine Zakon o turizmu i ugostiteljstvu Zakon o turističkim organizacijama
Opis projekta:	U saradnji sa lokalnom samoupravom odrediti lokaciju za info punkt, odrediti tip info punkta (privremeni objekat, led info table, touch screen ekran i sl.).
Namjena i cilj:	Veća vidljivost turističke ponude, bolja obaviještenost posjetilaca, veća dostupnost informacija, vidljiva info tačka
Aktivnosti projekta:	<ul style="list-style-type: none"> • izrada projektne dokumentacije (definisane lokacije, tip info punkta i sl.) • raspisivanje tendera i izgradnja/postavljanje objekta • obezbjeđivanje promo materijala • evaluacija projekta: mogućnost praćenja broja posjeta i interesovanja za ostanak u gradu i obilazak
Projektni ishod:	Postavljen turistički info punkt
Izlazni indikatori:	Bolja obaviještenost posjetilaca o turističkoj ponudi i sl.
Odgovorna strana:	Opština Nikšić, Turistička organizacija Opštine Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	5.000,00–50.000,00 € zavisno od tipa Turistička organizacija Opštine Nikšić, Budžet Opštine, EU fondovi, donacije
Ciljne grupe/korisnici:	Građani Nikšića, turisti, posjetioci
Period implementacije:	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Turistička organizacija Opštine Nikšić

Projekat br. 2.2.4.	
Naziv projekta:	Povezivanje turističkog sektora sa lokalnom privredom
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 2: Održivi ekonomski rast i razvoj PRIORITET 2.2. Korišćenje prirodnih i drugih resursu u svrhu razvoja turizma
Usklađenost sa politikama:	Strategija razvoja turizma Crne Gore 2022–2025. godine Zakon o turizmu i ugostiteljstvu Zakon o turističkim organizacijama
Opis projekta:	Projektom je predviđena organizacija sastanaka sa predstavnicima privrede i NVO iz različitih oblasti: ugostiteljstva, trgovine, usluga, agencijskog poslovanja, zaštite životne sredine, preduzetništva i nadležnih sekretarijata lokalne uprave; predstavljanje heterogenosti turističke privrede i značaja saradnje na lokalnom nivou u cilju stvaranja boljih uslova za razvoj turizma; razmjena iskustava i predstavljanje dobre prakse; formiranje radne grupe na lokalnom nivou s ciljem praćenja realizacije definisanih aktivnosti.
Namjena i cilj:	Unaprijeđena saradnja sa lokalnom privredom, organizovano više događaja u cilju edukacije i promocije, definisan način saradnje u organizaciji događaja
Aktivnosti projekta:	<ul style="list-style-type: none"> • priprema sastanka sa predstavnicima lokalne privrede • održavanje sastanka • doneseni zaključci i definisan dalji vid saradnje • organizacija događaja u kojem bi učestvovali: turistička organizacija i ostala privreda • promocija saradnje i događaja • evaluacija projekta: praćenje uticaja saradnje na širem nivou na ukupnu ponudu grada, organizaciju i realizaciju događaja, doprinos stvaranju imidža grada
Projektni ishod:	Ostvareno povezivanje turističkog sektora sa lokalnom privredom
Izlazni indikatori:	Vidljiv uticaj saradnje na širem nivou na ukupnu ponudu grada, organizaciju i realizaciju događaja, doprinos stvaranju imidža grada
Odgovorna strana:	Opština Nikšić, Turistička organizacija Opštine Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	3.000,00 € Turistička organizacija Opštine Nikšić, Budžet Opštine, Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma, EU fondovi, donacije
Ciljne grupe/korisnici:	Građani Nikšića, turisti, posjetioci
Period implementacije:	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Opština Nikšić, Turistička organizacija Opštine Nikšić

Projekat br. 2.2.5.	
Naziv projekta:	Podrška i razvoj manifestacija u funkciji razvoja turizma
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 2: Održivi ekonomski rast i razvoj PRIORITET 2.2. Korišćenje prirodnih i drugih resursu u svrhu razvoja turizma
Usklađenost sa politikama:	Strategija razvoja turizma Crne Gore 2022–2025. godine Zakon o turizmu i ugostiteljstvu Zakon o turističkim organizacijama
Opis projekta:	Kontinuirana saradnja sa organizatorima manifestacija, razmatranje kalendara za organizaciju tradicionalnih festivala kako bi se tokom ljeta obezbijedio kontinuitet, izvršen odabir novih manifestacija uključujući sadržaje i datume održavanja.
Namjena i cilj:	Poboljšanje kvaliteta manifestacija, organizacija novih za različite ciljne grupe, povećanje broja i strukture posjetilaca, doprinos podizanju kvaliteta turističke ponude na veći nivo, promocija potencijala grada i stvaralaca
Aktivnosti projekta:	<ul style="list-style-type: none"> • usaglašavanje kalendara manifestacija • razmatranje predloga i odabir sadržaja za nove manifestacije • saradnja sa organizatorima manifestacija • organizacija novih manifestacija • promocija događaja • evaluacija projekta: utvrditi nivo zainteresovanosti za dolazak u danima održavanja manifestacija, pratiti interesovanje za nove manifestacije i njihov uticaj na socijalni, kulturni i privredni efekat na lokalnu zajednicu
Projektni ishod:	Definisan broj manifestacija na godišnjem nivou, uključujući sadržaj i datum održavanja
Izlazni indikator:	Broj manifestacija sa brojem posjetilaca, na godišnjem nivou
Odgovorna strana:	Opština Nikšić, Turistička organizacija Opštine Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	40.000,00 € Turistička organizacija Opštine Nikšić, Budžet Opštine, Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma, EU fondovi, donacije
Ciljne grupe/korisnici:	Građani Nikšića, turisti, posjetioci
Period implementacije:	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Turistička organizacija Opštine Nikšić

Projekat br. 2.2.6.	
Naziv projekta:	Promocija turističkih potencijala opštine Nikšić
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 2: Održivi ekonomski rast i razvoj PRIORITET 2.2. Korišćenje prirodnih i drugih resursu u svrhu razvoja turizma
Usklađenost sa politikama:	Strategija razvoja turizma Crne Gore 2022–2025. godine Zakon o turizmu i ugostiteljstvu Zakon o turističkim organizacijama
Opis projekta:	Promocija turističkih potencijala opštine Nikšić (planine, jezera, pećine, vidikovci...) kroz izradu promotivnog materijala, kontinuirani marketing i dr.
Namjena i cilj:	Povećanje broja turista i dužine boravka u Nikšiću
Aktivnosti projekta:	<ul style="list-style-type: none"> • analiza postojećeg stanja • identifikacija problema • izrada plana • implementacija • evaluacija
Projektni ishod:	Promovisani turistički potencijali opštine Nikšić
Izlazni indikatori:	<ul style="list-style-type: none"> • broj turista • rast ekonomije
Odgovorna strana:	Turistička organizacija Opštine Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	20.000,00 € Bužet Opštine Nikšić, Bužet Crne Gore
Ciljne grupe/korisnici:	Građani Nikšića, turisti i posjetioci
Period implementacije:	60 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Turistička organizacija Opštine Nikšić

Projekat br. 2.2.7.	
Naziv projekta:	Unapređenje turističke signalizacije
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 2: Održivi ekonomski rast i razvoj PRIORITET 2.2. Korišćenje prirodnih i drugih resursu u svrhu razvoja turizma
Usklađenost sa politikama:	Strategija razvoja turizma Crne Gore 2022–2025. godine Zakon o turizmu i ugostiteljstvu Zakon o turističkim organizacijama
Opis projekta:	Projektom predvidjeti postavljanje nove i sanaciju postojeće turističke signalizacije.
Namjena i cilj:	Unaprijeđena signalizacija u cilju stvaranja uslova za bolje snalaženje posjetilaca u gradu i skretanje pažnje na značajne turističke lokalitete
Aktivnosti projekta:	<ul style="list-style-type: none"> • izrada projektne dokumentacije (obilazak terena, izrada nove turističke signalizacije i sanacija postojeće i dr.) • raspisivanje tendera i odabir najpovoljnijeg ponuđača • realizacija projekta • promocija projekta sa ciljem unapređenja, poboljšanja i očuvanja turističke signalizacije • evaluacija projekta: povremeni obilazak obilježenih mjesta s ciljem utvrđivanja stanja, uvid u komentare na društvenim mrežama s ciljem analize poruka i rješavanja tekućih problema
Projektni ishod:	Realizovan projekat Unapređenje turističke signalizacije
Izlazni indikatori:	Unaprijeđena turistička signalizacija
Odgovorna strana:	Opština Nikšić, Turistička organizacija Opštine Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	150.000,00 € Turistička organizacija Opštine Nikšić, Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma, EU fondovi, donacije
Ciljne grupe/korisnici:	Opština Nikšić, Turistička organizacija Opštine Nikšić
Period implementacije:	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Turistička organizacija Opštine Nikšić, nadležni organi Opštine Nikšić

Prioritet 2.3. Razvijanje ambijenta za privredni i ekonomski rast i privlačenje investicija

Projekat br. 2.3.1.	
Naziv projekta:	Povećanje konkurentnosti poslovnog okruženja, kroz širenje biznis zona, preradnih centara u mjesnim zajednicama
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 2: Održivi ekonomski rast i razvoj PRIORITET 2.3. Razvijanje ambijenta za privredni i ekonomski rast i privlačenje investicija
Usklađenost sa politikama:	EU agenda o slobodnom kretanju ljudi i kapitala Nacionalna strategija zapošljavanja 2021–2025. godine Zakon o radu Zakon o privrednim društvima Zakon o obaveznom osiguranju i porezima i doprinosima
Opis projekta:	Stvaranje mogućnosti rada u biznis zoni, slijedeći primjer Željezare, gdje bi se, uz davanje koncesije na izgradnju Centra za savremeno upravljanje i tretman komunalnog otpada, dobila i električna i toplotna energija. Ta energija bi se nudila za formiranje proizvodnje u biznis zoni, koja je zavisna od električne i toplotne energije, gdje se uz jeftinu energiju dobija i jeftin i konkurentan proizvod. Parcele uz biznis zonu bi služile za formiranje plastenika za hidroponski uzgoj voća i povrća, gdje bi se na teritoriji od 20 hektara moglo proizvesti povrća za potrebe cijele Crne Gore, uz veliko zapošljavanje radne snage. U mjesnim zajednicama formirati prerade i proizvodnje u objektima mjesnih zajednica, zaposliti mlade ljude i nezaposlene da rade „ispred svoje kuće“, i brendirati njihove karakteristične proizvode iz tog kraja.
Namjena i cilj:	Povećanje broja zaposlenih, preduzetničke inicijative, povećanje prihoda i zaustavljanje odlaska mladih ljudi sa teritorije opštine Nikšić, odnosno povećanje broja zelenih radnih mjesta u poljoprivredi, u zanatstvu, preradi, malim proizvodnjama, turizmu i ugostiteljstvu
Aktivnosti projekta:	<ul style="list-style-type: none"> • razvoj biznis zone sa proizvodnjom električne i toplotne energije • pozivi građanima da se prijave sa svojim inicijativama u zapošljavanju i biznisu, i da konkurišu za iste, kao i mjesnim zajednicama da se prijave za koje proizvodnje su zainteresovani • popunjavanje zone i razvoj plasteničke proizvodnje • nabavka opreme i razvoj proizvodnje u mjesnim zajednicama
Projektni ishod:	Više zaposlenih i više preduzetnika, veći prihod i srećniji čovjek, zadržavanje mladih ljudi u gradu i razvijenija sredina
Izlazni indikatori:	Broj sela kao i broj ljudi koji ostaju da žive na selu, broj novih zanatlija i zanata, broj novih preduzetnika, broj novozaposlenih, broj mladih u gradu
Odgovorna strana:	Sekretarijat za investicije i Sekretarijat za finansije, razvoj i preduzetništvo
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	5.000.000,00 € Budžet Opštine, Budžet Crne Gore i EU fondovi
Ciljne grupe/korisnici:	Nezaposleni, preduzetnici koji šire svoj biznis ili ulaze u njega, mladi ljudi sa idejama, teže zapošljive kategorije
Period implementacije:	24 mjeseca
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 2.3.2.	
Naziv projekta:	Izrada Strategije razvoja poljoprivrede opštine Nikšić primjenom LEADER pristupa za period 2024–2028. godine
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 2: Održivi ekonomski rast i razvoj PRIORITET 2.3. Razvijanje ambijenta za privredni i ekonomski rast i privlačenje investicija
Usklađenost sa politikama:	Strategija razvoja poljoprivrede i ruralnih područja 2023–2028. godine Zajednička poljoprivredna politika (ZPP) u EU Programa razvoja poljoprivrede i ruralnog područja Crne Gore u okviru IPA II 2014–2020. Program razvoja poljoprivrede i ruralnih područja Crne Gore u okviru IPARD III 2021–2027. „Agenda“ 2000 – Zajednička poljoprivredna politika Evropske unije 2023–2027. Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Zakon o poljoprivredi i ruralnom razvoju Crne Gore
Opis projekta:	Izrada lokalne Strategije razvoja poljoprivrede koja će multisektorskim pristupom u obzir uzeti sve teritorijalne specifičnosti i komparativne prednosti područja i aktera koji participiraju u lokalnoj ekonomiji.
Namjena i cilj:	Definisanje srednjoročnih i dugoročnih ciljeva vezanih za razvoj poljoprivrede na lokalnom nivou i uspostavljanje jasnih kriterijuma za mjerenje napretka (mjerljivih indikatora). Cilj izrade strategije bio bi kreiranje politika i mjera koje bi dovele do unapređenja uslova za bavljenje poljoprivredom u opštini Nikšić
Aktivnosti projekta:	Uspostavljanje lokalne akcione grupe (LAG), razmjena najboljih praksi, organizacija seminara, sastanaka i radionica unutar lokalnog područja kako bi se animirali svi zainteresovani činiooci koji bi diskutovali o potrebama od zajedničkog interesa i situacionoj analizi područja, i na kraju izrada i sprovođenje Lokalne strategije razvoja poljoprivrede
Projektni ishod:	Izrada Lokalne strategije razvoja poljoprivrede – LEADER pristup
Izlazni indikator:	Sprovođenje i praćenje lokalnih ruralnih programa i politika, izrada godišnjih operativnih planova koji detaljno definišu aktivnosti i rezultate za svaku godinu pojedinačno, postavljanje jasnih kriterijuma za evaluaciju primjene definisanih programa
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	50.000,00 € Budžet Crne Gore, Budžet Opštine Nikšić, EU fondovi
Ciljne grupe/korisnici:	Lokalna vlast i institucije, poljoprivrednici i ostali aktivni članovi ruralne zajednice opštine Nikšić
Period implementacije:	24 mjeseca
Monitoring i evaluacija:	Formiranje radnog tima za praćenje i nadzor nad sprovođenjem Strategije

Projekat br. 2.3.3.	
Naziv projekta:	Uzgoj ljekovitog i aromatičnog bilja
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 2: Održivi ekonomski rast i razvoj PRIORITET 2.3. Razvijanje ambijenta za privredni i ekonomski rast i privlačenje investicija
Usklađenost sa politikama	„Agenda“ 2000 – Zajednička poljoprivredna politika Evropske unije 2023–2027, Program razvoja poljoprivrede i ruralnih područja Crne Gore u okviru IPARD III 2021–2027. Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Strategija razvoja poljoprivrede i ruralnih područja 2023–2028. godine Zakon o poljoprivredi i ruralnom razvoju Crne Gore
Opis projekta:	Plantažni – organizovani uzgoj ljekovitog bilja, umjesto direktnog sakupljanja iz prirode, poštujući Međunarodni standard za održivo sakupljanje ljekovitog bilja (ISSC – MAP), pri čemu bi se smanjili pritisci na prirodne resurse. Vršiti preradu i finalizaciju proizvoda, kao i organsku sertifikaciju putem IMO (Institut tržišne ekologije), KRAV (Švedski standard prihvaćen u EU), AIAB (Italijanska sertifikacijska organizacija za organsku poljoprivredu).
Namjena i cilj:	Primjena u farmaceutskoj, prehrambenoj i kozmetičkoj industriji Stimulisan izvoz
Aktivnosti projekta:	Očuvan biodiverzitet kroz otvaranje ekološki prihvatljivih radnih mjesta
Projektni ishod:	Formirane plantaže pod ljekobiljem
Izlazni indikatori:	Povećan broj plantaža pod ljekobiljem
Odgovorna strana:	Opština Nikšić, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede
Ukupni budžeti i izvor finansiranja:	20.000,00 € Budžet Opštine Nikšić, Budžet Crne Gore, EU fondovi, donacije
Ciljne grupe/korisnici:	Građani Nikšića
Period implementacije:	2 mjeseca
Monitoring i evaluacija:	Formiranje radnog tima za praćenje i nadzor nad sprovođenjem projekta

Projekat br. 2.3.4.	
Naziv projekta:	Unapređenje elektronske komunikacione infrastrukture i elektroenergetske infrastrukture sela
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 2: Održivi ekonomski rast i razvoj PRIORITET 2.3. Razvijanje ambijenta za privredni i ekonomski rast i privlačenje investicija
Usklađenost sa politikama:	„Agenda“ 2000 – Zajednička poljoprivredna politika Evropske unije 2023–2027, Program razvoja poljoprivrede i ruralnih područja Crne Gore u okviru IPARD III 2021–2027. Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Strategija razvoja poljoprivrede i ruralnih područja 2023–2028. godine Zakon o poljoprivredi i ruralnom razvoju Crne Gore
Opis projekta:	Cilj projekta je da se na područjima gdje nije rađena elektrifikacija ili je stanje elektroenergetske infrastrukture loše, radi jedinstven projekat elektronske komunikacione infrastrukture i elektroenergetske infrastrukture sela. Tamo gdje nema interesa da se dovodi struja zbog velikog troška elektrifikacije i malog broja domaćinstava, kao što su katuni, raditi na uvođenju solarnih sistema snabdijevanja, sa uporednim uspostavljanjem telekomunikacije preko mobilnih sistema i rutera. Tamo gdje nije ni to moguće, predvidjeti sistem satelitske veze u saradnji sa Agencijom za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost.
Namjena i cilj:	Električna energija je neophodna za život i opstanak stanovništva u ruralnim područjima, kao i za razvoj telekomunikacija. Cilj je kvalitetniji život na selu i stvaranje uslova za razvoj poljoprivrede
Aktivnosti projekta:	<ul style="list-style-type: none"> • mapiranje područja i potreba • izbor prioriteta, shodno broju stanovnika • izrada projekata • raspisivanje tendera i odabir najpovoljnijeg ponuđača
Projektni ishod:	Elektrifikovana sela i opremljena elektronskom komunikacionom infrastrukturom
Izlazni indikator:	Broj sela sa brojem stanovnika koji ostaju da žive na selu, broj napuštenih kuća, broj povratnika, broj stočnog fonda i površina obrađene zemlje
Odgovorna strana:	Sekretarijat za finansije, razvoj i preduzetništvo, Sekretarijat za investicije i projekta Elektroprivreda Crne Gore AD, DOO EPCG Solar gradnja
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	1.500.000,00 € Budžet Opštine, Budžet države i EU fondovi
Ciljne grupe/korisnici:	Poljoprivredna gazdinstva, seoska domaćinstva, turistički radnici, planinari i stručna javnost
Period implementacije:	18 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 2.3.5.	
Naziv projekta:	Izgradnja bunara i bistijerni
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 2: Održivi ekonomski rast i razvoj PRIORITET 2.3. Razvijanje ambijenta za privredni i ekonomski rast i privlačenje investicija
Usklađenost sa politikama:	„Agenda“ 2000 – Zajednička poljoprivredna politika Evropske unije 2023–2027, Program razvoja poljoprivrede i ruralnih područja Crne Gore u okviru IPARD III 2021–2027. Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Strategija razvoja poljoprivrede i ruralnih područja 2023–2028. godine Zakon o poljoprivredi i ruralnom razvoju Crne Gore
Opis projekta:	Projekat predviđa izgradnju bunara i korišćenje potencijalnih izvorišta, izgradnju sistema za navodnjavanje i ugradnju pokretnih pumpi koje rade na solarni pogon. Gdje nema mogućnosti za izgradnju bunara, predvidjeti objekte (bistijerne) za sakupljanje kišnice, i sistem solarnih pumpi. Voda obezbijedena na gore navedene načine koristila bi se za zalivanje njiva i pašnjaka, pojenje stoke i dr.
Namjena i cilj:	Poboljšanje uslova za život seoskog stanovništva, odnosno korišćenje vode za unapređenje i razvoj poljoprivrede i ruralnog turizma
Aktivnosti projekta:	<ul style="list-style-type: none"> • mapiranje područja i potreba • izbor prioriteta, shodno broju stanovnika • izrada projekata • raspisivanje tendera i odabir najpovoljnijeg ponuđača
Projektni ishod:	Broj izgrađenih bunara i bistijerni
Izlazni indikator:	Broj sela sa brojem stanovnika koji ostaju da žive na selu, broj napuštenih kuća, broj povratnika, broj stočnog fonda i površina obrađene zemlje
Odgovorna strana:	Sekretarijat za finansije, razvoj i preduzetništvo, Sekretarijat za investicije i projekte
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	500.000,00 € Budžet Opštine, Budžet države i EU fondovi
Ciljne grupe/korisnici:	Poljoprivredna gazdinstva, seoska domaćinstva, turistički radnici
Period implementacije:	18 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 2.3.6.	
Naziv projekta:	Promovisanje rodne ravnopravnosti, uključujući učešće žena u poljoprivredi i socijalno uključivanje ranjivih zajednica i grupa
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 2: Održivi ekonomski rast i razvoj PRIORITET 2.3. Razvijanje ambijenta za privredni i ekonomski rast i privlačenje investicija
Usklađenost sa politikama:	Nacionalna strategija rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori 2021–2025. godine Zakon o rodnoj ravnopravnosti Program razvoja ruralnog turizma 2019–2021. godine Strategiju razvoja mikro, malih i srednjih preduzeća 2018–2022. godine Strateški ciljevi FAO u pogledu smanjenja rodne nejednakosti u oblasti poljoprivrede Strategija razvoja poljoprivrede i ruralnih područja 2023–2028. godine Zajednička poljoprivredna politika (ZPP) u EU Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Program razvoja poljoprivrede i ruralnih područja Crne Gore u okviru IPARD III 2021–2027. Zakon o poljoprivredi i ruralnom razvoju Crne Gore
Opis projekta:	Obezbijediti učešće žena i ranjivih kategorija u proces donošenja odluka u svim fazama pripreme i sprovođenja javnih politika koje se bave ruralnim razvojem i poljoprivredom.
Namjena i cilj:	Žene čine više od polovine stanovništva u ruralnim područjima Crne Gore i predstavljaju najvažniju kariku društva kroz mnogobrojne uloge koje obavljaju kao majke, domaćice i najvažnija radna snaga u raznim procesima poljoprivredne proizvodnje. Žene u ruralnim predjelima su više izložene siromaštvu i lošoj ekonomskoj situaciji, jer su na različite načine ograničene u ostvarivanju prihoda. Na to prije svega utiče nemogućnost raspolaganja proizvodnim sredstvima kao što su zemljište i pristup tržištu, a veliki problem je nizak nivo obrazovanja žena u ruralnim područjima. Kriterijumi za dodjelu sredstava podrške, kako ministarstva, tako i fondova kao što je IPARD, sve su više usmjereni na podršku komercijalnim proizvođačima, radi povećanja konkurentnosti. Međutim, veliki broj proizvođača, uključujući i žene, ne ispunjava minimum obima proizvodnje i očekuje znatno blaže kriterijume kada su u pitanju žene i osjetljive kategorije stanovništva.
Aktivnosti projekta:	<ul style="list-style-type: none"> • izvršiti analizu situacije u ruralnim područjima i mapirati ograničenja sa kojima se suočavaju žene i osjetljive kategorije stanovništva u procesu ostvarivanja svojih prava • uključiti žene i druge ranjive grupe pri definisanju prioriteta i ciljeva razvoja • u saradnji sa resornim ministarstvom pokušati revidirati postojeće programe i mjere u agrobudžetu i koliko-toliko ih prilagoditi ženama i osjetljivim kategorijama stanovništva • organizovati javne debate i kampanje o ulozi žene u poljoprivredi na svim nivoima sa glavnim ciljem ohrabriranja organizovanog uključenja žena u sve faze proizvodnje • kreirati rodne indikatore (ulaz, izlaz, rezultat, uticaj) za svaki program i mjeru podrške • izvršiti povremenu evaluaciju u promjeni položaja žena prije i poslije određene mjere podrške
Projektni ishod:	Unapređenje položaja žena u ruralnim krajevima opštine Nikšić, sprovođenjem raznih aktivnosti i mjera koje su definisane od strane savjetodavnih službi Opštine i savjetodavnih službi Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede

Izlazni indikator:	Ocijeniti korisnike pojedinih mjera podrške prema polu, napraviti izvještaje o koristi koju su imale žene i koju su imali muškarci kroz realizaciju određenih mjera podrške u poljoprivrednoj proizvodnji Poljoprivredno zemljište u vlasništvu žena i ranjivih kategorija
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	500.000,00 € Budžet Opštine Nikšić, Budžet Crne Gore, EU fondovi
Ciljne grupe/korisnici:	Žene i ranjive zajednice i grupe
Period implementacije:	60 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Osnovati Koordinaciono tijelo za praćenje i evaluaciju

Projekat br. 2.3.7.	
Naziv projekta:	Izrada Plana održivog poljoprivrednog zemljišta
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 2: Održivi ekonomski rast i razvoj PRIORITET 2.3. Razvijanje ambijenta za privredni i ekonomski rast i privlačenje investicija
Usklađenost sa politikama:	Nacionalna strategija održivog razvoja 2016–2030. godine Akcioni plan za usaglašavanje s pravnom tekovinom EU, Poglavlje 11 – Poljoprivreda i ruralni razvoj Strategija upravljanja vodama 2018–2035. godine
Opis projekta:	Projektom je planirana efikasnija administrativna zaštita životne sredine i kvalitetnije upravljanje poljoprivrednim zemljištem kao jednim od najbitnijih resursa opštine Nikšić, u cilju zaštite istog od neplanske urbane gradnje, dalje degradacije uništavanjem vegetacije i sječom šuma, neadekvatne obrade, zakisjeljavanja itd.
Namjena i cilj:	Zaštita postojećeg i povećanje površina obradivog poljoprivrednog zemljišta, zasnovano na principima održivog razvoja Ukupnjavanje parcela, bolja evidencija imovinsko-pravnih odnosa kada je u pitanju poljoprivredno zemljište
Aktivnosti projekta:	<ul style="list-style-type: none"> • analiza i dodatne provjere podataka iz katastra • analiza pedološke karte Nikšića • terensko prikupljanje podataka • unos i klasifikacija podataka uz izradu plana
Projektni ishod:	Izrađen Plan održivog upravljanja poljoprivrednim zemljištem
Izlazni indikatori:	<ul style="list-style-type: none"> • smanjena upotreba mineralnih đubriva • povećanje procenta zemljišta koje se navodnjava • racionalnija potrošnja energije u poljoprivredi
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	Budžet Crne Gore, Budžet Opštine Nikšić, EU fondovi
Ciljne grupe/korisnici:	Poljoprivredni proizvođači i potencijalni investitori
Period implementacije:	24 mjeseca
Monitoring i evaluacija:	Sekretarijat za finansije, razvoj i preduzetništvo

SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 3: Zaštita životne sredine

Prioritet 3.1. Uspostavljanje održivog sistema upravljanja otpadom

Projekat br. 3.1.1.	
Naziv projekta:	Izrada Studije, projektovanje i izgradnja Centra za savremeno upravljanje i tretman komunalnog otpada
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 3: Zaštita životne sredine PRIORITET 3.1. Uspostavljanje održivog sistema upravljanja otpadom
Usklađenost sa politikama:	Direktiva (EU) 2018/851 Evropskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Direktive 2008/98/EZ o otpadu Direktiva 2008/89/EC o otpadu koja zamjenjuje i dopunjuje Okvirnu direktivu 75/442/EEC, 2006/12/EC (Okvirna direktiva) – Cilj Direktive je uspostavljanje sistema za koordinisano upravljanje otpadom u EU sa ciljem da se ograniči proizvodnja otpada Direktiva Savjeta 99/31/EC o deponijama – Cilj Direktive je da se uvođenjem strogih tehničkih zahtjeva redukuju negativni efekti deponovanja otpada na okolinu, naročito na zemljište, podzemne i površinske vode, kao i na zdravlje stanovništva Zakon o upravljanju otpadom i prateći podzakonski akti Državni plan upravljanja otpadom u Crnoj Gori za period 2015–2020. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Nacionalna strategija Crne Gore za upravljanje otpadom do 2030. godine
Opis projekta:	Upravljanje otpadom u skladu sa zakonskom regulativom i pozitivnom praksom ostvariće se kroz izgradnju Centra za savremeno upravljanje i tretman komunalnog otpada, u čijem je sastavu Regionalni reciklažni centar.
Namjena i cilj:	Razvoj komunalne opremljenosti za upravljanje otpadom
Aktivnosti projekta:	<ul style="list-style-type: none"> • izrada Studije i projektne dokumentacije • pribavljanje potrebnih dozvola • izrada tenderske dokumentacije i izbor izvođača • izvođenje radova
Projektni ishod:	Izgrađen Centar za savremeno upravljanje otpadom
Izlazni indikator:	Povećana količina otpada koji je tretiran u skladu sa zakonskom regulativom
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	25.000.000,00 € Budžet Crne Gore, EU fondovi, Budžet Opštine Nikšić
Ciljne grupe/korisnici:	Građani Nikšića i gradova koji će vršiti tretman u Regionalnom reciklažnom centru
Period implementacije:	36 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Formiranje radnog tima za praćenje i nadzor nad sprovođenjem projekta

Projekat br. 3.1.2.	
Naziv projekta:	Izrada Studije, izgradnja i opremanje postrojenja za preradu građevinskog otpada
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 3: Zaštita životne sredine PRIORITET 3.1. Uspostavljanje održivog sistema upravljanja otpadom
Usklađenost sa politikama:	Direktiva (EU) 2018/851 Evropskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Direktive 2008/98/EZ o otpadu Direktiva 2008/89/EC o otpadu koja zamjenjuje i dopunjuje Okvirnu direktivu 75/442/EEC, 2006/12/EC (Okvirna direktiva) – Cilj Direktive je uspostavljanje sistema za koordinisano upravljanje otpadom u EU sa ciljem da se ograniči proizvodnja otpada Direktiva Savjeta 99/31/EC o deponijama – Cilj Direktive je da se uvođenjem strogih tehničkih zahtjeva redukuju negativni efekti deponovanja otpada na okolinu, naročito na zemljište, podzemne i površinske vode, kao i na zdravlje stanovništva Zakon o upravljanju otpadom Pravilnik o postupanju sa građevinskim otpadom, načinu i postupku prerade građevinskog otpada, uslovima i načinu odlaganja cementno-azbestnog građevinskog otpada Državni plan upravljanja otpadom u Crnoj Gori za period 2015–2020. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Nacionalna strategija Crne Gore za upravljanje otpadom do 2030. godine
Opis projekta:	Procjene su da se na teritoriji opštine Nikšić proizvede 500 t/god. građevinskog otpada, koje uglavnom završavaju na nelegalnim odlagalištima i u koritima rijeka. Kako je shodno Zakonu o upravljanju otpadom definisano da se najmanje 70% neopasnog građevinskog otpada pripremi za ponovnu upotrebu i recikliranje i druge načine prerade, kao što je korišćenje za zamjenu drugih materijala u postupku zatrpavanja isključujući materijale iz prirode, to je neophodno raditi na rješavanju problema upravljanja građevinskim otpadom sprovođenjem ovog projekta. Neophodno je lokaciju za tretman građevinskog otpada opremiti pratećom opremom i mehanizacijom (stacionarne i mobilne drobilice...). Nakon reciklaže dobijeni inertni materijal može biti korišćen ponovo u građevinske svrhe, te se na taj način štiti životna sredina i ovom vrstom otpada upravlja u skladu sa zakonskom regulativom.
Namjena i cilj:	Smanjiti količinu neadekvatno odloženog građevinskog otpada, reciklirati nastali otpad i isti ponovo iskoristiti
Aktivnosti projekta:	Izrada studije izvodljivosti i projektne dokumentacije, pribavljanje potrebnih dozvola, izrada tenderske dokumentacije i izbor izvođača, izvođenje radova i opremanje lokacije
Projektni ishod:	Izgrađeno postrojenje za tretman građevinskog otpada
Izlazni indikatori:	Zaštićena životna sredina, upravljanje otpadom u skladu sa zakonskom regulativom
Odgovorna strana:	Opština Nikšić i Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	1.000.000,00 € Budžet Crne Gore, Budžet Opštine Nikšić, donacije, DOO „Komunalno“ Nikšić, NVO
Ciljne grupe/korisnici:	DOO „Komunalno“ Nikšić, Opština Nikšić i građani
Period implementacije:	18 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Formiranje radnog tima za praćenje i nadzor nad izvođenjem radova i realizacijom projekta

Projekat br. 3.1.3.	
Naziv projekta:	Izrada Studije, izgradnja i opremanje pogona za kompostiranje biljnog otpada
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 3: Zaštita životne sredine PRIORITET 3.1. Uspostavljanje održivog sistema upravljanja otpadom
Usklađenost sa politikama:	Direktiva (EU) 2018/851 Evropskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Direktive 2008/98/EZ o otpadu Direktiva 2008/89/EC o otpadu koja zamjenjuje i dopunjuje Okvirnu direktivu 75/442/EEC, 2006/12/EC (Okvirna direktiva) – Cilj Direktive je uspostavljanje sistema za koordinisano upravljanje otpadom u EU sa ciljem da se ograniči proizvodnja otpada Direktiva Savjeta 99/31/EC o deponijama – Cilj Direktive je da se uvođenjem strogih tehničkih zahtjeva redukuju negativni efekti deponovanja otpada na okolinu, naročito na zemljište, podzemne i površinske vode, kao i na zdravlje stanovništva Zakon o upravljanju otpadom i prateći podzakonski akti Pravilnik o uslovima za preradu bio-otpada i kriterijumima za određivanje kvaliteta produkata organskog recikliranja iz bio-otpada Državni plan upravljanja otpadom u Crnoj Gori za period 2015–2020. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Nacionalna strategija Crne Gore za upravljanje otpadom do 2030. godine
Opis projekta:	Procjene su da se na teritoriji opštine Nikšić proizvede 8.000 t/god. organskog i zelenog otpada, koji uglavnom završava na nelegalnim odlagalištima i u koritima rijeka. Kako je shodno Zakonu o upravljanju otpadom definisano da se bio-otpad odvojeno sakuplja, u skladu sa lokalnim planom, radi kompostiranja i anaerobne prerade na način kojim se obezbjeđuje visok nivo zaštite životne sredine i zdravlja ljudi, to je neophodno raditi na rješavanju problema upravljanja ovom vrstom otpada sprovođenjem ovog projekta. Takođe je definisano da se programom odlaganja biološko razgradivog otpada utvrđuju mjere za smanjenje količine biološko razgradivog otpada koji se odlaže, uključujući i mjere recikliranja, kompostiranja, proizvodnje bio-gasa i materijala i/ili energetske prerade, radi obezbjeđivanja da količina biološko razgradivog komunalnog otpada koji se odlaže na deponiju dostigne nivo od 35% od ukupne mase biološko razgradivog otpada proizvedenog u 2010. godini. Neophodno je lokaciju za tretman bio-otpada opremiti pratećom opremom (drobilice za bio-otpad i sl.) i mehanizacijom. Nakon tretmana dobijeni material (kompost) može biti korišćen u poljoprivredi, te se na taj način štiti životna sredina i ovom vrstom otpada upravlja u skladu sa zakonskom regulativom.
Namjena i cilj:	Smanjiti količinu neadekvatno odloženog biorazgradivog otpada na deponiji, odvojeno sakupljanje i dobijanje komposta
Aktivnosti projekta:	Izrada Studije izvodljivosti i projektne dokumentacije, pribavljanje potrebnih dozvola, izrada tenderske dokumentacije i izbor izvođača, izvođenje radova i opremanje lokacije
Projektni ishod:	Izgrađeno postrojenje za kompostiranje biljnog otpada
Izlazni indikatori:	Zaštićena životna sredina, upravljanje otpadom u skladu sa zakonskom regulativom
Odgovorna strana:	Opština Nikšić i Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	1.000.000,00 € Budžet Crne Gore, Budžet Opštine Nikšić, donacije, DOO „Komunalno“ Nikšić, NVO
Ciljne grupe/korisnici:	DOO „Komunalno“ Nikšić, Opština Nikšić i građani
Period implementacije:	18 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Formiranje radnog tima za praćenje i nadzor nad izvođenjem radova i realizacijom projekta

Projekat br. 3.1.4.	
Naziv projekta:	Implementacija koncepta suve i mokre frakcije
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 3: Zaštita životne sredine PRIORITET 3.1. Uspostavljanje održivog sistema upravljanja otpadom
Usklađenost sa politikama:	Direktiva (EU) 2018/851 Evropskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Direktive 2008/98/EZ o otpadu Direktiva 2008/89/EC o otpadu koja zamjenjuje i dopunjuje Okvirnu direktivu 75/442/EEC, 2006/12/EC (Okvirna direktiva) – Cilj Direktive je uspostavljanje sistema za koordinisano upravljanje otpadom u EU sa ciljem da se ograniči proizvodnja otpada Direktiva Savjeta 99/31/EC o deponijama – Cilj Direktive je da se uvođenjem strogih tehničkih zahtjeva redukuju negativni efekti deponovanja otpada na okolinu, naročito na zemljište, podzemne i površinske vode, kao i na zdravlje stanovništva Zakon o upravljanju otpadom i prateći podzakonski akti Državni plan upravljanja otpadom u Crnoj Gori za period 2015–2020. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Nacionalna strategija Crne Gore za upravljanje otpadom do 2030. godine
Opis projekta:	Državni plan predviđa, kada je u pitanju komunalni otpad, da se treba fokusirati na primarnu selekciju, tj. pojednostaviti je i približiti stanovništvu, uz konstantno držanje njene budnosti i jačanje javne svijesti o neophodnosti takvog djelovanja i svim benefitima koje ono donosi, odnosno uspostavljanje sistema primarne selekcije na principu dvije kante – suva i mokra. Ovaj sistem podrazumijeva obavljanje primarne selekcije, tj. razdvajanje otpada na mjestu njegovog nastanka, u dvije kante: <ul style="list-style-type: none"> • suva kanta, zajedničko odvajanje primarno selektovanih materijala kao što su papir, karton, plastika, staklo, guma, metal, tekstil i slično • mokra kanta, odvajanje ostalog otpada koji je po svom sastavu uglavnom mokrak zbog prisustva ostataka od hrane, materijala organskog porijekla, baštenskog otpada, proizvoda za higijenu i slično. Otpad iz suve kante, nakon sakupljanja, transportovao bi se u reciklažni centar, gdje bi se izvršila detaljna separacija tako sakupljenih reciklabilnih materijala. Tako razvrstan materijal ima svoju tržišnu vrijednost i može biti prodat, usljed čega bi preduzeće ostvarilo određenu dobit. Mokra frakcija bi bila transportovana na postrojenje za sekundarnu selekciju za miješani komunalni otpad, kompostiranje ili određenu deponiju, u zavisnosti od kvaliteta i mogućnosti da dodatno bude razvrstan. Kante/kontejneri moraju biti jasno određeni i obilježeni i dalje sakupljanje i transport razvrstanog otpada mora se odvijati posebno, tj. bez miješanja. Ovakav pristup djeluje zahtjevnije u finansijskom smislu, ali preciznim predviđanjem lokacija i broja kontejnera, kao i konstantnim unapređivanjem uspostavljene šeme postavljenih kontejnera u skladu sa potrebama, učiniće da ovakav sistem bude finansijski optimalan za Komunalno preduzeće. Dobro planiranje ruta kamiona i broja odlazaka kamiona po otpad u toku dana i nedjelje, može učiniti ovaj sistem održivim i uspješnim.
Namjena i cilj:	Dostizanje većeg kvaliteta života i zaštite životne sredine. Takođe, postupkom razvrstavanja i povećanjem selektovanih, recikliranih količina otpada smanjuje se količina otpada koji završava na deponiji
Aktivnosti projekta:	Izrada i usvajanje Odluke o odvojenom sakupljanju otpada, sprovođenje Odluke
Projektni ishod:	Izrađena Odluka i nabavljena oprema za sprovođenje aktivnosti

Izlazni indikatori:	Zaštićena životna sredina, upravljanje otpadom u skladu sa zakonskom regulativom
Odgovorna strana:	Opština Nikšić, DOO „Komunalno“ Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	200.000,00 € Budžet Opštine Nikšić, donacije, DOO „Komunalno“ Nikšić, NVO
Ciljne grupe/korisnici:	DOO „Komunalno“ Nikšić, Opština Nikšić i građani
Period implementacije:	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Formiranje radne grupe za izradu Odluke, praćenje i nadzor nad realizacijom aktivnosti

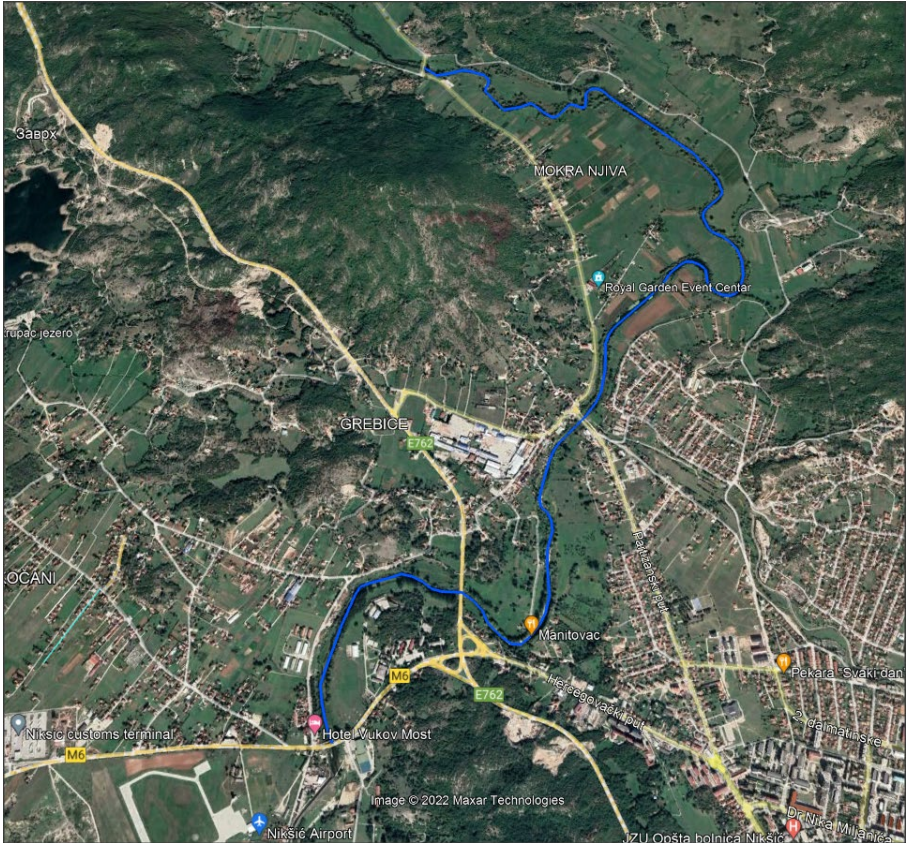

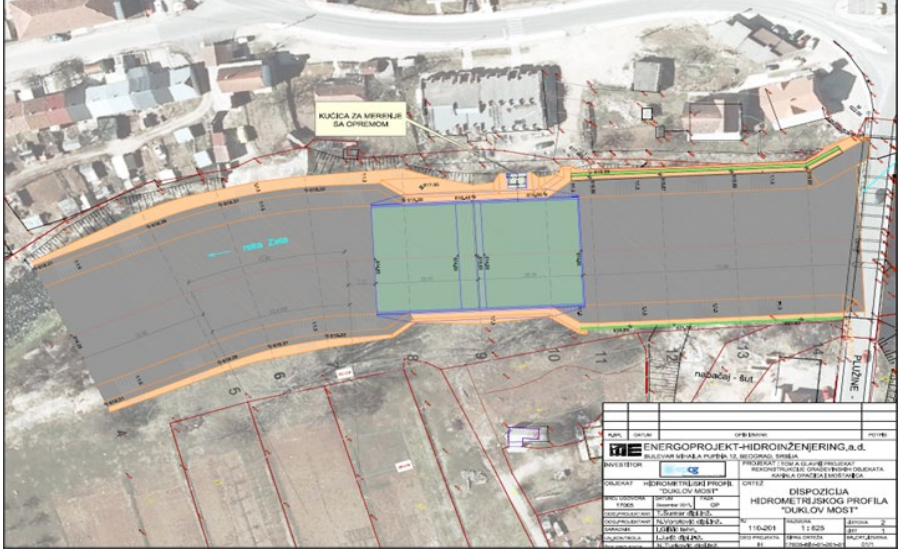
Projekat br. 3.1.5.	
Naziv projekta:	Izgradnja i opremanje stacionarnih reciklažnih dvorišta, nabavka mobilnih reciklažnih dvorišta i opremanje lokacija za sakupljanje zelenog i kabastog otpada
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 3: Zaštita životne sredine PRIORITET 3.1. Uspostavljanje održivog sistema upravljanja otpadom
Usklađenost sa politikama:	Direktiva (EU) 2018/851 Evropskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Direktive 2008/98/EZ o otpadu Direktiva 2008/89/EC o otpadu koja zamjenjuje i dopunjuje Okvirnu direktivu 75/442/EEC, 2006/12/EC (Okvirna direktiva) – Cilj Direktive je uspostavljanje sistema za koordinisano upravljanje otpadom u EU sa ciljem da se ograniči proizvodnja otpada Direktiva Savjeta 99/31/EC o deponijama – Cilj Direktive je da se uvođenjem strogih tehničkih zahtjeva redukuju negativni efekti deponovanja otpada na okolinu, naročito na zemljište, podzemne i površinske vode, kao i na zdravlje stanovništva Zakon o upravljanju otpadom i prateći podzakonski akti Državni plan upravljanja otpadom u Crnoj Gori za period 2015–2020. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Nacionalna strategija Crne Gore za upravljanje otpadom do 2030. godine
Opis projekta:	Državnim planom je definisana primarna selekcija, odnosno uspostavljanje sistema dvije kante – suva i mokra. Građani moraju da imaju mjesta gdje mogu odložiti različite vrste otpada, a to su stacionarna reciklažna dvorišta. Planirana je izgradnja tri reciklažna dvorišta na sljedećim lokacijama: Gračanica (KP 4586, KO Nikšić), Zempolje (KP 1278/1, KO Nikšić) i TEHNO BAZA (KP 1393/3, KO Kočani). Takođe je, zbog promocije reciklaže, neophodno uvesti i mobilna reciklažna dvorišta, čijim bi se stavljanjem u funkciju u onim djelovima grada u kojima nema prostora za izgradnju klasičnog reciklažnog dvorišta, omogućilo građanima da pravilno odlažu otpad. Neophodno je da se i za potrebe odvojenog sakupljanja zelenog i kabastog otpada odrede lokacije i iste ograde kako bi se na tim lokacijama sakupljale ove vrste otpada.
Namjena i cilj:	Dostizanje većeg kvaliteta života i zaštite životne sredine. Takođe, postupkom razvrstavanja i povećanjem selektovanih, recikliranih količina otpada smanjuje se količina otpada koji završava na deponiji
Aktivnosti projekta:	Određivanje i opremanje lokacija za stacionarna dvorišta i lokacije za sakupljanje zelenog i kabastog otpada i nabavka mobilnih reciklažnih dvorišta
Projektni ishod:	Izgrađena i opremljena reciklažna dvorišta i opremljene lokacije za sakupljanje zelenog i kabastog otpada, i nabavljena mobilna reciklažna dvorišta
Izlazni indikatori:	Zaštićena životna sredina, upravljanje otpadom u skladu sa zakonskom regulativom, sakupljena određena količina reciklabilnih komponenti
Odgovorna strana:	Opština Nikšić i DOO „Komunalno“ Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	1.000.000,00 € Budžet Opštine Nikšić, donacije, DOO „Komunalno“ Nikšić, NVO
Ciljne grupe/korisnici:	DOO „Komunalno“ Nikšić, Opština Nikšić i građani
Period implementacije:	24 mjeseca
Monitoring i evaluacija:	Formiranje radnog tima za praćenje i nadzor nad izvođenjem radova i realizacijom projekta

Projekat br. 3.1.6.	
Naziv projekta:	Izrada Studije, projektovanje i izgradnja postrojenja za tretman otpadnih guma
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 3: Zaštita životne sredine PRIORITET 3.1. Uspostavljanje održivog sistema upravljanja otpadom
Usklađenost sa politikama:	Direktiva (EU) 2018/851 Evropskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Direktive 2008/98/EZ o otpadu Direktiva 2008/89/EC o otpadu koja zamjenjuje i dopunjuje Okvirnu direktivu 75/442/EEC, 2006/12/EC (Okvirna direktiva) – Cilj Direktive je uspostavljanje sistema za koordinisano upravljanje otpadom u EU sa ciljem da se ograniči proizvodnja otpada Direktiva Savjeta 99/31/EC o deponijama – Cilj Direktive je da se uvođenjem strogih tehničkih zahtjeva redukuju negativni efekti deponovanja otpada na okolinu, naročito na zemljište, podzemne i površinske vode, kao i na zdravlje stanovništva Zakon o upravljanju otpadom i prateći podzakonski akti Uredba o načinu i postupku osnivanja Sistema preuzimanja, sakupljanja i obrade otpadnih guma i rada tog sistema Državni plan upravljanja otpadom u Crnoj Gori za period 2015–2020. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Nacionalna strategija Crne Gore za upravljanje otpadom do 2030. godine
Opis projekta:	Zakonom o upravljanju je propisano da je zabranjeno miješanje otpadnih guma sa drugim otpadom, te da je imalac otpadne gume dužan da preda otpadnu gumu privrednom društvu ili preduzetniku koji ima dozvolu za preradu i zbrinjavanje otpadnih guma. U Crnoj Gori trenutno ima oko 220.000 automobila, a procjena je da se stvara oko 4.200 t/god. otpadnih guma, te da je na deponijama odloženo nekoliko desetina tona.
Namjena i cilj:	Cilj je unapređenje zaštite životne sredine kroz reciklažu automobilskih guma
Aktivnosti projekta:	Izrada studije i projektne dokumentacije, pribavljanje potrebnih dozvola, raspisivanje tendera i izbor izvođača, izvođenje radova
Projektni ishod:	Izgrađeno i stavljeno u funkciju postrojenje za tretman automobilskih guma
Izlazni indikatori:	Upravljanje otpadom u skladu sa zakonskom regulativom, smanjen broj guma nelegalno odloženih
Odgovorna strana:	Opština Nikšić, DOO „Komunalno“ Nikšić, Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	2.000.000,00 € Budžet Opštine Nikšić, DOO „Komunalno“ Nikšić, Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, EU fondovi, donacije
Ciljne grupe/korisnici:	DOO „Komunalno“ Nikšić, Opština Nikšić i građani
Period implementacije:	24 mjeseca
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organ uprave

Projekat br. 3.1.7.	
Naziv projekta:	Sistem upravljanja nusproizvodima životinjskog porijekla
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 3: Zaštita životne sredine PRIORITET 3.1. Uspostavljanje održivog sistema upravljanja otpadom
Usklađenost sa politikama:	Direktiva (EU) 2018/851 Evropskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Direktive 2008/98/EZ o otpadu Direktiva 2008/89/EC o otpadu koja zamijenjuje i dopunjuje Okvirnu direktivu 75/442/EEC, 2006/12/EC (Okvirna direktiva) – Cilj Direktive je uspostavljanje sistema za koordinisano upravljanje otpadom u EU sa ciljem da se ograniči proizvodnja otpada Direktiva Savjeta 99/31/EC o deponijama – Cilj direktive je da se uvođenjem strogih tehničkih zahtjeva redukuju negativni efekti deponovanja otpada na okolinu, naročito na zemljište, podzemne i površinske vode, kao i na zdravlje stanovništva Zakon o upravljanju otpadom i prateći podzakonski akti Zakon o veterinarstvu Državni plan upravljanja otpadom u Crnoj Gori za period 2015–2020. godina Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Nacionalna strategija Crne Gore za upravljanje otpadom do 2030. godine Pravilnik o klasifikaciji i tretmanu ABP, higijenskim i veterinarsko-zdravstvenim uslovima nusproizvoda („Sl. list CG“, br. 8/20) Uredba 1069/2009 Uredba EK 1069/2009
Opis projekta:	Izgradnjom pogona za upravljanje ABP bio bi riješen višegodišnji problem sa upravljanjem nusproizvodima životinjskog porijekla iz klanica, mesara i objekata za preradu mesa, farma, individualnih domaćinstava, ugostiteljskih objekata, kao i hrane koja je već bila u upotrebi. Od prerade ABP dobija se mesno i koštano brašno, prerađeni životinjski proteini i životinjska mast.
Namjena i cilj:	Cilj je unapređenje zaštite životne sredine kroz pravilno upravljanje nusproizvodima životinjskog porijekla
Aktivnosti projekta:	Obezbeđivanje lokacije, izrada projektne dokumentacije, pribavljanje potrebnih dozvola, raspisivanje tendera i izbor izvođača, izvođenje radova
Projektni ishod:	Izgrađen pogon za upravljanje ABP
Izlazni indikatori:	Upravljanje nusproizvodima životinjskog porijekla u skladu sa zakonskom regulativom, isključivanje ove vrste otpada tretirane i odložene na neadekvatan način
Odgovorna strana:	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede – Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove, Opština Nikšić, DOO „Komunalno“ Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	Oko 7.000.000,00 € Budžet Crne Gore, Budžet Opštine Nikšić
Ciljne grupe/korisnici:	Subjekti u poslovanju sa hranom, klanice, farmeri, privatni veterinari, Opština i opšta javnost
Period implementacije:	24 mjeseca
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi uprave

Prioritet 3.2. Regulacija vodotoka u cilju zaštite od štetnog dejstva voda

<p>Projekat br. 3.2.1.</p>	
<p>Naziv projekta:</p>	<p>Regulacija vodotoka Zete nizvodno od Brezovika</p>
<p>Područje i nivo prioriteta:</p>	<p>SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 3: Zaštita životne sredine PRIORITET 3.2. Regulacija vodotoka u cilju zaštite od štetnog dejstva voda</p>
<p>Usklađenost sa nacionalnom politikom:</p>	<p>Strategija upravljanja vodama svrstava „Projekte uređenja vodotoka u urbanim područjima“ u nacionalne strateške projekte u oblasti voda Strategijom upravljanja vodama je istaknut značaj uređenja voda i zaštite od poplava kroz regulaciju rijeka i stabilizaciju obala, uključujući prirodnu regulaciju u cilju očuvanja ekoloških i estetskih vrijednosti i obogaćivanja biodiverziteta. Iz tog razloga su Projekti regulacije vodotoka na urbanim područjima gradova svrstani u nacionalne strateške projekte u oblasti voda</p>
<p>Opis projekta:</p>	<p>Regulacija rijeke Zete nizvodno od mosta u Brezoviku sa širom zelenom zonom, koja bi imala naglašenu zaštitnu funkciju. Radi se o dijelu toka u dužini od cca 6,8 km.</p> <p>Projektom je neophodno definisati način regulacije rijeke na osnovu utvrđenih karakterističnih proticaja, uvažavajući morfologiju terena, geološki sastav korita i obala, imovinsko-pravne odnose i dr.</p> <p>Do sada je urađena projektna dokumentacija za dionicu kod mosta na Duklu. Investitor Elektroprivreda Crne Gore realizuje Projekat rekonstrukcije hidrološkog mjernog profila „Duklov most“, u okviru projekta rekonstrukcije i modernizacije HE Perućica – faza II. Projektom se uređuje postojeće korito rijeke Zete tako što se nizvodno od mosta korito rijeke čisti od postojećeg nanosa, a nakon toga jednim dijelom oblaže kamenom, a jednim dijelom (cca 300 m) korito se betonira i ograđuje betonskim zidovima i dobija se veći poprečni profil korita, što će omogućiti da djelovi koji su nekad plavili ubuduće budu zaštićeni od pojave velikih voda.</p>

	
Namjena i cilj projekta:	Obrana od poplava i uređenje zone uz rijeku
Aktivnosti:	Izrada projektne dokumentacije regulacije rijeke Zete Izvođenje radova na regulaciji
Projektni ishod:	Uređeno i regulisano korito rijeke sa zaštitnom zelenom zonom
Izlazni indikatori:	Regulisani korito
Odgovorna strana:	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	Vrijednost ukupne investicije će biti poznata nakon izrade projektne dokumentacije, a procijenjena vrijednost regulacije određenih dionica je 3.000.000,00 € Budžet Opštine, Budžet Crne Gore, donacije, EU fondovi
Ciljne grupe/korisnici:	Stanovnici naselja Mokra Njiva, Čemenca, Brezovik, Kočani...
Period implementacije:	36 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 3.2.2.	
Naziv projekta:	Regulacija vodotoka Bistrice sa zaštitnom zelenom zonom
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 3: Zaštita životne sredine PRIORITET 3.2. Regulacija vodotoka u cilju zaštite od štetnog dejstva voda
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Strategija upravljanja vodama svrstava „Projekte uređenja vodotoka u urbanim područjima“ u nacionalne strateške projekte u oblasti voda
Opis projekta:	<p>Projekat obuhvata regulaciju dijela toka rijeke od mosta Perunovića do ušća u rijeku Zetu (nastavak na postojeću regulaciju). Koncept regulacije je postavljen na osnovu karakterističnih proticaja, uvažavajući morfologiju terena, geološki sastav korita i obala i imovinsko-pravne odnose. Planirani objekti su uklopljeni u postojeće objekte regulacije na način da se obezbijedi optimalni režim voda i stabilnost izgrađenih objekata pri svim proticajima.</p>
Namjena i cilj projekta:	Smanjenje rizika od poplava i uređenje zone uz rijeku
Aktivnosti:	U toku je izrada tehničke dokumentacije za regulisanje korita rijeke Bistrice, od mosta Perunovića (nastavak na postojeću regulaciju) do uliva u rijeku Zetu. Projekat obuhvata cca 700 m korita rijeke Izvođenje radova na regulaciji rijeke i uređenju terena
Projektni ishod:	Uređenje vodotoka i zone uz korito
Izlazni indikatori:	Uređenje terena i eliminisanje divljih deponija uz vodotok i u njemu
Odgovorna strana:	Opština Nikšić, EPCG
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	2.000.000,00 € Budžet Opštine, Budžet Crne Gore, donacije, EU fondovi, Elektroprivreda Crne Gore
Ciljne grupe/korisnici:	Stanovnici na gradskom području koje gravitira ka ovoj rijeci kao i stanovnici prigradskih naselja Dragova Luka i Čemenca Budžet Opštine, Budžet Crne Gore, donacije, EU fondovi
Period implementacije:	24 mjeseca
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 3.2.3.	
Naziv projekta:	Regulacija rijeke Gračanice na dionici Halda – ušće Gračanice u kanal Zete
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 3: Zaštita životne sredine PRIORITET 3.2. Regulacija vodotoka u cilju zaštite od štetnog dejstva voda
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Strategija upravljanja vodama Crne Gore kao strateški cilj ima uređenje vodnih režima i zaštita od poplava. Regulacija rijeke Gračanice na dionici Halda – ušće Gračanice u kanal je, ovom strategijom, svrstan u projekte čija bi implementacija imala izuzetno značajan pozitivan efekat u pogledu zaštite od polava
Opis projekta:	<p>Rijeka Gračanica je lijeva pritoka Gornje Zete i izvire ispod krečnjačkog masiva istočno od Nikšićkog polja. Njena dužina je 29 km. Vodotok je, posljednjih nekoliko decenija, na više lokacija ugrožen eksploatacijom šljunka i pijeska, odlaganjem komunalnog i industrijskog otpada (Halda). Urađen je Glavni projekat „Regulacija rijeke Gračanice u zoni postojećih mostova“ od strane AD „Građevinski nadzor i laboratorijska ispitivanja“. Radi se o detaljnom planu regulacije rijeke Gračanice na dionicama duž 6 mostova (<i>u dužini cca 100 m u zoni mostova</i>), koji su destabilizovani dinamičkom silom vode u zoni njihovih temelja. Obuhvaćeni mostovi se nalaze u dionici toka 6 km uzvodno od ušća u rijeku Zetu. Vrijednost radova iznosi 2.803.188,44 €.</p> <p>Urađen je i projekat Uređenje terena industrijske zone „Gračanica“, koji obuhvata sanaciju terena i stvaranje uslova za proširenje industrijske – biznis zone na potezu od mosta kod rampe Boksita do mosta ispod Žirovnice (na putu za Ozriniće), odnosno obuhvata prostor između Puta pored Gračanice i korita Gračanice. Vrijednost investicije je 800.674,44 €.</p> <p>Projekat regulacije obuhvatio bi izradu tehničke dokumentacije, nakon čega bi se pristupilo izvođenju radova na regulaciji ove dionice u dužini od 9 km.</p>
Namjena i cilj projekta:	Smanjenje rizika od poplava priobalnih područja rijeke Gračanice, sprečavanje dalje erozije obala, stabilizacija rječnog toka i uređenje terena uz vodotok
Aktivnosti:	<ul style="list-style-type: none"> • izrada projektne dokumentacije • izvođenje radova na regulaciji korita rijeke i uređenja terena uz rijeku
Projektni ishod:	Regulacija rijeke i uređenje terena. Trajno rješavanje problema nelegalnog odlaganja komunalnog otpada na ovom prostoru. Radi se o devastiranom terenu uz rijeku, koji bi dobio odgovarajuću namjenu
Izlazni indikatori:	Regulisano korito i uređen teren
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	Vrijednost ukupne investicije će biti poznata nakon izrade projektne dokumentacije, a procijenjena vrijednost regulacije određenih dionica je 6.000.000,00 € Budžet Opštine, Budžet Crne Gore, donacije, EU fondovi
Ciljne grupe/korisnici:	Stanovništvo koje gravitira ovom području, a radi se o nekolike desetine hiljada mještana naselja Ozrinići, Kličevo i dio gradskog naselja koje se nalazi u blizini toka rijeke
Period implementacije:	18 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 3.2.4.	
Naziv projekta:	Izrada Opšteg plana zaštite od štetnog dejstva voda i Operativnog plana zaštite od štetnog dejstva voda za vode od značaja za opštinu Nikšić
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 3: Zaštita životne sredine PRIORITET 3.2. Regulacija vodotoka u cilju zaštite od štetnog dejstva voda
Usklađenost sa nacionalnom politikom:	Strategija upravljanja vodama je zaštitu od štetnog dejstva voda definisala kao jedan od tri stuba upravljanja vodama (korišćenje voda – zaštita voda od zagađivanja – zaštita od štetnog dejstva voda), a smanjenje rizika od štetnog dejstva voda kao strateški cilj
Opis projekta:	Jedinice lokalne samouprave su u obavezi, u skladu sa Zakonom o vodama, da donesu opšte i operativne planove zaštite od štetnog dejstva voda za vode od lokalnog značaja, kojim se definiše preventivno i operativno sprovođenje zaštite od poplava. Opšti plan zaštite od štetnog dejstva voda se donosi na 6 godina i definiše radove i mjere koje se preduzimaju za zaštitu od štetnog dejstva voda, način institucionalnog organizovanja, dužnosti, odgovornosti i ovlašćenja rukovodioca zaštite od štetnog dejstva voda, institucija i drugih lica nadležnih za zaštitu od štetnog dejstva voda, način osmatranja i evidentiranja podataka, najava pojava i obavještanje. Operativnim planom zaštite od štetnog dejstva voda, koji se donosi svake godine, određuju se mjere potrebne za efikasno sprovođenje zaštite, mjerodavni vodostaji i kriterijumi za proglašavanje redovne i vanredne odbrane od štetnog dejstva voda.
Namjena i cilj projekta:	Zaštita od štetnog dejstva voda kroz uspostavljen okvir djelovanja u cilju zaštite od štetnog dejstva voda, kao i preventivno djelovanje i operativno sprovođenje zaštite
Aktivnosti:	<ul style="list-style-type: none"> • formiranje radne grupe u cilju izrade Opšteg plana zaštite od štetnog dejstva voda • usvajanje na Skupštini opštine • formiranje radne grupe u cilju izrade Operativnog plana zaštite od štetnog dejstva voda • usvajanje na Skupštini opštine
Projektni ishod:	Uspostavljen okvir djelovanja u cilju zaštite od štetnog dejstva voda, radovi i mjere koje se preduzimaju preventivno i u periodu nailaska velikih voda, dužnosti i odgovornosti organa uprave i preduzeća koja sprovode zaštitu od štetnog dejstva voda, definisane operativne aktivnosti djelovanja i krizni štab koji bi koordinisao, dužnosti i odgovornosti lica koja organizuju ili sprovode odbranu od štetnog dejstva voda, pravna lica ovlašćena za sprovođenje zaštite od štetnog dejstva voda; štab za zaštitu od štetnog dejstva voda za vode od lokalnog značaja; mjere potrebne za efikasno sprovođenje zaštite od štetnog dejstva voda
Izlazni indikatori:	Doneseni planovi i uspostavljen pravni okvir djelovanja u ovoj oblasti
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	Opština Nikšić
Ciljne grupe/korisnici:	Organi lokalne uprave, pravna lica i građani
Period implementacije:	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Godišnje se inovira i donosi Operativnim planom zaštite od štetnog dejstva voda

Prioritet 3.3. Zaštita biodiverziteta i prirodnih vrijednosti

Projekat br. 3.3.1.	
Naziv projekta:	Studije zaštite (stručne studije za zaštitu prirodnih dobara)
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 3: Zaštita životne sredine PRIORITET 3.3. Zaštita biodiverziteta i prirodnih vrijednosti
Usklađenost sa politikama:	Zakon o zaštiti prirode, Natura 2000.
Opis projekta:	Opis prirodnih, stvorenih i predionih odlika prirodnog dobra; ocjena stanja područja; predlog kategorije i režima zaštite (zona zaštite); kartografski prikaz sa ucrtanim granicama, odnosno sa oznakom lokacije na osnovu podataka iz katastra nepokretnosti; koncept zaštite, unapređenja, održivog razvoja, način upravljanja tim područjem, posljedice koje će donošenjem akta o proglašenju proisteći, posebno s obzirom na vlasnička prava i zatečene privredne djelatnosti, kao i moguće izvore potrebnih sredstava za sprovođenje akta o proglašenju zaštićenog područja i druge elemente od značaja za stavljanje pod zaštitu prirodnog dobra.
Namjena i cilj:	Zaštita prirodnih dobara na području opštine Nikšić i očuvanje biodiverziteta Održivo upravljanje i korišćenje prirodnih resursa
Aktivnosti projekta:	Pribavljanje podataka sa terena
Projektni ishod:	Izrađena Studija zaštite (stručne studije za zaštitu prirodnih dobara)
Izlazni indikatori:	Povećana površina pod zaštićenim područjima
Odgovorna strana:	Opština Nikšić – Sekretarijat za uređenje prostora i zaštitu životne sredine, Agencija za zaštitu životne sredine
Ukupni budžeti i izvor finansiranja:	60.000,00 € Budžet Opštine Nikšić, Budžet Crne Gore, EU fondovi, donacije
Ciljne grupe/korisnici:	Građani Nikšića
Period implementacije:	18 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Formiranje radnog tima za praćenje i nadzor nad sprovođenjem projekta

Projekat br. 3.3.2.	
Naziv projekta:	Posmatranje ptica – Birdwatching
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 3: Zaštita životne sredine PRIORITET 3.3. Zaštita biodiverziteta i prirodnih vrijednosti
Usklađenost sa politikama:	Zakon o zaštiti prirode Zakon o životnoj sredini
Opis projekta:	<p>Od ukupno 526 vrsta evropskih ptica, u Crnoj Gori su redovno prisutne oko 333 vrste. Od njih, 204 vrste se gnijezde u našoj zemlji.</p> <p>Na teritoriji opštine Nikšić je evidentirano 196 vrsta ptica. Nikšićke akumulacije, Golija i dolina rijeke Zete predstavljaju značajna IBA područja. Najznačajniji objekat za migratorne ptice je Slano jezero, na kome povremeno boravi i do 20.000 ptica.</p> <p>Projekat obuhvata izradu mobilne aplikacije koja bi bila dostupna na Google Play Store i App Store, postavljanje, na pojedinim lokacijama, platformi (osmatračnica) za posmatranje, obezbjeđivanje odgovarajuće opreme (dvoogledi, priručnici za prepoznavanje ptica, bilježnice itd.).</p>
Namjena i cilj:	Unaprijeđen sistem usluga u oblasti turističke ponude opštine Nikšić, očuvan biodiverzitet, unaprijeđen turistički potencijal opštine Nikšić
Aktivnosti projekta:	Izrada mobilne aplikacije, postavljanje platformi (osmatračnica), obezbjeđivanje opreme za turiste i obuka turističkih vodiča
Projektni ishod:	Održivo upravljanje biodiverzitetom, razvoj eko-turizma na lokacijama akumulacija Slano jezero, Krupac, Liverovići i Vrtac
Izlazni indikator:	Povećan broj turista i posjetilaca
Odgovorna strana:	Opština Nikšić, Turistička organizacija Opštine Nikšić, Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma
Ukupni budžeti i izvor finansiranja:	10.000,00 € Budžet Opštine Nikšić, Budžet Crne Gore, EU fondovi, donacije
Ciljne grupe/korisnici:	Građani Nikšića
Period implementacije:	6 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Formiranje radnog tima za praćenje i nadzor nad sprovođenjem projekta

Prioritet 3.4. Jačanje kapaciteta službe koja se bavi poslovima zaštite i spašavanja kroz modernizaciju objekata, sredstava, opreme i obuku ljudstva

Projekat br. 3.4.1.	
Naziv projekta:	Nabavka UTV vozila za gašenje šumskih požara
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 3: Zaštita životne sredine PRIORITET 3.4. Jačanje kapaciteta službe koja se bavi poslovima zaštite i spašavanja kroz modernizaciju objekata, sredstava, opreme i obuku ljudstva
Usklađenost sa politikama:	Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Zakon o zaštiti i spašavanju
Opis projekta:	Projekat bi uključivao nabavku dva vozila kapaciteta od 300 do 500 litara vode, koja bi omogućila da vatrogasci budu mobilniji pa bi samim tim i brže stizali do najudaljenijih tačaka, do kojih velika vatrogasna vozila ne mogu prići. Tu, u prvom redu, mislimo na zaštitu park-šume Trebjesa, gdje bi se izgradnjom novih i širenjem postojećih staza omogućilo da mala vozila za vrlo kratko vrijeme stignu do mjesta požara. Na ovaj način povećalo bi se područje djelovanja, uštedjeli bi se materijalni, tehnički i kadrovski resursi (sa manjim brojem vatrogasaca i tehnike postiže se veći učinak), vatrogasci se ne iscrpljuju dugotrajnim pješaćenjem po teško pristupačnim terenima, doprema opreme i sredstava je jednostavnija i brža, mogućnost da se požar gasi i noću, kada avioni to nijesu u stanju, kao i u nepovoljnim vremenskim uslovima. Od jednog takvog vozila bi se zahtijevala veća snaga motora u odnosu na masu vozila za lakše savladavanje prepreka (kamenja, grmlja, jama), pogon na sva četiri točka, pumpa odgovarajućeg pritiska (do 80 bari), dužina vitla do 70 metara, vatrogasna mlaznica za visoki pritisak i druga prikladna oprema za gašenje šumskih požara, kao što su gorionici za paljenje kontra požara, vatrogasne naprtnjače, posebno dizajnirane krampe, lopate, ašove, sjekire i druga oprema.
Namjena i cilj:	Projekat je namijenjen zaposlenima u Službi zaštite i spašavanja, odnosno svima onima koji bi se uključili u akcije gašenja požara na otvorenom prostoru (profesionalni i dobrovoljni vatrogasci-spasioci, volonteri...)
Aktivnosti projekta:	<ul style="list-style-type: none"> • izbor i nabavka odgovarajućeg UTV vozila kao i vatrogasne nadgradnje potrebne za gašenje požara na otvorenom prostoru • odabir izvođača obuke • obuka zaposlenih u Službi zaštite i spašavanja za rukovanje ovim vozilima (teorijski i praktično) • sticanje dozvole za upravljanje ovim vozilima
Projektni ishod:	Nabavljena UTV vozila za gašenje šumskih požara
Izlazni indikatori:	<ul style="list-style-type: none"> • smanjen broj šumskih požara sa katastrofalnim posljedicama • bolja tehnička opremljenost Službe zaštite i spašavanja • podizanje praktičnih i teorijskih znanja spasilaca-vatrogasaca
Odgovorna strana:	Službe zaštite i spašavanja, Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	73.000,00 € EU fondovi, donacije, Budžet Opštine
Ciljne grupe/korisnici:	Zaposleni u Službi zaštite i spašavanja i pripadnici dobrovoljnih vatrogasnih društava sa teritorije opštine Nikšić kao i volonteri koji izraze želju da se uključe u ove akcije gašenja požara
Period implementacije:	6 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Služba zaštite i spašavanja – interna provjera znanja

Projekat br. 3.4.2.	
Naziv projekta:	Nabavka lične i kolektivne opreme za gašenje šumskih požara
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 3: Zaštita životne sredine PRIORITET 3.4. Jačanje kapaciteta službe koja se bavi poslovima zaštite i spašavanja kroz modernizaciju objekata, sredstava, opreme i obuku ljudstva
Usklađenost sa politikama:	Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Zakon o zaštiti i spašavanju
Opis projekta:	Nabavka lične i kolektivne opreme za gašenje šumskih požara uključivala bi nabavku leđnih vatrogasnih pumpi, vatrogasnih crijeva manjih prečnika, crijeva, vatrogasnih mlaznica, posebno ergonomski dizajniranih naprtnjača kapaciteta do 20 litara vode, specijalnih pojaseva za transport opreme za gašenje požara kao i opreme koja bi se koristila za transport vode iz gumenog rezervoara tzv. „kruške“ ili nekog drugog izvora vode do samog mjesta gašenja požara na nepristupačnom terenu. Nabavka ove opreme omogućila bi formiranje specijalističkih vatrogasnih grupa, koje bi bile visoko mobilne i koje bi za kratko vrijeme uz pomoć avio-helikopterske jedinice mogle da se transportuju na mjesta koja su nepristupačna, a sve kako bi se šumski požari ugasili u najkraćem mogućem vremenskom periodu. Napominjemo da imamo već obučene zaposlene koji su prošli obuku gašenja požara na nepristupačnim terenima. Kako je sastavni dio gašenja šumskih požara i pravljenje protivpožarnih presjeka da bi se fizički presjekao put vatri, potrebna bi bila i nabavka opreme kao što su motorne testere, lopate, kosijeri i drugo.
Namjena i cilj:	Projekat je namijenjen zaposlenima u Službi zaštite i spašavanja, odnosno svima onima koji bi se uključili u akcije gašenja požara na otvorenom prostoru (profesionalni i dobrovoljni vatrogasci-spasioci, volonteri i dr.)
Aktivnosti projekta:	<ul style="list-style-type: none"> • izbor i nabavka lične i kolektivne opreme za gašenje požara na otvorenom prostoru • odabir izvođača obuke • obuka zaposlenih u Službi zaštite i spašavanja za rukovanje ovom opremom • obuka vatrogasaca za transport helikopterom i gašenje požara na nepristupačnim predjelima
Projektni ishod:	Nabavljena lična i kolektivna opreme za gašenje šumskih požara
Izlazni indikatori:	smanjen broj šumskih požara sa katastrofalnim posljedicama bolja tehnička opremljenost Službe zaštite i spašavanja podizanje praktičnih i teorijskih znanja spasilaca-vatrogasaca
Odgovorna strana:	Službe zaštite i spašavanja, Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	61.000,00 € EU fondovi, donacije, Budžet Opštine
Ciljne grupe/korisnici:	Zaposleni u Službi zaštite i spašavanja
Period implementacije:	6 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Služba zaštite i spašavanja – interna provjera znanja u okviru Službe kao i nadležne institucije za izdavanje dozvola

Projekat br. 3.4.3.	
Naziv projekta:	Nabavka vatrogasnih vozila (vatrogasna zglobna platforma, kombi, cistijerna za prevoz vode)
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 3: Zaštita životne sredine PRIORITET 3.4. Jačanje kapaciteta službe koja se bavi poslovima zaštite i spašavanja kroz modernizaciju objekata, sredstava, opreme i obuku ljudstva
Usklađenost sa politikama:	Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Zakon o zaštiti i spašavanju
Opis projekta:	<u>Vatrogasna zglobna platforma:</u> Grad Nikšić ima veći broj višespratnica, što u slučaju požara na višim spratovima može predstavljati veliki problem za spašavanje svih onih koji su ugroženi u požaru, pogotovo ako se ima u vidu da unutrašnja hidrantska mreža za gašenje požara u višespratnicima ne postoji. Nabavka vatrogasne zglobne platforme umnogome bi olakšala ove intervencije, jer bi se sa spoljašnje strane mogla da vrši evakuacija ugroženih osoba i na taj način spase mnogi životi. Prilikom planiranja novog vatrogasnog doma predviđena je garaža u kojoj bi se moglo smjestiti jedno ovakvo vozilo, koje danas imaju sve vatrogasne jedinice u razvijenim zemljama gdje postoje višespratnice. <u>Vatrogasni kombi:</u> Nabavka ovog vozila omogućila bi prevoz većeg broja vatrogasaca prilikom određenih intervencija koje zahtijevaju i veći broj ljudstva, kao što su šumski požari ili poplave, kao i transport lične i kolektivne vatrogasne oprema za te intervencije. Takođe, bio bi omogućen prevoz zaposlenih na vježbe i obuke, a po potrebi koristio bi se i za Opštinu Nikšić i javne službe. <u>Cistijerna za dopremanje čiste vode:</u> U ljetnjim mjesecima, a naročito u sušnim periodima godine, povećana je potreba za dopremom vode do domaćinstava na bezvodnim područjima i za te poslove angažuju se vozila Službe. Kako bi se rasteretila vatrogasna vozila, potrebno je nabaviti cistijernu za transport vode, a vatrogasna vozila bila bi angažovana isključivo na gašenju požara. Isto tako, ove cistijerne mogle bi se koristiti i na dopremanju vode za potrebe gašenja požara.
Namjena i cilj:	Projekat je namijenjen zaposlenima u Službi zaštite i spašavanja, zaposlenima u Opštini i javnim službama za potrebe transporta (kombi), rada na visini (vatrogasna zglobna platforma) ili dopremanja pitke vode stanovništvu opštine u sušnim periodima ili prilikom havarija na vodovodnom sistemu
Aktivnosti projekta:	<ul style="list-style-type: none"> • nabavka vozila • obuka zaposlenih u Službi za rad na vozilima • upotreba nabavljenih vozila
Projektni ishod:	Nabavljena vatrogasna vozila (vatrogasna zglobna platforma, kombi, cistijerna za prevoz vode)
Izlazni indikatori:	<ul style="list-style-type: none"> • povećana efikasnost Službe prilikom spašavanja sa visina i dubina • povećana mobilnost/efikasnost na intervencijama/akcijama spašavanja • bolje snabdijevanje stanovništva vodom u sušnim periodima godine, čime se štede vatrogasna vozila
Odgovorna strana:	Služba zaštite i spašavanja, Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	250.000,00 € – Vatrogasna zglobna platforma 50.000,00 € – Vatrogasni kombi 31.000,00 € – Cistijerna za prevoz vode EU fondovi, donacije, Budžet Opštine
Ciljne grupe/korisnici:	Zaposleni u Službi zaštite i spašavanja, zaposleni u Opštini i javnim službama, sportska i druga društva sa teritorije opštine Nikšić, stanovništvo opštine Nikšić
Period implementacije:	6 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Služba zaštite i spašavanja – interna provjera znanja

Projekat br. 3.4.4.	
Naziv projekta:	Vatrogasno-spasilačka škola – centar za obuku spasilaca-vatrogasaca iz zemlje i regiona na Kapinom Polju
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 3: Zaštita životne sredine PRIORITET 3.4. Jačanje kapaciteta službe koja se bavi poslovima zaštite i spašavanja kroz modernizaciju objekata, sredstava, opreme i obuku ljudstva
Usklađenost sa politikama:	Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Zakon o zaštiti i spašavanju
Opis projekta:	S obzirom da na Kapinom Polju postoje objekti u vlasništvu Opštine, u kojima je smješten dio ljudstva i tehnike Službe zaštite i spašavanja, na tom prostoru bi se izgradnjom novih sadržaja stvorili uslovi za formiranje vatrogasno-spasilačke škole i centra za obuku spasilaca-vatrogasaca iz zemlje i regiona. Formiranjem ovog centra stvorili bi se preduslovi za aktiviranje projekata nabavke opreme za razne vidove spašavanja i opremanje spasilaca neophodnom spasilačkom opremom, kako bi kroz stalni trenažni proces bili osposobljeni za razne vidove spašavanja. Ovdje se prije svega misli na projekat izgradnje simulatora za plamene udare, gdje bi vatrogasci iz Crne Gore uz pomoć naših instruktora, koji bi stekli licence za rad u njima, sticali neophodno iskustvo kako se pravilno reaguje prilikom gašenja požara u zatvorenom prostoru. Takođe, radili bi se i poligoni za fizičku obuku vatrogasaca kao i objekti za trening vatrogasaca za spasavanje sa visina i dubina, iz saobraćajnih udesa, kao i drugih vidova spašavanja. Takođe, bilo bi neophodno istu školu opremiti inventarom i nastavnim sredstvima kako bi se proces nastave u školi odvijao bez problema. Nastavni kadar za ovu školu imamo u okviru Službe.
Namjena i cilj:	Projekat je namijenjen stvaranju novih kadrova (vatrogasac-spasilac), iz zemlje i regiona, kao i podizanju i usavršavanju znanja vatrogasaca-spasilaca kako iz zemlje i regiona, tako i iz Službe zaštite i spašavanja Nikšić
Aktivnosti projekta:	<ul style="list-style-type: none"> • izrada tehničke dokumentacije za adaptaciju postojećih objekata i izgradnju novih • raspisivanje tendera i odabir najpovoljnijeg ponuđača • adaptacija postojećih objekata kao i izgradnja novih • priprema potrebne dokumentacije za osnivanje škole (licence, elaborat, potvrde) • nabavka nastavnih sredstava i izgradnja simulatora za plamene udare • startovanje nastavnog procesa i izvođenje obuke • izdavanje diploma o završenoj obuci polaznicima škole
Projektni ishod:	Adaptacija postojećih objekata i izgradnja novih, formiranje vatrogasno-spasilačke škole i centra za obuku spasilaca-vatrogasaca, iz zemlje i regiona, stvaranje deficitarnog kadra (vatrogasac-spasilac) na tržištu rada Crne Gore
Izlazni indikatori:	<ul style="list-style-type: none"> • stvaranje spremnog kadra koji bi se uključio u sistem zaštite i spašavanja • povećanje stručne osposobljenosti postojećih vatrogasaca-spasilaca
Odgovorna strana:	Službe zaštite i spašavanja, Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	43.000,00 € EU fondovi, donacije, Budžet Opštine
Ciljne grupe/korisnici:	Mladi, nezaposleni uzrasta do 25 godina, zaposleni u službama zaštite u Crnoj Gori i regionu, zaposleni u Službi zaštite i spašavanja Nikšić
Period implementacije:	18 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Služba zaštite i spašavanja

SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 4: Unapređenje i razvoj društvenih djelatnosti

Prioritet 4.1. Obogaćivanje kulturne ponude i promocije Nikšića kao kulturnog centra

Projekat br. 4.1.1.	
Naziv projekta:	Program razvoja kulture u opštini Nikšić
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 4: Unapređenje i razvoj društvenih djelatnosti PRIORITET 4.1. Obogaćivanje kulturne ponude i promocije Nikšića kao kulturnog centra
Usklađenost sa politikama:	Usklađenost sa Nacionalnom strategijom održivog razvoja do 2030. godine, koja definiše kulturu kao jednu od temeljnih vrijednosti crnogorskog društva i kao ključni segment održivog razvoja. Politici kulture posvećena su 2 strateška cilja ovog krovnog dokumenta, cilj 2.6. – Unaprijediti značaj kulture kao temeljne vrijednosti duhovnog, društvenog i ekonomskog razvoja, koja znatno unapređuje kvalitet života građana, i cilj 2.7. – Uspostaviti efikasan i savremeni sistem integralne zaštite, upravljanja i održivog korišćenja kulturne baštine i predjela Članom 10 Zakona o kulturi propisano je da opštine donose opštinske programe razvoja kulture
Opis projekta:	Nakon donošenja Nacionalnog programa razvoja kulture, pristupiće se izradi Programa razvoja kulture u opštini Nikšić za petogodišnji period. Program će sadržati: dugoročne potrebe lokalnog stanovništva i subjekata iz oblasti kulture, razvojne prioritete, dinamiku realizacije, organizacione, finansijske i administrativne mjere za njegovo ostvarivanje.
Namjena i cilj:	Cilj projekta je da Opština Nikšić izradi i usvoji strateški dokument iz oblasti kulture, kojim će se definisati pravci razvoja kulture na lokalnom nivou
Aktivnosti projekta:	<ul style="list-style-type: none"> • mapiranje potreba u oblasti kulture na lokalnom nivou • kreiranje dokumenta sa definisanim ciljevima, mjerama i aktivnostima • realizacija planiranih aktivnosti
Projektni ishod:	<ul style="list-style-type: none"> • usvojen Program razvoja kulture • poboljšani uslovi za razvoj kulture u opštini Nikšić • unaprijeđena kulturna ponuda u gradu
Izlazni indikatori:	Broj realizovanih planiranih aktivnosti iz Akcionog plana
Odgovorna strana:	Opština Nikšić, Ministarstvo kulture, institucije kulture
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	10.000,00 € Budžet Opštine, Ministarstvo kulture, Ministarstvo finansija, EU fondovi
Ciljne grupe/korisnici:	Institucije kulture, građani, stručna javnost, turisti
Period implementacije:	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Sekretarijat za kulturu, sport, mlade i socijalno staranje Opštine Nikšić

Projekat br. 4.1.2.	
Naziv projekta:	Rekonstrukcija postojeće Upravne zgrade pored Dvorca kralja Nikole za potrebe JU Narodna biblioteka „Njegoš“
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 4: Unapređenje i razvoj društvenih djelatnosti PRIORITET 4.1. Obogaćivanje kulturne ponude i promocije Nikšića kao kulturnog centra
Usklađenost sa politikama:	Usklađenost sa članom 5 Zakona o kulturi („Sl. list Crne Gore“, br. 49/08), koji propisuje ravnomjeran razvoj kulture na cjelokupnoj teritoriji Crne Gore; institucionalno organizovanje i obavljanje kulture; zaštita i očuvanje materijalne i nematerijalne baštine; zaštita i očuvanje crnogorskog stvaralaštva i kulturnih dobara; stvaranje uslova za ostvarivanje i razvoj svih oblasti kulturnog i umjetničkog stvaralaštva
Opis projekta:	<p>Nesporno je da biblioteke imaju ključnu ulogu u društvu, imajući u vidu da predstavljaju ključne institucije koje pružaju neophodan pristup informacijama, čuvaju kulturno nasljeđe, obezbjeđuju univerzalnu pismenost i pristup informacijama i informaciono-komunikacionim tehnologijama. Iako baštini tradiciju postojanja dugu 141 godinu, od tadašnjeg Društva nikšićke čitaonice, osnovanog 1881. godine, kao nukleusa kulturnog dešavanja, iz koga su se razvijale disperzivno i druge kulturne institucije grada, ova institucija nema svoju zgradu. Usluge koje pružaju ove institucije kulture u kreativnom i inovativnom društvu, uz resurse i pružanje pomoći u procesu kreiranja novih pristupa i perspektiva, čine ih arhivima sjećanja, u kojima se akumulira znanje i u kojima se pohranjuje, čuva baština i unapređuje cjeloživotno učenje. Nadalje, nezamislivo je unaprijediti ili proširiti bilo kakvo istraživanje u svijetu bez biblioteka. Svoju misiju JU Narodna biblioteka „Njegoš“ Nikšić ostvarivaće ispunjavanjem sljedećih ciljeva:</p> <ul style="list-style-type: none"> • obezbjeđivanjem adekvatnog prostora po važećim bibliotečkim standardima • obezbjeđivanjem knjižnog fonda naslovima iz stručne i naučne literature, beletristike, dječje književnosti i brojnim publikacijama koje će biti korisne studentima, istraživačima i ostalim naučnim radnicima • usvajanjem preporuka za standardizaciju kvaliteta rada biblioteka, „zaštitu“ fondova, izgradnju depozita, permanentno obrazovanje bibliotekara i realizaciju međunarodne saradnje • organizovanjem promocija, tribina, stručnih skupova, obilježavanjem značajnih datuma, književnih smotri, tematskih prigodbi i izložbi, simpozijuma i manifestacija sa fokusom na popularizaciju knjiga i čitanja • organizovanjem rada OSI • promovisanjem mladih i talentovanih autora čije stvaralaštvo ispunjava vrijednosne kriterijume • promovisanjem vrijednosti informacionog društva i aktivnosti • realizacijom brojnih programskih aktivnosti kao i niza vanprogramskih aktivnosti iz domena izdavačke djelatnosti • podrškom razvoja svih naučnih istraživanja • razvijanjem multimedijalnog fonda sa adekvatnom opremom • povećanjem aktivnosti na razvoju novog bibliotečko-informacionog fonda.
Namjena i cilj:	Cilj projekta je da se obezbijedi adekvatan prostor po važećim bibliotečkim standardima
Aktivnosti projekta:	<ul style="list-style-type: none"> • izrada tehničke dokumentacije • raspisivanje tendera i odabir najopovoljnijeg ponuđača • rekonstrukcija Upravne zgrade za potrebe JU Narodna biblioteka „Njegoš“

Projektni ishod:	Rekonstruisana zgrada
Izlazni indikatori:	Povećan broj posjeta, učlanjenja
Odgovorna strana:	Opština Nikšić, JU Narodna biblioteka „Njegoš“ Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	2.000.000,00 € Budžet Opštine, Ministarstvo kulture i medija, Ministarstvo finansija, EU fondovi
Ciljne grupe/korisnici:	Učenici, studenti, postdiplomci, istraživači i svi građani
Period implementacije:	24 mjeseca
Monitoring i evaluacija:	Sekretarijat za kulturu, sport, mlade i socijalno staranje Opštine Nikšić

Projekat br. 4.1.3.	
Naziv projekta:	Nabavka prevoznih sredstava za unapređenje rada JU Nikšićko pozorište
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 4: Unapređenje i razvoj društvenih djelatnosti PRIORITET 4.1. Obogaćivanje kulturne ponude i promocije Nikšića kao kulturnog centra
Usklađenost sa politikama:	Usklađenost sa: Nacionalnom strategijom održivog razvoja do 2030. godine – <i>kultura je predstavljena kao jedna od temeljnih vrijednosti crnogorskog društva i kao ključni segment održivog razvoja (cilj 2.6. – Unaprijediti značaj kulture kao temeljne vrijednosti duhovnog, društvenog i ekonomskog razvoja, koja znatno unapređuje kvalitet života građana, u okviru koga su definisani ciljni ishodi do 2030. godine, među kojima su: efikasan i održiv institucionalni model kulturnog sektora, ekonomska valorizacija kulture i kulturne baštine, kultura kao ključni segment održivog turizma, unaprijeđena prava kulturnih stvaralaca i infrastruktura objekata u kojima se vrše kulturne aktivnosti, povećana participacija građana u kulturi, stvoren antidiskriminatorni ambijent za kulturno izražavanje i raznolikost (...), kulturna baština predstavlja ekonomski resurs i pokretač razvoja)</i>
Opis projekta:	Projekat podrazumijeva kupovinu vozila (autobusa i kombija) kojim ansambl Nikšićkog pozorišta može da putuje na gostovanja i turneje, kao i kupovinu vozila (kamiona) kojima se prevozi scenografija. Na ovaj način bi dugoročno bili smanjeni troškovi prevoza i olakšani uslovi za nastup na scenama u Crnoj Gori i regionu.
Namjena i cilj:	Unapređenje rada JU Nikšićko pozorište
Aktivnosti projekta:	Raspisivanje tendera i odabir najpovoljnijeg ponuđača
Projektni ishod:	Nabavljena prevozna sredstva
Izlazni indikatori:	Povećanje broja gostovanja i aktivnosti Pozorišta van matične scene i promocija grada Nikšića putem kulturnih sadržaja
Odgovorna strana:	Opština Nikšić, JU Nikšićko pozorište
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	180.000,00 € Budžet Opštine, EU fondovi, donacije
Ciljne grupe/korisnici:	Ansambl Nikšićkog pozorišta
Period implementacije:	6 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	JU Nikšićko pozorište, Sekretarijat za kulturu, sport, mlade i socijalno staranje Opštine Nikšić

Projekat br. 4.1.4.	
Naziv projekta:	Rekonstrukcija dijela Doma revolucije za potrebe Gradske galerije sa pratećim sadržajima (izložbeni prostor, krovni vrt, ugostiteljski objekat) i multimedijalnog prostora
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 4: Unapređenje i razvoj društvenih djelatnosti PRIORITET 4.1. Obogaćivanje kulturne ponude i promocije Nikšića kao kulturnog centra
Usklađenost sa politikama:	Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	Projekat je nova faza rekonstrukcije i stavljanja u funkciju dijela objekta Doma revolucije za potrebe Gradske galerije.
Namjena i cilj:	Stavljanje u funkciju prostora za potrebe održavanja izložbi, sajмова koji su neophodni gradu
Aktivnosti projekta:	Izrada projektne dokumentacije, raspisivanje tendera i odabir najpovoljnijeg ponuđača, izvođenje radova na rekonstrukciji
Projektni ishod:	Rekonstruisan prostor u Domu revolucije za Gradsku galeriju
Izlazni indikatori:	Broj korisnika prostora
Odgovorna strana:	Opština Nikšić, Vlada Crne Gore, Uprava za kapitalne projekte
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	1.000.000,00 € Budžet Crne Gore
Ciljne grupe/korisnici:	Građani i posjetioци Nikšića
Period implementacije:	24 mjeseca
Monitoring i evaluacija:	Opština Nikšić, Uprava za kapitalne projekte

Prioritet 4.2. Poboljšanje uslova za razvoj sporta i fizičke kulture

Projekat br. 4.2.1.	
Naziv projekta:	Izrada Strategije razvoja sporta u opštini Nikšić
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 4: Unapređenje i razvoj društvenih djelatnosti PRIORITET 4.2. Poboljšanje uslova za razvoj sporta i fizičke kulture
Usklađenost sa politikama:	Strategija razvoja sporta u Crnoj Gori za period 2018–2021. godine Zakon o sportu
Opis projekta:	Strategijom se utvrđuju ciljevi i prioriteti razvoja sporta i određuju organizacione, administrativne i druge mjere za njihovo ostvarivanje. Ovaj dokument treba da sadrži sljedeće segmente: dugoročne potrebe lokalnog stanovništva u oblasti sporta; razvojne prioritete u oblasti sporta u opštini; obaveze i zadatke organa i organizacija koji učestvuju u realizaciji postavljenih sportsko-razvojnih ciljeva; dinamiku realizacije strategije razvoja sporta na lokalnom nivou; plan izgradnje, rekonstrukcije, odnosno adaptacije sportskih objekata na teritoriji opštine; i organizacione i administrativne mjere za ostvarivanje strategije razvoja sporta na lokalnom nivou.
Namjena i cilj:	Stvaranje uslova za zdravo, bezbjedno i slobodno bavljenje sportom kroz kontinuiranu podršku unapređenju stanja u oblasti sporta i uvažavanje vrhunskih sportskih postignuća
Aktivnosti projekta:	Izrada Strategije razvoja sporta u opštini Nikšić Realizacija Strategije kroz: <ul style="list-style-type: none"> • podsticaj i promociju vrhunskog sporta • razvoj sporta kod djece, omladine, đaka, studenata i lica sa invaliditetom • unapređenje sportske rekreacije i promociju sporta kod građana svih uzrasta • podsticaj istraživačkog, razvojnog, vaspitno-obrazovnog rada i stručnog osposobljavanja u sportu • unapređenje zdravstvene zaštite sportista i sprečavanje negativnih pojava u sportu • promociju Nikšića kroz aktivnosti koje se tiču sporta i sportskih djelatnosti • unapređenje međunarodne saradnje u oblasti sporta
Projektni ishod:	Usvojena i realizovana Strategija razvoja sporta u opštini Nikšić
Izlazni indikatori:	<ul style="list-style-type: none"> • broj novoformiranih sportskih klubova, organizacija i društava • broj sportskih događaja na godišnjem nivou • broj ostvarenih sportskih postignuća • broj organizovanih predavanja, edukacija i seminara
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	20.000,00 € Budžet Opštine, EU fondovi
Ciljne grupe/korisnici:	<ul style="list-style-type: none"> • sportski klubovi, organizacije i društva • djeca, mladi, učenici, studenti, veterani i lica sa invaliditetom • sportski rekreativci
Period implementacije:	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Sekretarijat za kulturu, sport, mlade i socijalno staranje Opštine Nikšić

Projekat br. 4.2.2.	
Naziv projekta:	Uređenje staza za planinarsku orijentaciju
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 4: Unapređenje i razvoj društvenih djelatnosti PRIORITET 4.2. Poboljšanje uslova za razvoj sporta i fizičke kulture
Usklađenost sa politikama:	Plan rada EU u oblasti sporta 2021–2024, između ostalih prioriternih oblasti, obuhvata – Integritet u sportu – Promocija učešća u sportu i fizičkoj aktivnosti, koja poboljšava zdravlje – promocija benefita bavljenja sportom i osnaživanje pristupa sportskim i fizičkim aktivnostima za sve generacije (za razvoj strategije sporta na lokalnom nivou)
Opis projekta:	Izgradnja i označavanje planinarskih staza za potrebe profesionalnih sportista i sportskih rekreativaca. Projekat bi obuhvatio mapiranje i uređenje staza na Trebjesi, Toviću, Uzdomiru, Budošu, Malom i Velikom Žurimu i Vojniku. Definisanjem i označavanjem planinarskih staza stvoriće se uslovi i za unapređenje planinarenja, koje u Nikšiću ima dugu tradiciju, a omogućiće i bolju turističku ponudu grada. Prateći sadržaji omogućiće adekvatne uslove kako profesionalcima, tako i rekreativcima.
Namjena i cilj:	Cilj projekta je da se obezbijede što bolji uslovi za bavljenje planinarenjem kao sportskom disciplinom, a takođe i da se obogati turistička ponuda u gradu
Aktivnosti projekta:	<ul style="list-style-type: none"> • mapiranje terena i popis neophodnih radova • raspisivanje tendera i izbor izvođača radova • izvođenje radova i označavanje i postavljanje pratećih sadržaja
Projektni ishod:	<ul style="list-style-type: none"> • uređene staze za planinarsku orijentaciju • poboljšani uslovi za planinarenje u opštini Nikšić • poboljšana turistička ponuda
Izlazni indikatori:	<ul style="list-style-type: none"> • ukupna dužina staza za planinarsku orijentaciju • broj korisnika staza • broj organizovanih aktivnosti u vezi sa planinarenjem
Odgovorna strana:	Opština Nikšić, Ministarstvo sporta i mladih
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	500.000,00 € Budžet Opštine, Ministarstvo sporta i mladih, Ministarstvo finansija, EU fondovi
Ciljne grupe/korisnici:	<ul style="list-style-type: none"> • sportisti • djeca • omladina • veterani • sportski rekreativci • turisti • građani
Period implementacije:	18 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Sekretarijat za kulturu, sport, mlade i socijalno staranje Opštine Nikšić

Projekat br. 4.2.3.	
Naziv projekta:	Izgradnja sportsko-rekreativnog parka sa trim stazom u podnožju Trebjese
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 4: Unapređenje i razvoj društvenih djelatnosti PRIORITET 4.2. Poboljšanje uslova za razvoj sporta i fizičke kulture
Usklađenost sa politikama:	Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	<p>Predmet projekta je uređenje terena sa površinama za sport i rekreaciju sa pratećim sadržajima, šetnim stazama i zelenim površinama.</p> <p>Površine namijenjene za sport i rekreaciju obuhvataju: terene za fudbal (postojeći teren), mali fudbal, košarku, odbojku, tenis i badminton, sprave za vježbanje na otvorenom i dječja igrališta sa neophodnim mobilijarom. Obodom planiranog zahvata predviđena je trim staza. Na terenima se planira podloga od tartana, dok se na šetnim stazama planira ugradnja podloge od behaton ploča.</p> <p>Projektom je predviđena i sadnja visokog i niskog rastinja i postavljanje mobilijara za miran odmor, klupa i korpi za otpatke, u skladu sa potrebama korisnika.</p>
Namjena i cilj:	<p>Predloženim projektnim rješenjem poboljšaće se kvalitet boravka korisnika na otvorenom prostoru, a posebno ako se ima u vidu da je predmetna površina smještena u dijelu grada zaštićenog od buke i saobraćajnog prometa, zatim njena neposredna povezanost sa šetnom i sportsko-rekreativnom stazom oko Trebjese, samim brdom Trebjesa (kao glavnom izletničkom zonom), projektom uređenja terena oko Dvorca kralja Nikole</p> <p>Takođe, projektom se obezbjeđuje okupljanje velikog broja lica sa zajedničkim ciljem: briga o zdravlju i zdravim stilovima života i usavršavanje sportskih aktivnosti</p>
Aktivnosti projekta:	<ul style="list-style-type: none"> • analiza potreba korisnika prostora • projektni zadaci i idejno rješenje • raspisivanje tendera i odabir najpovoljnijeg ponuđača • realizacija projekta
Projektni ishod:	Izgrađen sportsko-rekreativni park sa trim stazom
Izlazni indikatori:	Zadovoljniji korisnici, bolji uslovi života, povećan broj sportskih terena za aktivnosti na otvorenom prostoru, pa samim tim i stepen kvaliteta života
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	1.092.816,86 € Ministarstvo sporta, Budžet Opštine, EU fondovi
Ciljne grupe/korisnici:	Sportisti (profesionalci i rekreativci), građani, turisti i posjetioci
Period implementacije:	18 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Ministarstvo sporta, nadležni organi Opštine

Prioritet 4.3. Unapređenje socijalne, zdravstvene zaštite i obrazovanja

Projekat br. 4.3.1.	
Naziv projekta:	Izrada Lokalnog akcionog plana za mlade u opštini Nikšić
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI CILJ 4: Unapređenje i razvoj društvenih djelatnosti PRIORITET 4.3. Unapređenje socijalne, zdravstvene zaštite i obrazovanja
Usklađenost sa politikama:	Zakon o mladima Crne Gore Nacionalna strategija za mlade u Crnoj Gori Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Strategija Evropske unije za mlade za period 2019–2027. godine „Agenda 2020“ Savjeta Evrope UN Strategija za mlade 2030. godine
Opis projekta:	Nakon usvajanja Nacionalne strategije za mlade u Crnoj Gori, Opština Nikšić će pristupiti izradi Lokalnog akcionog plana za mlade. Lokalni akcioni plan za mlade je dokument koji definiše osnovne probleme mladih u opštini Nikšić, kao i konkretne mjere i aktivnosti za njihovo prevazilaženje, u cilju stvaranja preduslova za unapređenje kvaliteta života mladih. Ovaj dokument će jasno pozicionirati mlade kao pitanje od značaja za lokalnu zajednicu i holističkim pristupom predviđa međusektorsku i multiresornu saradnju aktera omladinske politike. Proces izrade Lokalnog akcionog plana za mlade vodiće Sekretarijat za kulturu, sport, mlade i socijalno staranje, kao organ nadležan za oblast omladinske politike u Opštini Nikšić.
Namjena i cilj:	Izrada i usvajanje dokumenta koji će, na osnovu iskazanih potreba mladih, definisati mjere i aktivnosti za poboljšanje njihovog položaja. Kroz LAP za mlade lokalna uprava će pokušati da odgovori na izazove sa kojima se mladi u Nikšiću susreću
Aktivnosti projekta:	<ul style="list-style-type: none"> • formiranje Radne grupe za izradu LAP-a • istraživanje o potrebama mladih (anketa / fokus grupe / intervjui...) • izrada Nacrta – pravni okvir, rezultati istraživanja, SWOT analiza, plan aktivnosti, plan monitoringa... • usvajanje LAP-a na sjednici Skupštine opštine Nikšić • implementacija aktivnosti
Projektni ishod:	Usvojen Lokalni akcioni plan za mlade u opštini Nikšić
Izlazni indikatori:	<ul style="list-style-type: none"> • usvojen dokument • broj mladih uključenih u izradu • broj realizovanih mjera/aktivnosti • broj mladih uključenih u implementaciju plana • broj aktera koji učestvuju u izradi • broj aktera koji učestvuju u implementaciji plana
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	Budžet Opštine, EU fondovi, donacije
Ciljne grupe/korisnici:	Mladi, srednje škole, fakulteti, omladinske organizacije, omladinski klubovi, neformalne grupe, nevladine organizacije...
Period implementacije:	3 mjeseca
Monitoring i evaluacija:	Sekretarijat za kulturu, sport, mlade i socijalno staranje Opštine Nikšić

Projekat br. 4.3.2.	
Naziv projekta:	Izrada Lokalnog akcionog plana za postizanje rodne ravnopravnosti u opštini Nikšić
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI CILJ 4: Unapređenje i razvoj društvenih djelatnosti PRIORITET 4.3. Unapređenje socijalne, zdravstvene zaštite i obrazovanja
Usklađenost sa politikama:	Zakon o rodnoj ravnopravnosti Crne Gore Zakon o zabrani diskriminacije Zakon o zaštiti od nasilja u porodici Nacionalna strategija rodne ravnopravnosti 2021–2025. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine UN Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena (CEDAW) Pekinška deklaracija i Pekinška platforma za akciju Evropska povelja o rodnoj ravnopravnosti na lokalnom nivou
Opis projekta:	Proces izrade Lokalnog akcionog plana za postizanje rodne ravnopravnosti vodiće Sekretarijat za kulturu, sport, mlade i socijalno staranje, kao organ nadležan za tu oblast u Opštini Nikšić. Lokalni akcioni plan za postizanje rodne ravnopravnosti predstavlja razvojni dokument za implementaciju politike rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou. Izradiće se u skladu sa nacionalnim i međunarodnim standardima, a imajući u vidu specifične potrebe žena u lokalnoj zajednici.
Namjena i cilj:	Izrada i usvajanje dokumenta koji će, na osnovu iskazanih potreba žena, definisati mjere i aktivnosti za poboljšanje njihovog položaja. Kroz LAP za rodnu ravnopravnost lokalna uprava će pokušati da odgovori na izazove sa kojima se susreću žene u Nikšiću
Aktivnosti projekta:	<ul style="list-style-type: none"> • formiranje Radne grupe za izradu LAP-a • istraživanje o potrebama (anketa / fokus grupe / intervjui...) • izrada Nacrta – pravni okvir, rezultati istraživanja, SWOT analiza, plan aktivnosti, plan monitoringa... • usvajanje LAP-a na sjednici Skupštine opštine Nikšić • implementacija aktivnosti
Projektni ishod:	Usvojen Lokalni akcioni plan za postizanje rodne ravnopravnosti u opštini Nikšić
Izlazni indikatori:	<ul style="list-style-type: none"> • usvojen dokument • broj žena uključenih u izradu • broj realizovanih mjera/aktivnosti • broj žena uključenih u implementaciju plana • broj aktera koji učestvuju u izradi • broj aktera koji učestvuju u implementaciji plana
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	Budžet Opštine, EU fondovi, donacije
Ciljne grupe/korisnici:	Građanke i građani, ustanove, organizacije, nevladin sektor, udruženja, preduzetnice, žene iz ruralnih područja...
Period implementacije:	3 mjeseca
Monitoring i evaluacija:	Sekretarijat za kulturu, sport, mlade i socijalno staranje Opštine Nikšić

Projekat br. 4.3.3.	
Naziv projekta:	Izgradnja Centra za razvoj socijalnih servisa u zajednici
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 4: Unapređenje i razvoj društvenih djelatnosti PRIORITET 4.3. Unapređenje socijalne, zdravstvene zaštite i obrazovanja
Usklađenost sa politikama:	Usklađenost sa posebnim ciljem 3 Strategije razvoja sistema socijalne i dječje zaštite za period 2018–2022: Unaprijeđene usluge socijalne i dječje zaštite i stvoreni preduslovi za nastavak deinstitutionalizacije Zakon o socijalnoj i dječjoj zaštiti Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine (NSOR) Lokalni plan za unapređenje socijalne inkluzije i razvoj socijalnih usluga/servisa za period 2022–2026. godine
Opis projekta:	Projekat podrazumijeva izgradnju Centra za razvoj socijalnih servisa, koji bi redovno mapirao potrebe korisnika na lokalnom nivou, a radi unapređenja strateškog lokalnog planiranja, i koji bi, u tom cilju, razvijao i uspostavljao kako usluge i inovativne usluge, tako i razvijao, uspostavljao nove i održavao postojeće servise socijalne i dječje zaštite na lokalnom nivou. Kvalitetnom ponudom servisa socijalne i dječje zaštite, kroz njihovo održavanje i/ili uspostavljanje novih, zadovoljiće se potrebe korisnika, odnosno građana koji imaju potrebu za korišćenjem ovih usluga. Sa druge strane, ojačaće se postojeći kapaciteti pružalaca usluga socijalne i dječje zaštite, a takođe vršiti kvalitetna i konstantna analiza, odnosno procjena potreba građana za uslugama u socijalnoj i dječjoj zaštiti, što će uslovljavati revidovanje i donošenje potrebnih lokalnih akcionih planova. Izgradnjom ovog centra podstaklo bi se pitanje procjene učešća lokalne uprave u finansiranju usluga socijalne i dječje zaštite, podstakao nastavak razvoja usluga socijalne i dječje zaštite prema potrebama identifikovanim u lokalnim planovima i uz mogućnost participacije lokalne uprave, povlačila finansijska sredstva iz budžeta države za održivo finansiranje određenih servisa i usluga socijalne i dječje zaštite.
Namjena i cilj:	Cilj projekta je da se razviju i održe postojeći socijalni servisi u opštini Nikšić
Aktivnosti projekta:	<ul style="list-style-type: none"> • izrada tehničke dokumentacije • raspisivanje tendera i odabir najpovoljnijeg ponuđača • izgradnja i uspostavljanje rada Centra za razvoj socijalnih servisa u zajednici
Projektni ishod:	Izgrađen Centar za razvoj socijalnih servisa u zajednici
Izlazni indikatori:	<ul style="list-style-type: none"> • broj socijalnih servisa koji su se sačuvali • broj uspostavljenih novih socijalnih servisa
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	500.000,00 € Budžet Opštine, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, donacije
Ciljne grupe/korisnici:	<ul style="list-style-type: none"> • građani/korisnici servisa i usluga socijalne i dječje zaštite • pružaoci usluga socijalne i dječje zaštite • nosioci servisa socijalne i dječje zaštite
Period implementacije:	18 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Sekretarijat za kulturu, sport, mlade i socijalno staranje Opštine Nikšić, nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 4.3.4.	
Naziv projekta:	Izgradnja stanova za lica u stanju socijalne potrebe
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 4: Unapređenje i razvoj društvenih djelatnosti PRIORITET 4.3. Unapređenje socijalne, zdravstvene zaštite i obrazovanja
Usklađenost sa politikama:	Usklađenost sa posebnim ciljem 3 Strategije razvoja sistema socijalne i dječje zaštite za period 2018–2022: Unaprijeđene usluge socijalne i dječje zaštite i stvoreni preduslovi za nastavak deinstitutionalizacije (sa posebnim akcentom na mjeru 3.1. – Mapirati potrebe korisnika radi unapređenja strateškog lokalnog planiranja) Zakon o socijalnoj i dječjoj zaštiti Zakon o socijalnom stanovanju Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine (NSOR) Lokalni plan za unapređenje socijalne inkluzije i razvoj socijalnih usluga/servisa za period 2022–2026. godine
Opis projekta:	Projekat podrazumijeva izgradnju stanova za lica u stanju socijalne potrebe, odnosno za lica definisana Zakonom o socijalnom stanovanju kao lica kojima je potrebno obezbijediti stambeni objekat (fizička lica koja nemaju stan, odnosno drugi objekat za stanovanje, odnosno lica čiji stambeni objekat nije odgovarajućeg standarda i koja iz prihoda koje ostvaruju ne mogu da obezbijede stambeni objekat).
Namjena i cilj:	Cilj projekta je da se licima i porodicama koja/e iz socijalnih, ekonomskih i drugih razloga ne mogu da riješe pitanje stanovanja, obezbijedi stan odgovarajućeg standarda.
Aktivnosti projekta:	<ul style="list-style-type: none"> • izrada tehničke dokumentacije • raspisivanje tendera i odabir najpovoljnijeg ponuđača • izgradnja stanova za lica u stanju socijalne potrebe
Projektni ishod:	Izgrađeni stanovi za lica u stanju socijalne potrebe
Izlazni indikatori:	<ul style="list-style-type: none"> • broj stanova za lica u stanju socijalne potrebe • broj lica i porodica kojima je riješeno stambeno pitanje, odnosno dodijeljen stan na korišćenje
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	4.500.000,00 € Budžet Opštine, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, donatori
Ciljne grupe/korisnici:	<ul style="list-style-type: none"> • lica i porodice koja/e iz socijalnih, ekonomskih i drugih razloga ne mogu da riješe pitanje stanovanja • institucije socijalne i dječje zaštite • preduzetnici/preduzeća
Period implementacije:	30 mjeseca
Monitoring i evaluacija:	Sekretarijat za kulturu, sport, mlade i socijalno staranje Opštine Nikšić, nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 4.3.5.	
Naziv projekta:	Formiranje Centra za djecu sa bolestima iz autističkog spektra
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 4: Unapređenje i razvoj društvenih djelatnosti PRIORITET 4.3. Unapređenje socijalne, zdravstvene zaštite i obrazovanja
Usklađenost sa politikama:	Usklađenost sa posebnim ciljem 3 Strategije razvoja sistema socijalne i dječje zaštite za period 2018–2022: Unaprijeđene usluge socijalne i dječje zaštite i stvoreni preduslovi za nastavak deinstitutionalizacije Zakon o socijalnoj i dječjoj zaštiti Strategija za ostvarivanje prava djeteta 2019–2023. godine Lokalni plan za unapređenje socijalne inkluzije i razvoj socijalnih usluga/servisa za period 2022–2026. godine
Opis projekta:	Projekat podrazumijeva uspostavljanje Centra za djecu sa bolestima iz autističkog spektra, odnosno uspostavljanje rada referentne ustanove za zbrinjavanje djece i mladih sa razvojnim neurološkim i psihijatrijskim poremećajima. Uspostavljanjem ovog centra, gore pomenutim korisnicima omogućio bi se multidisciplinarni pristup, odnosno sagledavanje od strane psihijatra, neurologa, neurofiziologa, neuropsihologa, neurooftalmologa, psihologa, logopeda, somatopeda. Sa druge strane, pružila bi se značajna pomoć i podrška porodicama djece i mladih sa razvojnim neurološkim i psihijatrijskim poremećajima.
Namjena i cilj:	Cilj projekta je da se pruži podrška zbrinjavanju djece i mladih sa razvojnim neurološkim i psihijatrijskim poremećajima i njihovim porodicama
Aktivnosti projekta:	<ul style="list-style-type: none"> • izrada tehničke dokumentacije • raspisivanje tendera i odabir najpovoljnijeg ponuđača • izgradnja i uspostavljanje rada Centra za djecu sa bolestima iz autističkog spektra
Projektni ishod:	Izgrađen Centar i uspostavljen rad Centra
Izlazni indikatori:	Broj djece i mladih sa razvojnim neurološkim i psihijatrijskim poremećajima korisnika Centra
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	500.000,00 € Budžet Opštine, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, EU fondovi, donacije
Ciljne grupe/korisnici:	<ul style="list-style-type: none"> • djeca i mladi sa razvojnim neurološkim i psihijatrijskim poremećajima i njihove porodice • institucije socijalne i dječje zaštite • stručna lica angažovana u radu Centra
Period implementacije:	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Sekretarijat za kulturu, sport, mlade i socijalno staranje Opštine Nikšić, nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 4.3.6.	
Naziv projekta:	Izgradnja prihvatilišta za žrtve trgovine ljudima
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 4: Unapređenje i razvoj društvenih djelatnosti PRIORITET 4.3. Unapređenje socijalne, zdravstvene zaštite i obrazovanja
Usklađenost sa politikama:	Usklađenost sa posebnim ciljem 3 Strategije razvoja sistema socijalne i dječje zaštite za period 2018–2022: Unaprijeđene usluge socijalne i dječje zaštite i stvoreni preduslovi za nastavak deinstitucionalizacije Zakon o socijalnoj i dječjoj zaštiti Lokalni plan za unapređenje socijalne inkluzije i razvoj socijalnih usluga/servisa za period 2022–2026. godine
Opis projekta:	Projekat podrazumijeva osnivanje prihvatilišta za žrtve trgovine ljudima. Uspostavljanjem ovog prihvatilišta ženama i djevojkama starijim od 16 godina koje su identifikovane kao žrtve trgovine ljudima ili su u postupku identifikacije, koje imaju visok nivo ugrožene bezbjednosti i potrebu za obezbjeđivanjem sigurnog mjesta za oporavak, isti bi se obezbijedio uz prijem žrtava, podršku i pomoć stručnih radnika korisnicama usluge, dostupne 24 sata dnevno.
Namjena i cilj:	Cilj projekta je da se osnivanjem prihvatilišta obezbijedi oporavak žrtava od iskustva traume izazvane trgovinom ljudima, a u mjeri koja im omogućava preuzimanje odgovornosti i korišćenje drugih usluga neophodnih u procesu integracije u zajednicu, u sigurnom i bezbjednom fizičkom i psihološkom okruženju
Aktivnosti projekta:	<ul style="list-style-type: none"> • izrada tehničke dokumentacije • raspisivanje tendera i odabir najpovoljnijeg ponuđača • izgradnja prihvatilišta i uspostavljanje rada
Projektni ishod:	Izgrađeno prihvatilište i uspostavljen rad
Izlazni indikatori:	Broj žena i djevojaka identifikovanih kao žrtve trgovine ljudima, u prihvatilištu
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	500.000,00 € Budžet Opštine, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, EU fondovi, donacije
Ciljne grupe/korisnici:	<ul style="list-style-type: none"> • žene i djevojke identifikovane kao žrtve trgovine ljudima • žene i djevojke koje su u postupku identifikacije, koje imaju visok nivo ugrožene bezbjednosti i potrebu za obezbjeđivanjem sigurnog mjesta za oporavak • stručna lica angažovana u radu prihvatilišta
Period implementacije:	18 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Sekretarijat za kulturu, sport, mlade i socijalno staranje Opštine Nikšić, nadležni organi Opštine Nikšić

Projekat br. 4.3.7.	
Naziv projekta:	Izgradnja vrtića sa jaslicama
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 4: Unapređenje i razvoj društvenih djelatnosti PRIORITET 4.3. Unapređenje socijalne, zdravstvene zaštite i obrazovanja
Usklađenost sa politikama:	Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić
Opis projekta:	Projekat je namijenjen najmlađoj populaciji do školskog uzrasta. Projektom predvidjeti radne sobe za djecu uzrasta jaslica i uzrasta vrtića, prostorije za vaspitače, kuhinju, administrativni blok, multifunkcionalni prostor sa garderoberima, višenamjenski prostor i dr.
Namjena i cilj:	Cilj je unapređenje uslova rada u predškolskim ustanovama, povećanje smještajnih kapaciteta, odnosno rasterećenje postojećih vrtića i jaslica
Aktivnosti projekta:	<ul style="list-style-type: none"> • izrada tehničke dokumentacije • raspisivanje tendera i odabir najpovoljnijeg ponuđača • izgradnja objekta
Projektni ishod:	Izgrađen vrtić sa jaslicama
Izlazni indikator:	Broj korisnika vrtića i jaslica
Odgovorna strana:	Ministarstvo prosvjete, Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	1.800.000,00 € Ministarstvo prosvjete, Budžet Opštine, EU fondovi, donacije
Ciljne grupe/korisnici:	Djeca, roditelji i zaposleni
Period implementacije:	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Ministarstvo prosvjete, opštinske službe

Projekat br. 4.3.8.	
Naziv projekta:	Servis za čuvanje, rekreaciju i edukaciju djece
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI CILJ 4: Unapređenje i razvoj društvenih djelatnosti PRIORITET 4.3. Unapređenje socijalne, zdravstvene zaštite i obrazovanja
Usklađenost sa politikama:	Strategija za ostvarivanje prava djeteta 2019–2023. godine Strateški cilj I – Unaprijediti međuresornu i međusektorsku saradnju i druge ključne uslove za ostvarivanje prava djeteta Strateški cilj II – Poboľjšati dostupnost i kvalitet socijalne i zdravstvene zaštite i obrazovanja za svu djecu
Opis projekta:	<p>Novi besplatan servis za naše sugrađane koji zbog poslovnih i raznih drugih obaveza nijesu u mogućnosti obezbijediti čuvanje djece. Zahvaljujući ovom servisu, prvom ovakve vrste u Crnoj Gori, djeci će, osim čuvanja, biti omogućeno da kvalitetno provedu vrijeme kroz brojne rekreativne i edukativne aktivnosti. Ova usluga pružaće se u periodu od 07 h do 21 h, što podrazumijeva rad u dvije smjene. Usluge Servisa bile bi dostupne za djecu sa smetnjama u mentalnom razvoju i bez njih, uzrasta od 3 do 10 godina. Servis bi obuhvatio:</p> <ul style="list-style-type: none"> • čuvanje djece (sa obrokom po potrebi) • kreativne radionice i edukativne aktivnosti sa predškolicima • kreativne radionice i edukativne aktivnosti sa djecom uzrasta od prvog do petog razreda • podršku u savladavanju školskog gradiva • individualni i grupni rad sa pedagogom/psihologom • posebne radionice za talentovanu djecu – crtanje, slikanje, pjevanje, vajarstvo • sportsko-rekreativne aktivnosti i organizovanje individualnih i grupnih takmičenja • izlete i posjete kulturnim dešavanjima, bioskopu, pozorištu i aktivno uključivanje u kulturno-javne manifestacije koje se organizuju za djecu na teritoriji opštine Nikšić.
Namjena i cilj:	Obezbijediti uslove da djeca kvalitetno provode svoje slobodno vrijeme, uz edukativne, rekreativne i kreativne sadržaje
Aktivnosti projekta:	<ul style="list-style-type: none"> • procedura vezana za opremanje prostora za potrebe rada Servisa • pripremne aktivnosti (angažovanje lica za rad u Servisu, plan rada...) • otvaranje Servisa • realizacija aktivnosti u Servisu
Projektni ishod:	Novi servis za djecu u Nikšiću
Izlazni indikatori:	<ul style="list-style-type: none"> • broj usluga i sadržaja u Servisu • broj djece koja koriste usluge i sadržaje Servisa
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	400.000,00 € Budžet Opštine, EU fondovi, donacije
Ciljne grupe/korisnici:	Djeca, roditelji
Period implementacije:	24 mjeseca
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Prioritet 4.4. Zaštita i promocija kulturno-istorijskog i arheološkog nasljeđa

Projekat br. 4.4.1.	
Naziv projekta:	Digitalizacija muzejskih zbirki
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 4: Unapređenje i razvoj društvenih djelatnosti PRIORITET 4.4. Zaštita i promocija kulturno-istorijskog i arheološkog nasljeđa
Usklađenost sa politikama:	Usklađenost sa Operativnim ciljem 6 Strategije razvoja turizma u Crnoj Gori 2022–2025 – Razvoj digitalnih, inovativnih rješenja i novih tehnologija u turizmu
Opis projekta:	Projekat podrazumijeva digitalnu transformaciju uz primjenu novih tehnologija i rješenja kako bi se efikasnije koristili potencijali i resursi iz oblasti muzejske djelatnosti. Digitalizacija muzejskih zbirki omogućiće direktniju i aktivniju interakciju između posjetilaca i ponude muzeja. Kroz implementaciju digitalnih rješenja, omogućen je visok stepen interakcije i personalizovanog pristupa, što je postao jedan od vodećih zahtjeva savremenog čovjeka.
Namjena i cilj:	Cilj projekta je da se obezbijede što bolji uslovi za dostupnost muzejskih zbirki, poboljšaju uslovi za razvoj kulture u opštini Nikšić i turistička ponuda
Aktivnosti projekta:	<ul style="list-style-type: none"> • mapiranje ponude muzeja • kreiranje ture kroz muzej i digitalizacija zbirki
Projektni ishod:	Digitalizovana muzejska zbirka
Izlazni indikatori:	Broj posjetilaca digitalne ture
Odgovorna strana:	JU Muzeji i galerije, Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	100.000,00 € Budžet Opštine, Ministarstvo kulture i medija, Ministarstvo finansija, EU fondovi, donacije
Ciljne grupe/korisnici:	<ul style="list-style-type: none"> • građani • turisti • stručna javnost
Period implementacije:	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	JU Muzeji i galerije, Sekretarijat za kulturu, sport, mlade i socijalno staranje

SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 5: Unapređenje efikasnosti i efektivnosti rada lokalne uprave

Prioritet 5.1. Uvođenje savremenih metoda rada i elektronska uprava

Projekat br. 5.1.1.	
Naziv projekta:	Kompletiranje računarske mreže i umrežavanje u funkcionalan sistem
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 5: Unapređenje efikasnosti i efektivnosti rada lokalne uprave PRIORITET 5.1. Uvođenje savremenih metoda rada i elektronska uprava
Usklađenost sa politikama:	Usklađenost sa: Operativnim ciljem 9 Agende održivog razvoja 2030. (cilj 9 – <i>Industrija, inovacije i infrastruktura</i>) Strategijom sajber bezbjednosti za Crnu Goru 2022–2026. godine – koja obuhvata, pored ostalog, aktivnosti vezane za uspostavljanje sistema zaštite kritične informatičke infrastrukture
Opis projekta:	Projektom se realizuje računarska mreža tipa Ethernet po standardu IEEE 802.3 i postavka kablovskih instalacija po standardima ANSI/EIA/TIA – 568 – B, 569, 570, 606, 607 I TSB – 67. Kompletiranjem računarske mreže zadovoljava se potreba za pouzdanom, stabilnom, skalabilnom i modularnom mrežom, koja će predstavljati prenosni medijum za različite tipove saobraćaja.
Namjena i cilj:	Cilj projekta je kompletiranje računarske mreže Opštine Nikšić i povezivanje u jedan funkcionalan sistem
Aktivnosti projekta:	<ul style="list-style-type: none"> • postavljanje parapetnih kanala • polaganje i označavanje kablova • testiranje FTP Cat6 kompletne instalacije • patchovanje RJ45 modula u parapetnim kanalima • montaža rack ormara i svih elemenata, postavljanje modula
Projektni ishod:	<ul style="list-style-type: none"> • omogućena razmjena podataka između svih organa lokalne uprave • jednostavnija administracija mreže • bolja organizacija korišćenja domenske mreže • bolje regulisanje prava pristupa mrežnim resursima, bazama podataka itd. • optimizacija troškova za pružanje usluga internet provajdera
Izlazni indikatori:	Broj instaliranih softvera/hardvera
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	35.000,00 € Budžet Opštine, Ministarstvo finansija, Ministarstvo kapitalnih investicija, EU fondovi
Ciljne grupe/korisnici:	Zaposleni, građani
Period implementacije:	3 mjeseca
Monitoring i evaluacija:	Sekretarijat za lokalnu samoupravu Opštine Nikšić

Projekat br. 5.1.2.	
Naziv projekta:	Nabavka specijalizovanih softvera za prevenciju hakerskih napada na lokalnu računarsku mrežu
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 5: Unapređenje efikasnosti i efektivnosti rada lokalne uprave PRIORITET 5.1. Uvođenje savremenih metoda rada i elektronska uprava
Usklađenost sa politikama:	Usklađenost sa: Operativnim ciljem 9 Agende održivog razvoja 2030. (cilj 9 – <i>Industrija, inovacije i infrastruktura</i>) Strategijom sajber bezbjednosti za Crnu Goru 2022–2026. godine
Opis projekta:	Projekat podrazumijeva nabavku specijalizovanih softvera za prevenciju hakerskih napada na lokalnu računarsku mrežu kako bi se obezbijedio nesmetan rad organa lokalne uprave i blagovremeno servisiranje građana. Kroz implementaciju ovog projekta omogućen je visok stepen zaštite podataka i kontinuiran proces rada.
Namjena i cilj:	Cilj projekta je da se obezbijede što bolji uslovi zaštite podataka, kao i nesmetano funkcionisanje i bolje obavljanje procesa rada
Aktivnosti projekta:	<ul style="list-style-type: none"> • nabavka i/ili izrada softvera i/ili hardvera • implementacija
Projektni ishod:	<ul style="list-style-type: none"> • poboljšani uslovi za nesmetano obavljanje procesa rada u Opštini Nikšić • bolja zaštita podataka i informatičke opreme
Izlazni indikatori:	Broj instaliranih softvera/hardvera
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	10.000,00 € Budžet Opštine, Ministarstvo finansija, Ministarstvo kapitalnih investicija, EU fondovi
Ciljne grupe/korisnici:	Zaposleni, građani
Period implementacije:	6 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Sekretarijat za lokalnu samoupravu Opštine Nikšić

Projekat br. 5.1.3.	
Naziv projekta:	Izrada računarske mreže u organima Opštine koji se nalaze van zgrade Opštine
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 5. Bolja efikasnost i efektivnost lokalne uprave PRIORITET 5.1. Uvođenje savremenih metoda rada i elektronska uprava
Usklađenost sa politikama:	Usklađenost sa: Operativnim ciljem 9 Agende održivog razvoja 2030. (cilj 9 – <i>Industrija, inovacije i infrastruktura</i>) Strategijom sajber bezbjednosti za Crnu Goru 2022–2026. godine
Opis projekta:	Projektom se realizuje računarska mreža tipa Ethernet po standardu IEEE 802.3 i postavka kablovskih instalacija po standardima ANSI/EIA/TIA – 568 – B, 569, 570, 606, 607 I TSB – 67. Kompletiranjem računarske mreže zadovoljava se potreba za pouzdanom, stabilnom, skalabilnom i modularnom mrežom, koja će predstavljati prenosni medijum za različite tipove saobraćaja, čime se omogućava konekcija i čuvanje podataka u jedinstvenu bazu i povezivanje putem VPN konekcije.
Namjena i cilj:	Cilj projekta je uraditi kompletnu računarsku mrežu u organima Opštine koji se nalaze van zgrade Opštine i povezivanje putem VPN konekcije sa primarnom računarskom mrežom koja se nalazi u centralnoj zgradi
Aktivnosti projekta:	<ul style="list-style-type: none"> • postavljanje parapetnih kanala • polaganje i označavanje kablova • testiranje FTP Cat6 kompletne instalacije • patchovanje RJ45 modula u parapetnim kanalima • montaža rack ormara i svih elemenata, postavljanje modula • povezivanje putem VPN konekcije
Projektni ishod:	<ul style="list-style-type: none"> • omogućena razmjena podataka između svih organa lokalne uprave • jednostavnija administracija mreže • bolja organizacija korišćenja domenske mreže • bolje regulisanje prava pristupa mrežnim resursima, bazama podataka itd. • optimizacija troškova za pružanje usluga internet provajdera
Izlazni indikatori:	Broj umreženih organa lokalne uprave
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	30.000,00 € Budžet Opštine, Ministarstvo finansija, Ministarstvo kapitalnih investicija, EU fondovi
Ciljne grupe/korisnici:	Zaposleni, građani
Period implementacije:	6 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Sekretarijat za lokalnu samoupravu Opštine Nikšić

Projekat br. 5.1.4.	
Naziv projekta:	Uspostavljanje geografskog informacionog sistema o prostoru sa GIS bazom podataka
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 5: Unapređenje efikasnosti i efektivnosti rada lokalne uprave PRIORITET 5.1. Uvođenje savremenih metoda rada i elektronska uprava
Usklađenost sa politikama:	Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Zakon o planiranju prostora i izgradnji objekata Zakon o slobodnom pristupu informacijama Zakon o zaštiti podataka o ličnosti Zakon o informacionoj bezbjednosti Zakon o informacijama od javnog značaja
Opis projekta:	Projekat obuhvata sve tri komponente koje sadrži GIS, a to su nabavka kompjuterskih hardvera, niz aplikacionih softverskih modula i obuku zaposlenih.
Namjena i cilj:	Cilj projekta je razvoj savremene metodologije prikupljanja i obrade podataka na osnovu kojih se mogu vršiti različite analize svih prikupljenih prostornih i atributivnih podataka, prije svega prikupljanje prostornih informacija arhiviranih na različitim mjestima u upravama, lokalnim i državnim institucijama, što otežava i poskupljuje razmjenu podataka (npr. uspostavljanje baze podataka u vezi sa planiranjem prostora i izgradnjom objekata i dr.)
Aktivnosti projekta:	<ul style="list-style-type: none"> • analiza postojećeg stanja • identifikacija problema • nabavka hardvera • nabavka softvera • obuka zaposlenih • implementacija softvera • evaluacija
Projektni ishod:	Oblasti za koje je uspostavljen informacioni sistem o prostoru sa GIS bazom podataka i sistemom pokazatelja o stanju u prostoru koji se redovno ažuriraju
Izlazni indikatori:	Efikasniji rad zaposlenih u organima lokalne uprave i službama, brza razmjena podataka, bolji pristup informacijama ne samo zaposlenih već i građana, veća transparentnost u radu Opštine Nikšić
Odgovorna strana:	Opština Nikšić
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	50.000,00 € Budžet Opštine, EU fondovi, donacije
Ciljne grupe/korisnici:	Zaposleni u organima lokalne uprave i službama Opštine Nikšić, građani
Period implementacije:	24 mjeseca
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organi Opštine Nikšić

Prioritet 5.2. Razvoj ljudskih resursa

Projekat br. 5.2.1.	
Naziv projekta:	Obuke lokalnih službenika
Područje i nivo prioriteta:	SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 5: Unapređenje efikasnosti i efektivnosti rada lokalne uprave PRIORITET 5.2. Razvoj ljudskih resursa
Usklađenost sa politikama:	Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Zakon o lokalnoj samoupravi Zakon o državnim službenicima i namještenicima
Opis projekta:	U cilju poboljšanja profesionalnosti i kompetitivnosti lokalnih službenika projekat predviđa obuke od osnovnih do stručnih, s obzirom na to da status postojećih kapaciteta nije na zadovoljavajućem nivou.
Namjena i cilj:	Cilj je stručno osposobljavanje, odnosno usavršavanje i profesionalni razvoj službenika
Aktivnosti projekta:	<ul style="list-style-type: none"> • analiza potreba za obukom, identifikacija problema • donošenje godišnjeg plana obuka lokalnih službenika • obuke službenika
Projektni ishod:	Realizovane obuke
Izlazni indikatori:	Broj obučениh lokalnih službenika
Odgovorna strana:	Opština Nikšić, Organ za upravljanje kadrovima
Ukupni budžet i izvor finansiranja:	Budžet Opštine, EU fondovi, donacije
Ciljne grupe/korisnici:	Zaposleni u organima lokalne uprave i službama Opštine Nikšić
Period implementacije:	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija:	Nadležni organ Opštine Nikšić